JOHANNIS NICOLAI ANTIQ. PROF. IN ACADEM. TUBING. LIBRI 4. DE SEPULCHRIS...

Johann Nicolai

[illegible]

JOHANNIS NICOLAI

Antiq. Prof. in Academ. Tubing.

LIBRI IV.

DE

SEPULCHRIS HEBRÆORUM:

IN QUIBUS

Variorum populorum mores proponuntur, multa obscura loca enucleantur, usus approbantur & abusus rejiciuntur, genuina Hebræorum Sepulcrorum forma ostenditur, illorumque ritus in illis exhibentur

ET FIGURIS ÆNEIS ILLUSTRANTUR.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud HENRICUM TEERING, Bibliop. *è regione Academiæ in angulo platea dicta de Klok-steeg.*

MDCCVI.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

SERENISSIMO CELSISSIMOQUE PRINCIPI AC DOMINO

DN. ERNESTO LUDOVICO

LANDGRAVIO HASSIÆ, PRINCIPI HERSFELDIÆ, COMITI CATIMELIBOCI, DECIÆ, ZIEGENHAINÆ, NIDDÆ, SCHAUMBURGI, ISENBURGI ET BUDINGÆ &c.

DOMINO & PRINCIPI SUO CLEMENTISSIMO HUNC

TRACTATUM

CUM

VOTO OMNIGENÆ PROSPERITATIS, FELICISSIMI IMPERII, INCONCUSSÆ VALETUDINIS,

SUBJECTISSIME

DAT, DEDICAT, SACRAT

AUCTOR.

QUÆ mihi adhuc, *Serenissime* ac *Celsissime Princeps*, causæ fuerunt, quæ me nunc ad hoc qualecunque meum opusculum dedicandum impulerunt, brevibus jam explicabo. Et ut uno verbo dicam, Generis Serenitatis Tuæ vetustas, nobilitas Majorum splendidissima, in me quoque beneficia magna, cum Gissæ degerem, collata. Nam quod attinet *Familiam Serenissimam*, nullis quicquam cedit *Europæ* familiis, (quippe ex nomine ipso hoc augurandum; quippe *Celsissima Domus Hassiaca* videtur nomen traxisse à *Marte* ipso, qui antiquis As, vel Hess, dictus, fuitque *Iapheti* filii *Noachi* nepos & *Gomeri* filius,) cujus Insignia Ideam Principis Christiani ante oculos ponunt, ubi primo se sistit mihi *caper exiliens* fortiter pro grege pugnans & commissum solito ducens amore gregem, uti elogium hoc tribuit *Serenissimæ Domui Bernhard Prætorius in Eclog. funebri Celsissimi ac Potentissimi Guilelmi Dn. Philippi F. & Guilelmi II. Hassiæ Landgravii* bis verbis:

Ex hac quæ superest se casside Barbiger effert
Cui gregis hirsuti Dux amat esse, caper.

Symbolum sanè *generosi animi*, qui alter ille tutatrix Deus & invictus clypeus, quo se præmunire Princeps necesse habet, si ita ad gubernaculum

re-

rerum sedere velit, ne sub pondere illo curarum succumbat & animum abjiciat, sed ut palmæ instar oneroso Sceptro assurgat; quare & in Insignibus additur *Stellis armatus & alis*, quæ & alias Principe dignas virtutes significat. Nam pulchra & propria hæc illorum imago est, qui mentem servant liberam & ab omni fraudem pigmento alienam. Inprimis autem signare videntur beneficia in Subditos maxima. Sicut enim sidera illa splendorem habent, ut usibus mortalium deserviant; ita & hoc, *Serenissime Princeps*, præstas, cum beneficentissimus in Subditos & omnibus egenis subsidio præstò es. Imò stella notat verbum Dei, quæ in *corde Tuo* ut stella lucidissima splendet, quod ceu stellam polarem sequeris in regimine Tuo laudatissimo, sub quo veluti sub alis expansis Subditi quietè degunt: Hinc etiam factum ut Fama Tua, *Celsissime Princeps*, volitarit per orbem & pietatem admirentur. Sed quid de *Leone* læva parte sentiendum? Nonne, *Serenissime Princeps*, à Deo ad gubernandam Rempublicam constitutus, ut bonos defendas & malos punias? Hinc optime hoc expressit *Serenissimus b. m. Princeps Mauritius* in quadam Inscriptione portæ *Smalkaldensi* affixa his verbis:

Sed Leo justitiæ typus est, cui nobilis ira
Parcens subjectis justa domare feros.

En! Magistratus boni officium, quod maxima laude geris, *Princeps Celsissime*, pacem conservas, rectè judicas, probos tueris, malos punis, afflictos è manu violatoris eripis, nemini injuriam infers, nec innocentem profundis sanguinem, peregrinos, viduas, orphanos & pauperes defendis, eosque paterno quasi tractas affectu, ut merito quadret in Te symbolum illud *Philip. Picinelli fol. 403. Leoni* inscriptum: *Omnibus idem.* Erga bonos comis, sermone affabilis, vultu amabilis, ut merito de Serenitate Tua dicere cogar, quod *Bernhardus Prætorius in Eclog. funebri Celsiss. & Sereniss. Princ. ac Domini Guilielmi Dn. Philippi Fil. Dn. Guil. II.* refert de *Philippo Juniore*, qui *Rheinfeldæ 12. Kal. Decemb.* 1583. obiit, dixit: omnibus acceptus, redamatus ab omnibus Heros, indigenis, alienigenis, illustribus, imo summis & minimis fuit, necenim fas,

Principis à facie quenquam discedere tristem.

Nihil jam dicam de *cornibus galeisque*, quæ in Insignibus conspiciuntur & documenta sunt *Generositatis*, cui galeatum caput ardentissime precor. *Galea* tametsi in solius capitis tutelam accommodata sit, attamen epigraphen accipere potest TOTUM SERVAT. Enimvero capitis incolumitatem certa rotius reliqui corporis sanitas consequitur.

Op-

Opportunè *Cornelius à Lapide in Ephes.* Galea principem corporis partem, puta caput ipsum, à quo cætera membra, totusque homo pendet, tuetur. Sit itaque caput Tuum; *Serenissime Princeps*, galeatum ab omnibus periculis & morbis tutum, ita & membra non habebunt aliquid, ut conquerantur; sed tuta & incorrupta sub capite tuto erunt. Observandum autem quod in Insignibus *Celsissimæ Domus Hassiacæ* unus tantum Leo inter alios coronatus conspiciatur, quo forsitan ad jus primogenituræ respicitur, ubi primogenitus sceptra tenet. Et hactenus etiam summa prudentia, justitia, magnanimitate, temperantia, urbanitate gessisti, ut jure *Serenitatem* inter Christianos Principes referre possim. Ut ergo ad alias virtutes & laudes *Serenitatis Tuæ Celsissimæ* redeam, illa sane silentii pede non transeunda, quod *Musarum* insignis *Fautor* & *Patronus* sit, ita ut ipsa artibus liberalibus imbuta. Multorum sane hodie animi stulta stolidaque opinione sunt imbuti, ut Musas atque literas Principibus fraudi magis, quàm laudi, & dedecori potius, quàm decori sint; verum infanam, barbaram ac brutam istorum hominum opinionem vivo quasi exemplo refellis ac refutas ipse, *Celsissime Princeps*, cum literas omni studio foveas, & illis adminiculo sis, quod & ipso exemplo meo testa-

ripoffem, si in his deprædicandis prolixus esse vellem. Interim tamen hoc silentio non prætereundum, quod cum paucis ab hinc annis *libellum de Triumphis Romanorum* dedicarem, illum tanto favore acceperit, ut nil nisi comitatem & beneficentissimum Principem intelligerem. Quare ut meam gratiarum actionem aliquo modo devoto ostenderem, hunc libellum de *Sepulcris Hebræorum Serenitati Tuæ Celsissimæ* sacrum devotissime esse volui. Agit quidem de Sepulchris; sed longe absint Sepulchra à *Serenitate Tua & Celsissima Familia*; potiùs floreat & vigeat quam longissime, quam diutissime. Accipe ergo, *Serenissime Princeps*, hanc tesseram, quam subjectissime offert humillimus Cliens & favoris radiis illustra, tunc Sepulcra hæc non tumulata erunt.

Tuæ Serenitatis

Dabam Tubing. die 18. Novembr. 1705.

devotiss. Cliens

JOHANNES NICOLAI
Antiquit. Prof. Tubing.

PRÆFATIO.

CUM sæpissime in Sacra Scriptura Sepulchrorum Hebræorum mentio fiat, & non omnibus constet, qualis & quænam illorum forma, & situs fuerit; hinc in illorum gratiam nobiscum constituimus, paulò uberius hanc materiam tractare, ut certitudo illorum eò melius pateat. Non dubitamus ergo quin Tractatus hic rei literariæ magno usui futurus. Descripsimus quantum fieri potuit ex Sacra Scriptura & Rabbinorum scriptis horum formam aliasque ceremonias, quæ ad ornatum horum requirebantur. Accipe serena fronte, Benevole Lector, hunc Tractatum, & perlegere dignare. Habebis certe non ubivis obvia. Vale & me ulterius favore & amore persequere.

** Viro

Viro Nobilissimo ac Excellentissimo,

DN. JOHANNI NICOLAI,

PROFESSORI IN PERANTIQUA UNIVERSITATE TUBINGENSI ANTIQUITATUM P. QUAM CELEBERRIMO, FAUTORI SUO HONORATISSIMO,

S. P. D.

JOH. CHRISTOPH. PFAFF, Th. D. & P. P. *ac Theologici ibidem Stipendii Superattendens.*

SEpulturæ quæ causa subsit atque ratio, frequens inter vivos quæstio est. Pluribus suadere eam τὸ πρέπον videtur, quòd indigna res foret, si corpora, quæ tam honestè habita, præsertim ad Patris cœlestis imaginem renovata, membra viva Christi, Sanctique Spiritus fuerant templa, stercorum ad instar negligerentur. Funeribus quidem, humo tegi & à vermibus terræ potiùs quàm volucribus cœli consumi, haud adeò gloriosum censebant Gentiles, quibus illustrior rogus videbatur quàm tumulus.

lus. Quin canes in Hircaniâ, quibus objecta cadavera, alebantur, dicti inde ſepulchrales. Scythæ inter epulas mortuorum carnes deglutiebant. Maſſagetæ ac Derbices propinquos, cum ſenuiſſent, devorabant jugulatos, honeſtius intra ſe condi, quàm à vermibus comedi, putantes. Plures tamen cadavera cremabant, Romani quippe, Græci, Galli, & apud Tacitum, ipſi quoque Germani. Tanta verò tot Gentium ſtultitia indicio eſt, *ipſas ſpem non habuiſſe*, quæ præcipuum ſepulturæ fundamentum. *Stulte tu*, inquit Paulus, *quod ſeminas, non reviviſcit, niſi prius comptruerit*. Et Deus ipſe ad hominem lapſum: *Terra es*, præſertim in tumulo, *& in terram*, in reſurrectione ſc. juxta Iſidorum, *reverteris*. Quò ſpectat & illud Prudentii:

Quæ pigra cadavera quondam
Tumulis patefacta jacebant,
Volucres rapientur in auras,
Animas comitata priores.

Hinc maxima cura ſepulcris
Impenditur, hinc reſolutos
Honor ultimus accipit artus,
Et funeris ambitus ornat.

** 2 Quid-

Quidnam sibi saxa cavata
Quid pulchra volunt monumenta,
Nisi quod res creditur illis
Non mortua sed data somno?

Sapienter itaque, Vir Excellentissime, non tàm Gentilium, quibus Ἀνάστασις fabula ac irrisio, Mausolea, quàm Ebræorum eruis dormitoria. Sic enim ex mediâ mortis caligine studiis facem affers sanctioribus, vivis delicias, Tuique Nominis celeberrimi memoriam clarissimis consecrans monumentis. VALE & bono publico VIVE.

Tub. 9. Cal. Jun.
A. clɔ lɔ ccıv.

I N-

INDEX CAPITUM
HUJUS TRACTATUS DE SEPULCHRIS HEBRÆORUM.

LIBER PRIMUS.

LIBER SECUNDUS.

LIBER TERTIUS.

XI.

LIBER QUARTUS

X.

INDEX CAPITUM.

JO.

IN NOMINE JESU

TRACTATUS DE SEPULCHRIS HEBRÆORUM, ET IIS, QUÆ AD SEPULCHRA PERTINENT.

PROLOGUS.

DE Sepulchris illorumque formis apud Hebræos usitatis quædam tradere nobiscum constituimus, materia sanè utilissima, quæ sæpe in Scriptura Veteris & Novi Testamenti occurrit. Cum autem pauci formas Hebræorum veterum Sepulcrorum intelligunt, quia à nostris planè diversæ erant; hinc in subsidium illorum, qui non solum sacra Biblia legunt, sed & ad intelligendum Scripturæ sensum gestiunt, quædam de his eorumque ornamentis & quæ alia ad illa pertinentia in medium proferre volumus, minimè dubitantes, quin rei literariæ maximo usui futura sint. Argumentum est nobilissimum & maximè necessarium, quod nocte dieque mente revolvere debemus, quia nostrum ultimum domicilium, in quo usque ad extremum judicium morari nos oportet. Accipite hæc Lectores B. serenis frontibus, Deumque Ter Optimum

Maximum precibus flagitate, ut nos omnes Spiritu suo regat, quo Sepulcra nobis semper ante oculos ponamus & mortalitatem & pietatem discamus.

LIBRI PRIMI

CAPUT I.

De Nomenclatura Hebræorum.

I. IN Nomenclatura Hebræorum, quæ de Sepulcris & rebus ad Sepulcra pertinentibus agit, varia nomina examinanda veniunt, quæ si accuratius evolvantur, magnam lucem accendunt iis, quæ in sequentibus tractanda erunt. Inter hæc primo loco se offert *Theca* seu *vas* Hebræis voce ארון dicta est *Genes.* L. 26. Quamvis autem hoc in loco sit casus extraordinarius, reperimus tamen eandem vocem apud Rabbinos de ordinario loculo pronunciari: vid. *Comment. in Bava Batra* 6. 8. quam sententiam etiam retinet Angl. Interpres, qui interpretatus est: *And he was put in an arke*, quod *Henricus Ainsworth Commentar. in h. l. fol. m. 172. edit. Lond.* ita explicat: *an arke or chest, coffin, to be ready at their removall out of Ægypt*: vid. cl. *Buxtorff. Lexic. Rabbin. Talmudic. fol. m. 224.* Retinet etiam nomen hoc *Paraphrast. Chaldaic.* quæ per *arcam* exponit: vid. *Paul. Fag.* Calculum addit *Schindler. in Lexic. Pentaglott. fol. m.* 122. qui ארון significare dicit *arcam*, *cistam*, *feretrum*, *thecam ligneam* ad res inanimatas conservandas paratam. *Targum* in hoc loco ponit ארונא. Targum Hierosolymitanum בגלוסקמא quod est Græcum γλωσσόκομον, *loculus*, *feretrum*, *capulus* qui & Latinis arca.

II. Multa de hac arca referunt Rabbini, dicentes *Josephum* sibi ipsi de hac ante mortem prospexisse, fabricata in hunc finem arca, uti *Aben-Ezra* ad h. l. per ה Emphaticum in voce בארון præfixo ב Kamezato inclusum innui hariolatur: טעם בקמצות הבית הא שכבר לאמור, *Ratio cur in* בארון *litera* ב *habeat Kametz,* (*quasi* δεικτικῶς *Moses dixerit*: *positus est in arcam illam*) *hæc est*, *quia eam sibi ipsi præparaverat*. Aliam vero punctatio-

nis

nis caussam adfert *Chasskunus*: בארון הב״ת בקמץ ללמוד שבחיי נעשה לו ותבינהו בכל שאר אבות לא הוכר ארון : *Litera* ב *in voce* בארון *cum Kametz scripta est, ut docearis, quod vivente adhuc Josepho eam sibi elegerint & fabricarint. de nullo caeterorum Patriarcharum mentio fit alicujus arcæ.* Nemo itaque erit, qui non fateri cogatur per ארון arcam feralem, aut capulum, vel loculum, sive sarcophagum intelligi. *Jonathan Ben Uziel in Targum Hierosolymitan* uti paulo ante diximus, transtulit גלוסקמא quod ipsum Græcum γλωσσόκομον *lib* II. *Anthol. c* XLVII. *carm.* I. *vers.* de loculo funebri usurpatum. Ex his satis patet per ארון *thecam* seu loculum funeralem indicari, cui inclusus fuerit *Josephus*.

III. B. *Sebastianus Schmidius* in recentissima Bibliorum versione reddit *Urnam*. Quod materiam communiter tradunt fuisse ארון של מתכת fusilem, h. e. metallicam, vel æneam, vel ferream; nam vox מתכת quodcunque fusile notat, & de quovis metallorum genere potest accipi. Imo ex plumbo conflatam fuisse quidam arbitrantur. Ita in *Pikurath Mosche fol* XVI. *col.* 2. ארון של יוסף של עופרת היה, *capulus Josephi fuit plumbeus*. At *Arabs Patricides*, cujus verba cl. *Johan. Henric. Hottinger lib.* I. *Smegmat. Oriental. cap.* VIII. *pag.* 379. excerpsit, *Josephum capulo marmoreo inclusum* scribit. Non solùm autem *Josephi* cadaver loculo inclusum asserit cl. *Heidegger. in Patriarch. histor. Exercit.* III. *§.* 60. *pag. m.* 113. sed etiam fratrum & aliorum Patriarcharum, qui in *Ægypto* obiissent, probatque opinionem ex cap. VII. *Act. vers.* 16. & *Joseph. Antiquit. Judaic. lib.* II. 4. Quæ sententia non adeo improbabilis videtur. Antiquissimus etenim est ritus defunctorum corpora *thecis* vel *loculis* includere.

IV. Quod ad quantitatem attinet, ex Rabbinorum Scriptis colligitur, quod longitudo IV. cubit. latitudo VI. palm. totidemque profunditas fuerit. *Pikurath Mosche* loc. cit. statuit quinque cubitorum fuisse: conf. *Praecell. Joh. Benedict. Carpzov dissert. Philolog. de Sepultur. Joseph. Patriarch. edit. Lips.* 1697. de quibus in sequentibus cum de forma Sepulchrorum acturi sumus, pluribus agetur. Modo hic monuisse juvat, quod ארון loculus, *theca* vel *capulus* fuerit, cui cadavera includerentur, & in quo conservarentur. Qui mos in hunc usque diem retentus fuit.

V. Huc referimus etiam illud משכב, 2. *Paralip.* XVI. 14. quod à radice שכב descendit, significatque *cubuit*, *jacuit*. Dicitur (1) de habitantibus, *Levit.* XXVI. 1. *Sam.* XXVI. (2) de *dormientibus*, qui jacent, *Psalm.* LVII. *Job.* XXVII. (3) *de mortuis*, qui dormientibus haut absimiles sunt, 2. *Samuel.* VII. 12. *Esai.* XLIII. 17. & aliis in locis plurimis. Unde משכב *lectus funeris*, 2. *Paral.* XVI. confer *Schindler. Lexic. Pentaglott. fol. m.* 1851. Vid. clar. *Buxtorff. Lexic. Rabbino-Talmudic.* fol. m. 2386. Et benè hoc vocabulum Sepulcris seu feretris vel lectulis funebribus convenit, quia corpora in illis recondita jacent, ac si in cubilibus dormirent, hinc non incommodè *dormiteria* dici possent.

VI. Instrumenti index videtur esse מטה *lectica*, de qua 2. *Sam.* III. 31. & *in Bava Batra.* Descendit à radice נטה *reclinavit*, unde מטה lectus reclinatorius. vid. fol. 1333. *Lexic. Rabbino-Talmud.* Lectus in quo reclinat, decumbit, se extendit & jacet somnum capiens, ægrotus, aut mortuus: lectus dormientium, cibum capientium, ægrotantium & cadaverum: confer *Schindler. Lexic. Pentaglott. fol. m.* 1111. ubi plura. Ejusmodi lecticæ occurrit in funere Abneri l. c. quod aliàs nomen communiter usurpari solet de lecto, in quo dormimus, seu cibum capimus, qualem lectum locabant in conclavi *Eliæ*, 2. *Reg.* IV. 10. in quali recumbebat *Jacob* ægrotans, *Gen.* XLVIII. 2. XLIX. 33. ubi Anglus semper legit BED. Plura de hac voce attulit *B. Geier in Commentar. ad Proverb. Salom.* c. XXVI. 14. ut proinde idem sit nomen recubitorii nostri, tum quando dormimus quotidie, tum quando dormituri sumus somnium mortis diuturnum, de quo saluberrime cogitabimus semper lectum nostrum adituri aut aspectantes, revocantesque in memoriam illud à *lecto* ad *lectum*.

VII. Locus considerandus venit, qui vel (1) à *forma* dicitur מערה *spelunca*, *caverna*, *Genes.* XIX. & habitabat *Lot* in *spelunca* Angl. *And he dwelt in a cave.* *Gen.* XXIII. & dedit mihi מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה *speluncam duplicitatis.* Est enim *spelunca seu specus cavitas petræ, aut terræ, tanquam os in labra deductum.* *Isidor. lib.* 14. 9. Specus est fossa sub terra, qua prospici potest. *Anglus Thomas de S. Queren* ita describit speluncam, *a den or cave in the earth, or hole in the rock.* Ita vocatur sepulchrum Patriarcharum מערה & passim *Lazari* σπήλαιον *Joh.* XI. 38. Christi σπήλαιον

σπήλαιον & ἄντρον a Scriptoribus Ecclesiastic apud D *Quenstedt. de sepultur. veter. pag. 247 seq. Talmudici* observante *Buxtorffio in Lexic. Rabbino-Talmudic. fol. m.* 2343 distinguunt inter hæc vocabula, & in est בור *Cisterna rotunda*, שוח *fossa longa & angusta*, מערה spelunca quadrata tecta tabulato, cui tamen inest orificium. Ex his sane constat, qualem formam מערה habuerit Non enim de qualibet spelunca, sed tantum quadrata orificium habente dicitur, cum alias alia quoque dentur vocabula, quæ speluncam significent, quæ tamen quoad formam ab hac distinguuntur. Vel (2) *a fine* קבר *Gen* XXXV. 20 קבר appellatur. Nomen קבר *sepulchrum* descendit a radice קבר *operuit terra, sepelivit, tumulavit.* Unde קבר sepulcrum in hunc finem factum, ut cadavera in illud conjiciantur Ita etiam notat actionem & locum ubi quis jacet vid. *Schindler. Lexic Pentaglott fol. m.* 1582. *Buxtorff. Lexic. Rabbino-Talmudic. fol m.* 1963. (2) notat etiam apud Rabbinos uterum mulierum, quia aliquando est sepulcrum infantis, cum in utero moritur. *Henricus Ainsworth Comment. in Genes* XXXVII. 35. *fol m.* 135 *edit. London* vocabulum קבר exponit sepulchrum, quod manibus cavatum & confectum, quando ita differt, discrimen faciens inter hoc & שאול *grave, the word meaneth not the grave digged or made with hands named in Hebrew* קבר *but the common place or state of death, here called in Hebrew Scheol.*

VIII Clar. Fridericus *Mullerus* Professor quondam Gissens. statuit, vocabulum שאול in Sacris aliquando significare *Sepulchrum*, quando ita differt Non dubium est, quin aliquando שאול in Sacris significet sepulchrum. Constat hoc ex *Genes.* XXXVII. 35. *& Psalm.* XVI 10 Ad probandam hanc suam opinionem *Rivetum* adducit, *Exerc.* 151. *f.* 576 *in Gen.* 37. Verum huic opponimus verba *B Johannis Eberhardi Busmanni Praeceptoris quondam mei fidelissimi in Academia Helmstad* quæ leguntur in *dissertatione Philolog de Scheol Hebr. edit.* 1682. Postquam enim ille omnia loca Scripturæ accurata diligentia perpendisset §. XV in hæc erumpit verba: Hæc sunt loca illa (non plura nec pauciora) in quibus vocabulum שאול in Codice Hebræo usurpatum reperies. Quibus omnibus & singulis probè considerans, cuivis, ni fallor, ad oculum patebit, nullum eorum (excepto forsan uno vel altero, de quo tamen adhuc dubitari potest) de

Sepulchro necessario esse intelligendum (Dico necessario, non pauca enim, si primo intuitu rem consideres, non incommode de eodem, dummodo cætera forent paria, intelligi & accipi posse non negârim) multa tamen contra ita esse comparata, ut de Sepulcro nullo modo intelligi possint, nec debeant. Loquuntur illa omnia vel *in genere* de obscuro, abscondito & omni hominum viventium consortio ordinarie remoto quodam loco (qualis Græcis est vel erat ᾅδης) eoque omnium infimo (qualis est profunditas maris, vel potius venter ceti in profundo maris, inferiores partes terræ, abyssus seu vorago quædam subterranea, & similia) vel *in specie*, & quidem magis, ut videtur, proprie, de loco illo, vel potius statu, qui hominem excipit post mortem. Quam sententiam firmis argumentis in citata dissertatione probat, quæ evolvatur.

IX. Consentiunt his non pauci è Theologis & Philologis, quorum testimonia e B. *Luthero*, *Matthia Flacio*, *Davide Chytræo*, *Jacobo Heerbrando*, *Salomone Gesnero*, *Balthasar. Meisnero*, *D. Johann Gerhardo*, *Daniele Cramero*, *Johanne Tarnovio*, ut & (quantum ad Reformatos) è *Paulo Fagio*, *Matthia Martinio*, *Petro Ravanell.* aliisque collegit *D. Grabius*. Nos ut dictis fidem faciamus, unum vel alterum inprimis integrum Lutheri locum, prolixiorem quidem, verum sententiam nostram egregie illustrantem, hîc adscribemus, & quæ à *Dn. Grabio* omissa sunt, addemus. Ita ergo *Lutherus* in enarrationibus seu Commentario in Genes. ad c. XLII. v. 38. Necesse est, aït, aliud esse קבר & aliud שאול. Sicut autem Sepulcrum קבר commune est tam piis, quam impiis, ita & שאול. Hæc certa res est, & petita ex usu sacrarum Literarum, nisi quod hæc est differentia. Sepulcrum קבר proprie terra est, quæ effoditur, & in qua conditur corpus mortuum, multi enim moriuntur, qui non humantur, ut qui laniantur a bestiis, aut in crucem aguntur, aut cremantur, illis non conceditur sepultura, & tamen omnes dicuntur descendere ad infernum ex hac vita. Recte ergo hæc distinguuntur, ita ut sepulchrum sit locus, in quo corpus, ossaque demortuorum reconduntur certo tempore, certa persona & loco. שאול autem commune quoddam receptaculum, non corporum tantum, sed & animarum, ubi omnes mortui congregantur. *Augustinus* vocat abdita receptacula animarum in *Enchiridio ad Laurentium cap.* 109.

X. Est

X. Est igitur Chaos illud nobis quidem incognitum, in quo non est differentia locorum, temporum, personarum, quo descendunt etiam hi, qui carent sepulchris. Est locus communis, si modo locus dici debet, non pro corpore, sed pro anima. Proprie igitur & definitive שאול locus vel receptaculum est animarum. Qualis autem ille locus sit, infinitis quæstionibus a veteribus disputatum & quæsitum est. Nobis hæc differentia sufficiat, quod sicut corpus servatur in terra, ita anima resoluta venit in suum שאול scheolah. Nec traduntur diversæ scheolah piorum & impiorum. Alii acutè sane disputant, & sunt varia argumenta in utramque partem, quæ me parum movent. In parabola de *divite & Lazaro* dicitur dives sepultus esse in inferno, non corporis, sed animæ sepulcro, & tamen de piis aliter sentiendum est, quam de impiis in eadem שאול existentibus. Sicut hic inquit Jacob, & supra etiam (cap. XXXVII. 35) Descendam lugens ad filium meum in infernum, & (cap. XLIV. 29.) Deducetis canos meos in infernum. Et de morte piorum certus & clarissimus locus est apud *Esaiam*, cum inquit. Intrant pii in pacem requiescunt in cubiculis suis. Item *Gen.* XV. Tu autem ibis ad patres tuos in pace, & sepelieris in senectute bona. Et cap. XXV. Abraham collectus est ad populos suos. Hic est scheolah, i. e. locus quidam, in quem colliguntur pii, quem appellat *Esaias pacem cap.* LVII. Veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulavit in directione sua, ibi sane loquitur de mortuis. Sic ad *Josiam* dicitur 2. *Paral.* XXXIV. Jam enim colligam te ad patres tuos, & infereris in sepulcrum tuum in pace: nec videbunt oculi tui malum omne, quod inducturus sum super locum istum. Hæc omnia ex Scriptura Sacra manifesta sunt & certa, quod Sancti secundum corpus vadunt in קבר sicut *Abraham* in agro *Ephron* e regione Mambre sepelitur: secundum animam vero ingrediuntur cubicula sua, in scheola, ubi congregantur cum Patribus suis. Ac habent quidem pii infernum, in quem descendunt, sed ut requiescant in eo. Et quanquam cum mœrore descendunt, tamen ad quietem & pacem transeunt.

XI. Atque adeo nihil aliud est descensus ille piorum, quam mutatio hujus vitæ in alium statum, ubi amplius non vivitur

sub

sub Sole & super terr m, sed relicta vita hac intrant in cubiculum sive stratum suum, in quo dormiunt & requiescunt, donec corpus & anima rursus copulentur in futura & æterna vita. Itaque Scriptura prorsus nihil habet de Purgatorio, sed ait, Sanctos & justos transire in suum *Scheolah*, ubi suavissima pace & quiete fruuntur. Justus autem est, qui licet sit peccator, tamen si credit in Filium Dei & accipit absolutionem à peccatis per ministerium verbi, baptizatus est, & Sacramento altaris participavit, verè absolutus & justus est. Huic verò non est paratum purgatorum, sed sepulchrum animæ, *Scheolah* piorum pax & quies in cubili suo. Ante Christum dictus est sinus Abrahæ, & eadem appellatione ipse quoque utitur, quam haud dubiè ex sermonibus piorum & patrum mutuatus est, cum dicit *Lazarum* translatum esse in sinum *Abrahæ.* Scheolah autem divitis erant flammæ, atque is status & conditio impiorum soli Deo cognitus est, qui à nobis comprehendi non potest. Corpus vero Divitis repositum fuit in קבר. Hæc mea sententia est de hisce appellationibus

XII. Pergit B Lutherus: Ac tantum quidem nos de receptaculis corporum & animarum cognitum habemus, קבר esse locum pro corpore. *Scheolah* vero pro anima dormiente (quiescente a laboribus suis *Apocal.* XIV. 13) sive piorum, sive impiorum, sed diversa conditione, & qualis ea quies sit, nos nescimus. Idem operationibus in *Psalm.* XVI. *Tom* 2. *Jenens. Lat. f.* 171. b. Videmus Scripturam duo loca tribuere mortuis, foveam corpori, & infernum animæ. Rursus in additionibus in locum *Hose.* XIII *Tom* IV. *Latin. Jen. fol.* 687 b. Hieronymus dicit, inter mortem & inferos hoc interest, Mors est, qua anima separatur à corpore, Infernus locus, in quo recluduntur animæ, sive in refrigerio, sive in pœnis, pro qualitate meritorum. Quod dicit propter Patriarchas, qui in infernum sese descendere fatentur. Sed qualis ille sit locus, & quid aut qualiter in eo sint, agant, habeant animæ, nescimus, quia Scriptura non dicit. Existimatur sane post resurrectionem Christi nullum esse piorum infernum, licet pro eo finxerint Purgatorium homines audaces Sed qui intelligunt, quid sit peccatum per legem excitatum, & desperationem adducens, ipsi intelligunt, quid sit mors & infernus. Et in antecedentibus.

Ut

Ut mors corpus occidit, ita infernus animam rapit. Inde in Scripturis duo ista loca distribuuntur, ut קבר Sepulchrum corpori, שאול infernus animæ deputetur. *Psalm.* VI Non est in morte, qui memor sit tui, in inferno quis confitebitur tibi? *Psalm.* CXV Non mortui laudabunt te Domine, neque omnes qui descendunt in infernum, (Hebr לא כל־ירדי דומה, nec omnes descendentes in silentium, vel locum silentii) *David Chytræus Comment. in Genes.* XXV. *num.* 2. diligentissimè expendenda est forma verborum, quæ Moses de Abrahamo mortuo usurpat: Congregatus est ad populum suum. Docet enim animas piorum non dissipari, ut pecudum animæ evanescunt, sed congregari & colligi ad populum suum, hoc est, in cœtum beatæ Ecclesiæ. Hinc verba *Esaiæ cap.* LVI sumta sunt: Viri sancti colliguntur, & nemo est, qui consideraт. Antequam veniat calamitas colliguntur justi & veniunt in pacem & requiescunt in cubilibus suis, quia rectè ambulaverunt. *Sap.* III. Justorum animæ in manu Dei sunt. Cum enim animæ piorum vivant post mortem & colligantur ad populum suum, necesse est, aliquod receptaculum esse, in quo expertes omnium malorum & beatæ versentur, donec statuto tempore in vetus domicilium corporis renovati redeant. Id hospitium excipiens animas post mortem variis nominibus in Scriptura appellatur. *Luc.* XVI. *sinus Abrahæ*, h. e. congregatio seu cœtus omnium piorum, qui fide promissionis traditæ *Abraham* salvati sunt. *Luc.* XXIII. *Paradisus. Sap.* III. *manus Dei.*

XIII Johannes *Tarnovius Comment. in Psalm* IX. שאול significat proprie commune animarum post hanc vitam receptaculum, ut קבר corporum *Theodoric Hackspan part.* 2. *notar Philolog Theologic. in varia & difficiliora loca Scripturæ pag.* 976 Contra eos, qui שאול de sepulchro accipiunt (*Hos.* XIII. 14) urgendum, quod rectè notavit *Lutherus*, שאול & קבר ita conjungi in Scripturis, ut illud animam, hoc vero corpus spectet, quem videsis exemplis rem illustrantem vid. *D. Abraham Calov. in Bibl illustrat. Tom* 2 *p.* 758, & *Joh Quistorp annot. Bibl ad Psalm.* LXXXIX 49 Sunt & alii viri doctissimi, qui vocabulum שאול hoc modo explicant, quorum authoritate & consensu sententiam nostram roborabimus D. *Calvisius* vir Hebraicæ linguæ peritus in lucubrat. V. T. ad *Genes.* XXXVII, 35. שאול plus quam sexagies in Sacris occurrit, & a-

liàs infernum, alias sepulcrum, statum defunctorum, mortem, pernitiem & exitium significat. Græcis ubique (excipe *Ezech* XXXII. 21 & si quis forte adhuc alius locus possit observari) redditur ᾅδης in dialecto Hellenistica --- Quænam verò singulis locis obtinere debeat significatio phrasis & res, de qua verba fiunt & cohærentia textus indicio erunt. Et mox in respons. ad Object. Pontif. Respondeo, descendere ad mortuos Scheolah sive in sepulchrum, esse periphrasin mortis, atque adeò nihil aliud, quam in censum mortuorum venire, sive simpliciter mori. Ita sanè non raro sumitur, ut patet ex locis supra allatis. B. *D. Titius Theologus noster in disp. de statu animarum separat.* §. 9. Certum est descendere Scheolah ad mortuos sive in sepulchrum Hebræis phrasin esse notatem nil aliud, quàm in censum mortuorum venire, sive simpliciter mori, etiamsi non omnes mortui sepulcrum semper inveniant. *Excell. D. Noldius Theolog. Hafniens. in annot. & vindic. ad Concordant. particular. Ebr. Chald. pag.* 823 שאול in genere notat statum mortuorum, in quo homines nihil sciunt eorum, quæ geruntur in hoc mundo, *Eccl.* IX. 5. Et *Schmidius in Job.* XIV. 3. & VII. 9 & XVII. 16 addit Non dari locum Scripturæ perspicuum, in quo vox שאול notet sepulchrum vel locum subterraneum. Anglus *Henric. Ainsworth Comment. in Genes.* XXXVII. *fol. m.* 136. *edit. London.* scribit: *By this Hell* שאול *therefore in Scripture is not meant the place of the damned only, but of all that goe out of this world. D. Augustus Pfeiffer in Dub. vexat. Script. Sacr. pag.* 198. Phrasis Jacobæa (descendere ad Scheol) notat statum mortis in genere sine illatione necessaria vel sepulcri vel inferni. Et in probatione *num.* 1. descendere ad שאול est devenire ad eum statum, quem ordinarie, ut ut non semper insequi solet sepultura i. e. mortis. --- Plura de significatione שאול attulit *Jacobus Windet* Anglus de statu vita functorum, non semper probanda, eruditè tamen. *Sect.* 2. probat שאול designare statum communem vita functorum, quod præsertim quatenus vox toti phrasi immersa est, verum est. Videatur cl. *Samuel Bochart in Hierozoic. part.* 2. *lib.* V. *c.* XIX. *Joh. Lightfoot in Hor. Hebr. Talmud. ad Luc.* XVI. 26 qui ex Rabbinorum Scriptis varia testimonia in probationem harum rerum producunt. Item *in cap.* XXIII. 45. *Luc.*

XIV. Addimus

XIV. Addimus adhuc cl. deque Orientalium literatura benè meritum Philologum *Christophorum Crinesium Academiæ Altorfinæ* quondam Professorem, cujus in גמר sive exercit. Hebraic. *κεντᾳμερῶν part.* 1. *Exerc.* 1. *quæst.* 2 & 9 & *seqq.* hæc sunt verba, sententiæ Lutheri planè ὁμόψηφα. Cum nuspiam adhibeatur (vocabulum שאול) neque etiam in solemnioribus pompis exequialibus, quando corpora vita sua functorum, terræ redduntur, sed semper ibi serviat proprium ἐνταφιαστικὸν קבר vel קבורה ex rad. קבר *terra operuit*, humavit, unde & *Chaldæi* suum sepulchrum קבר & Syri ܩܒܪܐ & Arabes قبر denominant, proinde necesse est, aliud esse שאול, & aliud קבר, sicut *Lutherus in annot. ad 42 Genes.* concludit. Quid igitur tandem שאול? Ecce illud tibi Reverendi patris Lutheri verbis: Scheol, dicentis, est commune quoddam receptaculum &c. Communem dicit tàm piis, quàm impiis ex usu Scripturæ, licet rarissimè de iis, de his vero frequenter in eadem prædicetur. Et § 12. Sed ais: in uno Scheol simul existentibus piis & impiis, una etiam & eadem erit eorundem conditio? Absit: illud quidem S. Scriptura edocti affirmamus, hoc vero ex eadem pernegamus. Descendunt sanè pii in שאול, non ut cruciëntur, sed ut quiescant in eodem. Et quanquam cum mœrore quandoque descendant, tamen ad quietem & pacem transeunt, *Gen.* XV. 15. *Esa* LVII. 2. Denique § 16. Proinde concludimus propriam hujus vocis Scheol significationem esse, quod denotat receptaculum generale animarum omnium omnino hominum, ex corporibus egredientium, in quo bonis benè, malis verò malè est --- Et commodius uno verbo nominari posse alio nullo, quàm infernus, consentiente *Forstero* in Lexico suo.

XV. Ex his constat falsam eorum esse sententiam, qui Hebræum שאול fere semper per Sepulcrum vertunt, idemque cum קבר esse existimant. Equidem שאול metonym. interdum vel impropriè & metaphoricè pro Sepulchro (quemadmodum & pro ipsa morte, & adjunctis doloribus infernalibus) usurpari, non negabimus (quamvis *ᾅδης* è *Crinesii* sententia Græcis nuspiam Sepulcrum notet) propriè interim & accuratè loquendo, aliud Hebræis videtur esse קבר sepulchrum, aliud מות mors, aliud שאול infernus. Id quod vel ex ipsius vocabuli etymo in ipsa Scriptura manifestè patet, quod est שאל i. e. *postulavit* (vid.

Schindler Lexic. Pentaglott. fol. 1782) quia satiari nec illud animarum receptaculum nec infernus potest, sed semper plura postulat: cum contra sepulcrum aut locus corporum vel terra egesta, vel cadaveribus, vel denique ipso aëre, sive alio corpore facile satiari vel repleri queat, ut verba celeb. *Theolog. & Philolog. Joh. Tarnovii Comment. in Psalm.* IX *pag.* 235. sonant, ubi eorum sententiam, qui שאול cum קבר confundunt, refellit.

XVI. Sat diu in explicanda significatione vocis שאול morati sumus, tempus nunc postulat, ut ad alias nos conferamus voces. Inter quas occurrit שוחה & שיחה *fovea, fossa longa & angusta*. vid. *Buxtorff. Lexic. Rabbino-Talmudic. fol. m.* 2343. Radix est שחה corrupit, vel שוח incurvari deorsum, unde שחת fovea, quae in genere quamvis foveam lacumve profundiorem excavatum notat. Interdum pro *Sepulcro* accipitur, ut *Psalm.* XXX. 10. Cum descendero ad שחת foveam. Targum reddit בית קבורתא domum sepulturae, quae nulla alia, quam Sepulcrum. Et nihil aliud *David* his verbis indicare voluit: quando ex tua conniventia morti traditus per hostes, deturbabor in Sepulchrum, ubi redigar in cinerem. Unde Anglus reddit, *unto corruption the grave or place where the body rotteth.* conf. *Psalm.* XVI. 10. *Lorinus Comment. in Psalm. fol. m.* 514. de Sepulchro accipit, quando ita: Hebraea dicitur שחת significat *foveam, fossamve* & commune damnatorum Sepulchrum (2) Talmudici Sepulcra quoque מירין vocant, quae sunt foveae quadratae & latae. conf. *Buxtorff. Lexic. Rabbino-Talmud. fol. m.* 833. *Schindler. Lexic. Pentaglott. fol. m.* 661. (3) בור cisterna rotunda. vid. de hac voce *Schindu hydrograph. edit. Argentorat.* 1664.

XVII. Porro *locus*, quem cadaver in sepulcro occupat, à Rabbinis vocatur כוך *Kok*, quae vox multoties occurrit. *Berach* 37 2 אין חופרין כוכין וקברות במועד, *Non fodiunt fossas aut sepulchra in die festo.* in *Bava Batra fol.* 100. 2 iterum occurrit, & fodiebant & educebant primogenita מתוך כוכיהם ex foveis seu sepulcris suis. *Jalkut fol.* 62. *col.* 4. Sed quae facies sit hujus *Kok* non omnibus liquet. Ex *Comment. in Bava Batra* discimus *Kok* esse cavitatem in Sepulchri pariete, quae instar canalis quadrati tecta absque ulla declivie aut deflexione alia quacunque tendat in parietis ulteriora, longitudine IV. cubitorum, ubique patens aequaliter, in latum, senis palmis, in altum septenis palmis, cujus figuram

ram hanc fuisse deprehendimus In hujusmodi cavitatem esse mtrudendum cum suo cadavere loculum censet dictus Commentator. Non absurdum hoc esse putamus, nec opinionem hanc rejicimus, quia *Kok* sapit terminum technicum, cujus significatum non felicius, quàm ex traditionibus discimus. Quamvis videamus, comparere aliquid in Sacris contra hujusmodi *Kok*, de qua re alio loco pluribus agendum erit.

XVIII. Denique locus etiam communis seu Cœmiterium nominatus ארץ חיים. vid *Hottinger. de cippis Hebr.* conf. Scripturæ loca *Esa. LIII. 8. Ezech. XXVI. 20.* Testatur hoc *Schickard in* משפט המלך *cap. VI. theor. XIX. pag. m. 428. edit. Lips.* his verbis de Judæis disserens: ideò Sepulchreta non vocant בית מתים *loca mortuorum*, sed בית חיים *loca viventium vel vivorum* fiducia resurrectionis. vid. cl. *Godofred. Thilo diss. de Sepulchro Christi §. 3.* Benè B. *Geier in libell. elegantiss. de luctu Hebr. cap. VI. §. 10. pag. m. 123. edit. Lips. 1656.* quando ita literis tradit. Nos hîc Ebræos nostros attendimus, qui Sepulchreta sua vocant בית חיים domum seu locum viventium, de quo titulo sic loquitur *liber Minhagim c. ultim.* Wann sie es billig בית הקברות (domum seu locum mortuorum) heissen. aber wie Zaddikim (gerechten) die hie auf seyn / wen sie schon todt seyn / noch leben sie. Hebræi etiam Cœmiterium קמיטר vocant. In *Aruch* scribitur teste *Buxtorffio fol. 1964* קמיטרם cum affixo, & exponitur בית קברות *locus Sepulchrorum. Glossat. Talmudic.* scribit esse linguæ Græcæ. Legitur & in *Jalkut. Exod. fol. 66. 4.* Et hæc de Nomenclatura Hebræorum de Sepulcris & ad illa pertinentibus sufficiant.

CAPUT II.

De Nomenclatura Græcorum.

I. AD Græcos progredimur, illorumque varia nomina in medium producimus, quæ Sepulcra vel res ad Sepulcra pertinentes significant. Inter hæc vas ipsum offendimus voce σορῷ expressum. Σορὸς autem est *loculus*, *capulum*, in quo defuncti geruntur. A qua voce Græca non multum abest German. Sarck. De σορῷ videatur *Plutarch. Num. f. 25.* LXX. In-

 terp.

tesp. *Gen.* L. 26. *Luc* VII 14. *Herodot.* 2. 78. conf *Dieter Antiq N T fol.* 175 & doct. *Johann Fass in animadverſ.* ad Gyrald. *pag. m.* 327 *edit Helmst* Angl. *Franciſc. Rous in Archaeolog. Attic.* ritum hunc Græcis uſitatum deſcribens ita diſſerit *Then they took him ad put him into a couch or bed*, ex more inter opulentiores recepto, uti bene ex Syro explicat *Grotius ad Luc.* VII confer. *Baldwin. Wala pag. m.* 622. vid doct *Joh. Fass in animadverſ.* ad Gyrald. de vario ſepeliendi ritu *pag. m.* 184 *edit Helmſtad* Quem lectulum etiam Græci vocabant λέκτρον, de qua re *Martin. in Lexic. Etymolog* videndum Sic *Homerus* de *Achillis* cadavere *Odyſſ.* 24. *verſ* 44. *Depoſuimus in lectis expurgato corpore pulcro*, Te ſcil. ô *Achilles*. Et *Iliad.* 24. *verſ.* 707. Hectoris cadaver dicitur jacuiſſe ἐν λεχέεσσι *in lectis* vid *Tr noſtr. de luctu Græc. edit Tilen*

II Succedit κλίνη, cujus mentionem facit *Thucyd. lib.* 2. *de bello Peloponeſ* quæ mortuorum *theca* erat, teſte cl. *Salmaſio in Exercit. Plin fol. m* 849. *edit Traject. ad Rhen.* 1689 *Joſeph.* XVII. *Antiq.* 10 *f.* 600. conf *Tr. noſtr. de luctu Græcor. pag.* 83. Κλίνη autem lectus propriè erat, in quo reclinabantur & recumbebant, ita *Luc* V 18. de Paralytico uſurpatur jacente in lecto, ad quem locum *Hieronym. Epiſt.* 46 *ad Ruffin* Jacebat quondam Paralyticus in lectulo, & ſic erat cunctis artubus diſſolutus, ut nec pedes ad ingrediendum nec manus movere poſſet ad precandum, & tamen profertur ab aliis, & reſtituitur priſtinæ ſanitati, ut portaret lectulum, qui dudum portabatur à lectulo Unde etiam illi *Clinici* vocabantur, qui ob morbum in lecto baptizabantur. Hoc indicat *Cyprian lib.* IV. *Epiſt* VII quæ ad *Magnum pag.* 210. vide de his pluribus differentem *Suicerum in Obſervat. Sacr pag. m.* 69. *cap.* 3 Deinde κλίνη etiam erat lectus, cui defunctus imponebatur: vid. *Kirchman. de funer lib* 2. *pag* 159.

III. De λάρναξ quoque apud Authores teſtimonia exhibentur. *Thucyd* 2. *f* 120. *B.* De σορῷ *Schild in Sueton.* 6 50 *p.* 633. Nonnunquam etiam πύελον veteres *ſarcophagum* vel *arcam* appellarunt, teſte *Juvenale*, qui de *Alexandro* ita.

> *Qui figulo poſtquam munitam intraverit urbem*
> *Sarcophago contentus erit,*

πύελον intelligit. Nam Græci, qui corpora defunctorum non crema-

cremabant, condere ea soliti erant πυέλοις ex lapide ut plurimum factis, cui natura est corpora cito absumere. Talis *Assius* fuit lapis, quem σαρκόφαγον propterea nuncuparunt. *Plin. lib.* 36 *c.* 16. In *Asso Troadis* Sarcophagus lapis fissili vena scinditur. vid. cl. *Salmas. Exercit. Plin. fol. m.* 847. Postea σαρκόφαγοι absolutè dicti sunt quilibet mortuorum loculi, etiam si ex alia materia fierent. vid. *Tr. nostr. de Infin Græc. cap.* VII. *p.* 86. ubi etiam de aliis nominibus Græcis fuse agitur, quæ huc transscribere supervacaneum esse duximus. Plura qui legere desiderat de *Sarcophago*, evolvat *animadverf. in Gyrald. de vario sepeliendi ritu doct. Johan. Faes pag. m.* 327. 328.

IV. Ad *instrumenta*, quæ ἅμαξαι vocantur, quarum meminit *Thucyd.* 2. *f.* 100. has recenset doctiss. *Kirchmannus in Tract. de funerib. Roman. lib.* 2 *cap.* IX. *pag. m.* 173. Varia enim erant instrumenta, quorum subsidio cadavera efferebantur. Inter quæ recensetur *Pheretra*. Feretrum autem dicitur Græcis φέρετρον & φέρετρον. *Isidor. Hispal. lib.* 20. *Origin. c.* 11. & vocatur instrumentum illud, quo mortui deferuntur. Nam φέρετρον dicitur ἀπὸ τοῦ φέρειν i. e. *ferendo*. vid. *Martini Lexic.* in voce *feretrum*. *Thomas de S. Querch* φέρετρον *a bier or coffin: also that whereon spoils were carried in triumph*: ut spolia Ducis suspensa, fabricato ad id feretro, gerens. Liv. Dicta vox à ferendo, quia in eo cadaver defunctum fertur, ut sepeliatur. Vel feretrum, quasi ferens atrum. clar. *Salmas. in Exercit. Plin. fol. m.* 859. & Latine *capulus* appellatur, quod super capita hominum feratur. cl. *Gisbert. Cuper. observat. lib.* 2. *cap.* 9 *pag. m.* 204. *edit. Ultraject.* 1670. ita: *Kapulum, in quo mortui deferuntur.* At verò *Non. Marcel. de propriet. ferm. c.* 1 §. 13. Capulum dicitur, quod aliquam rem in se capit. Nam *Sarcophagum* i. e. Sepulchrum veteres dici voluerunt, quod corpora capiat. Verum cl. *Salmasius fol. m.* 848. asserit, male prorsus dixisse *Nonium*. Melius glossarum veterum consarcinatores, qui *Kapulum* asserunt esse, in quo mortui deferuntur, & cum *Kappa* scribi, ut distinguatur a *capulo* ensis, qui à capiendo dictus est, quod capiatur, at capulus mortuorum ex Græco κάπηλος quæ præsepem & φάτνην significat.

V. *Feretra*, quibus plebejorum cadavera deportabantur, *Sandapila* appellabantur. *Fulgent. libell. de prisc. serm. ad Chalcidium*

Gram-

Grammat. refert, qood *Sandapilam* antiqui appellari voluerint, *feretrum mortuorum* i. e. *loculum*, non in quo nobiliorum corpora, sed in quo plebejorum & damnatorum cadavera portabantur, sicut *Stesimbrotus Thasius* de morte *Polycratis Samiorum* Regis scripsit, postquam de cruce depositus, *Sandapila* etiam deportatus est. *Thomas de S. Queren* Anglus hoc confirmat ita scribens: Sandapila *a bier or coffin to bear the dead bodies of the poorer sort, or such as were executed*, dicta vel a *Sandalio* i. e. panno, quo operiebantur cadavera mortuorum. Martin. refert ad Arab. סנד *sanad, fulcrum* & דפן *dapan, sepelire.* Potius vero inquit à σανίδι & πύλαι quasi Sanidapala. Hinc *Sandapila* est σανιδόπυλος ex tabulis vel asseribus compacta area, in qua pauperum cadavera ad sepeliendum ejiciuntur sine ditiori apparatu. Græci σοροὺς vocant, quas ligneas fuisse constat, probatur hoc ex Lexicographo vetustissimo *Hesychio in Lexico Græco fol.* 421 inquiente. Κιβωτίς, λάρναξ ξυλίνη ἢ σορός. Hebræi hujusmodi *arcas* quoque usos esse vel unus locus *Genes.* L. 28 demonstrare satis est. *Mortuus est itaque Joseph -- & positus est ibi in arca in Misraim.* Hic sane Hebræi multa fabulantur de arca Josephi, de qua fuse egit cl. *Carpzov in dissert. de sepultura Joseph* § XVI. Cajetanus Scripturæ interpres egregius *thecam* marmoream interpretatur. Huic tamen contradicit *Pererius Comment. in h. l.* ligneam defendendo, quo scil. cum opus esset, minori labore majorique facilitate, quocunque libitum esset, transportari posset. Et hæc sententia probabilior videtur illorum sententia, qui aut marmoream, aut ferream, aut plumbeam vel alius metalli fuisse fingunt. Patet hoc ex Evangelio Dom. XVI. post Trinitatis ubi hæc extant. Καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ. Luther. Er trat hin zu/ und grif den Sarchan/ scil. arcam ligneam. Unde σοροπηγοὶ dicti Sandapilarii, qui arcas illas ligneas & sandapilas compingebant: vid. *Nicorch. lib.* 2. *Anthol.*

VI. Locus dicitur τάφος *Matth.* XXIII. 29 ubi Christus ad *Pharisæos*. *Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, qui ædificatis* τὰς τάφους τῶν προφητῶν, *Sepulcra Prophetarum.* Nomen autem τάφος, quod à θάπτειν derivari est notissimum, propriè Sepulchrum redditur, in quo significatu nihil frequentius apud Scriptores. θάπτω est *sepelio, humo*, propric *in terram recondo mortuum*. vid.

Dieterici

Dieterici Antiq. Bibl. fol. m. 367. Alias ambigua vox est & πολύσημος, cum propter verbi, à quo originem ducit, multiplices usus ac potestates, tum alias etiam causas. *Geographis* enim eo nomine venit insula quædam in mari Jonio sita. Unde ita *Phavorinus in Lexic. Græc. p.* 1736 Τάφος ἡ νῆσος μία τῶν Ἐχινάδων νήσων ἔχει ὁμωνυμίαν πρὸς τὸ θάπτεσθαι, ὅτι καὶ αὐτὸ Τάφος λέγεται. Celebrantur in Scriptis veterum, qui eandem inhabitarunt, λαοὶ Τάφιοι, de quibus idem l. c. τὰς Ταφίας πρότερον Τηλεβόας φασὶ καλεῖσθαι (confer. etiam *Hesychius* in Lexic) κληθῆναι δὲ αὐτοὺς Ταφίους ἀπὸ Τάφου τινὸς βασιλέως. Meminit eorundem quoque *Strabo Geograph. l.* 10. Insulam τάφον postea vocat *fol.* 642 *Ed. nov.* cujus vero num præter eum & alii meminerint, non constare sibi scribit in notis *Thomas de Pinedo*.

VII. Porro τάφος, quod è θάπτω Ionicè τῷ στοιχείων factum docet *Eustathius ad Homeri Odyss.* α. idem est, quod ἔκπληξις, quam *Aristoteles* per ὑπερβάλλουσαν θαυμαστότητα definivit, quo de videatur *Pricaus in Matth. illustr. fol.* 81. Ita *Homerus Odyss.* α. τάφος δ' ἔλεν ἄνδρας ἅπαντας, qui & primitivo θάπτειν frequenter pro ἐκπλήττεσθαι usus est *Suidas in Lexic. pag.* 874. Τάφος καὶ τὸ τοῖς θανοῦσιν σημεῖον dici scribit. Nonnunquam περίδειπνον, quod juxta Auctorem Etymologici in genere est ἡ ἐπὶ τοῖς ἀποθανοῦσι γενομένη ἑστίασις, non præcise illud epulum, quod post sepulturam celebratur, ut existimat celeb. *Daniel Fessel. in Advers. Sacr. L.* 1. *c.* 12. *pag. m.* 69 appellatur τάφος, cujus exemplum iterum suppeditat *Homerus*, qui *Iliad.* ψ. *vers.* 29 describens convivium sepulchrale *Patrocli* nondum sepulto agitatum ait: αὐτὰρ ὁ τοῖσι τάφον μενοεικέα δαίνυ, ad quem locum notanda sunt verba *Eustathii*, quæ cum huc apprime faciant & alias quoque τοῦ τάφου significationes sistant, placet integra ex ejusdem Homer. παρεκβολαῖς *fol.* 1285 transscribere: Τάφος δὲ κατά τινας οὐ μόνον τὸ ταφῆναί τινα σεσήμανται, ἀλλ' ἁπλῶς ὁ ἐπὶ νεκρῷ ἐπὶ γῆν πρὸς ἑστίασιν γενόμενος νῦν καὶ δεῖπνος ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λέγεσθαι ὡς δηλοῖ τὸ δειπνήσαμεν ἐνθάδε πάντες, καὶ δεῖπνον ἐφοπλίσσασθαι ἕκαστοι. Τὸ δὲ αὐτὸ καὶ δαῖτα ἐν τοῖς ἑξῆς φησὶ. οὐχ ἁπλῶς μέν τοι ἀλλὰ συγγενῶν ὡς ἐπὶ νεκρῷ γενομένην. ὅς δὲ συγγενὴς τῷ μύθῳ ἀποιεν. Οἱ δὲ γλωσσογράφοι φασὶ, ὅτι Κύπριοι καὶ τὸν φόνον τάφον καλοῦσι. ἕτεροι δὲ καὶ τὴν ταφὴν τάφον λέγεσθαι οἴονται·

ὡς ἢ ἓ χελῶν χίλων, εἶτε τάφον μνῆμα ἄγων τάφης μνημόσυνον. Ὁ δὲ φησιν ἐν τοῖς ἑξῆς ὁ ποιητής. Καὶ ἓ ἐπιτάφιον δὲ ἀγῶνα τάφον καλεῖσθαί φησιν ὡς τὸ, ἐς τάφον ἦλθ πάντας ἑλίκα. Quæ totidem verbis repetit *Phavorinus l. c.* Nec omittendum, interdum vocem τάφ@ ad os vel ventrem transferri ab Auctoribus, quod in *Comment. de Fun.* observavit *Johannes Meursius*.

VIII. Sed & Vultures dictos olim τάφους ἐμψύχους constat ex *Hermogenis* libro περὶ ἰδέων cap. περὶ σεμνότητ@, à quo non multum abit, quod è Luciano ἔμψυχόν τινα τάφον hominem vocari nihil agentem vitaque indignum adnotavit *Erasm. in Chiliad.* Quæ verò traditæ significationes omnes à genuina illa & præsenti, quem expendimus, loco descendunt, quatenus scil. τάφ@ denotat τόπον τὸ σῶμα ἓ τεθνηκότ@ περιέχοντα, ut alibi scribit *Phavorinus*. τάφ@ hinc est locus ubi cadaver conditur: vid. el. *Carol. Ortlob. dissert. de Sepulcro Christi l. 3* & hæc significatio est hujus loci.

IX. Vocatur etiam μνημεῖον *Matth.* VIII. 28. XXIII. 27. XXVII. 52. 53. *Luc.* XI. 47. *Joh.* V. 28. Apud *Matthæum* hæc leguntur verba: *occurrunt ei* duo dæmoniaci ἐκ ἓ μνημείων è monumentis prodeuntes. Clarius locus *Matth. cap.* XXVII. 60. posuitque ἐν τῷ μνημείῳ in monumento suo: vid. *Wala Comment. in h. l.* Ita Μνῆμα *Sepulchrum, Luc.* XXIII. 53. Ut μνῆμα dicitur Sepulchrum, sic σῆμα *signum*, de eodem ex eo, quod signatis notis, quæ publicæ vocantur, ostenderet humati corporis nomen & situm, quia *signum* erat depositi corporis. Sic *Atticos* vocasse τὰ μνήματα *Suidas* notavit. Apud *Homerum* bis hoc hemistichion obvenit: ἰλ. ψ &c. Μνῆμα *Act.* II. 29. Illud Sepulchrum patefecit *Hyrcanus* & inde sustulit talenta 3000. vid. *Reusner. Jerusalem l. 2. c.* 11. *p.* 76. 77. Μνημεῖον Monumentum. Id quo nobis res aliqua in memoriam revocatur. Restringitur ad Sepulchrum *Luc.* XI. 47. quomodo etiam μνῆμα. Nam & mortuorum memoriam in posteritatem servare volumus. Nam μνήματα ad memoriam posteritatis οἰκοδομοῦνται. Ut *Græcis* vox μνημεῖον est id, quod recordari facit, gedenk mahl / μνημόσυνον, & specie Sepulchrum. Sic & *Latinis Monumentum* est, quod memoriæ servandæ gratia exstat, ait *Festus D. lib.* 11 *tit.* 7. *l.* 2. In quod si corpus & reliquiæ inferantur, fiet Sepulchrum. Neque semper ubi mortui causa factum monumentum

monumentum

numentum, ibi significatur esse hominem sepultum, ait *Festus*: (vid Lexic Jurid) nam & Κενοτάφια dabantur, de quibus fuse egimus in *Tract. de luctu Græcorum*.

X Μνημεῖον *Matth* XXVII. 52 53. legitur: Et monumenta μνημεῖα aperta sunt Ex egressi ἐκ τῶν μνημείων ex monumentis: vid *Comment Baldani Walæi ex Heinsio, pag. m* 336 Inter prodigia, quæ Vespasiani mortem antecesserunt, recenset *Xiphil. Ep p.* 323. quod monumentum *Augusti* sua sponte apertum fuerit, καὶ τὸ μνημεῖον τὸ τοῦ Αὐγούστου αὐτόματον ἀνεῴχθη. Christo resurgente multi surrexêre è Sepulchris, & revixêre ex morte. *Juvenc. lib.* 4 *col.* 519.

Tum veterum monumenta virûm patuêre repulsis
Obicibus, vivaque anima per membra reversa
Et visam passa populis, per mœnia late
Erravere urbis.

Sic Μνημεῖον *Joh.* XX 6 extat. *Simon Petrus* εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον. Ex quibus satis patet μνημεῖον fuisse locum ubi cadavera sepulta Μνημεῖον *Thucyd libr.* v. ubi de honoribus *Brasidæ* mortuo decretis loquitur Καὶ τὸ λοιπὸν οἱ Ἀμφιπολῖται περιέρξαντες αὐτοῦ τὸ μνημεῖον Suidas in Lexico, Μνημεῖον ὁ τάφος. Et pergit, ἐχρήσαντο δὲ τῷ ὀνόματι οἱ ῥήτορες καὶ ἐπὶ τάφου Καὶ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ πράγματος, ὃ μνημονεύεταί τις Quæ *Budæus*, suppresso nomine, in suum Lexicon Græcum transtulit *Hesychius in Lexico suo fol.* 518. Μνῆμα, Μνημεῖον, Μνημόσυνον, Ἀνάθημα, τάφος. Μνῆμα habetur apud *Dionem Cassium* Apud *Aristotelem lib.* 1. *Rhetor cap.* v. § 26. μνῆμαι extat, Muretus *Inscriptiones* transtulit Sed judicio B. *Christophori Schraderi Præceptoris quondam in Alma Julia post fata etiam venerandi* in elegantissimo *Commentario* ad hunc locum *pag.* 53. rectius *Hermolaus, Victorius, Sigonius, Majoragius* verterint, MONUMENTA. Apud Patres Μνῆμαι sunt memoriæ, exequiæ: vid. *Suicer. Thesaur part.* 2 *fol. m.* 372 ubi plura.

XI Occurrunt apud Euangelistas in hac re peculiaria Epitheta, ut τάφος κεκονιαμένος *Matth* XXIII 27. *Sepulcrum dealbatum*, ubi secundum *Phavorinum* τὸ κονιᾶν est τὸ διὰ τιτάνου χρίειν τινὰ τοῖχον. Ita hanc vocem Interpretes, quos consolere licet, reddiderunt & *Chrysostomo* in h. l. τάφοι κεκονιαμένοι sunt τάφοι κεχαρισμένοι γύψῳ τε καὶ ἀσβέστῳ. Vid. *Cat. Patr. Symb in*

 Matth.

Matth p. 309. Optimè quoque Syrus ܕܕܡܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܩܒܪܐ ܡܟܠܫܐ *qui similes estis sepulchris calce obductis.* Significat enim ܟܠܫ *induxit tectorium calce*, descenditque inde nomen ܟܠܫܐ quod *Jacobus Elgais Auctor Lexic. Syr. Arab. MS* exponit per النورة cæmentum apud *Ludovic. de Dieu in Matth pag.* 103. Syriacæ versioni respondet Arab. Nam & Arabs eadem utitur voce vertens القبور المكلسة. vid. *Eduard Pocock in not. ad Port. Mos. pag.* 82. *Hotting. Cipp. Hebr pag.* 11. Æthiops uti *Magnif. Job. Ludolph in Lexic. Æthiop Sepulcra gypsata, gypso obducta* reddit. Peranitiquum enim & frequentem fuisse Æthiopibus usum *Gypsi* docet *Herodotus lib* 3 *histor. fol* 108 *edit Græc confer Kirchman de funer pag. m.* 65. *edit. Brunsvic* 1661. Auctor versionis Hebr. *in Matth* habet קברים מסוידים secutus forte Vulgatam, quæ *dealbandi* vocabulum adhibet. Melius vim vocis expressisset, si reddidisset קברות מסויידות *Sepulchra calce obducta*, vel בסיד נוי *calce notata.*

XII. Hebræos autem *calce* antiquitus notasse Sepulchra, insigne & prorsus luculentum testimonium exhibet *Mischnah. Cod Maasur Schem c.* v § 1 *fol* 2. cujus exscribendi labore, cum in notis ad Portam Mosis pag 81. idem recitet cl. *Eduard Pocock* & doct. *Johannes Lightfoot in hor Talmud.* facilè supersedere possemus, nisi illud ipsum repertum & dilucidius explicatum deprehendissemus *in Gemar Babylon Codic. Bava Kama cap.* VII *fol.* 69. 1. è qua illud una cum inserta Gemaristarum commentatione adduxisse non pigebit, quæ ad mentem *Talmudistarum* ita reddimus: *Exstat traditio: Vineam anni quarti notabant glebis terræ. Signabant nimirum eam tanquam terram. Cur adhibuerunt terram? Ut ex ea commodum aliquod percipiebatur*, (Gloss alio tempore inserendo, arando &c.) *ita etiam ex hac vinea. Post factam enim redemptionem inceperunt eam in suos usus convertere. Præputiatum autem* (non testa sed) *argilla* (*e qua vasa testacea formant, ut habet* Gloss ad Maasur Schem) *signabant, cum respenderet argillæ. Cur autem usurparunt argillam? Est illa nullius usus, consita enim nihil producit,* Id (Gloss. ad Maas. Schen.) *ita etiam ex hac vinea nulla utilitas percipiebatur. Loca vero Sepulchrorum calce notabant, quoniam alba est instar ossium,*

&

& ideo humectabant eam & effundebant ut eo magis albesceret. Ex eodem fonte sine-dubio promanavit *Gloss. Raschi*, quæ cum ad confirmandum hunc ritum insigniter faciat, uti verbis Mischn. מציינין את הקברות *Cod. Moed Katon, cap.* 1. *fol.* ב. subnexa est, hic apponetur: עושים סימנים על הקברות כמין הסיד בגומות כדי שלא ילכו אוכלי תרומה לשם : *Solebant Sepulcra calce notare, quia alba est instar ossium, ne, qui oblationes comedebant, illuc accederent.* Addemus verba *Rambam*, quæ ad illustrandum similem locum *Mischnæ in Cod. Schekal fol.* 2 profert, prout ea ex Arabica in Hebræam translata linguam a R. *Iosepho Ben Isaac, ben Alphual* habemus, *Signabant Sepulcra hoc pacto, visitabant singula, & quando inveniebant aliquod ab aqua dirutum, signo videlicet, quod super Sepulchrum exstructum erat, abluto, tum signabant, & denuo restaurabant illud, ut locus immunditiei notus manifestusque fieret, & sacerdotes ab eodem recederent. Est autem illud jam pridem explanatum, quod signum sepulchrale Calce fieri consueverit.*

XIII. Apud *Lucam cap.* XI. *vers.* 44. occurrunt μνημεῖα ἄδηλα monumenta quæ non apparent, seu ut *Æthiops* optime reddit: *Sepulcra qua non sunt signata*, quæ facile pollutionem afferre poterant. Hinc ex *Gemaristarum* sententia in *Cod. Moed Kat.* Non signabant calce, quæ manifesta erant; (cum perspectissimum omnibus esset latere ibi immunditiem) sed dubia, ubi quis ignoraret, an immunditiês lateret. Notandum autem hoc in loco, quod Christus jubeat, ut sibi omnes a Pharisæis caverent, qui essent instar Sepulchrorum non signatorum. Apud *Matthæum* comparabantur Sepulcris apparentibus, hic vero Sepulcris non apparentibus. Proinde apud Matthæum apertius notatur sanctitatis externa simulatio, præter interiorem immunditiem. Quamquam utrumque hic satis etiam significatur; parabola quidem similis, sed non eadem. Erit tamen eadem parabola, sed expressius apud *Matthæum* posita, si locus hic Lucæ sic intelligatur. Estis monumenta quæ non apparent, hoc est, quorum interior pars non est conspicua, & homines supra ambulantes nesciunt, quid ista intus habeant. Atque hunc in modum magis intelligendum putamus, quod verisimile sit, Lucam eadem cum *Matthæo* dicere voluisse, & sic plerique. Nobis autem aliter de loco hoc videtur. Μνημεῖα nihil esse Hellenistis aliud quam τάφ infinita loca testantur: quod mo-

dò τάφοι, modò τάφον, modò μνημεῖα reddiderunt. Dicit ergo Nihil aliud hypocritas eos esse, quàm Sepulchra ἄδηλα, h. e aperta & fallacia, quæ cum damno suo homines calcarent, quod qui propius accederent teterrimo odore affligerentur confer. *Heinf in h l.* Sunt ergo Sepulchra non signata, quæ facile nocumentum afferre possunt, & à quibus non tam facile quis cavere possit, quam à signatis.

XIV In *Matthæi cap.* XXVII. 60 additur epithetum καινὸν μνημεῖον proprium Sepulcrum, quod quis pro se & familia sua exstrui curavit Ita & Josephus Sepulcrum sibi proprium paraverat, ut haberet Hierosolymis advena ubi cum suis post fata conditus quiesceret Josephus ergo fati non minus memor fui, maturius de dormitorio cogitavit, utque tanto frequentius memor esset mortis confer *Schmid*, in h l apud Lucam cap. XXIII. 53 μνῆμα λαξευτὸν vocatur: vid. not. ex *Casaub apud Baldum. Waleum pag* 783 confer. Erasm in h. l. Et ita etiam Epitheta paucis perlustravimus

XV. Sunt etiam aliqui, qui quærunt, an dictione ᾅδυ à sacris Scriptoribus indicetur Sepulchrum? *Balduinus Waleus in annotat ad Act cap. 2 v. 27.* de *Sepulcro* explicat, ita differens: ᾅδης vocabulum in hoc loco accipiendum pro *Sepulcro*; vide *Bezam in h. l.* Ita etiam *Johannes Drusius* in h. locum scribit, asserens: Ineptè faciunt, qui hunc locum aliter enarrant, quàm de *Sepulcro*. Verùm nos dicimus, quod quemadmodum שאול proprie de Sepulcro non accipitur, ita ᾅδης non *Sepulcrum* denotet. Sciendum igitur est, quod ᾅδης Græcis nihil aliud sit in genere, quàm obscurus, absconditus, & ab omni humano consortio remotus quidam locus, vel rectius, *status* ille, qui excipit mortem, sive is refrigerii & quietis, sive cruciatuum sit plenus. Hoc sensu *Theognis* in sententiis *verf.* 1007. scribit:

> Ω̃ μάκαρ εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὅστις ἄπειρος
> ἄθλων, εἰς ᾅδε δῶμα μέλαν κατέβη.
> *Quam felix, beatus & fortunatus est, quisquis ignarus*
> *Certaminum, in inferni domum obscuram descenderit.* h. e.

in statum defunctorum pervenerit. Et *verf.* 244.

> ——— ὅταν δνοφερῆς ὑπὸ κεύθμασι γαίης
> βῇς, πολυκωκύτας εἰς ἅδαο δόμους,

Οὐδ'

Οὐδέ ποτ' οὐδὲ θανὼν ἀπόλλυται κλέος, οὐδέ γε λήσεις,
Ἄφθιτον ἀνθρώποις αἰὲν ἔχων ὄνομα.
— *Postquam tenebrosas sub latebras terræ*
Iveris, in adee inillustas inferni,
Non unquam neque mortuus amittes gloriam, neque etiam latebis,
Immarcessibile semper hominibus habens nomen.

Quod autem ᾅδης non sepulcrum sed statum mortuorum significet, pluribus testimoniis Scriptorum tam sacrorum quam profanorum ostendit B. *Grabius* Theologus antehac Regiomontan. in appendice apologetic. libello *Urbani Rhegii* de formulis caute loquendi subjectus confer. *B. Busmannus differt. de* שאול, *qui fuse* de hac voce egit. Ad alia nos conferimus, quæ ad Nomenclaturam Græcorum de Sepulcris pertinent.

XVI. Locus vero in quo plura dantur *Sepulcra* dicitur πολυάνδριον. Audiamus de hac voce plurium Auctorum testimonia. Πολυάνδριον vel πολυάνδριος uti *Hesychius in Lexic. fol. 611.* effertur, est τάφος, πολυχώριος, μνῆμα. Suidas in Lexico suo utitur eadem terminatione qua Gyrald in libr. de vario sepeliendi ritu cap. IX. Πολυάνδριον. Μνῆμα, τάφος, τὸ ἀθρόως ... πολλοὺς ξυνετάφησαν Cyrilli Glossator, quisquis demum sit, *stragem* exponit *Gemma* vocabulorum, nescio quisnam Auctor, *Polyandrum* exponit *tumulum mortuorum.* Ad eum ferè modum quo nobilissimus *Caspar Barthius lib. XLIII. cap. XIII* illud explicat, inquiens: *Polyandrum est cœmiterium, locus ubi sepulcra sunt.* Gyraldus cap. IX de ritu vario sepeliendi ait: *Polyandrion dici, quod nos Christiani Cœmiterium vocamus.* Quæ plane gemina sunt illis, quibus *Antonius Nebrissensis in Quinquagena cap. XIV pag. CII* utitur: Locus in quo mortui sepeliuntur, quod Latine sepulchretum, tum conditorium appellatur a Græcis πολυάνδριον, ut est in *Ezechiele*, dicatur in nostra religione Κοιμητήριον Græcè. Inde verò appellationem habere videtur, quod *multos* i. e. *mortuos* habeat. Hujus nominis enim πολὺς comparativus πλείονες *mortuos* significat. *Hesychius*, πλείονες, οἱ τετελευτηκότες. Quo sensu accipitur ab *oraculo Tarentino*, Κάμνειν δ' ἄλλοις ... τὴν οἴκησιν μετὰ τῶν πλειόνων. *Petrus Victor. lib. II. Var. Lection. cap. VII. Aristides* Sophista idem significatum suum facit. *Hac eos loquutos arbitror facile ad plures, mortuos, si modo etiam illo cum pluribus*

jacere

jacere existimandi sunt, quod mihi sane non videtur. Eodem modo loqui *Johannem Catacuzenum in histor. Matth. cap* IX. & XVI. *Johannes Lorinus ad cap* VII. *Sapientiæ fol.* 100 animadvertit. Quo sensu Latini nomine *plures* similiter utuntur. Liquidum ad ipsum esse putamus ex *Plauti Trinummo Act.* II. *Scen.* II.

— Lacrumas hæc mihi, cum video,
Eiiciunt, quia ego ad hoc genus hominum duravi:
Cum prius me ad plures penetravi.

Quo sensu LXX. Interpp. locum *Ezechiel.* XXXIX 15. גיא המון גוג Πολυάνδριον τοῦ Γωγ. *Targum* vero [illegible] *vallem multitudinis* efferunt. *Johannes Piscator*. Gogs hauffens etc.

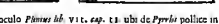
XVII Quare nemo ambigit *Polyandrion* Christianis venire nomine Κοιμητηρίου Christiani, quia mortuorum resurrectionem credunt, & mortem ὕπνον potius & κοίμησιν, quam θάνατον appellandam esse volunt, Sepulchra vocant Κοιμητήρια quasi *dormitoria*, seu loca ad quietem & somnum comparata *Chrysostomus Homil.* LXXXI tom. V. Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ τόπος κοιμητήριον ὠνόμασται, ἵνα μάθῃς, ὅτι οἱ τετελευτηκότες καὶ ἐνταῦθα κείμενοι οὐ τεθνήκασιν, ἀλλὰ κοιμῶνται καὶ καθεύδουσι· *Propterea ipse etiam locus Cœmeterium appellatum est, ut discas, mortuos & hic repositos non esse mortuos, sed dormire.* Hinc frequens mentio Κοιμητηρίων apud priscos historiæ Ecclesiasticæ Scriptores. Æmilianus Ægypti Præses sic Christianorum Episcopos alloquitur apud *Eusebium lib.* VII. *cap* XI. *pag.* 74. a. *Nullatenus vero licebit neque vobis, neque ullis aliis, vel conventus celebrare, vel in sic appellata cœmeteria ingredi.* Plura testimonia vide apud cl. *Joh. Caspar Suicer. in Thesaur. Ecclesiast. ex Patrib. Græc. edit. Amstel.* 1682. *fol. m.* 123. Hoc Cœmeterium etiam *Polyandrion* appellabant, uti probat celebr. *Johannes Faes in animadvers. ad Gyrald. pag. m.* 326. *edit. Helmstad.* Et hæc de Nomenclatura Græcorum dicta sunto.

CAPUT

CAPUT III.

De Nomenclatura Latinorum.

I. Paucis quoque Nomenclaturam Latinorum perlustrabimus, & quidem (t) vasa, quæ ad sepulturam requirebantur. Inter quæ est *Loculus*, Græce θήκη. Si vim vocis spectemus, θῆκαι repositoria dici possunt, quo verbo *Plato* 12. *de leg.* usus est, cum de minuendis Sepulchrorum sumtibus ageret. Adolescens apud *Lucam loculo* efferebatur, quia perfectam hominis mensuram non erat assecutus: vid *Jacob Guther. Tr. de jure Man lib.* 2 *pag m* 314 qui loculorum formam, qui in monumentis vulgaribus, ita depingit.

De loculo *Plinius lib* VII. *cap.* 11 ubi de *Pyrrhi* pollice in dextro pede loquitur, quem cremari cum reliquo corpore non potuisse tradunt, conditumque in loculo in templo. Idem *lib.* VII c XVI. Et ipsi vidimus in loculo asservatos *Paulus Diacon. in Narset.* Cujus corpus positum est in locello plumbeo. Loculus enim est parvum quoddam receptaculum, scribit *Martin. in Lexic. Etymolog. fol.* 1635 Thom de S. Quercu reddit *a little place, or little room,* aut conditorium, ubi cadaver reponitur, *a bag, purse, or little coffer, an ambry, a bier or chest, or coffin, wherein a dead body is carried.* Ex quibus elucet, loculum fuisse parvum vas, in quo mortui efferebantur parvi Vid. *Laurentium Ramirez de Prado in Hypomnematib. ad Mart pag.* 265

II. Sequitur *Capulum* seu capulus, quem sic depinxit *celeb. Cuper in observat. lib.* 2. *cap* 9 *pag. m* 206 Jan. Guilielm. Laurenberg in *Antiquario, edit Lugdun.* 1622. *pag m.* 68 Capulum dicit, quicquid aliquam rem capit unde & Sepulchrum, capulum dicitur, quod corpora capiat *Plaut. in Asinar Peril misera, ut osculatur carnifex, capuli decus* Varro Cosmoto-

ryne ϖεὶ φθοϱᾶς κοϱμ· *Propter cunam capulum positum, nutrix tradit pollinctori.* Nonius Pappo præterit. *Dum istos invitabis suffragatores, pater prius in capulo, quam in curuli sella suspendit nates.* *De capulis* vide *Kirchmann de funerib. Rom. pag. m.* 441. 442. *edit. Brunsvic. Martin. Lexic. Etymolog. fol. m.* 377. *edit. Bremens.* Thomas de S. Quercu *a coffin or sepulcher* explicat.

III. *Area* quoque ad vasa pertinet Sepulchralia. Nam speciatim in illa corpus integrum condebatur: vid. *Kirchmann de funer. Roman. lib.* 3. *pag. m.* 442. *edit. Brunsvic.* Additur his quoque *Solium*, uti apud *Plin. lib.* XXXV. *cap.* XII. in hac significatione reperitur. *Quin & defunctos*, inquit, *sese multi fictilibus soliis condi maluerunt.* Ubi tamen monemus, quod in nonnullis exemplis legatur *doliis* pro *soliis*, sed posterior lectio oppido retinebitur, cum etiam *Florus lib.* IV. de morte *Cleopatræ* hac voce usus: confer. *Martin. Lexic. Etymolog. fol. m.* 3681. qui ita, Solium loculamentum, in quo conduntur mortui & quasi sedeant in solio reclinantur. vid. *Curt. lib.* 10. confer. *Thom. de S. Quercu*, qui Solium *a bier or coffin for dead bodies* appellat.

IV. Instrumentum est in genere *pheretrum*, in specie *Lectica* & *sandapila* apud *Kirchmann lib.* 2. *de funer. Rom. pag.* 173. seqq. *Quensted. de sepultur. veter. c.* VI. *pag. m.* 115. *seqq.* vid. *Tr. nostr. de Luctu Græcor.* ubi de his fuse actum. LOCUS dicitur *Sepulchretum* vel Sepulchrum, de cujus Etymologia & Synonymia vid. *Kirchmann. lib.* 3. *cap.* 10. *pag. m.* 384. seqq. *Perott. Cornucop. f.* 831. 56. *Thomas de S. Quercu* dicit, quod quidam velint Sepulchrum derivari à seorsum & pulchrum, quod propter recordationem doloris minimè pulchrum & jucundum, sed potius est à sepelio. Sepulchri homonymiam tradit *Rivet. in Gen.* XXXVII. *exerc.* 151. *fol.* 577. Sepulcretum est locus pluribus sepulcris sacer Christiani appellant Cœmeterium Germanicè Gottes Acker i. e. agrum Dei. confer. D. *Quensted. cap.* 8. *pag. m.* 198. *seqq.* vid. celeb. *Johan. Faes animadvers. ad Gyrald. c.* 9. *pag. m.* 324. 325. *edit. Helmest.*

CAPUT IV.

De Actu Hebræorum in Sepulcris observato.

I Cum ad Nomenclaturam etiam referri possit *Actus* & quod in eo occurrit, constituimus vocabula ad Actum pertinentia perlustrare. Actus apud Hebræos indicatur familiarissime verbo קבר *operuit terra*. Mors enim erat apud Hebræos cadavera terræ mandare, non cremare, & hic erat *actus* illorum circa Sepulcra. Cognoscimus hinc *humationem* primum *actum* fuisse apud Hebræos, quos deinde imitati sunt alii, de quibus *lib.* 2. fuse.

II. Pertinet etiam ad Actum *Cadaver*, quod diversa vocabula sortitur in Sacris. Dicitur enim (*1*) מת *Genes.* XXIII. 2. 4. 6. ubi Anglus reddit *dead*. Descendit a radice מות *morte naturali obiit, vel violenta, occisus Genes.* 2. 17. quo die comederis ex ea מות תמות *moriendo morieris*. Eris mortalis & morbis omnibus, omnibusque maledictionibus obnoxius. Angl. *dying thou shalt dye that is shalt surely and soone dye.* Audiamus hic *Henricum Ainsworth comment. in Genes. fol. m.* 12. loquentem: *Under the name death the Scripture comprehendeth deadly plagues as the punishment of Ægypt with locusts, is called dead.* Exod. x. 17. *Also inward astonishments, feares, as Nabals heart died in him* 1. Sam. XXV. 37. *Likewise outward deadly dangers, and miseries as Paul was in deaths oft* 2. Corinth. 11. 23. *And for the dissolution of mans soule and body, which we commonly call death, when the soule (or spirit) goeth out of the man.* Gen. XXXV. 18. *And finally, death is the perdition of body and soul in the hell* Matth. x. 28. 2. Thess. 1. 9. Apocal. x. 6. 14. Quando autem de vocabulo מת loquimur, intelligimus naturalem mortem seu dissolutionem animæ & corporis. De aliis vocis significatis vid. *Schindler. Lexic. Pentaglot. fol. m.* 986. *seq.* confer. *Buxtorff. in Lexic. Rabbino-Talmud. fol.* 1180. His omnibus adstipulatur Angl. *Gr William in Tract.* quem inscripsit *the best Religion fol. m.* 625 *edit. London* ὁ θάνατος ἐστι ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσις. Mors est *dissolutio* animæ à corpore, sive est *separatio* unius ab altero, non *destru-*

&c. Non autem per mortem intelligit ultimum mortis ictum, sed omnia illa quæ mortem causant & promovent, quare ita est loco literis tradita *And therefore by death is understood not onely the last finall stroke and fatall separation of the body and soule, but also all other forerunners, and fore causers of this dissolution; as sicknesse &c.* Quod autem tunc, quando anima à corpore separata fuit, homo cadaver dicatur, patet ex *Psalm.* 143 3 Sedere me fecit in tenebris כמתים quasi mortuos, i e cadaveri jam æquiparatus sum putrido: vid. B. *Geier. commentar in h. l. pag. m.* 1302.

III *Cadaver* quoque denotat עצם & in plur. עצמות *Jos.* XXIV. 32 1 *Reg* XIII. 31. *Jerem* VIII 1. Occurrit hoc vocabulum quoque Gen L. & *Exod* XIII 19 ubi semper עצמות legitur, quod significat *ossa*. Descendit à radice עצם robustus, solidus fuit. Hinc עֹצֶם & עֶצֶם robur, fortitudo, ita etiam *os solidum*, crus, quia in ossibus consistit robur corporis. vid *Schmdler Lexic. Pentaglott. fol* 1368. Et ita ossa pro cadavere accipiuntur in his citatis locis Verum etiam עצם in Hiphil העצים *claudere* significat, quod mortuis seu cadaveribus convenit, quorum oculi sunt clausi. Unde Rabbini: אין מעצמין את המת בשבת *Non claudunt mortuum in Sabbatho* i. e. *oculos morientis*, Schabb fol 151. 2 juxta illud *Esai.* XXXIII 15. & *Esai* XXIX 10 Vid *Pagnin. Thesaur in Rad* עצם Hinc עצימה clausio, occlusio oculorum. Hoc munus Hebræi charissimis propinquis imponunt, morientium oculos claudere vid *Menoch lib* 8 *de Republ Hebr. cap* IV *quæst B. Geier. Tr. de luctu Ebr. pag m.* 50. De oculis claudendis vid. *Selden de Synedr. Ebr pag* 359 *edit. London.* Præstitit id officii patri *Jacobo Josephus* filius *Gen* XLVI. 4. ubi Anglus legit: *And Joseph shall put his hand upon thine eyes*, quæ verba *Henrie Ainsworth* ita explicat *fol. m* 156. *edit. Lond shall close up thine eyes when thou dyest.* Vide de ritu hoc *Maimonid. in Mischn. tom* 4 *tr. de luctu, cap.* 4 *sect* 12. confer. *Tr. nostr. de luctu Græcor* ubi fuse de hoc ritu egimus, *c* 3

IV Cadaver similiter notat נבלה teste *celeb D. Nicolao Gurtlero in explicatione vocum Typico - Propheticarum edit. Bremens.* 1698 *pag m.* 24 qui ita: נבלה *πτῶμα* animal mortuum, figura (1) hominis pii occisi, aut humi jacentis. *Esai.* XXVI. 19. Vivent mortui tui, cum cadavere meo resurgent. Testes Jesu Christi

Christi & ab Anti-Christo oppressi, & velut mortui in Sepulchro detenti, prodibunt in lucem, *Apoc.* 11 9 (2) notat victimam idolo oblatam. *Jer.* XVI. 18 Contaminaverunt terram meam cadaveribus abominationum suarum (3) hominem aut populum interitui vicinum, *Matth* XXIV 18. *ubicunque fuerit cadaver, illic cogentur aquilæ.* Pro cadavere accipitur in Scriptura variis in locis, ut 1. *Reg.* XIII. 29. *Esa.* XXVI. 19 *Jerem.* IX. 21 XXVI. 23 *confer. Levit.* V. 2. *Deut* XXI 23 Loca hæc evolvamus & veritatem deprehendemus Quod ad 1. *Reg.* XIII. 29. attinet, loquitur textus de Propheta quodam, quem Leo in via occiderat, de quo *vers.* 25 Et ecce viri transeuntes viderunt נבלה cadaver projectum in via: & *vers.* 29 Tulit ergo Propheta נבלה cadaver viri Dei. Significatque referente *Schindlero in Lexic. fol. m.* 1060. *cadaver hominis vel bestiæ non naturaliter mortua, omne corpus mortuum.* Idem confirmat *Jeremias cap* IX. 21. Cadaver hominis cadet sicut stercus in superficie agri, i. e. homines gladio vel peste occisi, quasi stercus in agro jacebunt. Similiter *Deut* XIV. ne comedes omne נבלה *cadaver.* LXX. *Θνησιμαῖον* morticinum, quod vitam exhalat sine legitimo ritu mittendi sanguinis. *Ainsworthius commentar in h. l. fol m.* 53. *edit. London.* bene exposuit ita scribens *yee shall not eate of any carkasse, that either dieth alone, or not orderly slaine.* confer. *Levit* VII 24. ubi iterum de cadavere bestiæ loquitur, ne cadaveris adeps morticini comedatur, quod sua sponte mortuum, aut non legitimo modo mactatum Duplex enim peccatum erat vesci adipe cadaveris, uti ex *Maimonide tom.* 2. *tract. de prohibit. cibis, cap* 7. *sect* 2. *Ainsworthius Comment.* in h. l. refert his verbis *He that eateth the fat of a dead beast, is guilty both for eating the fat, and for eating the dead or torn beast.* Quid autem fuerit נבלה fuse explicat *Ainsworth. Commentar.* in *Levit.* XVII. *fol. m.* 101. ex *Maimonide in tract. de prohibitis seu interdictis cibis, cap* IV. *sect.* 1 2. 3. 4. 8. cujus verba, licet prolixa, hic adscribere non pigebit, ut eo melius constet, quid Rabbini per cadaver intellectum velint. *Hea*, inquit, *that eateth (presumptuosly) so much as an olive of the flesh of any cattell, that is dead, or wilde beast that is dead, or fowle that is dead, is to be beaten. And whatsoever is not killed so as is meet, loe that is a carkasse. Nothing is forbidden by the name of a carkasse, but the*

sorts of cleane things onely, because they are fit to be flaine, and if they be flaine, after a lawfull manner, they are lawfull to be eaten. But uncleane things, whose flaying availeth them not, whether they be duely flaine, or dye alone, or the flesh be cut off from them alive, who so eateth of them is not beaten as for a carkasse, but as for eating of from uncleane flesh Who so eateth a cleane bird alive all of it, is beaten as for eating of a carkasse. And it is unlawfull to eat of any beast that is borne, until the eight night (after) Exod. XXII. 30 *for who so eateth not eight daies for a beast, it is an untimely birth; though he is not beaten for that. The law forbiddeth that which inclineth to dye, though it be not already dead: and forbiddeth a dead thing, and that is a carkasse There is not difference in the death, whether it dye of it selfe alone, or whether it fall and dye, or whether it be strangled untill it dye, or that a wilde beast hath rent and killed it.* i. e. *Qui tantum carnis (praesumptuose) edit, quantum est olea de mortuo cadavere bestia, vel avis mortua verberatur. Et quicquid non legitimo modo mactatum, cadaver est Nihil sub nomine cadaveris prohibetum, quam solam mundarum rerum species, quia illa apta sunt, ut mactentur, & si legitimo modo mactata, comedere liceat Verum res immunda, quarum mactatio legitime facta, vel qua moriuntur, vel caro illarum adhuc viventium abscinditur, & comeditur, non verberatur, acsi cadaver comedisset, sed quod carnem immundam comederit Qui edit partum purum vivum, verberatur ob esum cadaveris Ita qui carnem immaturo partus edit bestia munda, verberatur ob esum cadaveris. Illegitimum enim est comedere carnem munda bestia octo diebus nondum effluxis, juxta* Exod XXII. 30. *qui itaque non octo dies moratur, est partus immaturus, licet ob haec rem non verberetur. Lex prohibet morti proximum, licet nondum sit mortuum: & prohibet rem mortuam & hoc est cadaver. Nulla differentia est inter mortuum, an sua sponte moriatur, an cadat & moriatur, an strangulatur, donec moriatur, vel an bestia occiderit & laceravit.* Conferantur huc quoque *Leges Hebr a cl. Hottinger. edit. pag. m.* 212.

V. Cadaver itidem apud Hebræos פגר appellatur, uti varia Scripturæ Sacræ loca testantur, ut 2. *Par.* XX. 24 —— *vidit procul omnem late regionem plenam cadaveribus: & v.* 26. *inter cadavera*, h. e. corpora sine anima, quippe פגר corpus exanime

me significat juxta *Schindler. fol.* 1420. & juxta *Buxtorff. fol.* 1697 corpus destructum. Ita 2. *Regum* XIX 35 de occiso Exercitu Assyriorum legimus: -- *vidit omnia corpora mortuorum.* Huc referendus locus *Jerem.* XXXI. 40 ubi פגרים reperimus, quod scil. illic interfecti fuissent Assyrii ab Angelo. Unde *vallis cadaverum*, ubi cadavera putruerunt. *Joh. Drus.* in h. l. פגרים Th φαγαρίμ Phagarim. In *Complut.* & apud Theodoret. ἡ κοιλὰς φαγαρὶμ φαγαρίμ. Vid. *Jerem.* XXXIII 5. confer. *Num.* XIV 29 Ita clare 1 *Sam.* XVII Et *dabo* פגר *cadaver castrorum Philistæorum hodie avibus celi.* Ex his satis apparet quod vocabulum cadaver denotet, in quo nulla anima, sed corpus destructum.

VI. Voce נפש in Sacris quandoque significari *cadaver* constat, licet Dn. *Fridetic. Mullerus Professor quondam Gissensis* hoc oppugnare videatur, quando in dissertat. de Sepulcr. in hæc erumpit verba. *Sed assertores* hi destituuntur evidentia exemplorum, ut patebit inspicienti loca, quæ huc allegantur ex *Hagg.* 2 14 *Levit* XIX 28 *Num.* V. 2. *Levit.* XXI. 11. Testes allegationis habeo *Glaff. Rhetor. Sacr. p.* 1101. *seq. Dieu in Genes.* IX 4. *Drus. apud el. Hackspan Miscell.* 1. 1. 11. *pag.* 12. *seq.* Videamus vero, quantum valeant loca singula. Sane *Hagg.* 2. 14. sufficit intelligere טמא נפש *Theme Nephesch* de impuro vivo, quia impura sunt varia *Levit.* XXII 4. ac viva monstrantur nobis exerte, *Num.* XIX 18 *Levit.* XI. 44 Observatur quoque in Sacris ferè tribui tactum vivis, lapsum cadaveribus: vid. *Levit* XI 31 32. *Num* XIX. 18 Hoc si universale est, nos arctè continebit intrà explicationem de impuro vivo. Jacent enim Prophetæ verba planissimè, ita: Si tetigerit. polluta anima, illa (ex vers. præced. panem, vinum, oleum &c.) singula, an polluentur? Secundus ex *Levit* XIX. 28. locus est valde ambiguus nec dum constat, an illud לנפש *Lanephesch*, hîc vivum, aut mortuum, hominem ne, an aliud animans indigitet Siquidem notari stigmate cutis potuit, vel, ut in notato conservaretur defuncti memoria, vel ut notatus dicaretur animanti, cui pietatem, religionemque suam is devotum ibat confer. *Brent in h. l.* Tertius ex *Num.* V. 2 conf. *Num.* VI. 11. IX. 6 VII 10 locus subinnuit, incestatos seu fœdatos seu pollutos funere, sed ipsa locutio est Elliptica, & parturit, quam-

dam

diu supplemento suo destituitur, meras ambiguitates. Unde enim istud מת, cum variæ sint causæ inducentes pollutionem? Ecquod vero istud נפש, ex tot animantium generibus, quibus idem nomen in Sacra Scriptura tribuitur, *Gen.* 1, 20 21, 24 9, 5. 10, 12. 15. 16 *&c*? Imo, quale istud est מת, utrum spirans, an exanimatum? Denique præfixum ל (Lamed) quid indicat? an, quod, in commodum funeris, cessura sit ista pollutio? an, quod piaculum debeatur funeri? an, quod ultimi officii exhibitione contracta sit impuritas? Contra has similesque ambiguitates, quæratur prius ex *Num.* xix. 11. seqq. 6, 7. congruum formulæ nostræ supplementum, ac tum despiciatur, de incommodis vocabulorum. Omnia forte recident in eandem, cum loco sequente difficultatem. Quartus enim idemque ultimus ex *Levit* xxi 11. conf. *Num.* 6, 6 19, 11. 23, 10. locus expressa litera mortem adscribit ipsi נפש. Verum salva res est, si meminerimus, נפש sæpissime stare loco nominis, utrique sexui communis, conf. *Levit.* xxiv 17 18 & significare totum ex anima & corpore compositum, animans, conf. *Gen.* 2, 7. 9, 5. 14, 21. Hic Latini commode per suppositum aut personam exprimerent נפש & Hebræorum *Nephesch meth* valebit Latino idem, quod hoc, aut simile, exemplum mortua persona, funus, examinatus aliquis &c. Ita *Num* xxiii. 10. istud נפש moriatur, idem est, ac ego moriar, interprete ipso *Hackspan. Miscell.* 1, 1. 20. Absolvi, pergit, exemplorum allegatorum examen, ac intelligo, exempla producta non esse idonea ad defendendam litem, quæ intendebatur, Itaque conquirenda erunt alia exempla, quæ fidem faciant, quod *Nephesch* & *Niblah* usurpentur promiscue de cujusvis animantis fœtido cadavere. Ex positis enim exemplis hoc solum patet: quod *Nephesch meth* dicatur de funere seu de homine recenter mortuo: conf. *Flac.* 1 *Clav Script in voce Anima* §. 6. & 12. *Nephesch meth* dici per Antiphrasin volunt *Glass l. c* & *Hackspan. in Psalm* 16. 10 *pag* 68. Hos, ego non censeo. De Antiphrasi tamen videsis *Voss. Institut. Orat.* 4. 13. 11 *pag.* 251 *seqq* §. 13. *Nephesch*, aliàs venire Judæis, pro Epitaphio, neminem latet. Huc usque *Mullerus*

VII. Verum hic calculum Dn. *Mullero* addere non possumus: & quidem quod ad locum *Hagg. c.* 2. attinet, eadem viros

ros auctoritate pollentes opponimus, qui verba Prophetæ non de impuro vivo, sed cadavere intelligunt. Ita *Munster. comment. in h. l.* Immundus autem super anima est, qui corpus hominis mortui tetigit. *Vatablus Immundus*, pollutus animâ in omnibus istis. *Anima pro cadavere humano*, ut Levit XXI. 1. Ita quoque *Clarius* in h. l. Johannes Drusius, pollutus animâ, i. e. *talia cadavera*. Hic perspicue *anima* pro cadavere ponitur. Firmabo hoc, inquit, testimonio Hieronymi. *Immundus in anima*, scribit, *dicebatur*, *qui corpus mortui hominis attigerat* & paulo post, *pollutus in anima*, *h. e. qui contagione mortui est immundus effectus.* Idem ex Græco ἀκάθαρτος ἐπὶ ψυχῇ reddit, *pollutus super mortuo* Quod autem ex *Levit cap* XXII. 4 velit probare de impuro vivo intelligi, vix habebit. Textus enim ita sonat: Qui tetigerit immundum super anima. *Junius* & *Tremellius* vertunt *mortuo* Et Anglus: *He that toucheth any thing that is unclean by a soule*: per animam *Answorth* intelligit *cadaver*, quando ita literis tradit: *by a soul*, *the Greeke translateth any uncleanesse of a soule, whereby the dead is meant* Et licet etiam viva immundum reddant, uti ex Levit cap. eit & *Num.* XIX. ostenditur, attamen nulla re magis polluitur, quam ex cadavere: vid *Answorth fol. m* 123

VIII. Deinde locum secundum ex *Levitic. cap* XIX 28 valde ambiguum esse asserit *Mullerus*, quod veritati contrarium videtur Expresse enim ibi textus loquitur de *cadavere* seu *homine mortuo*, quando prohibet, ne *incisionem* faciant Israelitæ ob *mortuum*. De hoc ritu videatur B *Geier. in libell. elegantiss. de luctu Hebraor cap.* X. § 2. *pag m.* 230 231. 233 *seq* Hic sane *anima* ponitur pro homine mortuo, uti *Numer cap.* VI 6. clare indicatur, ubi textus ita legit: Omni tempore consecrationis suæ super mortuum (juxta Hebr. Anglus reddit *at a dead soule*) non ingredietur. Et *Targum* hic referente *Answorthio* exponit, *at the soule of man that is dead*, i. e. *super filium hominis, qui mortuus est* Ita *anima* hoc loco ponitur pro corpore mortuo, ubi anima est separata. Nam juxta *Canones* Hebræorum, mortuus non polluit, nisi anima separata fuerit, *Maimon. in Tumath meth c* 2 *f* 15 Chald locum Levit vertit cadaver. Et Moses seipsum explicat *Deut.* XIV. 1. Ne incidetis, nec facietis calvitium super mortuo למת Græcus retinet

tinet *animam*. Ita etiam apud *Latinos* anima pro corpore mortuo accipiebatur, uti ex *Virgilio Æneid.* 3 constat: *Animamque sepulchro condimus.* Quare qui apud Hebræos incisionem faciebat pro mortuo (Heb. anima) verberabatur juxta canones Hebræorum, *Maim. tr. de Idololatr. cap.* XII. *sect.* 12. cujus verba Anglice recenset *Amsworth Comment. in Levit. fol. m.* 118 his verbis: *He that did cut one gash for the dead, was to be beaten, and wheter he were a Priest, or an other Israelite, if he cut one gash for fiue dead persons or fiue for one dead person, he was to be beaten fiue times.* Ex his clare elucet locum non esse ambiguum, uti voluit *Mullerus*, sed clarissimum.

IX. Simili ratione respondemus cum *Amsworthio ad locum Numer. cap.* V. 2. quem putat ellipticum esse, nisi addatur מת. Præcipe ut ejiciant de castris omnem leprosum, & qui semine fluit, pollutusque est super (anima Hebr.) *defiled by a soule*, i. e. cadavere. Chaldæus hic vertit *super ossibus animæ hominis*, accipiens *animam* pro *cadavere*. Sic quoque Quartum locum *Levit.* XXI. 11. explicant Doctores de corpore mortuo: confer *Amsworth Comment. in h. l. fol. m.* 125 & 127. Quare meritò *Mulleri* opinionem rejicimus, & dicimus, quod נפש semper pro mortuo sumatur, quando pollutionem aliquam involvere dicitur. Et hæc de *actu* circa Sepulcra apud Hebræos observata sufficiant.

CAPUT V.

De Actu in Sepulcris observato ex Nomenclatura Græcorum & Latinorum.

I. Actum signant Evangelistæ phrasi τιθέναι ἐν τῷ μνημείῳ, conf. *Apoc.* XI. 9. Idem alias indicatur verbo θάπτειν, quod videtur non minus late patere, quam Latinorum *sepelio*. Scripsit enim de *Colchis Ælianus*, lib. IV. 1. τοὺς νεκροὺς ἐν βύρσαις θάπτουσι, καὶ καταῤῥάψαντες, ἐκ τῶν δένδρων ἐξαρτῶσι: *Colchi mortuos suos in pellibus sepeliunt, & insutos ex arboribus suspendunt.* Id ipsum θάπτειν a LXX. *Genes.* L. 26 peculiariter adhibitum fuisse pro Hebr. שׂום quod significat ἐνταφιάζειν, i. e.

i. e. aromatibus condire. Observat *Drus.* l. c. Sed in textu citato nondum evidenter potuimus reperire istum verbi usum.

II. Bis occurrit hoc verbum in N. Testamento, nempe *Matth.* XXVI. 12. de muliere in domo Simonis leprosi unguentum in Christi caput effundente, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησε. & *Joh.* XIX. 40. καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. Utrobique vetus Interpres *sepelire* vertit. Ita etiam *Castalio*, *Clarius*, *Drusius*. Beza, Piscator & alii reddunt *funerare*, rectius omnino. Optimæ Glossæ: Ἐνταφιάζω *funero*. *Casaubonus* in h. locum: Ego, inquit, distinguendum esse arbitror inter θάπτειν & ἐνταφιάζειν, idemque inter ἐνταφιασμὸς & ταφή. Θάπτειν enim *sepelire* significat: at ἐνταφιάζειν *est corpus ad funus componere*, & ornamentis, ut sic dicam, sepulchralibus ornare: quæ Græcis ἐντάφια vocantur. Ergo quod funditur unguentum in Christi caput, id pertinet ad τὸν ἐνταφιασμὸν, non ad τὴν ταφήν. Hactenus ille. Ἐνταφιάζειν ergò est *ad sepulturam parare*, & præcedit, utpote prius ordine, & τὸ θάπτειν *sepelire* sequitur ut posterius. Patet hoc etiam ex *Gen.* L. 2. ubi Hebr. חנט significat aromatibus condire corpora mortuorum. vid. *Nicol. Fuller. Miscell. Sacr. lib.* VI. *cap.* XVIII. ubi quid Hebr. חנט, quid ἐνταφιάζειν & ἐνταφιασμὸς sit fuse exponitur. confer. huc *Dieteric. Antiquit. Bibl. fol. m.* 146. *Suicer. Thesaur. fol. m.* 1124. 1125. *Balduin. Wale. Comment. in h. l. Quenstedt. de Sepultur. veter. cap.* V. *pag. m.* 79.

III. Apud Latinos *Actus* exprimitur verbis *sepelire*, *humare*, *condere*. Sepultus enim intelligitur quovis modo conditus teste *Plinio histor. nat.* VII. 54. Humati dicuntur non nisi humo contecti, *Perott. fol.* 831. 52. Sepultura humati dixit *Cicero* 2. *de Legib.* 56. §. 8. Cadaver dicitur aliàs corpus mortuum exanimum, aliàs funus. Cadaver, inquit *Martin. in Lexic. Etymolog. fol. m.* 222. *edit. Brem.* est corpus exanime animalis, quia egressâ animâ non amplius insistit & ambulat, sed cadit, ut possit dici πτῶσιμον σῶμα, cadivus truncus. *Scal.* l. 3. c. 12. Eodem modo, Græcis πτῶμα à πίπτω, etiam πέσημα *Euripidi in Phœniss.* 4. & πίσημα. Vocabul. Vet. vult dici *Cadaver*, quod sit *caro vermibus data*, quæ Etymologia potius allusiva.

IV. Appositè ad hanc rem *Servius in Æneid.* II. v. I. f. 1589. Consuetudo, inquit, Romana fuit, ut polluti funere minimè

sacri-

sacrificarent: si tamen contingeret, ut uno eodemque tempore & funestaretur quis, & cogeretur dare operam sacrificiis, laborabat, ut ante sacra compleret, quam funus agnosceret: Unde etiam Horatius Pulvillus in Capitolii dedicatione, cum ab inimicis ei filius extinctus nunciaretur, ait: Cadaver sit, nec voluit funus agnoscere donec templa dedicaret Sic ille. CADAVER aliquando voce ANIMÆ per Synecdochen partis pro parte significari, vult non nemo, fretus *Virgilio*, qui *Æneid.* III. 62 *seqq.* ita canit:

Ergo instauramus Polydoro funus, & ingens
Aggeritur tumulo tellus: stant manibus aræ
Cæruleis mœstæ vittis atraque Cupresso:
Et circum Iliades crinem de more solutæ,
Inferimus tepido spumantia cymbia lacte,
Sanguinis & sacri pateras: animamque Sepulcro
Condimus, & magna supremum voce ciemus.

Et *Æneid.* XI. v. 22. *seqq.*

Interea socios inhumataque corpora terræ
Mandemus: qui solus honos Acheronte sub imo est:
Ite, ait, egregias animas, quæ sanguine nobis
Hanc patriam.

An autem rectè, quæritur? ad quam quæstionem *Negando* respondemus, quia in neutro Poetæ loco est quicquam, quod ad cadaver pertineat, ubi de Anima Poeta loquitur. Non in priore. Hi enim Trojani tumulum non aperuerant, sed editiorem duntaxat faciunt, ut possit posthac agnosci Sepulcrum, neve denuo violetur ab imprudenter cæsuro ibi ligna. Ipsi ergo animæ justa erant facienda, tum ad expiationem Sepulchri, ab Ænea violati, tum ad animam quiete sua donandam. Causam illam *Donatus f.* 683 hanc *Servius f.* 681 in h. l. comprobant. In *posteriore* Virgilii *loco* ANIMAS pro CADAVERIBUS non sumi apparet ex toto undique contextu. Ideo Interpretes hic per *Synecdochen* partis pro toto accipiunt ANIMAS pro VIRIS DEFUNCTIS. Fuit ille tropus huic loco adeo necessarius, ut neutiquam sensa animi satis expressisset, si aliter fuisset locutus Poeta. Ad animam enim redundant plurima commoda ab istis supremis muneribus, de quibus in loc. citat. confer.

confer. *Muller. differt. de Sepulcris*, *Kirchman. de funeribus Romanor. lib.* 4. *pag.* 330. *seq. Quenfted. de Sepult. veter. pag. m.* 164. *seq.*

CAPUT VI.

De Ammah seu Cubito.

I. Allegatur in *Bava Batra* 6 8 אמה *Ammah* seu Cubitus, quo dimetienda sint Sepulcra, quæritur, quanta sit ejus Cubiti longitudo? Quippe observat ex Philippo Aquinate *Buxtorff. in Lexic. Rabbino Talmudic. Radic.* אמה *fol.* 112. Triplex Cubiti genus fuisse in Sanctuario: Primum v. palmorum. Alterum sex palmorum. Tertium x. palmorum. Tradit vero *Commentat idem*, quod humanæ staturæ sufficiat dimensum 3. Cubitorum. Monet enim iteratò, quod ipsius *Meth* seu mortui longitudo sit 3. Cubitorum, sed, quod *Koka* assignetur longitudo 4. Cubit. propter loculi tantam longitudinem. Porrò constat ex tract. cl. *Mulleri de statuis* 5 3 5 *seqq.* usitatiorem humanæ staturæ modulum subsistere intra 6 pedes. Hinc adeo colligere pronum est, esse ternos Cubitos fere senis pedibus æquales, ac uno Cubito contineri binos pedes. Denique solemus pedi nostro 4. palmos, atque 8. palmos pedi geminato tribuere. At supra Judæus dedit Cubito suo 6. טפחים *Thophechim*. Erunt itaque palmi 8. octoni fere æquales 6. senis Thophechim: & 18. Thophechim erunt ferè æquiparanda 24. palmis. Hæc pro modulo Cubiti & Thophechim dicta sunto. Quibus etiam finem libro primo imponimus.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECUNDUS DE SEPULTURA ET SEPULCHRIS VARIARUM GENTIUM.

Argumentum Libri Secundi.

I. Ne longioribus ambagibus Lectores Benevolos detineamus, brevibus argumentum libri hujus referam, quod aget de Sepultura & Sepulchris diversarum gentium ac nationum, quarum mores fuse descripturi sumus, minime dubitantes, quin labor hic maximo usui sit futurus. Hoc tantum precibus flagito ut benè memoriæ imprimantur ea, quæ non sine longo labore congessimus. Non minimum etenim adminiculum esse potest studiosis de Sepultura & Sepulcris sermones habituris nosse variorum populorum mores circa Sepulturas observatos, qui ansam dabunt meliori fructu proponendi ea, quæ ad ædificationem pertinent. Præmittemus itaque quædam summatim de Sepultura, deinde proponemus Sepulcra observata in *Asia*, *Africa*, *Europa* & *America*.

CAPUT I.

De Sepulturæ Jure.

I. Sepultura à sepeliendo, atque hoc vel a sepiendo, quia locus, quo conditur cadaver, lapide vel humo sepitur, vel à Chaldæo שפל *humilem esse*, quia sepulti humili loco conduntur, dicitur. Propriè notat *rem sepultam*, sicut scriptura rem scriptam. Impropriè vel locum condiitis vel actum condendi, quo sensu & nos usurpamus. Respondet vox Hebræa קבורה a

קבר

קבר, quod latiori notione significat terræ reddere, strictiori *terra condere*. Græcos voce θάπτειν eadem notione usos esse liquet tum ex *Photio*, qui inter argumenta librorum Ctesiæ refert caput hoc ὡς ἀπὸ τοῦ θαπτῆναι τὸν πατέρα αὐτοῦ τῷ πυρὶ παρὰ τὸν νόμον, tum ex *Diogene Laertio*, qui in proœmio tradit, *magos profanum ducere, igne sepelire*. Sed & Latinis in usu fuisse hanc notionem docet illud.

Nec nudum curo, sepelit natura relictos.

Est autem Sepultura mortuorum, ut paucis finiamus, actio ejusmodi, qua vivi potestatem habentes corpora defunctorum honeste deducta loco idoneo decentibusque ritibus humi recondunt, ad maturandam eorum putrefactionem, ac testandam spem resurrectionis eorum futuræ, & ne corpora, quæ Templa fuerunt, vel esse debuerunt Spiritus Sancti, ludibrio exponantur, vel ab animantibus indignis modis dilaniemtur.

II. Ex quo fonte jus Sepulturæ deducendum varie disquiritur. Ex jure Gentium derivant *Kirchmann. de funerib. Roman. appendic. c. 3. pag. 683. D. Quensted. de Sepultura veter. c. 11. p. 19. seqq.* Verum nos cum aliis viris doctissimis statuimus, Sepulturam esse *juris naturæ, divini & Gentium*. Quod sit juris naturæ *Petr. Gregor. Tholosan. in prælud. optimi Jurisconsulti lib. 2. cap. 44. edit. Lugdun. 1583.* probat auctoritate *Dionis Prusaensis Sophistæ*, qui jus Sepulturæ juris naturalis esse dixerit in oratione περὶ ἔθους de consuetudine, ubi ita, τὸ γὰρ μὴ κωλύειν τοὺς νεκροὺς θάπτειν, οὐδαμῇ γέγραπται, πῶς γὰρ ἂν ὑπήκουσαν οἱ κρατοῦντες τοῖς τῶν ἡττημένων ἐπιτάγμασιν, ἀλλὰ ἔθος ἐστὶ, τὸ ποιοῦν τῆς φιλανθρωπίας ταύτης τοὺς κατοιχομένους τυγχάνειν, h. e. *Nusquam prohibitum est, mortuos sepelire, quo enim victores obtemperare vellent jussis illorum qui succubuerunt? at consuetudo est, quæ facit, ut defuncti fruantur hac humanitate*, hæc ibi. Neque potui satis mirari alias formicarum pietatem, quæ velut istius juris participes sese inter se sepeliunt mortuas, ut & scribit *Plin. lib. XI. c. 30.* Quæ vel solæ ad suadendam mortuorum curam sufficere queunt.

III. Corpora defunctorum humi recondenda esse divino jure præceptum est. Ita enim divinum oraculum habet *Gen. III. 19. Terra es & in terram reverteris*: quibus verbis Deus Protoplastos docere voluit, quod illud, quod ex terra ortum,

terræ

terræ deberi necesse sit vid. *celeb. Andreæ Adami Hochstetter*, *diss. de officio erga defunctos secundum legem naturæ*, *edit. Tubing.* 1701 conf *Henric. Ainsworth Comment. in Gen. fol. m.* 18. *edit. London*. Et *Ecclef.* XII. 7 dicitur: וישב העפר על־הארץ כשהיה *Et reverteatur pulvis in terram, quemadmodum erat.* Conferantur huc annotat. *B. Geier in h. l. p. m.* 467. 468. Quod si cadavera inhumata relinquerentur, bestiis potius in alimentum cederent, quam in pulverem redigerentur. Quam indecorum hoc sit, eruditè satis ostendit prælaudatus *Hochstetterus Fautor noster venerandus* § 15 16 *dissert. cit.* Neque etiam obstat, quod sepulti videantur vermium & serpentum esurialis victima fieri, juxta illud *Syracid. cap.* X. 13 Ἐν γὰρ τῷ ἀποθανεῖν ἄνθρωπον, κληρονομήσει ἑρπετὰ καὶ θηρία καὶ σκώληκας. *Cum mortuus fuerit homo, hæreditabit serpentes, bestias & vermes.* Ita vertit Vulgatus. Etenim si maximè verum esset, corpora humana infra terram à vermibus, serpentibus ac bestiis corrodi & consumi, tamen haut longo post intervallo ἐμμέσως, una cum vermibus in terram redigerentur. Tum etiam regulariter & ordinarie humana corpora in pulverem reverti, experientia testatur, ubi a vespillonibus sæpe moventur corpora, in quibus nulla apparent vestigia corrosionis, nulli vermes reperiuntur, & quæ sæpius integra videntur, leviter mota in pulverem abeunt & evanescunt. Quæ verò de serpentibus habent, figmenio simillima sunt, inprimis ea, quæ de serpentibus ex spina dorsi hominis, vel ex spinæ medulla oriundis, *Plin. l.* X. *c.* 66 & ex aliis *Philipp. Camerar. Horar. Succis. l.* I. *c.* II. memorant. Quamvis enim quibusdam in cadaveribus reperti essent, nihil inde adversus divinam sententiam pronuntiare fas esset, quia fieri potest, ut aliunde advenerint, non ex corpore prognati fuerint. Atque eandem ob causam terram *Syracid. cap.* XL. 1. vocat μητέρα πάντων *matrem omnium*, quia mortuos sinu suo excipit, & pulverem & ossa nostra usque ad diem resurrectionis complexu suo custodit. Et *Nazianzen.* homines appellat διταφίους, *bis sepultos*, quod primum in alvo matris tecti & quasi sepulti jaceant, antea quam in vitam hanc nascantur: deinde in alveo terræ lateant, donec ad æternam vitam resuscitentur.

IV. Hinc adeo antiquissimus perpetuusque in Ecclesia usus obtinuit, ut defunctorum corpora mandarentur terræ. Exempla

pla multa occurrunt in Scriptura Sacra, ut *Genes.* XXIII 14. 19. XXV 9. XXXV 8 19 47. *Num.* XX 1 *Jos.* XXIV 30 & alia plurima. Quin & ipse Deus morem hunc stabilivit *Deut.* XXXIV. 6 ubi servum suum *Mosen* sepelivisse dicitur in terra *Moab*, e regione *Beth-Peor*: vid. diss. *B. Gerhardi de Sepultura Mosis*. Nam quod verba illa ויקבר אתו inter *Hebræos Aben Esra* aliique ad *Mosen*, quasi seipsum sepelivisse diceretur, alii ad Deum quidem, sed ministerio Angelorum utentem referunt, dilutum est. Quippe ad subjectum proximum, nimirum Jehovam referendum esse & series contextus arguit, & Judas vers. 9. insinuat, tribuens id *Michaeli* Archangelo, hoc est, Jehovæ Christo, uti evincit παράλληλος text. *Zachar.* III 2. ubi is, qui cum Sathana disceptavit, eumque Deo increpandum commisit, vocatur Jehova. Atque ei sententiæ etiam R. *Abarbanel* calculum addit. Audiamus etiam Anglum *Henric. Ainsworth. comment. in h. l. Deut. fol. m.* 167. disserentem: *he burried him, that is Jehovah burried him, or Michael (that is Christ, who is Jehovah one with the Father.* Sed & accedit efficacissima ratio, necessitas nimirum putrefactionis corporum, ut postea ad resurrectionem & renovationem sint idonea. Cujus rei specimen quotidie in ipso naturæ cursu apparet, videlicet in proventu fructuum. Fructus enim quos e terra metimus, unde nisi ex putredine nascuntur? Quippe semente facta nisi grana emoriantur & putrescant, nihil proveniet. Cum igitur generationis principium & causa sit corruptio, necessum est, ut ea præcedat. At corruptio omnimoda corporum & putrefactio ubi commodius, quam in utero terræ contingere potest? Qua argumentatione usus est *Paulus* 1 *Cor.* XV. 37 38. Unde in lingua nostra passim moris est cœmeteria nuncupari *agros Domini Gottes Acker /* quia in iis corpora piorum veluti quædam grana in spem futuræ resurrectionis seminantur.

V. Neque ex divino tantum mandato, sed etiam ex jure Gentium voluntario corporibus vita defunctis sepultura debetur. Unde *Dio Chrysost.* inter *mores* seu ἔθη, quæ τοῖς ἐγγράφοις seu scripto juri apponit, post legatorum jura commemorat, *μὴ κωλύειν τοὺς νεκροὺς θάπτειν, non prohibere quo minus sepeliantur mortui. Seneca* quoque *l.* 1. *Controv.* inter jura non scripta, sed omnibus scriptis certiora ponit *humum porrigere cadaveri.*

vere. Et *Isocrates in Panathen* ubi *Adrasti Argivorum* Regis memorabilem recitat sententiam, humare mortuos esse morem antiquum & jus patrium, quo omnes inter se homines utuntur, quodque non ab humano prodiitum ingenio, sed à divina imperatum potentia videatur: confer *Excell. Dn. Andreæ Adami Hochstetteri Fautoris nostri dissert. moral. de officio erga defunct. secundum leges naturæ* §. 7. *Euripides* jus hoc Sepulchri *νόμον θεῶν* *legem hominum*, Lucanus *hominum ritus*, Papinius *Terrarum leges & mundi fœdera*, Tacitus, *Sortis humanæ commercium*, Lysias *Spem communem* vocant. Quique id juris aliis exsolvere detrectant, eos *hominem exuere* Claudianus, *naturæ dedecus* facere Leo Imperator, *τὸν ἱερὸν νόμον* fas violare *Isidorus* Pelusiota, dixere. Plura ex hoc jure Gentium voluntario qui cognoscere avet, adeat licet *Hugonem Grot. de J. B. & P. l.* II. 19. I. Sanè etiam apud Athenienses sepulturæ tanta cura fuit, ut dux cæsos sepeliri negligens morte mulctaretur. Sic *Alexander Magnus* milites suos magnifice sepeliebat, ut auctor *Diodor. Sicul. lib.* 17. indicat. Et *Nicias* totum exercitum subsistere jussit, ut duos milites sepeliret. Et hæc de Jure Sepulturæ sufficiant.

CAPUT II.

De Causis finalibus Sepulturæ.

I. Quem porro in finem & Deus præceperit, & gentes receperint morem sepeliendi, inquirendum. *Moschion* olim censuit, sepulta primo fuisse cadavera, ne giganteæ feritati mandendi homines obnoxia essent. Aliis videtur hoc modo homines velut sponte solvisse debitum, quod alioqui vel ab invitis natura repetit. Quippe homines ex terra ortum habere: non Deus tantum *Adamo* edixit, sed & exotici Auctores passim agnoverunt. Si è terra originem traxerunt principia nostræ mortalitatis, in terram etiam tandem resolvi debent. Et tu quisquis es, laborabis continuo in hoc mundo, donec revertaris in terram, de qua sumtus es. vid. *Job.* x. 9. *Psalm.* 103. 29. *Psalm.* 145. 4. Quod ad Auctores exoticos, *Cicero* ex *Euri-*

Euripides Hypsipyle monuit, *terram terra reddendam esse* & *Propertius lib.* 2 de certo quodam defuncto cecinit: —— *qui nunc jacet arida pulvis.* Hinc quidam Rex *Galliæ* suam tumbam hoc Epitaphio insigniri voluit:

RISI, PLORO, FUI, NON SUM. STUDUI, REQUIESCO
LUSI, NON LUDO, CECINI, NUNC MUTIO. PAVI
CORPUS, ALO VERMES. VIGILAVI, DORMIO. DIXI
SALVE, DICO VALE. RAPUI, RAPIOR. SUPERAVI
VINCOR. CERTAVI, PACE UTOR. JURE EGO VIXI
JURE IGITUR MORIOR. NON OBSTO, OBSTARE NEQUIREM
TERRA FUI QUONDAM; RURSUS SUM TERRA. NIHIL SUM
TERRA CADUCA VALE, VERMES SALVETE, RECUMBO.

Olim Gentilibus opinio insedit, defunctorum corpora sepelienda esse, ut animabus eorundem melius sit. Hinc *Virgilius lib.* VI *Æneid v.* 324.

Hæc omnis quam cernis, inops inhumataque turba est
Portitor ille, Charon: hi, quos vehit unda, sepulti.
Nec ripas datur horrendas, nec rauca fluenta
Transportare prius quam sedibus ossa quierunt.

Quod autem sepultura juventur, & quod viventes illis opitulentur, subjicit *vers.* 364.

Per genitorem oro, per spem surgentis Juli,
Eripe me his invicte malis, aut tu mihi terram
Injice, namque potes, portusque require Velinos.

Et postea:

Da dextram misero, & tecum me tolle per undas,
Sedibus ut saltem placidis in morte quiescam.

Sed certum est, nihil mortuis Sepulturam afferre solatii. Neque enim animæ fidelium uni Deo defixæ corporum defunctorum conditione afficiuntur. Sicut nihil prodest Sepultura animabus infidelium, ita nihil obest negata Sepultura animabus fidelium.

II. Veras igitur causas Sepulturæ in definitione §. 1. c. 1. expressimus. Prima est *necessitas putrefactionis corporum.* Nam hanc ob causam cadavera terræ mandantur, *ut scil. illa visu & odore fœda a viventium medio amoverentur.* Ne ergo ex hujusmodi cadaverum putrefactione aer vitium contrahat; adeo-

que prudentissime cautum, ut cadavera terræ committerentur: confer. annot venerand. *Dn Johannes Faes ad Gyrald. pag. m 117 118 edit. Helmstad.* Humata vero corpora & defossa profunde in pulverem cineresque abiisse observatum est, quod perpetuæ isti, quam natura amat, [illegible] vehementer congruit, & a *Cicerone* quoque agnitum est, reddi ea ratione terræ corpus, atque ita locatum ac situm quasi operimento matris obduci, ut cum corpus terra sit, quæ dederat, ipsa recipiat confer *Excell Hochstetter. dissert. de offic. erga defunctos secundum legem natur edit Tubing* 1701 §. 18

III. Secunda est *testificatio spei resurrectionis mortuorum* Id probat *Calvinus plurib. argument Instit. l* 3 c 25. Hinc adeo Spiritus Sanctus in narrandis sepulturis non minus diligenter insistit, quam in præcipuis fidei mysteriis. Quin id ipsum non obscure insinuat Christus *Joh.* XII 24 & *Paulus* 1 *Cor* XV 27 38 Etiam Christiani veteres sæpe morem honeste condendi corpora ad hanc spem referunt Imò id ipsum docuisse Democritum, testis est *Plin. lib.* VII. 55. Hinc jam *Apostolorum* ætate defunctos honeste sepelire soliti sunt Christiani, exemplo Stephani, quem viri timorati sepeliverunt, *Act* VIII. 2 Habuisse etiam Christianos *Cœmeteria*, ad quæ defunctos deduxerint, patet ex 1. *Corinth.* XV. In luctu positos resurrectionis spe consolabantur, 1. *Thess.* IV. confer *B Hildebrand antiq. Ecclesiast.* Bene quoque *Minutius Felix in Octav. pag. m.* 328 loquitur quando ita disserit. *Nec, ut credis, ullum damnum sepulturæ timemus*, sed veterem & meliorem consuetudinem humandi frequentamus. Vide adeo quàm in solatium nostri resurrectionem futuram omnis natura meditetur. Iisdem argumentis in adstruenda resurrectione utuntur *Theophil lib.* 2. *Justin Apol* 2. *Cydon de contemn morte Athenagor. de resurrect. mort Tertull de resurrect carnis*

IV. Tertia est, *ne corpora hominum defuncta, vel hominum vel animantium reliquorum ludibriis & injuriis exponantur.* Est enim homo animal nobilissimum Deoque charissimum. Fidelium porro corpora cum vita animarentur, templa fuerunt Spiritus S membra Christi, organa servientia justitiæ, atque eundem usum renovata recuperabunt Indignum itaque foret, si iis alia animantia pascerentur, vel ignominiæ ac injuriis omnium

expo-

exposita ea paterent. Nostram hanc sententiam stabilimus verbis *Excell. Dn. Andreæ Adami Hochstetteri Professoris Moral. Academ. Tubing. celeber. Fautoris nostri æstumatissimi*; quæ hoc transscribere operæ pretium esse putamus. Habentur & leguntur illa §. 16 *diss. de officio erga defunct. pag. m. 15. Cum homo cæteris animantibus præstet, indignum fuisse judicatum, si ejus corpore alia animantia pascerentur, igitur inventam Sepulturam, ut id quantum posset, caveretur. Fundamentum ergo proximum erit humanæ naturæ excellentia atque dignitas & illa naturalis aversatio ne contemnamur. Igitur non ex præsumta solum aut ante obitum declarata voluntate hoc quicquid est officii præstatur; cum etiam post mortem honeste tractari velimus.* Consentientem hic reperimus *Petrum Gregor. Tholosan in prælud. optim. Jurisconsult. lib.* 2. *pag. m* 339 *edit. Lugdun.* 1583.

V. Peccant igitur omnes contra humanitatem & decorum, qui tempore belli Sepulcra diruunt & cadavera condita nuda relinquunt, ut merito cum Atheniensibus querendum apud *Livium lib.* XXXI. Omnia Sepulcra monumentaque diruta esse, omnium nudatos manes, nullius ossa terrâ tegi. Non memorabimus *Cambysen* vetusta Sepulcra inspicientem & recondita in illis corpora vellicantem. Nil dicemus de *Xerxe*, Beli tumulum aperiente, nil de *Philippo* in tumulos æque ac in hostes sæviente: labem iis adspersit crudele hoc flagitium, quam perennia historiæ monumenta æternum detestabuntur. Placet illos intueri, qui sana moratiorum gentium monita & approbarunt & observarunt, neque cum iis, qui irasci & insidiari nequeunt, bella gesserunt. Prudens Atheniensium decretum est, qui hos capite plecti voluerunt, quorum crudelitas ad Sepulcra usque penetraret. Revocatur subinde in memoriam clementia *Caroli* V. quamdiu Sepulchrum B. Lutheri inspicere licet: Cum enim *Ferdinandus Albanus* & *Episcopus Atrebatensis* A. 1547. flagitarent, ut *Lutheri* tumulus dirueretur & cadaver effossum cremaretur, non prudenter minus, quam clementer respondit: Nil sibi ultra cum *Luthero* esse, habere illum alium judicem, sibi bellum non esse cum mortuis, sed cum superstitibus & armatis, quod refert *Peucert Dec.* VI. *c.* 6. *Observat. Hist. Pol.* nec non *D. Johann. Meisner, in descript. Eccles. Colleg. omnium Sanct. Witteb. pag.* 143. De qua re plura in capite de violatione Sepulcrorum.

 VI. Quod

VI. Quod si tamen casu aliquo θηλάνου aliaque necessitate fortuita aliqua culpa non accersita quandoque contingit, ut carendum sit Sepulchro, damnum illud fidelibus moderate ferendum est. Imprimis si id fiat propter nomen Christi & professionem Euangelii. Quomodo Pontificia tyrannide & immanitate factum est, ut sinceris Euangelii confessoribus unà cum luce terra, cœmeterium & Sepultura denegaretur, uti vel ex sola historia *Buceri* & *Fagii* a *Baleo* & *Thuano* descripta, nec non uxoris *P. Martyris* aliorumque constat. Etenim si vita ipsa pro Christi nomine profundenda, multo magis Sepulturæ honos gloriæ Dei & veritatis confessioni postponendus est. Inprimis cum & Deus custodiat omnia ossa piorum, ut unum ex iis non confringatur, *Psalm.* XXXIV. 21. & non solùm terra, sed etiam mare & mors mortuos postliminio sint redditurа, *Apoc.* XX. 11. & Sanctorum mors semper pretiosa in oculis Domini, *Psalm.* CXVI. 15. Præclare *Augustin. de Civ. Dei lib.* 1. 12. Ista omnia, i. e. curatio funeris, conditio Sepulturæ, pompa exequiarum, magis sunt vivorum solatia, quam mortuorum subsidia. Si aliquid prodest impio Sepultura pretiosa, oberit pio vilis & nulla. Præclaras exequias in conspectu hominum exhibuit purpurato illi diviti turba famulorum, sed multo clariores in conspectu Domini ulceroso illi pauperi ministerium exhibuit Angelorum, qui eum extulerunt non in marmoreum tumulum, sed in Abrahæ gremium sustulerunt. Et cap. XII. Multa corpora Christianorum terra non texit, sed nullum eorum quisquam a cœlo & terra separavit, quam tota implet præsentia sui, qui novit, unde resuscitet, quod creavit. Quin *Theodorus Cyrenaus* homo Gentilis *Lysimacho* crucem minitanti respondit apud *Ciceronem Tuscul. Quæst. l.* 1. Terribilis sit hæc purpuratis tuis. Θεοδώρῳ οὐδὲν μέλει, πότερον ὑπὲρ ἢ ὑπὸ γῆς σήπεται, *Theodori non interest, ubi, supra an infra terram putrescat.*

VII. *Lilius Gregor. Gyraldus in libello de Sepultura & vario sepeliendi ritu capit.* 1, *edit. Helmstad.* 1676. *pag.* 2. alias causas haut contemnendas adduxit, quando in hæc erumpit verba: *Si tamen accuratius res ipsa perpendatur*, DUPLICEM *imprimis eam esse videbimus, ut scilicet posteri sibi quoque moriendum esse admoneantur, simul omnibus illuc tendentibus rectè ac sanctè vivendum esse:*

esse: quibus rebus ad bene beateque vivendum natura quodammodo jure impellimur. Tritum illud Philosophorum notum omnibus: Unius rei plures possunt esse fines. Ita quoque Sepulturæ. Usus vero ejus finis non unus sit, uti probavit celeb. *Quensted. de Sepult. cap.* 1. qui ita: In alieno funere velut in quodam speculo conditionis & naturæ nostræ admonemur, unde etiam tumuli defunctorum, monimenta dicuntur & Sepultura humanæ conditionis memoria, *Modestino in l. quidam in suo ff. de conditione & instit.* Quia memoriam non solum istorum illibi, sed & nostræ mortalitatis nobis ingerunt. Qui plura de his legere desiderat, evolvat *celeber Johannes Faes annotationes eruditas* ad hunc locum, qui *pag.* 100. 101. *seq.* fuse & erudite de his scripsit, cujus verba ob prolixitatem transscribere supersedemus.

CAPUT III.

De variis Sepulturæ generibus, & quidem humatione & crematione.

I. Quamvis olim ut & hodie apud varios populos varia Sepulturæ genera fuerint & sint, attamen nullum antiquius reperimus quàm HUMATIONEM, quæ Patriarchis etiam usitata, uti ex Scriptura Sacra patet. Imo *Cicero lib.* 2. *de Legib. num.* 56. genus hoc Sepulturæ antiquissimum asserit, qua mortui humantur. Verba ejus hæc sunt: *Mihi quidem antiquissimum Sepulturæ genus fuisse videtur, quo apud Xenophontem Cyrus utitur. Redditur enim terra corpus, & ita locatum & situm quasi operimento matris obducitur.* Ipsi vero Sepulcro *Cyri* hoc inscriptum fuisse ferunt *Epitaphium:*

Vir quicunque es & undecunque advenis:
(Neque enim te adventurum ignoravi) Ego sum
Cyrus, qui Persis imperium constitui: pusillum
Hoc terræ, quo meum tegitur corpus, mihi ne invideas.

Audiamus etiam Minuc. Felicem in *Octav. pag. m.* 327. *edit. Lugd. Batav.* 1672. ita loquentem: *Nec, ut creditis, ullum damnum Sepulturæ timemus, sed veterem & meliorem consuetudinem humandi frequentamus.* Et plurimæ etiam Nationes hoc sepulturæ genus observarunt. Sic de *Ægyptiis* & *Persis* tradit *Herodot.*

in

in Thalia quod mortuos sepelierint. Quamquam posterioribus seculis cremationem Persis etiam usurpatam fuisse constet ex *Ammiano Marcellin. lib.* 19. *Procopio lib.* 1. *de bello Persico*

II. Ipsis etiam Græcorum institutis vetustioribus in usu fuisse humationem testatur *Cicero*, qui in *lib.* 2. *de Legib.* ait: Nam & *Athenis* jam illo more a *Cecrope*, ut ajunt, permansit hoc jus terra humandi. *Arnobius* quoque *l.* 6 *pag. m.* 193. ex Antiochi historiarum nono tradit, *Athenis in Minervio Cecropem esse mandatum terræ.* Ita funeratus apud *Thucydidem lib.* IV. *Brasidas*, apud *Homerum Erato*, *Periandri* uxor: vid. *Tr. nostr. de luctu Græc. cap.* XIII *edit. Marpurgens. pag.* 162. Apud Romanos quoque *humatio* usitata fuit. Nam ut *Plutarchus* in *Numa* refert, testamento cavit *Numa*, ne corpus suum post mortem combureretur. Hoc certe non fecisset *Numa*, nisi jam tum igne cremandi ritus in usu fuisset, atque ideo prohibuit, ne sibi defuncto id fieret. *Plinius l.* VII. *c.* 54. scribit: Ipsum cremare apud Romanos non fuit veteris instituti, terrâ condebantur. confer. *Balthasar Bonifac. histor. Ludicr. lib.* V. *cap.* XXIV. *pag. m.* 141. *edit. Bruxell.* 1656. videatur quoque *Excell. Hochstetteri disput. de officiis circa defunctos.* Magi inter *Persas* teste *Laert. lib.* 10. nefas execrantur, igne sepelire cadavera: vid. *Thom. Bartholin. antiquit. Danic. pag. m.* 300. *edit. Hafn.* 1689. *Johan. Baptist. Ferret. Mus. Lapidar. edit. Veron.* 1672. *fol. m.* 350.

III. Visa humatione antiquissimâ nos conferimus quoque ad cremationem, quæ sequentibus ætatibus frequens nimis apud varios populos fuit. Sunt qui combustionem cadaverum Judæis usitatam probari posse putent exemplis Sacris, tum Saulis & filiorum ejus à *Jabesitis* combustorum, 1. *Sam.* XXXI. 12. quos præterea à *Davide* laudatos arbitrantur, 2. *Sam.* II. 5. tum *Jorami*, cui negatur fecisse populus שרפה *combustionem*, secundum combustionem patrum ejus, 2. *Paralip.* XXI. 19. tum *Asæ*, cui Israelitæ dicuntur combussisse שרפה גדולה עד למאד combustionem magnam admodum, 2. *Paral.* XVI. 14. tum *Zedekiæ*, qui prædicitur moriturus ובמשרפות *combustionibus patrum suorum*, *Jerem.* XXXIV. 5. Quibus exemplis fretus *Abulensis Quæst.* 18. *in* 1. *Reg.* XXXI. censet, combustionem olim receptam fuisse in funere Regio eatenus, ut non Reges toti cremarentur, sed carnes duntaxat difflurent, servatis ossibus. Verum haut inducimur,

ducimur, ut de sancto populo, cui a Deo Creatore dictis verbis, ut terræ potius quam igni cadavera committerentur, injunctum erat, tale quid credamus. Neque vero id exempla allata evincunt. Nam *Jabesitas* quod attinet, incertum est, an corpora *Saulis* & filiorum ejus, an aromata circa corpora combusserint, quod posterius Chaldæo Paraphrastæ placet. Quam suspicionem auget, quod 1 *Paralip.* x. 11 12. combustionis hujus nulla omnino mentio extet. Tum si ipsa cadavera cremata sunt, factum id censeri potest singularem ob causam, ne *Philistæi* iis illuderent. Neque David ipsis laudi dedisse legitur, quod eos combusserint, sed quod eos sepeliverint. Denique factum Jabesitarum, hominum sic satis anomalorum, divinæ institutioni haud præscribere potest. De *Joramo*, *Asa* & *Zedekia* proclivius judicium. Nuspiam enim vel de *Joramo* vel de *Asa* & *Zedekia* legitur, eos combustos fuisse, sed de patribus *Jorami*, *Asæ* & *Zedekiæ* hoc duntaxat legimus, iis esse factam *magnam combustionem*. Nempe funeri Regio apud Israelitas hoc singulare eximiumque fuisse Hebræi putant, quod in honorem defuncti supellex Regia igni, quem selectissima myrrha & plurimum thus fovebat, tradita sit, solo excepto sceptro, quod unà cum cadavere recondi debuit. Vel certe soliti sunt Thymiamata accendere inter sepeliendum, fragrantiæ causa, ne pestilenti odore inquinarentur. Plus momenti videtur in loco *Amos.* vi. 10. Et tollet quemque eorum patruus ejus, דודו & *comburet eum*. Ita Vulgatus. Hebræi vero eosque secuti alii vocem eam reddunt *avunculus ejus*. Optime & ad verbum reddimus, & *cremator ejus*, cremator videlicet non tam cadaveris ejus, quàm Thymiamatum inter sepeliendum accensorum. Itaque proximus quivis, si non patruus, cui ὅστις ἐνταφιάσει τὸν τεθνηκότα, hic מסרפו *Cremator*, h. e. ἐνταφιαστὴς appellatur.

IV. Efferebatur cadaver ad rogum, ubi *Servius lib.* 11 *Æneid.* inquit, quod *pyra sit extructio lignorum; rogus cum jam ardere cœperit, bustum cum jam exustum*. Certi autem ritus ac cæremoniæ in comburendis defunctorum hominum cadaveribus adhibebantur. Nam quando defunctus unà cum lecto, qui unà cum defuncto comburebatur, erat collocatus, tum mortuo oculi aperiebantur, qui tempore mortis erant clausi.

G Quem

Quem ad morem allusit *Virgil. lib.* IV. *Æneid. v.* 244. *Dat somnos, adimitque, & lumina morte resignat.* Illumque confirmat *Plin. lib.* 11. *c.* 77. *pag.* 228. *Histor. nat.* In rogum mortuo illato conscendebat propinquior, ultimumque illi ungendi & osculandi officium conferebat, *Valer. Maxim. lib.* 4. 1. 6. myrrhata potio in os illius inferebatur, ut ex *legib.* XII *Tab.* quæ illam vetant, quæ potio tanquam cœna ad cœlum viatica fuit. Rogum incendens aversa facie perficiebat, & ob hanc causam, notante *Cerda fol.* 632. ut ostenderet se invitum esse ad accendendum rogum, seu teste *Servio*, ut demonstraret, id necessitatis non voluntatis esse officium. Ventos præterea precabantur, ut faventes flammas properarent. *Propert. lib.* IV. *eleg.* VII

Cur ventos non ipse rogis ingrate petisti?

Confer *Homer. Iliad. p.* 811. Thus, unguenta, pix, resina, & oleum addebatur. De *thure* vide *Lucan. lib.* 8. Oleo, *Homer. Iliad.* ↓ *pag.* 809. Pice & resina, *Johan. Baptist. Casal. fol. m.* 349. *de funeribus Roman.* Porro dona & munera in rogum conjiciebantur, vid. *Sueton. in vit. Cæsar. c.* 83. Vestimenta, *Virgil. lib.* VI. *Æneid. v.* 221. Non vestimenta solùm, sed & alia, quæ chara fuerunt, vid. *Johann. Kirchman. lib.* 3. *cap.* V. *pag.* 343. *de funer. Rom. Cæsar. lib.* VI. *de bell. Gallic. Eli. Sched. de Diis German. cap.* XLVIII. *pag. m.* 453. Et ea ratione arma cum defunctis cremabantur. *Tacit. de morib. German.* inquit: Sua cuique arma quorundam igni & equus adjicitur: conf. *Ælian. lib.* VII. *c.* 8. *var. histor.* De Lapponibus *Johann. Schefser in lib. de moribus Lappon. pag. m.* 315. refert, quod iis etiam arma addantur, verba ejus hæc sunt: *Ignitabulum, arcum & sagittas penes mortui cadaver clam sepeliunt.* Mortuo digitus abscindebatur, *Rosin. lib.* V. *cap.* 39. *pag.* 994.

V. Rogi lustratio, antequam faces subjicerentur, fieri solita a maxima quaque multitudine, quæ circumibat & ambiebat rogum, *Quintil. declam.* 329. *Dio lib.* LVI. *de funere Augusti.* loquitur: Iverunt circa pyram. *Virgil. lib.* XI. *Æneid. v.* 188. Hæc decursio ter fiebat, quod *Homer. Iliad.* XXIII. *& Apollon. lib.* 1 confirmant. Ter sepulchro persolverunt justa. (2) Fiebat ab armatis. *Homerus lib. ult. Odyss. Plato lib.* XII. *de Legib.* loquens hac de re, decursionem fieri debere dicit ab armatis, quasi procederent

ad

ad bostdem pugnam, *Liv. lib.* XXV. c. XVII. pag. 268. (3) Fiebat ab Equitibus, uti *Dio lib.* XLVI. in funere Augusti testatur. (4) Fiebat ululatu, *Homer. libr. ultim. Odyss.*

VI. Animalia mactabantur ut & homines ad rogum, Veterum erat superstitio, dum putabant, animas defunctorum sanguine delectari, ideoque multa olim animalia ad rogum mactabantur. Homerus in funere *Patrocli lib.* XXIII. *Iliad. pag.* 809. Multas pingues oves & boves ante pyram excoriarunt & dispofuerunt. *Virgil. lib.* XI. *v.* 197. Confirmant hæc sequentes Scriptores: *Quint. Calab.* in *exequiis Achil. lib.* 3. *lib.* 9. *Plin. lib.* IV. *epist.* 2. *Virgil. lib.* X. *v.* 518. *Serv. ad lib.* V. *Æneid. Cicer. lib.* V. *Tuscul. Diodor. Sicul. lib.* XIX. *Pompon. Mela lib.* 2. *c.* 2. *Solin. c.* XVII. *Ludov. de la Cerda ad lib.* X. *Virgil. Æneid. fol.* 488. vid. *Johan. Kirchman. lib.* 3. *cap.* IV. *pag. m.* 332. *de funer. Rom.*

VII. Inter hos populorum ritus merito quis quærere posset, utrum rectius sit, *terra obtegi*, quam *cremari?* Si mortui conditio spectetur, parum videtur referre, num terrâ obruatur vel cremetur, utpote qui nihil persentiscet eorum, quæ corpori fiunt. Interim tamen si quid dicendum, eligimus eorum opinionem, qui judicant, fatius esse corpus defuncti terra obruendum, & (1) ob *Antiquitatem*, historiæ siquidem testantur, longè antiquiorem esse ritum *humandi*, quam *comburendi* defunctorum cadavera. Hinc legimus & antiquos Græcos defunctos humasse, *Cicero lib.* 2. *de legib.* (2) Ob populorum *consensum*: Etenim si quis antiquiorum evolvat monumenta, deprehendet, antiquiorem esse ritum humandi, quàm comburendi mortuos, quod testatur *Desider. Herald.* (3) Ob sapientiorum virorum *auctoritatem*. *Pythagoras*, *Stobæo* teste, dixit: *corpus terra tegendum* ubi requiescat. Hoc etiam docuerunt *Anaximenes Clazomen. Thales*, aliique. (4) Ob analogiam somni & majus amicorum solatium. Mortem somno comparari constat ex profanis Scriptoribus, imo in ipsis Scripturis somnus & dormitio a *Rabbinis* שכב *cubatio* appellatur: majorem igitur cum somno habet convenientiam, si corpus defuncti terræ inferatur, ut ibi velut in lecto requiescat, quam si flammis accensum comburatur, & quæ alia sunt argumenta.

CAPUT IV.

De variorum populorum Sepultura, & quidem Babyloniorum & Persarum.

I. DE Babyloniorum Sepultura refert *Strabo Geograph. l.* 16. *pag.* 550. quod lugeant mortuos, ut Ægyptii & alii permulti, quod sepeliant in melle & cera cadaver oblinant. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 83. & ex eo *Johann Kirchman de funer. Rom. p. m.* 41. Quod etiam alii populi fecerunt ex præcepto *Democriti*, qui præcepit, ut in melle servarent, sed quare in melle? quia uti *Plin. lib.* XXII. *c.* 24. *pag. m.* 481. *natur. Histor.* ait: Mellis natura talis est, ut putrescere corpora non sinat. conf. *Johann Kirchman de funer. Roman. lib.* 1. *cap.* 8. *pag. m.* 63. Melle condita corpora defuncta *Varro apud Non. c.* 3. *col.* 614. testatur. Lacedæmonii solebant corpora Regum procul a patria defunctorum in melle reponere, & ita domum reportare, cujus rei testis *Xenophon lib.* v. *pag.* 564. *de reb. Græc.* ubi de Rege *Agesipolide* loquitur, qui non procul ab urbe Olyntho mortuus, in melle repositus & domum reportatus regia Sepultura affectus est. Id ipsum de *Agesilao* in *Menelai* portu inter *Cyrenas* & *Ægyptum* mortuo refert *Diodor. Sicul. lib.* 15. *pag.* 401. *Biblioth.* conf. *Antiquitat. Dieteric. fol. m.* 150.

II. Quod ad *Persarum* Sepulturam attinet, illos cerâ circumlitos mortuos condire solitos ex *Cicerone* asserit *Gyraldus de vario sepeliendi ritu cap.* XXII. ut quam maxime corpora diuturna permanerent. *Ciceronis* locus, quem citat *Gyraldus*, habetur *lib.* 1. *Tuscul. Quæst.* cui addatur *Strabo lib.* XV. *Geograph.* qui ita de *Persis* literis tradit: *Sola sepeliunt corpora Persæ cera oblinentes.* vid. *Herod. lib.* 1. Idipsum *Scythes* quoque tribuit jam dictus *Herodot. lib.* IV. vid. *Magium* in *Necrotaphologia*. *Cornelius Nepos* aut verius *Æmilius Probus* de *Agesilao* ait, amicos Agesilaum vita defunctum, quo ex portu, qui *Menelai* vocatur, inter *Cyrenas* & *Ægyptum Spartam* facilius perferre possent, cerâ circumfudisse atque ita domum retulisse, uti paulo

ante ex *Diodoro Siculo* recensitum confer D Quenited. *de sepultur. veterum pag. m.* 86. *edit. Witteb.* 1660.

III. Alius quoque mos in Sepultura defunctorum à Persis observatur, quem recenset *Hieronymus* apud *Gyraldum pag. m.* 307. *Persas*, ait, *non prius cadavera humare, quam aut ab alite aut a cane traherentur.* Idem & *Procopius lib.* 1 *de bell. Persico* Hisce adde *Theodoretum Sermone de Legib. Barnab. Brisson. lib.* 1 *de regno Persar* 283. *Agathias* in secundo historiarum dum de Sepultura ageret *Mermeroes Persarum-Regis* viri strenuissimi. Tunc, inquit, in destinatum locum solum nudumque cadaver Regis mortui reliquerint, canibus simul & avibus ejusmodique cæteris carnivoris obscænisque animantibus vorandum: quandoquidem hunc *Persæ* servant sepeliendi ritum, ut nudata à canibus & feris ossa, per campos dispersa maneant: neque enim aut urna condere, aut terra obruere defunctorum corpora fas est Persis. *Lucianus* tamen scribit *Persas sepeliri*, non cremari, uti apud *Græcos* moris, quia ignis Deus illorum, quem colunt, & propterea nefas illis videtur Deum hominum cadavera depasci. Quod autem *Persæ* ignem Deum arbitrati fuerint, testes plurimi Scriptores sunt. *Cornelius a Lapide Commentar. in* 2 *Maccabæor. cap.* 1. de hoc ignis cultu hunc in modum scribit *Persæ* ignem colebant ut Deum, teste *Barnab. Brisson lib.* 2. *de regn. Persar.* Eruditi quoque de hoc ritu *David Chytræus in regulis vitæ pag.* 135 habet. Unde apud *Plutarchum in vita Arta Xerxis & in vita Alexandri*, Orimasda ab ... extat. Adde *Brentium in Comment. in cap.* VI. *Levit. R. Mos. Maimon. in More Nevoch. lib.* 3. *c.* XXX à Chaldæis Persas hunc ritum accepisse pertendit. Cum eo facit *Johann Selden, Syntag.* 2. *de Diis Syr. cap.* 8. *vid. annot. Beyer. in h. l.* conf. *Justin. lib.* X. *histor. Curt. lib.* 3. *&* 4. *Strabo lib.* XV *Geogr. Procop. lib.* 1 *Persic. Balthas. Bonifac. Rhodigini histor. ludic. lib.* XVI. *cap.* XV. *pag. m.* 479 480. *Edit. Bruxell.* 1656. qui fusè,

CAPUT V.

De Sepultura Ægyptiorum, Sepulturæque ritibus.

I. Varios sepeliendi ritus apud Ægyptios in usu fuisse testantur Scriptores probati. *Diodorus Siculus lib. 1. Bibliothec. hist.* Regum Sepulturam describens in hæc erumpit verba: Cum Regum Ægyptiorum aliquis vita decessit, illum omnes communi luctu deflent---&c. Interea quæ ad pompam faciunt, comparant. Postremo verò die cadaver in arca repositum, ante Sepulchri aditum collocant, libellumque de Regis rebus gestis brevem recitant, tum si qui sunt, qui velint, Regem vituperant. Si igitur vitia virtutes superant, indignum Sepultura existimant. Quare factum est, ut Ægyptiorum Reges quidam indigni habiti sunt, ut Sepulturæ honore honestarentur. Hæc de Sepultura Regum Ægyptiorum: conf. *Alexander ab Alexandr. lib. 3. Genial. Dier. c. 7.*

II. Privatorum vero & popularium Sepulturam Diodorus Siculus quoque describit multis verbis, quæ recensuit *Gyraldus in libr. de vario sepel. ritu cap.* XVII. *pag. m.* 368. *edit. Helmstad.* Composito enim cadavere & uncto & bene curato tradebant cognatis, ita singulis ejus partibus etiam superciliorum palpebrarumque pilis integre servatis, ut omnis corporis species, dormientis more integra perduraret. Antequam sepeliretur corpus, scribit ex probatis Auctoribus *Athanasius Kircher. in Oedip. Ægyptiaco Tom. 1. fol. m.* 124. *edit. Rom.* prædicebatur à cognatis tum judicibus, tum defuncti amicis, Sepulturæ dies, asserentes, illum mortuum paludem transiturum. Consensit hic *Gyraldus* l. c. asserens: Mortuum *Acherusiam* paludem, quam & Stygem quidam nuncupant, transiturum existimant, quam prope *Memphim* esse Auctores prodiderunt. vid. *Plato in Phædone fol.* 400. Adde *Robert. Stephan. in Lexic. Alexandrum ab Alexandro lib.* III. *Genial. Dier. cap.* VII. *Suid. in Lexic.* Hanc rem ex *Seneca* aliter *Servius* recitat: ait enim: *Circa Syenem locum esse, quem Ægyptii Phylas vocant, apud quem palus*

palus est Styx, quod tristitiam transeuntibus gignat, limosa & papyris referta: ultra quam brevis est insula, quæ Abatos appellata est, quod sit inaccessa, cujus & Poëta *Lucanus* meminit:

Hic Abatos quam nostra vocat veneranda vetustas

III. Lubet hoc loco Senecæ verba, ex quo Servius sua habet, adducere, quæ *lib.* IV. *Quæst. Natural. pag.* 724. leguntur his expressis verbis: *Phila* insula est aspera & undique prærupta, duobus in unum coituris amnibus cingitur, qui Nilo mutantur & ejus nomen ferunt. Urbem totam complectitur. Hanc Nilus magnus magis, quàm violentus, egressus Æthiopiam, arenasque, per quas iter ad commercia Indici maris est, prælabitur. Excipiunt eum cataractæ, nobilis insigni spectaculo locus. Ibi per arduas excisasque pluribus locis rupes Nilus insurgit, & vires suas concitat: frangitur enim occurrentibus saxis, & per angusta eluctatus, ubicunque vincit, aut vincitur, fluctuat: & illic excitatis primum aquis, quas sine tumultu leni alveo duxerat violentus & torrens per malignos transitus prosilit, dissimilis sibi: quippe ad id lutosus & turbidus fluit. At ubi scopulos verberavit, spumat: & illi non ex natura sua, sed ex injuria loci color est. Tandemque eluctatus obstantia in vastam altitudinem subito destitutus cadit cum ingenti circumjacentium regionum strepitu. Quem perferrè gens ibi à Persis collocata non potuit, obtusis assiduo fragore auribus, & ob hoc sedibus ad quietiora translatis —— Primum incrementum Nili circa insulam, quam modo retuli, Philas nascitur. Exiguo ab hac spatio petra dividitur, *ἄβατον* Græci vocant, nec illam ulli, nisi antistites calcant: illa primum saxa auctum fluminis sentiunt. Confirmant hoc *Ptol. & Heliodor. Lucanus lib.* x. *Bell. Pharsalic. Plin.* v. 9. *Sen. Nat. Eu.* 4. 2. *conf. Nicol. Lloyd. Dictionar. Geograph. pag. m.* 781. *edit. Genev. Strab. lib.* XVII. *Geograph.*

IV. Notanter etiam à Seneca Insula *Abatos* vocatur, cujus meminit *Nicol. Lloyd in Diction. Geograph. pag.* 3. inquiens: *Abatos Insula Ægypti*, in palude Memphitica, sic dicta quod *inaccessa*, limi & papyri copia olim celeberrima. *Johannes Sulpicius Verulanus* sic ad *Lucan.* locum commentatur: Abaton insulæ ad quam ob limi & papyri copiam accessus est difficillimus, & ideo inaccessibilis interpretatur. *Omnibonus Vicentinus*

nius iis gemina tradit, inquiens: Cum ad Catadupam perveneris locum haut procul ab Ægypto Abatonaravum locum magno fragore permeans, unde nomen accepit quasi inaccessibilis tum primum te sentire incipit Ægyptus ex Catadupo. Robert Stephan *Abates insula in palude Memphitica, sic dicta, quod ad illam difficilis sit accessus.*

V. Lectum quoque est, quod cadavera ad alteram regionem transferant. Transmissa vero palude, adstant judices amplius quadraginta in hemicyclo præparato, trahiturque navis, quæ ab illis *βᾶρις* dicta est, ad hoc opus ab illis comparata. Eam vero navim nauta, qui ab ipsis Charon nuncupatur, regere dicitur, cui pro naulo *danacen* solvere consueverunt. *Βᾶρις* quoque vox ab *Herodoto lib.* II. *c.* 96 *fol.* 124. adducitur: Χωρεει ταχεως, ἡ ἕλκει ἡ βᾶρις, *Laurentius Valla* transfert, protinus meat & trahit barim. Hoc vero nomen *Βᾶρις* non uni inditum reperitur. Mox enim civitatem significat, teste *Strabone lib.* VI. *Geograph. pag.* 176. Mox montem, judicio *Nicol. Damascen lib.* 96 *Joseph. citante lib.* I. *Antiq. c.* IV. Mox domus in modum turrium ædificatas, *Hieronym. in cap.* VIII. *Osea.* Verum hoc loco Ægyptii navem indicant, quæ vehunt cadavera Ægyptiaca ad Sepulcrum. Nostri feretrum Bahr appellant inquit *Gesnerus in Mithridate diversarum linguarum pag.* V. *voce Ægyptus.* Hoc sensu usurpatum hoc nomen reperimus apud *Propertium lib.* III. *Eleg.* X. Posset ab hoc forsan Germanicum deduci Todten Bahr/ Cæterum reliquum ritum Gentiles quoque usurparunt, qui putarunt *Charontem* esse nautam animarum, de quo plura diximus *in Tr. nostr. de Theolog. Gentil. ex Sacra Scriptura, & in Tr. de luctu Græcorum*, cui pro portorio naulum dabant, hoc loco *danace* dicitur. Danace enim nummi nomen est, quem olim dabant mortuis, unaque cum iis sepeliebant, quo Acherusiam paludem transire possent naulo portitori dato: vid. celeb. *Joh. Fae. in animadversionib. ad Gyrald. pag. m.* 377. *edit. Helmstad.* Qui quoque alios ritus Ægyptiorum in Sepultura observatos adduxit, quos hic adducere supersedemus, ne longiores simus & nauseam Lectori creemus. Evolvatur cit. Auctor *pag.* 369. 370. 378. *seq.* Ægyptii condire mortuos soliti fuerunt, ut domi eos servarent, *Cicer. lib.* 2. *Tusc. Quæst.* testatur: conf. Dieter.

CAPUT

CAPUT VI.

De Sepultura Æthiopum.

I. Varios Sepulturæ ritus Æthiopes habuisse ex Scriptoribus satis patet, quos in hoc capite in medium proferre operæ pretium esse duximus. De Æthiopibus ergo prodiderunt *Diodor. Sicul Bibliothec.* 3 1 *f.* 72 & *Strabo lib.* XVII *Geograph. pag.* 689 quod mortuos alii in flumen præcipitent. *Alii quidem*, ait *Siculus*, *defunctos in fluminibus abjiciunt, id elementum optimum Sepulchrum arbitrantes.* Hos Sextus *Philosophus lib.* 3 ἰχθυοφάγους vocat, hoc est, ut quidam verterunt, *Piscedulos*, idque ea ratione ab ipsis fieri prodit, ut à piscibus cadavera vorentur, quod piscibus ii victitent vid. *lib.* III. *Pyrrhonic. Hypotyp. cap.* XIV. Hos *Strabo* lib. eit sic describit: *Ichthyophagorum regio mari vicina est. Vescuntur piscibus tum ipsi, tum eorum pecora & aquas pluvias e puteis fossis haustas potant, pecorum carnes piscibus præferunt. Domos ex ossibus cetorum & ostreorum conchis magna ex parte faciunt nam trabium & fulcrorum usum costa præstant, portas maxilla, vertebris fiunt mortaria, in quibus pisces tundunt ad Solem assatos, postea ex his panem conficiunt, frumenti pauxillum admiscentes -- pisces partim in furnis assant, partim crudos edunt.*

II. Alii sunt *Æthiopes*, qui vitreis vasis conclusos mortuos suos conservant, ut nepotibus & posteris eorum sint notæ effigies, & idcircò eorum sæpe sint memores. *Herodotus* tamen *lib.* III *Thalia cap.* XXIV. rem ita explicat Posteaquam, inquit, Æthiopes, qui Macrobii dicuntur, mortuum arefecerunt, totum gypso induunt, picturaque exornant, & ejus, quoad fieri potest, effigiem repræsentant, dein Sepulcrum ei ex vitro, quod apud illos abundat & passim effoditur, circumdant, in cujus medio defunctus interlucet, nihilque fœditatis, vel tetri odoris exhibet, sed omnia pene vivo assimilis. Sepulchrum hoc ipsum propinqui per annum intra ædes servant, omniumque illi rerum primitias offerunt, anno verò exacto efferunt, extraque urbem statuunt. Hæc Herodotus:

confer *Matth Zimmerman Florileg Philolog edit. Misn* 1687. *pag. m.* 717. Ubi tamen notandum, quod *Macrobii* vocentur ob longævam vitam, uti *Seneca lib.* 3 *de Ira* ait: Æthiopes alii ob longissimum vitæ spatium *Macrobii* appellantur. Hæc verba *Justus Lipsius* ita illustrat. *Macrobii essent Latinis longævi, habitant Africam ad Australe mare.* Laurentius Valla in versione *Herodoti fol.* CI XX. μακρόβιοι interpretatur *longævi*.

III. Cur autem Æthiopes defunctos in effigie gypsata formarint, ratio reddi potest, quoniam gypsus celerrime coit & siccatur, prout ait *Plin. lib* XXVI. *cap.* XXIV. Non negamus quidem ex alia quoque materia effigies compositas fuisse defunctorum, ut horum intuitu in memoriam sibi formas majorum revocare possint. Testatur enim *Diodor. Sicul. lib.* II. *Bibliothec histor. cap.* V de Æthiopibus, quod eorum imagines ex argento & fictilibus effingantur, ditiorum quidem ex argento, tenuioris autem fortunæ hominum ex fictilibus, vel ut Gyraldus loquitur *gypso & polline marmoreo.* Apud *Julium Firmic. de errore profanar. religion.* egregius locus reperitur: *Quia dolor*, inquit, *ex orbitate veniens nullis solatiis mitigabatur, imaginem ejus ex gypso plastico opere perfecit.* *Herodotus lib.* 3 citato de Æthiopibus imagines ex gypso fictas pariter edisserit. Quale genus effigierum omnium primus Lysistratus Sicyonius frater Lysippi invenit, uti *Plin.* tradit *lib.* XXXV. *cap.* XII. & ex eo *Jonston in Thaumatograph class.* IV *cap.* XVI.

IV. In vasculis vitreis suos solitos fuisse Æthiopes defunctos condere testimonia vetustissima probant, quæ nobis sunt obvia. Herodot. loc citato expressis verbis ostendit, inquiens: Post hanc ad extremum inspexere eorum Sepulcra, quæ dicuntur ex vitro facta & constructa, hunc in modum. Postquam mortuum sive Ægyptiorum, sive aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt, picturaque exornantes repræsentant, quoad fieri potest, effigiem ejus, deinde & cippum ei cavum è vitro, quod apud illos multum est, & facile effoditur, circumdant. *Diodor. Sicul.* vestigia *Herodoti* & fidem secutus, eadem de Æthiopibus ad nos transmisit *lib.* II. *Biblioth. Histor.* his verbis Latine traditis: Sepulturas defunctorum Æthiopes diversas a reliquis faciunt. Salientes enim corpora, inque vasis vitreis uda condentes supra columnas ponunt, ita per vitra

tra defuncti corpus adspicitur, quemadmodum scribit *Herodotus*. Plura qui desiderat, evolvat celeb. *Johannis Faes animadvers.* in h. l. *pag. m.* 232. Addit Frideric Mullerus, quod alii in fictilibus alveolis eos circum templa defodiant, jusjurandum per eos exigant, & omnes pro diis habeant.

CAPUT VII.

De Indorum Sepultura, & aliorum.

I. *Indorum* varia sepeliendi consuetudo. Quidam parentes priusquam annis aut morbo aliquo in maciem seniumque eant, velut Deorum hostias mactant, cæsorumque visceribus epulari fas & maxime pium est. Hi sane adeo hominem exuerunt, & cum sua natura divortium fecerunt, ut impias manus & edaces suos dentes propriis parentibus & consanguineis immittere atque infigere, eorumque carnem in visceribus contumulare non abhorruerint, cum aut morbo, aut macie, aut senio confecti morti & Sepulchro vicini censebantur, ut ab ipsis immolati fuerint. De quibus hunc in modum loquitur & scribit *Pompon. Mela lib.* 3. *c.* 16. *pag.* 86. Quidam proximos parentesque, priusquam annis aut ægritudine in maciem eant, velut hostias cædunt, cæsorumque visceribus epulari. Hunc morem etiam Scythæ, teste *Porphyrio lib.* 3. *de Scythis*, observarunt, qui proprios parentes comederunt. De *Scythis*, *Massagetis*, *Derbicibus*, *Thebarenis*, *Hyrcanis*, *Caspiis* & *Bactrianis* hominum immolationi etiam assuetis idem rursus testatur *Porphyr. lib.* 2. Ideo (Massagetæ & Derbices) morbum prævenientes amicos senio confectos sacrificant, atque epulantur. Eodem ferè modo cum senibus suis agunt *Thebarem*, *Hyrcani*, *Caspii*, & *Bactriani*, &c. Sic etiam Padæi *Indiæ* populi auroram versus habitantes amicos suos jam senes immolare & devorare consueverunt, teste *Herodoto lib.* III. *pag.* 198. Hinc intelligimus, quod *Tibullus* in sequentibus versibus per sæva convivia epulationes illas amicorum intelligat *libr.* IV. *eleg.* 1, *pag. m.* 403. *edit. Traject.* 1659

Impia nec sævis celebrant convivia mensis
Ultima vicinus Phœbo tenet arva Padæus.

Confer annot. *Simon Abbes Gabbema* l. c. In hoc *Padæos* imitati fuerunt *Caucasi* habitatores juxta *Strabonem lib.* xv. *pag.* 453. Et in regione Ansico inferioris Æthiopiæ parentes filios, filii parentes, & mares liberos Dæmonibus mactatos Diabolica ingluvie epulando consumere non abhorrent, teste *Dappero in descript. Africæ.* Amicorum ægrotantium & vi suffocatorum carnes cultris discindunt, coquunt, & immanibus faucibus & dentibus devorant incolæ regni *Dragoiam*, teste M. P. *Veneto in descript. Orient. Region. lib.* III. *cap.* 17. *pag.* 83. *Insulam Sumatra* & *Java* juxta fidem *Vincentii* le Blanc & Barthoma. Et non solùm ita cum amicis vivis, sed etiam defunctis olim agebant. *Petronius Arbiter Satyr. pag.* 148. Apud quasdam gentes scimus adhuc legem servari, ut à propinquis suis consumantur defuncti, adeo quidem ut objurgentur ægri frequenter, quod carnem suam faciant pejorem. *Tertullian. Apologet. advers. Gentes* idem de Scythis affirmat *pag.* 826. Ajunt apud quosdam Gentiles Scytharum defunctum quemque à suis comedi. Sic & *Pompon. Mela lib.* II. *c.* 8. *pag.* 39. de situ orbis: Essedones funera parentum læti, & victimis, ac festo cœtu familiarum celebrant. Corpora ipsa laniata, & cæsis pecorum visceribus immixta epulando consumunt. De horum moribus pluribus egit *Gyrald. cap.* xx. de vario sepeliendi ritu.

II. In Sepultura Regum Indorum res ita agitur, uti *Maurus Honoratus Comment. Virgilian.* testatur, ut quoties eorum Reges moriantur, cum his dilectique equi, servi & una de uxoribus, quæ Regi carior fuisset, incendatur: inter quas de hac ipsa re magna erat contentio. *Solinus cap.* LV. *pag.* 47. aliique nonnulli, non modo Regum uxores facere, sed & privatorum, prodiderunt. *Solini* verba adscribemus. *Apud Indos*, inquit, *quibus ad vivendi rationem propensior cura est, multæ uxores in ejusdem viri coeunt matrimonium, & cum maritus homo esse desierit, apud gravissimos Judices suam quæque de meritis agunt causam: & quæ officiosior cæteris sententia vicerit judicantium, hoc primo refert præmium, ut arbitratu suo adscendat rogum conjugis, & umbris ejus semetipsam det inferiis. cætera nota*

vit unt.

vennuc. Testes in hunc eum habemus *Pintonem in itinerar. Indico* *Nobiliss. de Mandeslow in Itiner Indico Erasm Francisc in Theatro curiosa at discurs de funer Adamus Kizerus* in der offene thür zum verborgene Heidenthumb part. I. c. XIX in Not. da der König von Siam welche bey den / Struckten / sich nicht alleine seine Weiber / sondern auch unterschiedliche Edelleuthe mit seinem Todten Leichnam Freywillig ins feuer. Franchoys Caron erzehlet auch in seiner Beschreibung von Japan / wan es darauff mit einem Herrn zum sterben kompt daß gemeiniglich 10. 20. 30. oder auch wohl mehr nach dem die Herrn groß / und der unterthanen Viel sind / Ihren Bauch auf schneiden und mit ihren Herrn sterben / Weil der jenige die solches thun haben sich dar zu Verbunde bey ihres Herrn leb zeiten / Dan wen sie sehn daß ihr der Herr lieb hat und ihnen eine sonderlahre gunst und Wohlthat erzeiget / sprechen sie nach Verrichter Danckfagung / Gebiedende Herr einer getreuen untherthane sind Viel und was hab ich doch Verdienet solcher Ehr zu geniessen / diesen leib wiewohl er meines Herrn ist schenk ich euch wiederumb und spreche daß dieser lied nicht länger leben sol als der Eure.

III Occasio nobis hoc loco datur discurrendi pluribus de hoc ritu, qui apud plurimas gentes & populos viguit, ut uxores in pyram ardentem maritorum fato functorum se conjicerent, & ita sanguine, vita & corpore suo conjugum inferiis parentarent, eorumque umbris se immolare consuescerent *Servius ad v. Æneid.* Fuit hoc majorum consuetudo, ut quoties Reges moriebantur, cum his dilecti equi, vel servi, vel una de uxoribus charior circa rogum occisi incenderentur. Hic abominabilis mos olim frequentatus fuit, ab *Vvendis*, qui *Slavorum* seu *Thuringiorum* genus erant *Unifridus* Anglus in Epistola ad Eduardum Regem. Thracibus, *Solinus Polyhistor* c. 16. *Pompon. Mela de situ Orbis lib* II. c. 2 Gallis, *Pompon. Mela lib* III. c. 2 Indis, *Propert. lib* III. *eleg.* 10 *pag.* 727 *Ælian. Var Histor lib.* VII c. 17 *Diodor Sicul lib.* XVII *pag* 620 *lib* XXX. *pag* 678 679 680 688. Catheis, *Strabo lib* XV *pag* 435 Adde de hoc ritu *Aristobulum* apud *Strabon. lib* XV *pag* 460. *Valer Maxim lib.* II *cap* I. *Euseb lib* VI. *de Praparat Evangel. cap.* VI *Philon Jud. de Abrahamo*, aliosque: conf *Jacob. Geus. de victim human. pag. m* 142. 143. *seq.*

IV Alii Indorum vulturibus cadavera lanienda exponunt. Hi enim avidissimi sunt humanorum cadaverum, uti *Plin. lib* X. c. 6 de iis scribit, dicens: *Triduo antea ac biduo volare eos tradunt, ubi cadavera futura sunt.* Aliqui *Taxilis* hoc tribuunt, ut *Hieronym. in epist. advers. Jovinian* & ante eum *Aristobulus*,

ut est apud *Strabonem lib. xv. Geograph* qui ex Aristobulo ait: *Mortuos vulturibus projecisse*. Alii *Ibrias* factitasse produnt, ut *Sil. Ital. lib* 11 *Punicor*. Alii Indos cadavera cremasse referunt, uti est celeberrima Calani Sophistæ crematio apud Auctores veteres: vid *Diodor Sicul libr.* XVII. *Biblioth. Histor. pag.* 575. *Strabon lib. xv Geogr. pag.* 468 *Cicer lib.* 1. *de divin. pag.* 90 174 *Ælian. lib* v. *c.* vi. Plura cremationis apud Indos observatæ indicia suppeditabunt *Strabo lib.* xv. *Geogr.* & *Cicer* 5. *Tuscul.* 77. Alii autem cadavera sepeliverunt, & Sepulcris indiderunt, quæ ex *Cedro* facta ad *Nysam Indiæ* urbem, uti *Curt* 8. 10. 8. refert Et inde suspicari licet, non omnium Indorum fuisse ritum eundem circa funerum curationem, confer. *Herodot* 3. 100 vid. Gyrald quoque *de vario sepeliendi ritu cap.* xx ubi pluribus de hac materia agitur.

CAPUT VIII.

De aliorum Barbarorum variis sepeliendi ritibus.

I. Quamvis de variis sepeliendi ritibus fusè egerimus in Tr nostr *de Theolog ex Script Sacr. pag. m.* 108. 109. 110 attamen hic quædam addere lubet, & quidem de *Parthis* referimus, quod vulgo cadavera aut avibus aut canibus lanianda dederint. Audiamus de his *Justin. lib* XLI *cap.* III. *Histor* scribentem. *Parthos*, inquit, defunctorum cadavera canibus avibusque lanianda proponere, nudaque post ossa terræ condere. conf. *Voss. Instit.* In *Ceo*, vel ut Pompon Mela in *Co* insula decrepitos & emeritos senes mundo & vitæ & sibi amplius inutiles propinato aconito præsemaneo morti dabant & sacrabant. *Thebarem præcipitio; Sardi fustibus; Eruli ferro* Quidam *Thraces* & *Indi* aqua & igne. vide Cœlium *Rhodigin. lib.* XVIII *cap.* 26 & 28 ex *Menandro* & *Eusebio Præpar. lib.* 1 *c.* 3 & *lib* XIX *cap* 26 & *lib.* XXVIII. *cap* 22. *Alexandrum ab Alexandr. Genial. Dier. lib.* III. *c.* 2

II. *Troglodytarum* Sepultura pene ridicula, quibus morem esse ajunt, ut defunctum in aliquem collem adducant, deinde religato ejus capite ad pedes saxis non sine risu petant: cum autem

autem aggere jactorum lapidum operuerint, discedunt, ut scribit *Sextus Philosoph. lib. 3. Pyrrhon. Hypotyp. cap.* 24 sed magis signate *Strabo lib.* XVI. Ejusdem ritus etiam meminit *Photius Bibliothec. pag.* 738. ex *lib.* 5. *Agatharchid. Histor.* ... *Gyrald. de vario sepeliendi ritu cap.* XXIII. conf. quoque *Gyrald. de vario sepeliendi ritu cap.* XXIII. Massagetarum & Derbicum consuetudo hæc fuit, uti de illis *Strabo lib.* 11. refert. Mortis genus optimum censent Massagetæ, si senio confecti, cum carnibus ovillis in frusta concidantur, itaque devorentur. Qui è morbo decedunt, eos abjiciunt tanquam impios & indignos, qui a feris vorentur *D. Hieronym. advers. Jovian.* Massagetas & Derbices miserrimos putant, qui ægrotatione moriuntur, & parentes cognatos, propinquos cum ad senectam pervenerint, jugulatos devorant, rectius esse dicentes, ut a se potius, quam a vermibus comedantur. Strabo amplius annum addit, quem egredi senes suos *Derbices* non permitterunt. Qui, inquit, LXX. annum excesserunt, eos jugulant, carnes genere proximi absumunt, vetulas strangulant, inde sepeliunt, qui intra LXX. annum moritur, non editur, sed humatur, confer *Ælian. lib.* IV. *var. cap.* 1. De Massagetis vid. *Herodot. lib.* 1. *Theodoret. de legib. Chrysostom. homil.* X. *in Matth. Euseb. Praparat. Evangel. lib.* 1. *c.* 3.

III. Porro observandum, quosdam fuisse, qui mortuos quidem comederint sed *excepto capite, quod inaurabant* quem morem *Sidonibus* tribuit *Zenobius cent.* v. *Proverb.* Οἱ Σιδώνιοι, inquit, τοὺς γονεῖς ἐσθίουσι, χωρὶς τῆς κεφαλῆς, τὴν δὲ κεφαλὴν χρυσοῦσι i. e. *Sidones parentes devorant, excepto, quod inaurare solent, capite.* Et *Essendonibus.* Herodot. *lib.* 4. Issedones vel Essendones talibus moribus uti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes ejus propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactaverunt conciderintque, concidunt & mortuum patrem illius, à quo in convivium accipiuntur, commixtisque omnibus carnibus convivium exhibent. Caput autem defuncti pilis nudatum purgatumque inaurant, eoque pro sigillo utuntur, agentes illi quotannis majores hostias ceremoniasque conf. *Pompon. Mela lib.* 2. *& Solin. c.* 25. In insulis, quæ *Baleardes* à nostris dicuntur, illud quidem mos est & fuit, ut ejus, qui defuit, lignis quibusdam corpus membratum in frusta conciderent,

derent, & mox concisum in vas componerent, dum demum saxorum & lapidum acervo accumularent, id quod *Diodor. Sicul. Biblioth. hist.* scriptum reliquit.

IV De *Hyrcanis* & *Caspiis* hæc scripta relicta sunt. De *Caspiis Strabo lib.* XI in hunc scribit modum: *Caspii* eos, qui septuaginta amplius annos vixerunt, fame enectos in solitudinem ejiciunt, eminusque spectantes, si a feretro detrahi eos ab avibus videant, prædicant beatos: sin a feris aut canibus non item infelices, si omninò non detrahantur, infelices: conf. Porphyr. *lib. 4. περὶ τῆς ἐμψύχων ἀποχῆς*, qui una cum *Hieronym.* de *Hyrcanis* idem profert: vid. *Kirchman. de funer. pag.* 450. *Bactreani* etiam parentes & amicos morbo seniove confectos canibus dilacerandos projiciebant, qui ad hunc usum enutriti *Sepulchrales* appellabantur *canes*, ut auctor est *Onesicritus* apud *Strabonem lib.* XI. *pag.* 135 & *Porphyr. lib.* IV *de non edend. animal.* & ut *Cicero* loquitur *lib.* 1. *Tuscul. Quæst. fol.* 69. Magorum mos est non humare corpora suorum, nisi a feris sint antea laniata, in *Hyrcania* plebs publicos alit canes, Optimates domesticos, nobile autem genus canum illud scimus esse: sed pro sua quisque facultate parat, à quibus lanietur: eamque optimam illi esse censent sepulturam: conf. *Genf. de victim. human. pag. m.* 416. Qui de his & aliis ritibus Sepulchralibus Gentilium plura legere desiderat, ille evolvat *Gyrald. lib. de varia sepeliendi ritu cap.* XVII. & *animadvers. celeb. Johannis Faes edit. Helmst. Tr. nostr. de Theolog. Gentil. ex Script. pag.* 108. 109 *Kirchman. de funer. Roman. Quensted de antiquis ritib. Sepulchral. & Balth. Bonifac. Rhodigin. Histor. ludicr. edit. Bruxell.* 1656.

CAPUT IX.

De Sepultura vivorum quarundam Gentium

I. Statim hic in antecessum monemus, quod per vivos intelligamus & eos qui vivi prope Sepulcrum immolantur & simul sepeliuntur, & illos qui vivi simul cum defuncto terrâ obteguntur. Ita *Thracum* conjuges admodum olim exsul-

exſultabant, ſi per ſortem illis contigiſſet, UNA CUM VIRIS SEPELIRI, cum illi fato conceſſiſſent. De iis *Pompon. Mela de ſitu orbis lib. II. c. 2* ita loquitur. *Nec fœminis* quidem ſegnis eſt animus ſuper mortuorum virorum corpora interfici, ſimulque ſepeliri votum eximium habent. *Herodotus lib. v. pag.* 248. de Thrauſis. Singuli plures uxores habent, quorum ubi quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem ſtudio, quænam dilecta fuerit a marito præcipue. Quæ talis judicata eſt, & hunc honorem adepta, ea a viris & mulieribus adornata ad tumulum pro propinquiſſimo mactatur & immolatur, unaque cum viro humatur. De iiſdem forte Thracibus & Thrauſis loquitur *Lucianus de luctu pag.* 789. Sunt, qui equos & concubinas, rurſum alii, qui pincernas etiam in funere mactatur. In Africa hodie etiam populus eſt, qui cum Rex moritur, ejus uxores, miniſtros, clientes, amicos & etiam equum, omnia corporis membra illis abſcindendo, & in mortario piſtillis contundendo, jugulat, & eodem cum Rege ſepulchro defodit, ſicut docet *Dapperus in deſcript. Africæ pag.* 369. Sed apud Americanos infantem cum defuncta matre vivum ſepelire mos obtinet, teſte *Martyre in deſcript. Novi orbis, decade 1. cap. 10 pag. 526.* Apud Septentrionales gentes amicus amici manibus ſpontanea morte parentare, ſimulque cum eo contumulari non abhorrebat. Nam *Saxo lib.* v. refert, Aſmundum ob amicitiæ juſjurandum vivum ſe cum Aſvii cadavere (quod cum cane & equo terreno mandabatur antro) contumulari ſuſtinuiſſe, cibo quo veſceretur illato. Cum in terra *Nigritiarum* in regno *Benin* Rex rebus humanis eximatur per mortem, in aula tam profunda effoditur fovea, ut foſſores ipſi, aquis undique ex terra prorumpentibus nonnunquam ſubmergantur: in hanc regium cadaver ab amicis & clientibus præcipitatur. Hi, quos Rex vivus adhuc maximo amore & honore proſecutus fuit (qua de re non exigua inter eos rixa nonnunquam exardeſcit) tunc ſe etiam in foſſam demittunt, ſe ipſos ejus manibus immolant & ita cum Rege moriuntur.

II. Cum jam illi animam exhalaverint omnes, fovea rurſus terra oppletur & obruitur, cui operi intentis foſſoribus,

magna hominum multitudo ubique per plateas & domos obtruncatur. Quæ cædes repetitur, cum novus Rex memoriam prioris celebrare velit, sed tunc in reos & mortis damnatos ſævitur, qui quotannis ad hoc feſtum ſervati, numero ferè quingenti crudeliſſime immolantur, ſingulis tamen diebus non ultra viginti quinque occiſis. Sed cum tot reorum numerusque facinoroſorum deficiat, quidam alta nocte aut obſcuris veſperis per plateas ambulantes unumquemque obvium arripiunt, & prædictæ laniense devovent. In regno *Lovange* inferioris Æthiopiæ cum Rege defuncto in ſubterranea ſpelunca omnis ejus ſupellex, multique ſervi necati & immolati collocantur. Hos ſervos in ora quæ vocatur aurea vulgo in excavatis arboribus vel *vivos* vel *occiſos* cum Regis cadavere concludunt.

III. In *Guinea* qui ſervi huic ſacrificio, cum eorum Rex deceſſerit, ſunt deſtinati, multos dies & noctes functi aſſidere debent, & interim tam pretioſis ornamentis, quam tobaco, oryza, & id genus aliis fructibus & frugibus, & tandem gallina cocta donantur, quam, ſi lubet, comedere poſſunt, cum jam verò cadaver Regis ſepeliendum effertur, fruges acceptas in ignem conjiciunt. Sed donatis pretioſis veſtibus & monilibus, atque armillis faſtuoſe compti & exornati *funus* ad tumulum proſequuntur, ubi ſtatim ſtrangulantur. Antiquis etiam temporibus in regno KONGO duodecim virgines pretioſiſſimis ornamentis excultæ VIVÆ in Sepulchrum Regis deſilire, & una cum ejus funere contumulari conſueverunt. Quos ritus diligenter deſcripſit *Dapperus* in deſcriptione Regionum iſtarum.

IV. Eo modo antiqui *Scythæ* etiam ſuos hominum defoſſionibus poſt mortem honorarunt. *Herodot. lib.* III. *pag.* 241. Quem (Regem defunctum) poſtquam ſuper torum in loculo (Scythæ) poſuerint, haſtis hinc atque hinc defixis, deſuper ligna diſponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua loculi ſpatioſitate aliquam ejus pallacam ſtrangulatam ſepeliunt, & eum, qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrum, & eum, qui erat a nunciis, nec non equos & aliarum rerum omnium primitias, quin etiam phialas aureas. Sed etiam illi captivis ad hanc immolationem uſi fuerunt, cum aliquis

liquis ex popularibus suis mortuus esset, & terræ mandaretur. Quo de ritu hoc modo *Nicetas Chomata in Annal. de Balduin* Imperio scribit, cujus verba Græca Latine expressa recensemus: Scythæ qui Orientem vastabant, aliquot Romanos VIVOS (neque enim quisquam erat, qui eos vel redimeret vel conservaret) cum popularibus suis vel naturali morte defunctis, vel bello cæsis terra obruerunt, sepultis una equis velocibus, quibus insederant, corneis arcubus & ancipitibus gladiis.

V. Eodem etiam modo cum Rex regni KAROUS in *Guinea* in prælio occubuisset, cum sex hostium captivis humatus est, teste eodem *Dappero* in descriptione *Africa pag.* 423. Quæ omnia facta sunt tam honoris causa, quàm ut his victimis humanis supra memoratorum Regum & Principum manes placarentur & quiescerent, & non solùm captivi per defossionem mortuorum umbris morte sua satisfecerunt, sed etiam alium in finem, nempe ut ira divina expiaretur, *Roma* Græcus & Græca, Gallus & Galla in foro boario VIVI defossi sunt, victimarum instar, sicut testatur *Plutarchus in Marcello pag.* 299 *Livius lib.* XXII. *pag* 474 *M. Felix in Octav.* Virgines etiam Vestales apud Romanos, cum corruptæ & vitiatæ deprehenderentur, & ita sese, æternum ignem, Deam Vestam, sacrum ejus penetrale, ipsam urbem Romam, totum Romanum imperium, imò terram incestasse crederentur, VIVÆ pro victimis terra obruebantur, ut hac defossione scelus hoc expiaretur, & divinæ viæ reatus hoc flagitio contractus solveretur, nam ejusmodi libidinosa corpora purgari credebant, ut existimant *Jacob. Durantius Casselius lib.* II. *Variar. Lection. cap.* 2. *Clemens Alexandrin. Pædagog.* III. Has virgines ita temeratas & corruptas IN TERRA DEFODI consuevisse testatur *C. Plinius libr.* IV *epist.* 13. *Andr. Tiraquell. in Alexandr. ab Alexandro lib.* V. *c.* 12 *Genial. Dier. Euseb. Chron. Olymp.* LXXIII *Guilel. Canter. novar. Lection. lib.* VII. *cap.* 6. *ex Scholiast. Sophoclis, Ovid. lib.* VI. *Fastor. Sil. Ital. lib.* XIII. *Juvenal. Satyr.* IV. *v.* 10. *Propert. lib.* IV. *eleg.* 4 *pag.* 793

VI. Adjungemus hic, quod ab aliis observatum non reperimus, *totum* scil. *puniendi modum* ex *Halicarnasseo* & *Plutarcho* erutum. Ita autem *Dionysius Halicarnass. lib.* II. *cap.* 86 scribit:

 Dela-

Delatæque (virgines Vestales damnatæ) ad Collatinam portam intra muros in subterranea cella cum SEPULCHRALIBUS ORNAMENTIS inhumantur, nec monumento dignatæ, nec parentatione, aliisve solennibus defunctorum honoribus. Plutarchi verba per Hermann. Cruserium & Guilhelm. Xilandrum translata hic adponemus, cum Græcus textus nimis prolixus sit. Ita autem *Plutarchus* loquitur in *Numa pag.* 67. Stupri verò comperta, juxta portam, quæ dicitur Collina, VIVA defoditur. Tumulus ibi intra muros terreus est in longum porrectus (agger Latino sermone vocatus) in eo ædicula subterranea exstruitur modica, gradus habet, quibus descenditur superne. In ea lectus ponitur stratus & lucerna accensa, eorum quoque quæ ad victum sunt necessaria pauca, ut panis, aqua in ampulla, lac, oleum, quasi corpus abominentur maximis consecratum cæremoniis fame conficere. damnatam lecticæ induunt, atque undique obnubunt eam, vinciuntque loris, ut ne vocem quidem mittere ista, quæ valeat exaudiri, queat. Ita eam per forum devehunt. Decedunt autem via omnes taciti, prosequunturque sine voce atque ingenti cum mœstitia. Neque est spectaculum illic ullum magis horrendum, nec tristior facies civitatis ulla alia est die. Ubi ad locum illum est lectica delata, apparitores ei vincula demunt, Pontifex Maximus ante supplicium preces quasdam arcanas tensis ad cœlum manibus peragit. Inde ducit obvolutam, atque in scalis qua descensus est, in domunculam constituit, tum avertit se cum aliis Sacerdotibus. Postquam illa descendit, retrahuntur scalæ, & ædicula multa injecta desuper humo contegitur, donec complanatum solum aggeris est. Hactenus *Plutarchus*.

VII. De *Dumatis* refert *Porphyr. lib.* 11. aliquid parum dissimile. *Dumetii* quoque in Arabia singulis annis puerum sacrificabant, quo sub ara sepulto utebantur simulachri loco. Hodie etiam *Japonia* incolæ se VIVOS terræ defodi & obrui curant, & in Dæmonio suo *Xaca* immolantur. Geuguces secretis stimulis incitati Diabolum vocantem illos sequuntur, qui in profundissima antra & speluncas à Dæmonibus præcipitati occumbunt, & quasi Diabolo immolantur, sicut recenset *Arnold. Montan. in descript. Legat. Holland. ad Japan. Imp. pag.* 122.

Et

Et *Jesuita Lodovic Frojus in Epistol Japan ex Miaco anno* 1565 scripta. Sic quoque *Canidia* venefica scelerata apud *Horat Epod* v. puerum prætextatum furtim raptum necare intendit, ut ex ejus cadavere sua maleficia adimpleret, sicut scribit *Bond ad epod* v *pag*. 110. Et hæc de defossione vivorum & sepultura illorum dicta sunto. Plura quidem de Sepultura Gentium dicenda, scil. Arabum, qui Reges defodiunt in sterquilinio, de quibus *Strabo lib.* xvi *Geogr p.* 618 § 14. Scythis apud *Herodot.* iv *c* 127 Thracibus, vid. *Mela* 2 *Geogr.* 2. Germanis, vid. *Quensted de sepult vet. c.* 16 *p* 355 Hispanis Gallis & Danis, vid *Quenst cap* xiv *pag.* 331. Sed de his fuse egit *Gyraldus* de vario sepeliendi ritu; quare hic subsistimus, & Lectorem ad citatos Scriptores remittimus.

CAPUT X.

De Sepulcris in Asia.

I. Hactenus perlustravimus varios Gentilium sepeliendi ritus, de quibus plura adhuc proferenda essent, ni hoc fecisset sæpe citatus *Gyraldus*, ad quem B. L. remittimus. Nos his missis ad *Sepulchra* ipsa progredimur, & ea quæ in *Asia* fuerunt, percontamur, inter quæ *Assyriorum* Regum prima, de quibus *Arrian lib* vii asserit, quod in *palude* non procul a *Babylone*, multa Assyriorum Regum SEPULCHRA exstructa fuerint. Videatur *Matth Theatr histor* iii *pag.* 35. confer *Gyrald. de vario sepeliendi ritu cap.* xviii. An autem statim ab initio *Sepulcra Regum Assyriorum* in palude illa exstructa fuerint? merito dubitatur. Non ante Cyri obsidionem nil quicquam de hac re legitur, qui teste *Herodoto lib.* 1 *c* 190. Euphrate obstructo paludem quasi effecit. Bene ergo Anglus nobil *Joh. Marsham. in Can. Chron. Secul.* xviii. *pag m.* 628. 629. *ex Arriano* refert: *Alexander* per Pallacopam vectus, per lacus navigavit usque in Arabum regionem, rursumque per paludes navigans & Babylonem habens a sinistra, dum ipse esset triremis suæ gubernator, ventus obortus est, qui pileum & diadema ei alligatum abripuit. Diadema adhæsit arundini

ex iis, quæ Sepulcris veterum Regum adnatæ erant: *τῶν βασιλέων τῶν Ἀσσυρίων τὰς ταφὰς ἐν ταῖς λίμναις τε εἶναι τὰς πολλὰς ϗ ἐν τοῖς ἕλεσι δεδομημένας*, *Multa Assyriorum Regum Sepulcra in iis paludibus exstructa* esse, temere & fortuito contigit, per infaustum illud diluvium quod induxit Cyrus: cui nullum unquam repertum est remedium.

II. Sepulcrum *Beli* describit *Strabo Geograph. lib. 16. in princ.* his fere verbis: Flumen, inquit, mediam urbem interluit, ejus latitudo stadium occupat, horti super flumine (Euphrate) sunt, ubi etiam Beli Sepultura est nunc eruta, quam Xerxes eruit, ut fertur. Ea Pyramis quædam erat quadrata, ex latere coctili structa stadii altitudine, cujus quoque latus stadium obtinebat, &c. Hæc *Strabo*. Hujus etiam meminit *Herodot. lib. 1. c. 181. 182. 183.* Jovis *Beli* templum in altera urbis parte situm æneis portis figura quadrata, duorum undecunque stadiorum amplitudine, cujus in medio turris solida exstructa longa & lata stadium, cui alia turris rursus imposita est, & huic subinde alia, ad octavam usque: in ultima hac fuit fanum ingens, in quo lectus splendide stratus & mensa aurea, statua autem nulla. In inferiore autem fano magnum fuit Jovis simulacrum sedens ex auro & magna mensa aurea, cujus scamnum & sella ex auro sunt. Confirmat hoc etiam *Arrian. lib.* VII. *de expedit. Alexandr. M. edit. Amstel.* 1668. *curante Nicolao Blancardo Medic. celeb. pag. m.* 480. *& lib.* III. confer. *Ælian. Var. histor. lib.* XIII. *cap.* III. *pag. m.* 659. *edit. Argentorat.* qui hæc recenset: *Xerxes Darii filius effosso vetusti Beli monumento vitream urnam reperit, ubi jacebat in oleo cadaver, non tamen plena fuit urna, vacuumque e summis labris ferè palmæ spatium habuit. Adjacebat urnæ columna exigua, in qua scriptum continebatur, cum qui Sepulchrum aperuisset, neque replevisset urnam, pessime habiturum. Quo lecto, Xerxes expavit, & oleum celerrime jussit infundi, non tamen impletum est, &c.* Ex his & aliis testimoniis constat, quod Beli monumentum superbissimum fuerit, quod ex descriptione Herodoti patet: conf. *Freinsheim. in Curt.* V. 1. 24. *ad vocem regia.*

III. *Semiramidis* Sepulcrum habes apud *Plutarchum in Apophthegm.* & *Stobaum serm.* 10. Describit quoque hoc *Herodot. lib. 1. Clio, fol. m.* 77. his verbis: Supra portas urbis celeberrimas,

mas, loco edito atque conspicuo sepulcrum sibi exstruxit, atque his literis inscripsit: SI CUI REGUM BABYLONIS POST ME FUTURORUM FUERIT PECUNIÆ PENURIA, APERTO SEPULCHRO SUMITO, QUANTUMCUNQUE LIBUERIT PECUNIÆ, NE TAMEN, NISI INDIGUERIT, ALIOQUI APERITO NON ENIM IN REM EJUS FUERIT. Hoc Sepulcrum tamdiu fuit immotum, dum regnum pervenit ad *Darium*. Is indignum esse ratus se neque uti quippiam his portis (ideo autem non utebatur, quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum provocantes, reseravit monumentum, in quo non quidem pecunias invenit, sed literas ita dicentes: NISI PECUNIÆ ESSES INEXPLEBILIS ET TURPIS LUCRI CUPIDUS, DEFUNCTORUM SEPULCRA NON APERUISSES.

IV. *Sardanapali* Sepulcrum habes descriptum apud *Camerarium Hor. Subcis. cent.* 1. c. 97 *pag.* 450 *seq.* quod ad *Anchialen* fuisse prodit *Aristobulus* apud *Strabonem lib.* XIV. & lapideam imaginem hominis conscientis dextræ manus digitos acsi crepitum digitis editurus esset, hoc modo ✱ Literis Assyriis, ut ibidem tradit *Strabo* hæc Monumento Sardanapali inscripta sunt: Σαρδανάπαλλος ὁ Ἀνακυνδαράξεω παῖς Ἀγχιάλην καὶ Ταρσὸν ἔδειμεν ἡμέρῃ μιῇ. Σὺ δ' ὦ ξένε ἔσθιε, πῖνε, παῖζε, ὡς τ' ἄλλα τούτου οὐκ ἄξια τοῦ ἀποκροτήματος. i. e. *Sardanapalus Anacyndaraxæ F. Anchialen & Tarsum una die ædificavit. Tu autem hospes, ede, bibe, lude: cætera enim ne hujus sunt digna* Crepitationum intelligi digitorum. Postrema Inscriptionis verba apud *Suidam* explicantur hoc modo ὡς τἆλλα τὰ ἀνθρώπινα οὐκ ἔστιν ἄξια, τουτέστι, τοῦ τῶν δακτύλων ἀποκροτήματος. Nam cætera humana ne hujus quidem (digitorum videlicet crepitationis) sunt digna. Insistebat enim, ut ibi notat Suidas, monumento simulacrum, manibus supra caput tensis velut concrepantibus digitis. Ita intelligi debet hic gestus tendentis manus supra caput, non ut fieret manuum complosio, sed ut tribus digitis erectis crepitatio ederetur, medio in pollicem incumbente & feriente indicem exstantem, ad significandum contemtum, ut monet *Andreas Schottus*. Eandem Inscriptionem

num paulo aliter *Arrianus* recenset verbis his, quæ leguntur *lib. 2. de Expedit. Alexand. pag. m. 91. edit. Amstel.* ΣΑΡΔΑΝΑΠΑΛΟΣ Ο ΑΝΑΚΥΝΔΑΡΑΞΟΥ ΠΑΙΣ, ΑΓΧΙΑΛΟΝ ΚΑΙ ΤΑΡΣΟΝ ΕΝ ΗΜΕΡΑ ΜΙΑ ΕΔΕΙΜΑΤΟ. ΣΥ ΔΕ Ω ΞΕΝΕ ΕΣΘΙΕ, ΚΑΙ ΠΙΝΕ, ΚΑΙ ΠΑΙΖΕ, ΩΣ Τ' ΑΛΛΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΟΥΚ ΟΝΤΑ ΤΟΥΤΟΥ ΑΞΙΑ. i. e. *Sardanapalus Anacyndaraxæ F. Anchialon & Tarsum uno die condidit. Tu vero Hospes ede, bibe, lude, quum cetera res humanæ tanti non sint.*

V. Hoc Epicedium *Sardanapalus* ipse sibi composuit, ut ait *Diodorus*, & successoribus SEPULCHRO suo post mortem inscribendum mandavit. quod è lingua Barbarica Græcus aliquis transtulit. *Athen. lib.* XII. hanc Epigraphen ex *Clitarcho* refert *Chœrilus* Poeta (ut ex *Strabone* colligas) Sardanapali Epitaphium versibus expressit. Apud eundem Geographum hi versus hodie leguntur, quos ex Chrysippo protulit:

> Εὖ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς, σὸν θυμὸν ἄεξε
> Τερπόμενος θαλίῃσι· θανόντι τοι οὔτις ὄνησις.
> Καὶ γὰρ ἐγὼ σποδός εἰμι, Νίνου μεγάλης βασιλεύσας.
> Ταῦτ' ἔχω, ὅσσ' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα, καὶ μετ' ἔρωτος
> Τέρπν' ἔπαθον· τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια κεῖνα λέλειπται.

Id est:

> *Cum te mortalem noris, præsentibus exple*
> *Delicus animum: post mortem nulla voluptas:*
> *Namque & ego, cinis ecce, Nini rex maximus olim*
> *Hæc habeo, quæ edi, quæque exsaturata libido*
> *Hausit: at illa jacent multa, & præclara relicta.*

Illa Epitaphii verba, ταῦτ' ἔχω, ὅσ' ἔφαγον, Philosophi tum *Stoici*, tum οἱ ἐκ Ἀκαδημίας, deriserunt. *Cicero lib. 2. de Finib.* Corporis autem voluptas, inquit, si etiam præterita delectat, non intelligo cur *Aristoteles Sardanapali* Epigramma tantopere derideat, in quo ille Rex Assyriæ glorietur, se omneis secum libidinum voluptates abstulisse. Idem, *Tuscul. Quæst. lib. 5.* Sardanapali opulentissimi Assyriæ Regis error agnoscitur, qui incidi jussit in busto, Hæc habeo, quæ edi, &c. Quid aliud, inquit, Aristoteles, in bovis, non in Regis SEPULCHRO inscriberes? hæc habere se mortuum dicit, quæ ne vivus quidem diutius habebat, quam fruebatur.

VI. Pro

VI Pro *Cyri* Sepulcro commendat *Barnab. Brisson de regno Persico Freinshemius in Curt.* 10. 1 30. Quo mortis genere diem suum obierit Cyrus non convenit inter Auctores, ut prolixe monent *Matth Theatr histor.* & *Claver Epitom hist in Cyro.* Cui parti nos addicamus, non satis videmus *Xenophontis* in ista re auctoritatem elevavit pridem *Joh. Bohm Chronol Mannd dec. 2. obs.* 1 *f.* 236 *seq.* Ac *Sepulcra* quanquam manifestissima vestigia non præbent tutum argumentum pro morte, ex caussis naturalibus, contracta. Quia potuit cadaver è Scythia vel furto relatum, vel pecunia redemtum esse Potest funus imaginarium factum fuisse, ad velandam tantæ cladis turpitudinem, *cl. Frideric. Muller Professor quondam Gissens.* asserit, cui opinioni non adstipulamur, quippe ex testimoniis claris Scriptorum, Cyrum in Sepulcro conditum fuisse Nam *Alexander Magnus* in *Pasargadas* veniens *Cyri Sepulchrum* in hortis vidit. in quod *Aristobulus* jussu Regis introiit, seque vidisse ait κλίνην χρυσῆν, καὶ τράπεζαν σὺν ἐκπώμασι, καὶ πύελον χρυσῆν, καὶ ἐσθῆτα πολλὴν, κόσμον λιθοκόλλητον, i. e. *lectum aureum & mensam cum poculis aureumque alveum, vestem plurimam ac mundum gemmis ornatum.* Testatur hoc *Arrian. lib.* VI *de expedit. Alexandr pag m* 435 *seq. edit Amstel* 1668. curante *Nicolao Blancardo*: cujus locum ex interpretatione *Bonavent. Vulcan. Brug* recensebimus *Esse enim*, inquit, *Arrianus, apud Pasargadas in hortis regiis Cyri Sepulcrum, & circum id*, lucum omnis generis arboribus consitum, aquisque irriguum atque alto gramine hortum ipsum refertum esse: Sepulcrum ipsum ab ima parte saxo quadrato structum, quadrangularem formam præ se ferre. In editiore parte ædiculam esse lapideo fornice contectam portulamque habere, quæ in eam ducat, ita angustam ut ægerrimè unus aliquis, neque is magnæ staturæ, ingredi possit In ædicula solium aureum esse positum, in quo Cyri corpus conditum servatur ubi observandum, quod Græci πύελον χρυσῆν præferant, quæ *Curtio* præeunte mutavimus, *solium aureum*, Principio decimi: *coronâ aureâ imposita amiculo, quo adsueverat ipse, solium, in quo corpus jacebat, velavit.* Idem de loculo Alexandri cap x. *Ægyptii Chaldæique purgavêre corpus, repletumque est odoribus aureum solium, & capiti adjecta fortunæ ejus insignia.* Eodem

K sen-

sensu *Plinius lib.* XXXV. *cap.* XII. *Quin & defunctos sese multis fictilibus soliis condi maluere.* Et *Florus* de Cleopatra lib. IV. cap. XI. *In differto odoribus solio, juxta suum se collocavit Antonium.* Solium arcula erat, aut loculus, ubi defunctorum corpora condebantur. *Arrianus* paulo post, ἐν μέσῳ δὲ τῆς κλίνης ἡ πύελος ἔκειτο, ἣ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἔχουσα. Unde *Hesychius* τὴν πύελον exponit λάρνακα. Suidas vero θήκην interpretatur. E quibus efficitur, falli interpretem, qui hic & septenis sequentibus locis τὴν πύελον *urnam* reddit, quasi is genti mos fuerit, ut cineres reliquiæque corporum crematorum in urnis reponerentur. At ea consuetudo *Romanorum*, non *Persarum* fuit, aut *Græcorum*, qui suorum cadavera non comburebant. Unde in funere *Poppææ* velut insolens notat *Tacitus Annal. lib.* XVI. Corpus non igni abolitum ut *Romanus* mos, sed Regum externorum consuetudine, differtum odoribus conditur, tumuloque *Juliorum* infertur. De *Persis* autem & *Ægyptiis Herodot. lib.* III. refert, quod non cremarint, sed melle circumlitos mortuos condierint. Solium igitur *Cyri* ita exstructum, ut quadraret & magnitudini corporis responderet, quod de loculo *Alexandri Diodor. Sicul.* tradit *lib.* XVIII. neque *urna* aptari potest.

VII. In descriptione Sepulcri Cyri pergit *Arrianus*: lecticam solio adstare, cujus pedes ex solido auro fabrefacti sint, hanc tapetis Babylonis stratam, stragulis purpureis substratis: lecticæ candyn regiam aliasque vestes Babylonii operis impositas esse. Quæritur autem num addendum sit *purpurâ insertis*. Non enim dicit τάπητα Βαβυλώνια, sed ἐπιβλήματα Βαβυλώνια. At ἐπίβλημα notat insertam in fine vestis purpuram. *Hesychius* λῶμα interpretatur. Quare tapetia illa Babylonica fuere insertitia sive ἐπιβεβλημένα. Nam ut quædam intexi & immitti & insui vestibus dicebantur, ita & inseri decantatissimum est. *Plutarchus Caton. Major.* habet ἐπίβλημα τῶν ποικίλων Βαβυλώνιον quod fuit stragula Babylonico opere acu picta. Quid per καυνάκας *Arrianus* intelligat? docte ostendit *Blancard* in annot. ad h. l. ex *Hesychio*. Notanter addit *Arrianus Candyn*, quæ vox Persica est, quam retinuit interpres, & per *tunicam* reddere hebbit. Imperitè autem à quibusdam vertitur per *cidarim*, nam ea capitis tegumentum fuit. Nos *Curtii* verbo *amiculum*

anlam reddimus, haut nescii vestem superiorem plerumque significare. Pari ratione ut apud Græcos tunica ἐπενδύτης dicebatur, quæ pallio suberat, & supra interulam sumebatur, ita & Persæ CANDYN ex humeris suspendebant, ut medio esset loco inter subuculam & pallam, quæ suprà omnia vestimenta injiciebatur.

VIII. Hæc & alia reperta sunt, quæ ad alium locum differimus, modò hic addentes, quod in medio lecticæ solum corpus Cyri continens fuerit. Esse præterea intra ambitum in ipso ad Sepulchrum ascensu exiguam quandam ædiculam, Magis exstructam, qui quidem Sepulchrum custodiebant, jam inde a Cambyse Cyri filio custodiæ munere à patribus in filios transmisso. Atque his quidem ovis in singulos dies à rege dabatur vinique & farinæ certus modus singulis etiam mensibus equus unus, quem Cyro sacrificarent. Titulus Sepulcri Persicis literis inscriptus hoc significabat: Ω ΑΝΘΡΩΠΕ, ΕΓΩ ΚΥΡΟΣ ΕΙΜΙ Ο ΚΑΜΒΥΣΟΥ, Ο ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ ΠΕΡΣΑΙΣ ΚΑΤΑΣΤΗΣΑΜΕΝΟΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΑΣ, ΜΗ ΟΥΝ ΦΘΟΝΕΙ ΜΟΙ ΤΟΥ ΜΝΗΜΑΤΟΣ, h. e. O MORTALIS, CYRUS EGO SUM CAMBYSIS F. QUI PERSIS REGNUM CONSTITUI, ASIÆQUE IMPERAVI, ITAQUE NE MEO MONUMENTO INVIDEAS. Confer huc annotat. *Nicolas Blancardi pag. m.* 438, qui ex *Plutarcho* quoque aliam ἐπιγραφὴν recitavit in vita *Alexandri*, quam *Aristobulus* quoque retulit his verbis: Ω ΑΝΘΡΩΠΕ ΟΣΤΙΣ ΕΙ ΚΑΙ ΠΟΘΕΝ ΗΚΕΙΣ (ΟΤΙ ΜΕΝ ΓΑΡ ΗΞΕΙΣ ΟΙΔΑ) ΕΓΩ ΚΥΡΟΣ ΕΙΜΙ Ο ΠΕΡΣΑΙΣ ΚΤΗΣΑΜΕΝΟΣ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ, ΜΗ ΟΥΝ ΦΘΟΝΗΣΗΣ ΜΟΙ ΤΟΥ ΜΝΗΜΑΤΟΣ, h. e. O HOMO, QUISQUIS ES, ET UNDECUMQUE VENISTI (NAM VENTURUM NOVI) EGO CYRUS SUM, QUI PERSIS IMPERIUM ACQUISIVI, ET REX ASIÆ FUI, NE IGITUR MIHI MONUMENTUM INVIDEAS. *Onesicritus* tradidit, *turrim* fuisse δεκάστεγον, in supremo autem tabulato jacuisse *Cyrum* cum hac Græca Inscriptione Persicis literis exarata:

Ἐνθάδ' ἐγὼ κεῖμαι Κῦρος βασιλεὺς βασιλέων.

Id est:

K 2 *Cyrus*

Cyrus ego Rex olim regum conditus hic sum.

De *Darii* Sepulcro pauca habet *Strabo lib* xv *Geograph.*

IX. Celebratur in Asia quoque *Halyattis* patris *Crœsi* Sepulchrum splendidum & superbum à *Crœso* parenti exstructum: vid. Angl. *Johann. Marsham Can. Chron, pag. m.* 604. *edit. Lipf.* 1676 quod ab *Herodoti libr.* 1. *Clio, cap.* XCIII eleganter descriptum reperimus. Verba *Herodoti* ab *Henrico Stephano* recognita *fol. m.* 40 *edit.* 1618. ita sonant: Ibi est *Alyattis* Crœsi parentis Sepulchrum, cujus basis è grandioribus est lapidibus: reliqua Sepulchri pars, aggestio est terræ. Quod Sepulchrum construxisse feruntur homines emptitii atque operarii, & una cum his adjuvantes ancillæ. Ceterum ad nostram usque ætatem in summo tumulo quinque termini stabant, quibus literæ insculptæ indicant, quæ singuli elaborarint: apparebatque ex mensura, ancillarum opus esse maximum. Sepulchri hujus ambitus stadiorum est sex & duorum jugerum, latitudo jugerum tredecim. conf. *Nicol. Lloyd. Dictionar. Geograph. pag. m.* 83 *edit. Genev.* Ex his satis elucet, quàm magnificum fuerit Sepulcrum. Nec minus celebre est Hephæstionis Ecbatanis Sepulcrum, de quo *Justin.* 12. 12. 11 *Freinshem. in Curt.* 10. 4. 13.

X. *Mausoli* Sepulcrum in *Caria* ab *Artemisia* exstructum magnis extollitur laudibus, ita ut inter septem miracula mundi relatum. Defuncto enim marito *Mausolo*, uxor *Artemisia* molita est ingenii impetu operis conservandæ mariti memoriæ causa Sepulchrum illud memoratissimum dignatumque numerari inter VII. miracula vel spectacula omnium terrarum. Videantur Scriptores gravissimi de hoc Sepulchro disserentes, & omnes uno quasi ore profitebuntur, illud stupenda elegantia formatum fuisse. Audiamus *Balthas. Bonifac. Rhodigin. in histor. Ludicra lib.* III. *cap.* XXXVII. *pag. m.* 88 *edit. Bruxell.* 1656 loquentem: *Ceterum ad Artemisiam revertor, qua carissimo conjugi Sepulchrum mirandum excitavit, de quo quacunque operi & sumptu magnificentissima censerentur, Mausolea dicta sunt. Erat autem Mausoleum Artemisium quadrata moles è marmore fulgidissimo, in circuitu pedes quadringentos & undecim habens, quæ quinque & viginti cubitis attollebatur in altitudinem, & columnis triginta sex circumcingebatur, undique statuis nobilissimis*

fimus referta, in cujus apice erat quadriga marmorea Regem vehens. Confer. huc *annot. Henric Salmuth ad Guidonis Pancirolli rerum memorabilium librum Tit.* XXXII. *pag. m.* 109. *edit. Francof.* 1660. Adstipulatur his *Nicol. Lloydius in Dictionar. Geograph. pag. m.* 626 *edit. Genev. Eduard Simson in Chronic. Cathol. part.* IV *fol. m.* 112 *edit. Oxon. Vitruv.* VII. *archit. pag.* 290. Unde *Martial. epigr.* I. *in amphitheatr. Cæsar*

Aere nec vacuo pendentia Mausolea
Laudibus immodicis Cares in astra ferant.

id est, Nec *Cares* suum Mausoleum velut in aere suspensum supra aerem & æthērem extollant. Propter altitudinem operis pendentia Mausolea dicuntur, quippe hujus, ut paulo ante diximus, altitudo sublata erat mules, vel quia concamerata erat, vel quia columnis impendebat, vel ob nobilem illam quadrigam marmoream à Pythi summo pyramidis cacumini impositam, quæ velut in aere pendere, & suspensis alis & equis volare videbatur. Copiosius Mausoleum depinxit *Plin. lib.* XXXVI. *c.* V. plures passim mentionem fecere. *Cicer. Tuscul.* 3. *Strab. lib.* XIV. *Herodot. lib.* VII. *Gell. lib.* X 18 *Valer. Maxim. lib.* IV. *c.* 6 *Cassiodor. Antipat. lib.* I. *ep. Græc.* & alii. De Arati Sepulcro in Cilicia, vid. *Mela* I *Geograph.* 13. *pag.* 38. De incolis *Zeilan*, vid. B. *Geier de luctu Hebr. cap.* VI *pag. m.* 101.

CAPUT XI.

De Sepulchris in Africa.

I. Varia etiam celeberrima *Sepulcra* in Africa reperiri extra omnem dubitationis aleam ponimus. In Ægypto apud Memphim SEPULCRA *Cheopis* & *Chephrenis* in Pyramidibus demonstrantur apud *Herodot. lib.* 2. *fol. m.* 157 *cap.* 124 & 127. qui evolvatur, & statim pyramidum splendor & magnificentia, sub quibus Reges sepulti, patebit. Has proprio nomine Ægyptii appellabant ΝSCTƀλλDC ΝΦϮ Erantque moles maximæ, sive lapideæ strues ita erectæ, ut è lato in acutum mira altitudine tenderent: dictæ ab ipsa figura,

gura, quæ flammam imitatur igneam, πῦρ enim Græcis ignis est, unde & pyramis. Ignem certe pyramidis formam habere, Plato testatur: propterea quod cum in imo latus sit circa materiem & fomentum, quo pascitur, in acutam flammam, quæ cælum spectat, desinit. Nam per basin, materia concreta significatur, per reliquum corpus, materia jam ad formam recipiendam parata & quasi fermentata: per punctum ipsa informis & simplicissima substantia, ut est apud *Pierium lib.* LX. *Hieroglyph.* Tam altæ vero in Ægypto Pyramides fuisse traduntur, ut magna omnium admiratio fuerit, qua ratione in tantam altitudinem subvecta sint cæmenta. Ideoque *Martialis* eas pro miraculis habet: *Barbara Pyramidum sileat miracula Memphis*, *Epigr.* 1. *Herodot. lib.* II. octo plethrorum, h. e. octogenûm ait pedum. *Diodor. Sicul lib.* 1. paulò amplius sexcentorum. *Strabo lib.* XVII. σταδιαίας, ait, singulas, h. e. singulas pyramides singula stadia altas. Stadium autem, ut *Columella* & *Plinius* docent, continet pedes sexcentos viginti quinque. Plinius altitudinem non exprimit. *Mela* ad quatuor jugera in altitudinem erigi affirmat. *Solinus* prodigiose *Pyramides*, inquit, turres sunt in Ægypto fastigiatæ ultra excelsitatem omnem, quæ fieri manu possit. Itaque mensuram umbrarum egressæ, nullas habent umbras. Epigrammatar. *Græc. lib.* IV. *epigr.* εἰς τὰς ἐν Μέμφει πυραμίδας, ποιητικῶς, ait illas sidera contingere. conf. *Ammian. Marcell. lib.* 22. *Cassiodor. form.* 15. *lib.* VII. *Auson. Edyl.* III.

II. Cur autem Ægyptiorum Reges Pyramides exstruxerint, variæ dantur rationes. *Joseph. lib.* 2. *c.* 5. inter ταλαιπωρίας Israelitarum in Ægypto, dicit illos in exstruendis Pyramidibus laborasse. Israelitæ quidem regnante Nitocre, juxta *Marshamum*, habitabant in *Goshen*, in servitutem autem non sunt redacti ante adventum Pastorum: post tempus illud nullæ exstructæ sunt Pyramides, nisi ævo longe inferiore in Mœridis insula, aut Labyrintho. Alii ineptissime existimarunt, illas fuisse ὡρεῖα βασιλικὰ σιτοδόχα, ἃ κατεσκεύασε Ἰωσήφ, horrea regia frumentaria extructa à Joseph Patriarcha, nomenque ἀπὸ τῶν πυρῶν, non ἀπὸ τοῦ πυρὸς deducunt, uti *Auctor Etymolog. Stephan.* & *Gregor. Nazianzen.* cujus verba adduxit *Balthas. Bonifac. Rhodigin. lib.* III. *Histor. ludicr. cap.* XXXVI. *pag.* m.

m. 88 *edit. Bruxell.* quam opinionem refutatam habes in notis *Henric, Salmut. ad Guid. Pancyrell. pag. m.* 104. Alii alias addunt rationes, inter quas & hæc est, quâ asseritur, Reges Ægyptios primum excogitasse id genus ædificii ad stultam ostentationem in pecuniis erogandis: sive ne pecuniam successoribus præter modum relinquendo, insidiandi sibi caussam præberent: sive ne plebs ocio torperet. *Plin. lib.* XXXVI *cap.* 12. *Chassan. in catalog. glor. Mund. part.* 12. *consid.* 74. quamquam & alia hujus rei possit dari ratio, ut scil. sub tam regio & admirabili ædificio terrâ conditi, immortalitatis famam consequerentur. Ægyptii enim primi putantur scribente *Herodot. lib.* 2. *c.* 123 qui animam hominis immortalem esse dixerint & docuerint ejus transmigrationem in alia animalia terrestria, marina, volucria, rursusque in corpus humanum intra 3000 annos fieri. Hinc tantum condiendi cadaveris studium, tantæ in struendis repositoriis impensæ. Unde *Diodor. Sicul. lib.* 1. scribit de illis: De structura domuum minus sunt solliciti, in Sepulcris vero omnem superant magnificentiam. Sane Regum Sepulcris Pyramides fuisse superpositas ex illo *Lucani* colligitur,

Quum Ptolemæorum manes seriemque pudendam
Pyramides claudant.

Nec vero ob temporis duntaxat perpetuitatem, aut nominis immortalitatem, ut diximus, sed vel ideo magnifica Regum Sepulcra Ægyptios sub ingentibus Pyramidibus fecisse *Pierius lib.* 60. *Hieroglyph.* existimat, ut testarentur, corpore soluto & corrupto animam superesse, &c.

III. De Pyramidibus summa magnificentia erectis legatur *Athanas. Kircher. class.* VIII *fol. m.* 292. *seq.* qui ex *Herodoto*, *Diodoro*, *Strabone*, *Plinio*, *Petro Bellonio*, *Marco Grimano*, *Petro de Valle* plurima testimonia retulit, quæ testantur de illarum splendore, quæ adducere supervacaneum existimamus, sed in id incumbimus, ut probemus Reges Ægyptiorum sub his reconditos fuisse. Hîc testem oculatum ex *Radzevilio* adducimus, qui *fol.* 161. *histor. Itin.* expresse scribit: *Intrinsecus habet artificiosos & peramplos gradus, quibus æque ac extrinsecus ad ipsam usque summitatem adscenditur; habet & concamerationes, quorum duæ majores, una super alteram erecta, quæ* SEPUL-

CHRA

CHRA *Regum Ægypti continebant in inferiori extat etiam hodie* SEPULCHRUM *satis magnum, in quo corpus aliquod fuit expositum.* Confirmat hoc *Tito Livio Burattini*, referente *Kirchero in Oedip. Ægypt. fol. m.* 305. *edit. Roman* his verbis: *Da questi Piramidi fino a quelle di Giza, che sono circa dieci miglia Italiane poste verso Tramontana, ora gia la famosissima Citta di Menfi, & hora ancora sono li* SEPOLCRI *delli antichi Egyptii, volgarmente chiamati le Mumie. Sei di questi* SEPOLCRI *qui sopra ho disegnato, con l'arena all' interno, che cavano dalla bocca quando vogliono entrare.* Ichnographiam cryptarum & Pyramidum circa Memphim nobis exhibet *Athanas. Kircher. fol. m.* 403 *Syntagm.* XIII. ex delineatione *Burratini Regis Poloniæ architecti*, quam citato loco evolvere licet.

IV In Labyrintho Ægyptiaco SEPULCRA Regum aliquot reperiuntur, uti *Strabo* XVII *Geograph. pag.* 662. *seq. pag.* 697 *seq.* testatur. Hunc describit *Herodot. lib.* 2. *Euterp. cap.* CXLVIII. *fol. m.* 147 cujus verba ex *Valla* interpretatione hæc sunt: *Regnantibus in Ægypto duodecim Regibus, placitum est eis aliquid relinquere commune omnibus monumentum, ex eoque placito fecerunt Labyrinthum paulo supra Mœridis stagnum, maxime urbem versus qua dicitur Crocodilorum, quam ego aspexi fama majorem.* Ubi in his verbis *Herodoti* observandum esse putamus, quo architecto usi fuerint, quippe probabile non est, ipsis Regibus directoribus hoc ingens opus confectum. Architectum ergo hujus *Labyrinthi* nobis sistit *Pompon. Mela lib.* 1. 9. qui in hæc erumpit verba: *Psammeticho opus Labyrinthus domos ter mille, & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore exstructus ac tectus, unum in se descensum habet, intus pene innumerabiles vias*, &c. Porro eundem Labyrinthum asserit paulo supra Mœridis stagnum fuisse, quod *Ptolemæo* palus ingens a *Memphi* 72. *m.* vid *Nicol. Lloyd Dictionar. Geograph. pag. m.* 651 *edit. Genev.* Situm optime descripsit & exhibuit *Athanas. Kircher. in Oedip. Ægypt.* Additur versus urbem Crocodilorum, quæ in Nomo xv. dicta Crocodipolites. Coptice ΤΑΒΙΡΑΝϹΟΥΧΙ, quia in hac urbe Crocodilorum cultus viguit. *Arsinoen* hanc quoque civitatem dictam ex Strabone ostendit citatus *Athanas. Kircher. fol. m.* 35 *Syntag*

tag. 1. *Chorograph. Ægypt.* Sed iterum ad *Herodotum* nos conferimus dicentem: Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis speciem ratiocinetur, minus concipiet, quàm pro labore & sumptu hujus Labyrinthi. tametsi enim Ephesi templum memoratu dignum est, & in Samo, tamen pyramides erant narratione majores, quarum singulæ multis & magnis operibus Græciæ æquiparandæ sunt. Sed eas quoque Labyrinthus antecellit. Etenim duodecim ejus aulæ sunt tecto opertæ, portis oppositis altrinsecus: sex ad Aquilonem contiguæ, totidem ad Austrum vergentes, eodem extrinsecus muro conclusæ. Bifaria in eo sunt domicilia, una subterranea, altera superiora illis imposita, utraque tria millia quingenta: quorum ea, quæ superiora sunt, ipsi vidimus, & quæ aspeximus, enarramus, subterranea verò auditu percepimus: nam qui Labyrintho præpositi Ægyptiorum, nolebant illa ullo pacto monstrari, quod dicerent illic SEPULCHRA esse tum eorum Regum, qui ædificandi Labyrinthi fuerunt Auctores, tum sacrorum Crocodilorum: ita de inferioribus docti comperimus: superiora ipsi aspeximus humanis operibus majora, nam anfractus seu egressus per tecta & regressus per aulas, uti erant diversissimi, ita infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclavia transitur, ex conclavibus in cubicula, e cubiculis in solaria alia, è conclavibus in aulas alias Horum omnium lacunar, quemadmodum & parietes, lapideum est, sculptilibus passim figuris ornatum: singulæ aulæ maxima ex parte digestæ albo lapide, columnarum ambitu redimitæ, angulo, quo finitur Labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta passuum, in qua grandia animalia sunt insculpta, ad quam iter sub terra fit

V. Hæc est descriptio ab Herodoto curioso rerum omnium inspectore & admiratore observata, cujus descriptionem secuti, libenter hic totius fabricæ rudem saltem quandam & superficialem Ichnographiam exhibuissemus, si per tempus licuisset, ut de præstantia ingenii talium operum Architecti conjicere posset Lector. Audiamus etiam *Athanasium Kircherum,* qui *fol.* 307. *class.* VIII. *§.* 3. *Oedip. Ægypt.* ita disserit: Situs est *Labyrinthus* ad lacum Mœridis versus Crocodilopolim, teste *Herodoto* & *Plinio*, quod *Sepulchrum Mœridis* esse volunt.

Dividitur id primum in duodecim juxta *Herodotum*, & *sedecim* juxta *Plinium*, domicilia; tot videlicet aulas, seu potius ampla receptacula vastissimaque ædificia, quot olim Ægyptus universa in præfecturas, quas *Nomos* vocant, dividebatur: continebat prætetea omnium Ægyptiorum Numinum templa, quibus complures quadragenum ulnarum pyramides includebantur. Erant autem, teste *Strabone*, singulæ aulæ Nomorum columnis ambitæ, invicem continuæ, viæ vero quæ ad eas tendunt ex adverso sunt muri, qui aulas ordine positas cingunt. Ante ingressum verò portam Cryptæ sunt multæ ac longæ, quæ inter se tanta & tam mirifica tortuositate vias implicatas tenent, ut nemo ingredi aulam ullam possit, nec egredi sine duce, inexplicabili illo viarum errore deceptus. Sunt hic & cœnacula altissima, porticusque nonagenis gradibus singuli exstructi, columnis ex porphyrite lapide fulciti, quos inter Deorum simulacra Regum statuæ, & summa monstrosarum imaginum congeries. Quarundam vero domorum talis est, ab ingeniosa Architecti inventione, situs & dispositio, ut mox atque fores earum aperiuntur, formidabile tonitru audiri videatur. Hæc & alia recenset *Kircher. l. c.*

VI. An autem Labyrinthus ab uno Regum exstructus fuerit, haut probabile videtur, uti bene observavit Anglus *nobil. Johann. Marshamus in Canon. Chron. pag. m. 426 edit. Lips.* quando ita disserit: Neque est vero dissimile, opus illud non unius Regis fuisse, non unius seculi, sed hisce inchoatum temporibus, vix ultimis perfectum fuisse. Et *pag. 415.* inquit: *Sesostri* successit *Lachares*, qui Labyrinthum sibi Sepulcrum paravit, *Sync. pag. 59. Eusebio* Labaris, *Diodoro Mendes* sive *Marras* vocatur, qui (aliquanto post Sesostris tempora) Labyrinthum condidit in Nomo *Arsinoe*, postea dicto. Portentosissimum humani ingenii opus durat etiam nunc, ait *Plinius lib.* XXXVI. *c.* XIII. in Ægypto (in Heracleopolitic Nomo, qui factus est ante annos (ut tradunt) 3600 a Petesuco, sive Tithoe. Quanquam *Herodotus* totum opus Regum esse dicit, novissimaque Psammetichi. *Plinio* consentit *Strabo lib.* XVII. de *Labyrintho* agens: qui recensitis aulis, tandem ita concludit: In fine hujus ædificii, quod plus stadio occupat, est Sepultura quædam pyramis quadrangula, cujus quodlibet latus

tus quatuor fere jugerum & altitudo par. Sepulti nomen est *Simandes*. Dicunt, tot aulas ibi factas esse, quot præfecturæ. Eadem fere narrat *Abenephius* de عين شمس Ainschemes, i. e. *Heliopoli*.

VII. In *Minervæ* templo, quod est in urbe *Sai* indicantur non tantum Regum, sed & alia Sepulcra. Sais autem erat sexta præfectura Saitica dicta, Coptice ⲠⲒⲦⲈⲂⲒⲢ ⲚⲦⲈⲤⲀⲒⲆⲒ in qua *Minervam* cultam docet Strabo. Καὶ ἡ Σεβεννυτικὴ δὲ πόλις, καὶ ἡ ΣΑΪΣ Μητρόπολις τῆς κάτω χώρας, ἐν ᾗ τιμῶσι τὴν Ἀθηνᾶν· ἐν δὲ τῷ ἱερῷ αὐτῆς ἡ θήκη κεῖται τοῦ Ψαμμιτίχου. i. e. *Inde Sebennitica urbs, & Sais inferioris Ægypti Metropolis, in hac Minervam colunt, utpote in cujus templo* PSAMMETICHI SEPULTURA *est*. Meminit etiam hujus templi Palladis Clemens *Alexandrinus lib.* IV *Strom* conf. Angli *Johann. Marshami C. ton. Chron Secul.* XVII *pag. m.* 568. In eodem templo Minervæ *Sepulcrum* Regis qui *Apries* dictus est, uti prodit *Herodotus libr.* II. *fol. m.* 155 *seq. cap.* CLXIX cujus verba ex versione *Vallæ* hæc sunt: Eum isti ubi strangulavere, paternis in monumentis sepelivcrunt, quæ sunt in *templo Minervæ*, proximè cœnaculum ad lævam manum intranti. Nam Saitani cunctos qui tribules eorum fuêre Reges intra templum sepelierunt. Sunt enim, pergit *Herodot. cap.* LXX SEPULCRA apud *Sain* in templo *Minervæ* post totum delubrum prope parietem, atque in fano stant ingentes obeli. In hoc ipso itidem templo conspicitur SEPULCHRUM *Amasis*, uti *Herodot. lib.* III. *Thal. cap.* X. XVI. XXXVII. tradit: *Defunctusque*, inquit, *& sale* conditus est, & in SEPULCHRIS quæ ipse ædificaverat situs intra Templum (Minervæ) conf *Kirchman. lib.* 3 *de funer. Rom.* 16 *p.* 447.

VIII. In *Alexandria* locum, ubi Regum Sepulturæ sint, ostendit pluribusque describit *Alexandri Sepulcrum Strabo lib.* XVII. *pag.* 636. De hujus Alexandri sepultura & sepulcro vid. *Stat.* 3. *Sylvar.* 2 v 117. *seq. Justin.* XIII. 4 6 *Curt.* X. 10. 20 *Freinsheim in Curt. l. c.* & III *Curt.* X 1 32 *Ælian lib.* XII *cap.* LXIV. *pag. m.* 642 643 *adst. Argentar. & annot. Joh. Scheffer. in h. l.* & *lib.* XIII *c.* 30 *Diodor. Sicul. Bibliothec.* 18 *f.* 592 *Sueton. in August.* 18. *Casaubon in h. l. Xiphilin. in*

 Sever.

Sever. f. 411. 46. *Herodian.* IV. 98. *f.* 549. *Suid. excerpt. in Severo & Caracalla f.* 870. Breviter omnia comprehendit Anglus *Eduard Simson in Chronic. Cathol. part.* V. *fol. m.* 5. *edit. Oxoniens.* cujus verba, quia Auctor in paucorum manibus, hic adscribemus: *Aridaeus*, inquit, *qui Alexandri Regis funus accurabat, postquam biennium propemodum* consumsisset in magnifico funeris apparatu, tandem ad iter institutum se accingit, corpus *Alexandri*, prout ipse jusserat, in templum Jovis Ammonis deportaturus, *Ptolemaeus Lagi* Filius in honorem Alexandri, cum exercitu ad Syriam usque obviam processit, & acceptum corpus maximâ curâ prosecutus est. Illud autem in praesenti non ad Hammonem transvehere, sed in condita nuper ab ipso Alexandro urbe Alexandria scil. deponere secum constituerat. Quapropter ibi fecit delubrum augustissimum, in quo regium cadaver exsequiarum justis & sacrificiis Heroicis, ludisque magnificentissimis veneratus est.

IX. Cleopatrae monumentum, cujus janua ita praeparata erat, ut semel clausa aperiri denuo nunquam potuerit, dissent *Strabo lib.* XV. *fol.* 513 & 515. confer *Sueton. in August.* 17. *Flor.* 4. 11. 11. Sepulcra Regum in speluncis circa *Thebas* advertit *Strabo lib.* XVII. *Geogr. pag.* 677. De *Memnonis* tumulo apud *Thebas* consignavit nonnulla *Plinius Histor. natural. lib.* X. 26. *pag.* 483. *lib.* XXXVI. 7. *p.* 389. & mira de sepulchro *Memnonis* comminiscuntur Auctores, *Plin. l. cit.* refert, Memnonidas aves quotannis advolare Ilium ex Aethiopia, & confligere ad *Memnonis* tumulum, & quidem in *Troade* supra *Aesopi* ostia tumulus est, inquit *Strabo lib.* XIII *pag.* 587. in quo ostenditur sepulchrum Memnonis, Tithoni filii. Simonides (vel potius Σέμ@ ὁ Ἠλεῖ@ vel ὁ Δηλι@ teste *Strabone lib.* XV. *p.* 728 & *Casaubon. in loc.*) ait Memnonem sepultum esse circa Paltum Syriae, juxta flumen Badam, *Josephus lib.* 2 *c.* 9. *bell. Judaic.* id magis ad austrum collocat. Duobus, inquit, stadiis ab urbe Ptolemaide est fluvius perexiguus, qui Beltus vocatur, juxta quem est Memnonis Sepulchrum.

X. Facetus in ea re nobis videtur *Strabo lib.* XVII. *Geograph.* qui inquit: *Creditur semel in die sonitum quendam illa hanc magno effici a parte, quae in sede ac basi est. Atque cum ego ibi cum Aelio Gallo adessem & cum reliqua multitudine amicorum a-*

mi-

militum, qui cum ibi erant, circiter horam primam sonitum audivi, seu a basi, seu a colosso, seu a circumstantibus de industria. Id enim haud quaquam affirmarim, cum propter incertam causam, omnia magis subeant, ut credam, quam ex lapidibus compositis sic crepitum idi. Hujus statuæ meminerunt *Plinius*, *Tacitus*, *Pausanias*, *Lucianus*, *Philostratus*, *Tzetzes*. *Scaliger in Euseb n.* 400 quorum testimonia & verba citavit nobil *Angl. Johannes Marsham. in Canon. Chronic. pag. m.* 425 426. conf *Eduard Simson Chronic. Cathol. part* 1. *fol. m* 29. *edit. Oxon.* Ignoravit ista *Strabo*, beneficio Solis, aeris & aquæ excitari crepitum facile posse. Hujus Statuæ imaginem magica arte elaboratam pluribus descripsit *Athanas. Kircher. in Oedip. Ægypt. Tom.* 2. *fol m.* 315. *edit. Rom.* Interim tamen *fol. seq.* ostendit, quomodo naturali modo ejusmodi statua confici posset.

XL. De *Apis* Sepulchro videatur *Camerar. Hor. subcisiv. cent.* 1. *c.* LXXII. *pag* 331. Porro memorabile est *Osimandis Sepulcrum*, quod inter magnifica Regum Thebanorum SEPULCRA refertur. De hoc audiamus Diodorum, qui ex *Hecatæo Abderita* prodit: Sepulcra quoque, inquit, Regum priscorum mirabili opere, & quæ minime æquari à posteris possint, fuisse ajunt Referunt Sacerdotes XLVII Sepulchra regia, quorum usque ad Ptolomæum Lagum XVII. tantum supererant, in eorum libris scripta contineri, eorumque etiam plurima, quo tempore ad ea loca accessimus, absumpta erant, Olympiade 180 Non solum vero ab Ægyptiis Sacerdotibus hæc traduntur, sed Græci complures, & in his Hecatæus, qui Ptolomæi Lagi tempore Thebas profecti, historias Ægyptias scripserunt, nobiscum sentiunt: de prioribus enim Regum SEPULCHRIS, in quibus traditur Jovis pellices conditas fuisse, recensens singula, Regis monumentum, qui Simendius est, tradit fuisse stadiorum decem, &c & quæ alia sunt, quæ apud *Marshamium l c pag m.* 427 428 429 & *Kircher. in Oedip. Ægypt. fol m.* 309. 310 videnda sunt Ex quibus omnibus patet, magnificentissima fuisse in Africa Sepulcra.

CAPUT XII.

De Sepulchris in Europa.

I. Hactenus satis diu in describendis Sepulcris in *Africa* occupati fuimus; nunc ad *Europam* nos convertimus & Sepulcra illius perlustramus. Antiquissimis temporibus domi defunctos sepelivisse Græciam testis est *Plato in Minoe* parum à fine *fol.* 45. Postea vero, cum certis in locis homines mortuos sepelirent, plerumque eos locos eligebant, qui ad sepulchra apti erant. Qui nunc hos scire desiderat, ille evolvat *Platonem lib.* XII. *de Legibus* sic statuentem, cujus verba Latinè è Græco translata ita sonant. Nullum in loco fœcundo & agro ad culturam apto Sepulchrum fiat. Sed is locus corpora defunctorum recipiat, qui ad cætera inutilis, & ad id tantum commodus viventes minimè lædit. Nec enim à vivis, neque à mortuis, terræ matris fœcunditas impedienda est. Habuisse autem & totas familias sua certa Sepulcra constat ex *Demosthenis Orat. advers. Eubulid.* ubi ait: Ἔθαψε τούτους εἰς τὰ πατρῷα μνήματα. *Sepelit eos in patriis monumentis*, quæ quotquot è familia sunt participant. Hinc Sepulcra familiaria Cajo dicuntur, quæ quis sibi familiæque suæ constituit. Ubi itaque apud Græcos corpora integra condere cœperunt, HYPOGÆA fuerunt. Omnes itaque mortui in illis HYPOGÆIS in sua quisque area positi jacebant: vid. *Tr. nost. de Luctu Græcor. pag. m.* 155. *edit. Marpurg.*

II. In Græcia de Megarensibus & Atheniensibus scribit *Plutarchus in Solone* his verbis. Terra autem mortuos Megarenses condunt ad Orientem obversos, ad occasum Athenienses, cui reclamans Hereas Megarensis ait, Megarenses quoque cadavera in occasum versa collocare. Sic apud *Ælianum libr.* V. *var. histor. cap.* XIV. *pag. m.* 325. legimus, *ut ad occasum spectet, sepeliat.* Et *lib.* VII. *cap.* XIX. *pag. m.* 389. ostendit, quomodo *Solon Megarenses* verbis & stratagemate vicerit, nempe, reseratis antiquis monumentis ostendit, omnes Athenienses versus occasum patrio more jacere: *Megarenses* vero

teme-

temere & sine discrimine sepultos esse: vid plur. *Tr. nostr. de Luctu Græcor. pag. m. 160 edit. Marpurgens.* De *Lacedæmoniis Plutarch Lycurg. & Agesila. Ælian* vi. 6. *Herodot. de Republ. Lacedæm.* De Thracibus *Herod. lib.* v. 8. Hi & alii populi Græcorum magnam Sepulcrorum curam habuerunt, impium esse putantes non insepultum relinquere. Imo adeò receptus apud Græcos mos & velut necessarius fuit, ut cadavera quamvis ignota in viis reperta mandarentur Sepulturæ, uti pluribus ostendit *Petrus Moll. in not. & animadvers. ad Longi Pastoral. De Daphnide & Chloe, edit. Franequer.* 1660. *pag. m.* 32.

III. Hinc tot & tanta celeberrima monumenta vel Sepulchra apud ipsos extant. In via quæ *Corinthum* ducit, *Laidis* ostenditur SEPULCRUM, cui leæna insculpta est, prioribus pedibus arietem tenens: vid *Gerhard* van Stecken *Amœnitat. histor. f. rerum selectar. Centur.* 2. *pag. m.* 669. *edit. Norimberg.* 1658. In suburbano agro urbis Tritææ Achæorum, SEPULCRUM visitur candido lapide exstructum. In sella sedet eximia specie puella, adsistit puellæ ancilla cum galerico, & adolescentulus plane impubes, tunica amictus & supra tunicam punicea chlamyde: sequitur cum servulus cum jaculo venaticos canes ducens. vid. cit. *Gerhard* van Stecken *Amœnitat pag.* 676. Homero Sepulcrum splendidum exstructum fuisse testantur Scriptorum testimonia. Est præterea insignis locus 1 *Corinth.* xv. 29. qui de Corinthiorum Sepulcris loqui videtur non paucis, nec iis ignobilibus Interpretibus. De hujus loci interpretatione videantur cl. *M. Daniel Grade dissert. de baptismo super mortuis. Henric. Muller. diss. de baptismo super mortuis. Tarnov. Exerc. Bibl. pag.* 645. *Gerhard. T.* 4. *de Bapt. Frider. Muller* diss. de *Sepulcris edit. Giss.* ad quos Scriptores Lectores remittimus.

IV. De Sepulcris *Romanorum*, videantur *Munster.* iv. *Cosmograph.* 4. *f.* 394. *seqq. Annot. Philandr. in Vitruv.* 2. *arch.* 8. *p.* 73. *seq. Stat. v. Sylvar.* 1. v. 225. *seq. Virgil.* vi. *Æneid. v.* 175. *&* 212. *seq. Kirchman. de funer. Rom.* 2. 22. *pag.* 273. *lib.* iii. 15. *p.* 434. *seqq. & cap.* xxvii. *pag.* 540. *Henric. Kipping. antiq. Rom. Gyraldum* de vario ritu sepeliendi variis in locis. Quare his missis ad alios Europæ populos progredimur & Sepulchra illorum consideramus. De Siculis confer. *Cicer.* 5.

Tu-

Tuscul. 64. seq. De Scythis *Herodot* 4 71. De *Krovia* lege *Camerar Hor. subcisiv. cent.* 2 70. *p.* 283 De his itaque populis, ut eo melius de ipsorum moribus constet, fusius paulo agemus. Europæ enim regiones (1) Hispania, cujus partes sunt Bætica, Lusitania, Provincia Tarraconensis (2) Gallia, cujus partes sunt Gallia Transalpina & Cisalpina. Transalpinæ partes sunt (1) Gallia Comata, cujus partes sunt Aquitanica, Celtica, Belgica (2) Braccata (3) Britannia major & minor (4) Hibernia. (5) Germania superior & inferior. (6) Dania. (7) Norwegia. (8) Suedia. (9) Italia (10) Pannonia, (11) Illyricum. (12) Græcia (13) Thracia. (14) Mœsia. (15) Scythia Europæ & (16) Sarmatia Europæa Hæ regiones iterum in certas dividebantur partes, quarum quælibet certum Sepulcrorum ritum habebat Quorundam ergò populorum Sepulcra adducemus

V. Germani cadaveribus combustis Sepulcra non pretiosa erigebant, sed, teste Tacito, *Sepulcrum cespes erat*, imo Regibus etiam ac Principibus non splendida mausolea ex cavato marmore, aut sculpto affabre ligno, sed tumulum tantum nudo stratum cespite erexerunt. Quales tumulos Regum ac Magnatum cadaveribus excitatos, prope veterem Upsaliam conspici hodie adhuc, Sueci Scriptores memorant Interdum etiam tumuli corona lapidum, silicumque ingentium rudi incultaque arte sibi invicem incumbentium præcingebantur: qualia Monumenta in *Westphalia* & *Drentia Picardus* reperit ac descripsit De horum & aliorum moribus videatur *Paul. Hachenberg. dissert.* XII. *de re funebr. veter German. pag. in* 416. 417. Cum autem Christianismum reciperent, mortui vestiti in areis sive capsulis ligneis, quas postea Principes in stanneas sive æneas mutarunt, reponebantur, & terræ mandabantur, qui ritus adhuc viget De *Kroviorum* Sepulcris evolvendus est Herbinius, qui elegantem librum de *cryptis Kroviensibus edidit Regiomont.* 1675 De aliorum populorum Sepulcris plura possemus adducere, ni opus nimium cresceret Remittimus tamen curiosos Lectores ad illos Scriptores, qui de his populis libros ediderunt.

VI Priusquam autem huic capiti de *Sepulcris Europæ* colophonem addamus, pauca quædam de SEPULCRIS MAGNA-

GNATUM per Europam adjicere. Quemadmodum enim Orientales Reges certa sua Loca vel civitates Sepulturæ destinatas habebant, ita & Reges & Principes Europæ horum vestigia presserunt, & quilibet horum certum sibi elegit locum Sepulcris ipsorum aptum. *Castellæ Veteris Reges* Legione in Hispaniis: *Galliæ* Reges in Cœnobio Dionysiano: Angliæ, ad Londinum totius Angliæ epitomen, in templo Westmonasteriensi, quod Henrici VII. sacrario maximè celebre est: Scotiæ, Burliæ: *Suecorum Reges, Stockholmæ: Danorum, Barsholmiæ & Roeschildiæ.* Apud Danos antiquos locus Sepulcrorum erat *Lehra* in medullio Selandiæ, non longe ab oppido Roschildia sitæ, ubi hodie ab incolis monstrantur vestigia & Sepulcra *Haraldi Hylderan.* & Regis *Olai* ostenduntur diversa forma exstructa. *Poloniæ* Reges, *Cracoviæ*: Electores *Saxoniæ*, *Freiberga*, Palatini, *Heidelbergæ*, Brandenburgici, *Coloniæ ad Suevum*: Duces Austriaci, *Viennæ*: Principes & Duces Wurtenbergici, *Tubingæ*, ubi splendidissima monumenta conspectui dantur: Megapolitani, *Suerini*: Pomerani, *Wolgasti*: Holsati, *Slesvici*, &c vid. *Melchiorem Junium quæst. polit.* cix. Locum Sepulturæ Imperatoriæ certum destinatum non reperio, scribit *Limnæ. Tom.* 1. *lib.* 2. *de jur. publ. cap.* xii. *in fine.* Quod res ipsa docet. *Carolus* enim cognomento *Magnus* & *Otto III. Aquisgrani* tumulati sunt. *Arnolphus Imperat. Oettingæ. Conradus I. Fuldæ.* Henricus Auceps, *Quedlinburgi*, *Lotharius II.* in Ducat. Brunsvic. Konigs-Lutter. Nunc sepulcra in AMERICA sequi deberent, verum de his inspiciendus *Camerar. Hor. subcis. cent.* 1. *c.* xcvii. *pag.* 458. *&* c. xiv. *pag.* 87.

CAPUT XIII

De Ornamentis Sepulchrorum internis.

1. Magnatum & Regum Sepulchra non solum erant magnifica & admirandæ artis & operis, uti ostendunt *Hypogæa*. Tale Regum *Juda* à *Salomone* exstructum describit *Drexel. in Salom. c.* 15. § 1. *& Erasm. Francisc. Acerra Exotic. c.* xxxiii. *p.* 461. ubi hic eadem opera *Ægyptiorum Regum*

quamplurimis Scriptoribus collatis recenset. *Henrici VIII. Regis Angliæ* sumptuosissimum monumentum idem refert *part.* III. *Ocfamb. fol.* 926. Conditorium Imperatoris *Friderici Viennæ ad D. Stephan* laudat Zeiler im Handbuch *P.* II. *p.* 496. Duces *Saxoniæ* Conditorium quondam suum *Misenæ* ad templum cathedrale habuerunt, unde hodie locus quoque iste Capella Ducum audit visu maxime digna. Ab *Henrico* tamen *Alberti* filio, qui *Anno M. D. XLI.* obiit, *Freibergæ* fuit substituta, ubi splendidissimum conditorium, ita etiam de aliis; sed etiam variis Epitaphiis exornata erant, uti ostendunt hoc Epitaphia Tubingensia, quæ satis splendorem & magnificentiam declarant, quæ in Tract. nostr. de *Donariis* antiquis dedimus.

II. Inter hæc ornamenta non minimam laudem merentur statuæ & columnæ, quibus defunctorum nomina, facta & beneficia inscribebantur, ut diu post fata illorum memoria remaneret. Nec illud veterum institutum improbamus, quo Sepulcris symbola quædam addebant, quibus defuncti virtus aut studium vitæ indicaretur. Sic *Leonidæ* tumulo *Leonem*, *Diogenis canem*, *Laidis Leænam*, *Aristomenis Messenii* & *Platonis aquilam* imposuerunt. *Archimedis* cippo *Sphæræ* figuram & *cylindri* impressam fuisse, testis est *Cicer. Tom.* IV. *Oper. Quæst. Tusc. L.* V. *p.* 259. De pio monumentorum inter Christianos usu, vid. *Cas. consectat. Dunt. c.* XXII. *quæst.* 21. Confer. *Aringh. Rom. subterran.* Similiter *Statuas* erectas fuisse probant Obelisci & *Pyramides Ægyptiorum*, de quibus *Erasmus Francisc. Acerr. Exot. cap.* 32. fuse egit. confer. *Athanas. Kircheri Obelis. Pamphil. edit. Roman.* de his in sequentibus agemus, hoc capite tantum de ornamentis in Sepulcro & loculo contentis dicemus.

III. Quod igitur ad ornamenta Sepulcrorum attinet, varia consideranda veniunt. Nam in loculis vel ligamentis conspicimus cadavera, quæ apud varios populos varie fuerunt ornata. Ægyptiorum ritum circa cadavera si consideremus, tunc illi non tantum unxerunt cadavera, sed etiam linteo purissimo involuta fasciis certa arte circumligarunt, uti hoc ostendit *Athanasius Kircher. in Oedip. Ægypt. Syntagm.* XIII. *fol. m.* 396. *cap.* III. Exactis septuaginta diebus cadaver, ubi abluerunt, sindone byssina incisis loris involvunt gummi illinun-

nentes, quo Ægyptii glutinis loco plerumque utuntur. Fasciæ hæ, quibus involvebantur, variis hieroglyphicis ornatæ erant, quibus peculiaria vel singularia significabant: vid. cit. *Kircher Oedip fol. m* 421 422. *seq* Ita involucra cadaverum hieroglyphicis notata erant. vid. *fol* 418. 419 imo & ipsa capsula vel loculus, cui imponebatur, vel quo recondebantur, hieroglyphicis prædita erat, uti Burattinus in epistola quadam Italica testatur, quam *Kircher fol* 400 citavit, & sequentia verba retulit *Tutte le casse di questi cadaveri hanno dal capo un Idolo è da piedi un uccello, che pure adoravano nel muro poi sopra cassa, in alcune di queste cave sono delli gieroglifici, &c.* confirmat hoc *Petr. a Valle in Itinerar. suo fol.* 372. cujus verba Italica recitavit *Kircher. fol. m* 406 in quibus testatur cadaver vestibus seu pannis lini vestitum, auro & gemmis ornatum caputque opertum fuisse: vid *fol.* 406. 407. Constat hoc quoque ex Mumia Principis Ægyptiaci ante mille octingentos annos, quam D. *David de Wilm* Ordinibus *Hollandiæ* & *West-Frisiæ* dono dedit inscriptione elegantissima, quæ legitur in Collectionibus *Monumentorum Belgii Fæderati edit. Amstel.* 1684. *pag m.* 165 sequentibus, super thecam sive capsam, in qua hæc reponitur.

VIR EMINENTISSIMUS
VIRTUTIS NITELÆ ET DOCTRINÆ EXCELLENTIA CULTISSIMUS
PER ORIENTEM ET ÆGYPTUM INFERIOREM
AC SUPERIOREM LONGA PEREGRINATIONE FULGENTISSIMUS,
AD ERUDITIONIS ET ABDITÆ ANTIQUITATIS DECUS EXORNANDUM
STUDIOSISSIMUS
DEDICAVIT MONUMENTUM HOC
VENERANDÆ ÆGYPTIACÆ ANTIQUITATIS;
CORPUS HUMANUM INTEGRUM
MIRANDA ÆGYPTIORUM ARTIFICIOSA
ENCHEIRESI ANTE ANNOS CIↃ CCC.
ET FORTE CIↃ. CIↃ. CIↃ. CONDITUM
CONTRA OMNEM PUTREDINIS INJURIAM
AROMATIBUS ET MULTIPLICI LINTEAMINUM INVOLUCRO
MUNITUM ET IN MUMIAM SOLIDATUM
IN PECTORE HIEROGLYPHICIS NOTIS INSIGNITUM
AC THECÆ LIGNEÆ INCLUSUM.

Extrinsecus collocatus est cippus Isidis effigie insignitus, sive operculum loculi Ægyptiaci Mumiam hanc continentis.

IV. Imprimis autem iis cadaveribus, quæ in Mumiam condienda erant, apponebant aut inferebant effigiem ligneam vel æneam *Osiridis* vel *Isidis* linteis multiplicibus involutam, ut indicarent terræ & materiali causæ principioque rerum altero (quod per Isidem denotabant) & Soli, reruinque altero principio & causæ efficienti (quam per Osiridem designabant) corpora deberi, utpote à quibus nutrita vegetata & producta sunt. Plures autem & magis speciosæ inveniuntur in Mumiarum Sepulcris, Isidis quam Osiridis iconculæ, quia potius terræ quam Soli cadavera debentur. Ideoque teste Plutarcho libr. de Iside & Osiride, consecrata simulacra Osiridis amiculis induta erant splendidis nulla variegatione exornatis, &c. Vel solebant Mumiis iconculam æneam Osiridis apponere Ægyptii sacerdotes, quia existimabant, mortuis imperare Osiridem, & quod idem sit, quem Græci & Romani Plutonem & Ditem nuncupant. vid. *Collect. monumentor. Belgii Fœderati. Amstel.* 1684.

V. Græci quoque linteo tenui involvebant corpus defuncti a muliere vel alio amico comparato. Quod linteum fuerit, testis est *Homerus Iliad.* 18. *fol.* 338. de *Patrocli* funere,

In lectis vero componentes linteo subtili texerunt
Ad pedes a capite, desuper autem veste albâ.

Plutarchus in *Arato* ad fin. Continuo, inquit, ex Ægæo cadaver veste albâ in urbem intulerunt *Sicyonii*. Solebant autem in hunc usum peculiariter texere, ut ait *Penelope* sua illa tantopere laudata tela, *Odyss.* 2. *Homer.* cujus verba ex versione *Sebastiani Castalionis* ita sonant:

Juvenes mei proci, postquam mortuus est divinus Ulysses,
Sustinete urgentes meas nuptias, donec textum
Perfecero, ne mihi vana fila pereant,
Laertii Heroi Sepulchrale, quando tandem ipsum
Fatum malum tollet aspera mortis
Ne aliqua me in populo mulierum Achivarum culpet,
Siquidem absque tegumento jaceret multa possidens.

Pausanias in Messen. l. iv. asserit, quod *Messenii* optimates suos coronatos & candida veste obvelatos efferant. Id etiam affir-

firmat *Artemidorus lib. 2. c. 3.* Plutarchus *Quæst. Roman.* rationem reddit, cur vestibus albis involverint sepeliendos, inquiens: *Album album sincerum est*, & tinctura non mutabile, ac proinde convenit iis, qui sepeliuntur. Mortuus enim simplex quippiam factus est impermixtum ac purum. Interim tamen non negandum apud Græcos, mortuos splendide sepultos fuisse i. e. vestibus pretiosissimis. Patet hoc ex *Euripide*, qui de *Alceste* ita canit, cujus verba ex versione *Philippi Melanchthon. edit. Francof. 1562. pag. 338.* recensebimus:

Postquam sensit fatalem diem
Adesse, fluviali aqua candidum corpus
Lavit, & accipiens ex cedrinis arcis
Vestem & ornamenta, decore induebatur.

VI. Similem ritum observarunt Romani, qui *togis* involverunt mortuos, uti hoc docet *Juvenal. Satyr. III.*

Pars magna Italiæ, si verum admittimus, in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus.

Et *Martial lib. IX. Epigram. LVIII.*

Et palleat toga mortua tribulis.

Apulejus *lib. 1. Florid.* Nam illic quoque viderat hominem præsidere, hominem depugnare, togam quoque parari & voto & funeri: item pallio cadavera operiri & philosophos. Ad quem locum *Colvius*: Toga voto paratur cum virilis sumitur: *funeri*, cum eâ cadaver involvitur. Hinc lucem capit *Paulus Juris-consultus in L. XIX. D. de in rem verso*: *Filius familias togam emit, mortuus deinde eo pater ignorans & putans suam esse, dedicavit eam in funus ejus.* Nam togam in funus alicujus dedicare, nihil aliud est, quàm in id eam dare, ut eâ mortuus involvatur: vid. *D. Quensted* de rit. antiq. sepeliendi, pag. 88. ubi simul monet, quod non omnes eadem toga amicti fuerint mortui, sed ditiores pretiosissimis vestibus induti fuerint: vid. *Kirchman. de funeribus Roman. pag. m. 79. 80. Kipping. de funer. in antiquit. Roman. Goodwin. Antholog. Roman.*

VII. Apud Germanos varius mortuorum vestitus fuit. Ablutum conditumque aromatibus corpus *candida veste* induebatur: vide pluribus disserentem *Paul. Hachenbergium Profess. quond. Heidelberg. in dissert. XX. de re funebri German.* ubi quoque adfert testimonia, quod vestis hæc in *vestimentum Mona-*

chale mutitum *pag.* 421. *Prussi* cadaver ablutum aqua calida VESTIBUS ALBIS & CALCEIS indutum collocabant in sella, & quidem erectum, ipsi propinantes; dicentes, EGO TIBI PROPINO vid. *dissert.* XIII. *pag.* 189 *de funer. veter. Prussor. Christoph. Hartknoch edit. Francof.* 1679. *Dani* veteres mortuos vestibus pretiosissimis indutos quas habuerunt in tumulos inferebant, quemadmodum de *Norvegiæ* Rege Haquino memorat *Sturlesonius*. Sepeliverunt Regem cum armatura plena & optimis vestibus. & de *Egillo Egla*, eum egregiis vestibus indutum ministerio Grimi, tumulo illatum. His vestimentis conspiciendos se in altera vita credidisse, ex Saxone colligimus, apud quem *Hadingus* in ea loca vivus adductus, quæ morienti petenda essent, prætextatos amictosque ostro proceres conspicatur. Ita etiam alii populi vestibus induti dicuntur a Scriptoribus.

VIII. Cadavera quoque coronis & floribus exornata fuisse testatur Anglus *Francisc. Rous in Archaeolog. Attic. lib.* V. c. 22. *edit. Oxon.* his verbis: *Having thus clothed him with winding sheet and his πέπλον, that they trim'd him with garlands.* Confirmat hoc *Suidas*. Dabantur autem mortuis coronæ, ut vitæ certamine perfunctis. Hunc ritum respiciens *Eustathius* patrem ob mortem filii his verbis introducit: Quomodo te lacrymis coronabo. Exemplum praxeos hujus in *Euripide* videre licet, ubi *Talthybius Hecubam* alloquitur, ut *Astyanacti* hoc præstet, absente matre. Ita etiam eodem Auctore in *Hecuba Talthybius* loquitur, cujus verba ex versione *Melanchthon. pag. m.* 12. hæc sunt. Sed alii eorum mortuam ex manibus frondibus conspergebant. Et in *Troad. pag. m.* 686. Habet enim coronas quemadmodum inferis convenit. Et in funere filiæ *Virginii*, *Halicarnass. lib.* XI. Quare ædibus exsiliebant & mulieres & virgines, casum illum lugentes, atque aliæ flores & coronas in lectum jaciebant. Valde itaque antiquus mos coronandi mortuos, & videtur hæc consuetudo originem traxisse à Græcis, de quo ritu & coronis Græcorum mortuis datis fuse egimus in *Tr. nostr. de Luctu Græcor. pag. m.* 73. 74. 75. *cap.* VII. *edit. Marpurg.* Unde ritus hic adhuc inter Christianos viget, quo defuncti coronis & floribus, inprimis virgines & juvenes, exornantur. Plura de floribus & coronis defun-

defunctis datis recensere nolumus, sed Lectores ad cit. Tr. *Kirchmann. Quenstedt.* & alios remittimus.

IX. Multis etiam Gentibus usitatum, ut *armillæ*, *annuli* & *clenodia* simul sepelirentur cum cadaveribus. Apud *Danos* antiquos exornabantur variis cadavera clenodiis, *Armillis* nempe, quomodo *Egillus* fratri *Thorolfo* exequias faciens, illum in tumulum manus aureis exornavit armillis, testante *Eglis* Saga, apud *Thomam Bartholin in Antiquitat. Danic. edit. Hafniens.* 1689. *lib.* 2. *cap.* x *pag. m.* 500. his verbis: Egillus ad campum prælii contendit, & fratrem suum *Thorolfum* ibidem repetit cæsum. Cadaver ejus sublatum sepulturæ solito more adornavit. Tunc Sepulchrum effoderunt, & in illo *Thorolfum* cum universa sua armatura atque vestibus posuerunt. Egillus prius quam discederet, utramque manum fratris ARMILLIS AUREIS circumdedit. *Sotí* cadaver *aurea armillâ* spoliasse *Hordum*, eamque rapinam acerbe tulisse defunctum, ita memorat *Holmverria* Saga, testante *Bartholino in Antiquit. Danic.* his verbis: Hordus è manu Soti auream armillam abstraxit, quod tantum clenodium erat, ut tam insignem armillam in Islandiam nunquam delatam esse, traditum sit. Cumque *Sotus* armilla spoliaretur, carmen cecinit:

Hordus me spoliavit	Hordus cecinit:
armilla illa egregia	Quamvis senem
multo minus volui	rata futura
eam amittere	omnia verba
quam universum	bonorum actum destructoris, (Soti)
Grani onus (aurum)	non tamen
hæc fiet	contemptus senex
neci	diutius frueretur
tibi & omnibus	maris igne (auro)
qui eam possident	

Certe sciss, ait Sotus, hanc armillam tibi neci fore, omnibusque possessoribus, nisi possideant fœminæ.

X. Cum autem apud antiquos *Danos* exequiæ alicujus magni viri insignes ducerentur, armillæ feretro præferebantur, uti colligi potest ex præcepto *Hastingi Dani*, qui simulatis exequiis

quus suis Lunam urbem, eventu voto respondente, capere disponitis, post acceptum baptismum, mortem subitam fingit, & ab Comite & Episcopo civitatis, in urbe cum sepeliri permissum est, militibus itaque congregatis ordinem celebrandi funeris sui exponens, & hoc recensente Dudone S. Quintini Decano mandavit: *Mihi modo facite feretrum, & superponite me quasi mortuum. Armillas & baltheos fieri ante feretrum facite.* Neque ille ritus Christianos animos offendebat, cum & ARMILLAM capulo simul cum defuncto inclusam, ad pios deinde usus translatam, celebre suppeditet exemplum historia *Hallfrodi*, uti iterum *Bartholin in Antiq. Danic. pag. m.* 502. 503. recenset, qui ita loquitur. Hæc clenodia tibi a me donata accipies, trabeam e panno pretioso, armillam & galeam. His te unquam privari non patere, tecum enim in Ecclesiam inferentur, cum te mortuo includuntur capulo, si in itinere navali obieris. Halfrodus (cum ex Suecia in Islandiam trajeceret, defunctus) capulo inclusus, unà cum cimeliis ipsius trabea armilla & galea in mare projicitur. Cadaver Halfrodi (ab Hebridensibus repertum) ad templum deportatum, honorificæ traditum est sepulturæ. Calix facta est ex armilla, palla altaris ex trabea: candelabrum ex galea.

XI. Romanos nonnunquam ARMILLAS in Sepulchro secum inferri voluisse, Auctor Scævola in lege Medico xt., *ff.* de auro & argento legato, citata a celeb. *Thoma Bartholin. in lib. de armillis veter. edit. Amstel* 1676. *pag. m.* 84. Funerari me arbitrio viri mei volo, & inferri mihi quæcunque sepulturæ meæ causa feram ex ornamentis, lineas duas ex margaritis & viriolas ex smaragdis. Quod ad annulos attinet, sunt, qui dicunt, signatorios detractos fuisse, nec tumulo injectos fuisse, quibus se opponit *Kirchmann. lib.* 2. *c.* 20. qui affirmat, signatorium annulum eam ob causam detractum, ne in pollinctorum manus perveniret, sed deinde redditum & cum cadavere combustum fuisse. Quam opinionem merito rejicit celeb. *Thom. Barthol. in Antiquit. Danic. pag. m* 504. & probat, annulos, exceptô hôc, tumulo injectos & in illo sepultos fuisse. Antiquitus autem consuevisse cadavera cum annulis in digito sepulcris condi, multæ nos admonent historiæ.

riæ. Celebris ea inprimis est, quam *Plato lib 2. de Republ.* proposuit, inquiens: Gygen fuisse ferunt mercenarium pastorem ejus, qui tunc Lydio imperabat. magna autem imbrium tempestate exorta, motaque terra, ferunt, terram hiatum fecisse in ea regione, ubi ille armenta pascebat. Quæ cum vidisset mirabundus, in hiatum descendit, conspexisseque & alia quæ fabulantur miranda, & equum æneum concavum, & per fenestram cadaver in alvo equi animadverterit, majus quidem humana forma, hoc nihil aliud habebat, præter aureum in digito annulum: quo sublato abiit. Novimus etiam ex *Egesippo l. 1. c. ult. Ptolemæum* ex Alexandri mortui digito detraxisse annulum, quem in concionem protulisse scribit el. *Hieronymus Bardius* ante paucos menses in literis ad *Fortunat. Licetum* datis, quarum meminit in *libr. de annulis Antiquorum cap.* LXIII. *pag. m.* 243 *edit. Bonon.* 1644. quæ hæc sunt: Oedipus etiam antiquitatum studiosissimus mihi sis quæso in tenebricoso annulo aureo, invento in nostræ sepulturæ fundamentis, dum de novo construi, & in ampliorem formam educi curarem. Is habet intus has sic literas descriptas, ✠ D I A ✠ D I Z. ✠ S. A. B ✠ Z. ✠ H G. F. ✠ B F R. S ✠ Z.

XII Non ignoramus consuetudinem antiquitus viguisse & adhuc vigere, quod nummi aurei, argentei certis characteribus insigniti positi fuerint cum primo lapide inter fundamenta molium, potissimum Sacrarum, cujusmodi sunt templa & Sepulchra. Cum ergo constet, quod prisca gens Bardiorum crucis fuerit studiosissima, hinc notis illis, efformatis in aureo annulo, in sepulcri fundamentis condito, Sanctæ crucis præsidium imploravit, in hanc sententiam solutis & explicatis: *Crux Domini Janversium Adjutrix: Crux destrue insidias* (o) *Zabuli: Crux salva animas Bardiorum: Crux Zelotis, Crux hanc gentem fove: Crux benedicta fuga rebelles Spiritus: Crux Zelare.* Præterea *Bernardino Scardeonio lib. 2. c. VI. de Patavinis Antiquitatibus* agenti, Ludovicus Patavinus Cardinalis creatus ab Eugenio IV. Romæ obiit, quo die sepultus est, noctu effracto sepulcro, cadaver ejus annulo & veste spoliatum est, quod scil. cognovissent fures annulum pretiosiore gemma, vestemque pariter constare pretiosa materia. Fatetur quoque *Fortu-*

N na-

tunatus Licetus pag. m. 244 sibi ejusmodi annulum à *Comite Jacobo Zabarella* argenteum ostensum fuisse in Sepulcro repertum, quando in hæc erumpit verba: *Dum hæc exararem, ostendit mihi Comes Jacobus Zabarella Patavinus annulum argenteum, inventum anno M. DC. XI in antiquissima Urna marmorea cineribus plena*, tunc effossa Ateste, municipio Patavino in vico Casalis appellato: cujus annuli superficies interior orbicularis est: in pala fuit maguncula, propter vetustatem nunc ignorabilis: non ita procul à funda superficies exterior extuberat in duas eminentias triangulares, à quibus ad palam usque characteres vetustate pariter nobis ignobiles visuntur adhuc obscuro vestigio, nempe characterum apparent adhuc tenuia quædam rudimenta. Ex his allatis elucet, quod antiquissimus mos annulos recondendi cum cadaveribus in sepulcris vel urnis.

XIII. Confirmant hoc quoque Scriptores Romanenses. *Romæ* enim in vinea *Santarelli S. Mariam Majorem* inventum est *Cor* alabastrite, diu servatum apud *Hieronymum Brunum de Gualdo Nobilem Vicetinum*, Antiquarum rerum cultorem eximium; apud quem est inventa *Lucerna* vetus unà cum *annulo*, in quo descriptum erat MESSALINA *Sebastianus Munsterus* etiam in sua descriptione Italiæ *pag.* 148. literis tradit in Sepulcro Mariæ Honorii Imperatoris conjuge reperta fuisse monilia aliaque muliebria ornamenta. Testimoniis probant hoc multi Scriptorum asserentium quod annuli in Sepulcris & Sepulcralibus urnis reperti, quæ adducta leguntur apud *Fortunatum Licetum libr. de annulis Antiq. edit. Bonon. pag. m.* 245. 246. Confirmat hoc quoque de *Danis* antiquis *Bartholinus* in *Antiquitat. Danic pag. m.* 505 *edit. Hafniens.* His & aliis pretiosis clenodiis cadavera in sepulchris ornata fuisse evidentissimum; quare his missis ad alia nos conferimus, & nostra perlustramus tempora, in quibus ferè simile offendimus, ubi sæpissimè pretiosa clenodia cum cadaveribus Principum Sepulcris adduntur, de qua re experientia loquitur.

CAPUT XIV.

De pecunia, armis aliisque rebus consepultis.

I. Non solùm *armillæ* & *annuli* consepeliebantur, sed etiam *aliæ res plurimæ*, quæ Sepulcris injiciebantur, hoc loco considerandæ veniunt. Adeo tenax & pertinax hæret humanis cordibus habendi cupiditas, atque flagrans & vehemens urget mortalium animos rerum suarum amor, ut eas vel post obitum possidere nitantur, secum pretiosissima quæque sepelientes. Hinc Principum consuetudinem eam fuisse legimus, ut vim auri maximam, gemmasque & cimelia, thesaurumque omnem in Sepulchris suis collocarent. Videantur *Balthasar. Bonifac. Rhodigin. Histor. ludicr. lib.* XX. *cap.* III *pag. m* 569. 570 *seq. edit. Bruxell.* & *celeb. D. Quenstedt. in Tract. de sepultura Veter. pag. m* 333 seq. *edit. Witteberg* 1660. Romanis quoque hunc ritum usitatum fuisse patet ex *Ulpiani* responso, quod prohibet, quod pecunia cum defunctis non sit condenda. Et vix gentem reperire datur Gentilismi tenebris obcæcatam, quæ non defunctis pecuniarum vim apposuerit; neque de Turcis minus attestatur *Petrus Tudebodus lib* 3 *de Hierosolymit. itin.* BYSANTIOS AUREOS cum mortuis sepelivisse. Id moris apud Majores inolevisse indicat etiam arguta & perquam faceta Pseudoli impostura apud *Plautum in sc.* IV. Is enim servus senem divitem ac tenacem Sepulchrum vetus Metaphoricôs appellans, corrasurus ex eo per sycophantiam quampiam argentum, quo scortillum herili filio conciliaret. *Ex hoc*, inquit, *Sepulchro vetere viginti minas effodiam ego hodie.*

II. Testatur hoc quoque *Nicolaus Oresmius Episcop. Tr. de mutation. monet. cap.* 11. inquiens: *Theodericus Rex Italiæ aurum & argentum, quod more gentium in Sepulchris mortuorum erat reconditum, jussit deponi, & usui monetæ ad utilitatem publicam fecit afferri, dicens: Culpæ genus esse inutiliter in abdito relinquere mortuorum, unde sic vita potest sustentari viventium.* Inde ob cupiditatem opum passim fracta Sepulchra, indicat *Isidor. Pelusiot. epist.* 146. *lib.* 2. Effossa etiam è Sepulcris mortuorum orna-

menta docet *D. Hieronym* inquiens: Solebant juxta antiquum morem aurum & quædam ornamenta vel mulierum vel virorum in Sepulchris condere: hæc quoque frangebat & effodiebat avaritia, ut cœlo & luci prodirentur. Verum hanc consuetudinem prohibuerunt *Spartani*, quorum lex fuit: NIHIL CUM MORTUO INHUMETUR. Et apud Athenienses etiam aurum addi mortuis lege vetitum fuit, ut scribit *Cicero 2. de Legib.* conf. *Barthol. Keckerman. de Republ. Spartan fol. m.* 1650. *cap.* XII. *Canon* 3.

III. Ut autem hæc quarundam Gentium exemplis & testimoniis probemus, Prussos veteres producimus, qui hunc ritum tenacissime exercuerunt, referente *Hartknochio in dissert.* XIII *pag. m.* 193 qui in hæc erumpit verba: Cum denique defunctus erat tumulo inferendus, primo pyræ impositus comburebatur, deinde optimæ quoque vestes rogo injiciebantur, ut & canes venatici, equi, &c. Post hæc omnes, qui funus illud efferebant, NUMMOS injiciebant SEPULCHRO, tanquam viatico mortuum donantes: videatur *Waisselius fol.* 26. Hæc quæ de Prussis diximus, *Gothis* etiam aliisque *Germanis* fuerunt in usu. Quod enim primo de pretiosis rebus combustis aut Sepulchro illatis diximus, illud *Suecos* itidem factitasse comprobat *Johannes Schefferus*, qui in *Upsalia cap.* XVIII. *pag.* 306 scribit, tempore *Gustavi Adolphi* Regis maxime prope *Upsaliam* cum pretiosis rebus multis, aurea quoque vasa cum NUMMIS fodientes accolæ invenerint. Plura etiam fortassis erui potuisse, nisi Rex religiosissimus spe lucelli cujuscunque quietem defunctorum interpellare vetasset.

IV. Apud Danos hic mos usitatus & frequens fuit, usque dum Christiana religione invecta ille abolitus, docente Saga *Bua*, referente cl. *Bartholino in Antiquit. Danic. pag. m.* 432. *edit. Hafn.* qui ita: *Quoniam Boo baptizatus fuerat, neque idolis unquam sacrificaverat, Helga eum ad australe templi latus sepeliri fecit, nullâ ipsi appositâ pecuniâ.* Antea prodiga erat præpostera hæc in defunctos liberalitas. In rogum, quo *Haraldus Hyldetand Daniæ* Rex crematus, proceres *aurum* & *quodcunque optimum* esset, liberaliter in nutrimentum congesserunt, *Saxone* scribente. Pecuniæ vim in *Sois* tumulo deprehendit & abstulit *Hoedus*, ut in historia ab ipso conscripta legitur. Huc refero, dissere

Bar-

Bartholin pag. 432. *Antiq. Danic.* quod in Sogu af Droplaugar sonum offendit: *Arnceda Ketillum salutavit, & indicavit se illic carbones invenisse. Illi junctim terram effodientes, sermum argento plenum invenerant.* Sagaciter enim conjecerant, carbones ex pyra fuisse, qua mortui cujusdam cadaver crematum, non fine *thesauri* adjectione.

V. *Bearmenses* etiam, egentissima aliàs natio credita, tumulis honorariorum in sylvis exstructis opum partem inferebant, quæ *Carolo* ejusque fratri *Gunsteino* atque TORO *Hundio* ditandis suffecerunt, à quibus tumulos dites exspoliatos historia *S. Olai* narrat, cujus verba Latina a *Bartholin.* reddita recensemus: *Cum vero Thorerus, Gunstenus & Carolus in altum devecti essent, concilium nauticum habuerunt. Thorerus tunc interrogavit, an pecuniam acquirere desiderarent? respondebant singuli, se ad hoc paratos esse*, si opes facilè acquiri possent. Regessit Thorerus, pecuniam fortunæ adjumento acquiri quidem posse, sed vix citra periculum. Omnes vero dixerunt, se ad subeundum periculum paratos esse, si spes prædæ aliqua esset. Dixit Thorerus, consuetudinem ibi esse, ut morientibus viris opulentis, relictæ mobiles opes inter mortuum & hæredes ejus dividerentur, adeo ut interdum dimidia pars, vel magis, interdum tertia pars, vel minus, mortuo cederet; hancque pecuniam in sylvas remotas efferri; aut quandoque tumulo vel domo operiri debere, argentumque cum pulvere terræ miscendum esse. Jussit itaque Thorerus, ut sero diei huic itineri se accingerent, ut & quod nemo alterum desereret, nec quisquam jubente gubernatore regredi differret. Deinde viris aliquot ad custodiam navium relictis, terram ingressi sunt; ubi primo campus planus, ac deinde ingens sylva occurrebat. Thorerus primus incedebat, fratres vero (Gunstenus & Carolus) ultimi. Thorerus jussit, ut sine strepitu progrederentur, arboresque decorticarent, non longius à se invicem dissitas, quam ut una apud alteram videri posset, ut eo facilius eandem viam remetirentur. Deinde in locum quendam spatiosum, arboribus vacuum venerunt, in quo sepimentum quoddam ligneum altitudinis magnæ erectum erat, januam, quæ tum clausa erat, habens. Sepimentum hoc ligneum quavis nocte sex è terræ incolis custodire debebant,

duo quavis tertiâ parte noctis. Cumque *Thorerus* cum suis ad sepimentum veniret, vigiles domum redierant, nec advenerant iis successuri. Thorerus ad sepimentum accedens, cacumini ejus securim impingit, ejusque adjumento adscendens, ad summum tandem pervenit, sepimentumque hoc modo transscendit. Carolus similiter sepimentum ab altero latere transscendit, adeo ut uterque ad portam simul venirent. Claustris deinde ac vectibus remotis, apertâque januâ, socii sepimentum intrarunt, tum Thorerus dixit: Intra hoc sepimentum tumulus extat, auro argento & pulvere terræ sibi invicem admixtis constans, eum accedite, nolite tamen vos ita onerare, ut celerem reditum præda impediat. Deinde tumulum adscendebant & pecuniâ, quantum regere poterant, vestes replebant, comitante simul non exiguâ pulveris parte, cum pecunia raptim auferretur.

VI. Non absimilis erat *Holgi* tumulus, quem *Edda Mytholog.* LXV. depingit, quam nunc versione *Bartholini* sæpe laudati integram dabimus. *Dicitur Regem quendam Holgum fuisse, a quo Halogia denominata est. Ille pater erat Thorgerdæ Holgabrudæ Holgi filiæ, uterque religiose colebatur. Holgo defuncto tumuli unum stratum erat ex argento, vel auro ipsi oblato: alterum ex terra & lapide. Sic cecinit Skulo Thorsteini filius:*

Cum gladium
rorurem ante Svoldam acquirenda pecunia
bellacis congesti Holgi
tumuli tectum, annulis.

Porrò cum integra cadavera sepelirentur, sub humeris præsertim & genibus thesauros hujusmodi deponere cura fuit, observante *Stephano in Saxon lib* 3. quam observationem *Grettis* Saga confirmat de Grettero tumulum *Kari* animose intrante tractans. *Sub pedibus*, inquit, *terricola arculam invenit argento repletam.* Eo autem id factum conjecturat *Stephanius*, quo tutior esset thesaurus à malis Harpyiarum manibus. Verum hæc *Stephanii* ratio non tanti ponderis est, ut assensum præbeamus. Potius hæc fuit *Septentrionalium*, ut cum his Valhallam opibus introirent, ibi enim se accepturos iterum thesauros, quos injecissent tumulo, putabant. Verum hæc de his dixisse sufficiant. Plura qui legere desiderat, evolvat *Edda & Bartholin. Antiquit.*

VII.

VII. Ad arma nos conferimus, quæ simul tumulo injecta, qui ritus multis frequens fuit Gentibus, inter quas paucas recensebimus, si prius hanc quæstionem resolverimus, an res pretiosas cum defunctis cremandi sepeliendive consuetudo sit probanda? Cui *negando* respondemus ob rationes, quas colligere est ex *Cassiodori Epist.* IV. 34. in qua Theod. Rex Dudæ Saioni mandat, thesauros in sepulcris repertos usui publico deputare. Sic autem ille: Prudentiæ mos est, in humanos usus terris abolita talenta revocare commerciumque viventium non dicere mortuorum: quia & nobis in fossa pereunt, & illis in nulla parte profutura locantur. Metallorum quippe ambitus solatia sunt hominum. Nam divitis auri vena similis est reliquæ terræ, si jaceat: usu crescit ad pretium: quando & apud vivos sepulta sunt, quæ tenacium manibus includuntur. Atque ideo moderata jussione decernimus, ut illum locum, in quo latere plurima suggeruntur, sub publica testificatione convenias: & si aurum, ut dicitur, vel argentum fuerit tua indagatione detectum, compendio publico fideliter vindicabis, ita tamen ut abstineatis manus a cineribus mortuorum. Ædificia tegant cineres, columnæ vel marmora ornent sepulcra: talenta non teneant, qui commercia vivorum reliquerunt. Aurum enim Sepulcris juste detrahitur, ubi dominus non habetur: imò culpæ genus est, inutiliter abdita relinquere mortuorum, unde se vita potest sustentare viventium. Non est enim cupiditas eripere, quæ nullus se Dominus ingemiscat amisisse. Hæc ille.

VIII. Quid proficit Sepulchrorum superbia? damna sunt potius viventium, quam subsidia mortuorum. Culpandus itaque ritus illorum populorum, qui aurum argentumve cum cadaveribus terræ mandant, uti hodierno adhuc tempore Reges regni *Bene* regionis *Nigritarum* in *Africa* post mortem cum auro & argento in flumen immittuntur, ut a nemine inveniri possint, teste *Dappero in descript. Africæ pag.* 372. & *Serra Leone* incolæ unà cum aureis suis ornamentis sepeliuntur. Quem ritum è contrario multi nihili habuerunt. *Persis* certe morem defunctos pretiose condendi haut usitatum fuisse ostendit Cyri sepulcrum ab Alexandro apertum, *Curt.* x. 1. 30. Nec obstat, quod interdum testamento talia fieri juben-

beniur. Cum enim sanitas mentis vel præcipue requiratur in testatore, si testamentum facere parat, *l. 2. & 17 ff. de his qui test. fac. poss.* tales ineptas defunctorum voluntatea circa sepulturam servandas *Papinianus* rectè negat *l. 113. §. ult. ff. de legat. 1.* Adde *l. 14. §. impensa. ff. de religios. & sumpt. fun. l. ult. ff. de auro & argent. leg. 4. § non sit locus ff. ad L. Jul. pecul.* Quare injustum esse putamus, si aurum & argentum Sepulcris injiciatur, quod aliàs ad conservandam vitam inservire potuisset. Huic etiam quæstioni lucem dare poterunt *Kirchman de funer. & Besold class. 2. disp. 4. th. 44. not. 2.* Sed ad alia progrediendum.

IX. Arma quoque & clypeos tumulo injectos fuisse *Silius Italicus lib. x.* exhibet, quando ita canit:

Huic cetus ad tumulum donataque funera Paulo
Ibat, & hostilis lethi jactabat honorem,
Sublimem eduxere pyram, molesque virentis
Stramine composuere toros superaddita dona
Funereum decus expertis, ensisque & ensis
Et clypeus, terrorque modo, atque insigne superbum
Tum lateri fasces, captaque in Marte secures.

Germanis hoc frequens fuisse testatur *Tacitus cap. XXVII. 2.* inquiens: Struem rogi, nec vestibus, nec odoribus cumulant. Sua cuique arma, quorundam igni & equus adjicitur. Hos imitati sunt veteres *Dani*, de quibus multa testimonia apud Scriptores Septentrionales occurrunt. Audiamus quæ habeant *Stephanus Johannes Stephanius nota in Saxon. lib. 1. Histor. Dan. fol. m. 91.* Tumulis verò suis non solùm cadavera aut cineres inferebant veteres, sed ARMA, HASTAS, EQUOS, AURUM, ARGENTUM, aliaque defunctis charissima Κειμήλια. Nec planè abludit ab ensfunerandi ritu, quem describit *Virgil. 2. Æneid.* Et apud *Homerum Elpenoris* umbra Ulyssem rogat, ut se cum armis comburat, *Odyss. λ.*

X. Ornamenta vero & varia Κειμήλια tumulis Regum una cum cadaveribus illata fuisse, testatur historia Olai Tryggonis Norvegiæ Regis, qui multa Antecessorum suorum demoliri curavit busta ac tumulos, ut inclusos thesauros in meliores converteret usus. Ex quibus grandem ipsum corrasisse auri argentique summam, relicta loquuntur monumenta. Et

ante

ante annos haut ita multos in tumulo prope *Lebram Selandiæ* magna denariorum argenteorum copia *Urna* cum aliis pretiosis inclusa, à rustico quodam reperta est. Ex quibus nonnulli hanc ostendunt ἐπιγραφὴν CNUT REX ANGLOR. Item: ETHELRED REX ANGL. Quem ritum alias quoque populis frequentem fuisse, testantur urnæ inventæ argenteis nummis repletæ. Imo apud Septentrionales moris fuisse refert celeb. *Bartholinus in Antiquit. Danic. cap. VIII. lib. 2. pag. m. 412 edit. Hafn.* ut nonnulli, qui sedentes calcei lethales consepelirentur. De his & aliis testimoniis legatur *doct. D. Quenßed. in lib. de ritu sep. liendo*

XI. Alii quoque instrumenta, quibus usus in hac vita, tumulo injiciunt, arbitrantes, illis opus habere in altera vita ad sustentationem vitæ. Quem ritum observasse legimus veteres *Prussos*, uti refert celeb. *Hartknoch. diss. XIII. de funeribus veterum Prussor. pag. m. 193* inquiens: Si fœmina erat igne cremanda, COLUS insigne sexus fœminei solebat simul comburi. Si vir Nobilis moritur, arma, equi, servi & ancillæ, vestes, canes venatici, aves rapaces & alia, quæ spectant ad militiam: Si ignobilis, comburebatur id, quod ad officium suum spectabat. Credebant, quod res exustæ cum eis resurgerent & servirent eis sicut prius. Imo panem & lagenam cerevisia plenam ad caput cadaveris in sepulcrum illatum ostendit Johannes Meletius, & ex eo *Hartknoch. pag. 194* qui evolvatur. Rutheni autem alia signa Sepulchris addebant, ex quibus facile conjicere poterant, qualem professionem vel artem exercuissent in hac vita. Nemo enim ex nudis cadaveribus cognoscere poterat, an nobilis, an ignobilis, an Metropolita, an Episcopus fuisset, nisi signa addita fuissent. Ejusmodi signa nobis exhibet Auctor *Cryptarum Kiovensium Herbinus in elegant. libell. de religios. Kiovens. Crypt. edit. Regiomont. 1675.* hoc modo: Episcopus hâc notâ significabatur . Eroscb. Monach ⊕. Diaconus A. Clausus . Heros . Konarchister K. Jejunus Π. Thaumaturgus O

gus Ч Senex C. Laboriosus T. Vel Metropolita ☼. Episcopus ☾. Ihumen ✒. Sacerdos ❀ ✳ Diacon Δ. Martyr ✠. Princeps ♁. Pistor Prosphor ⊕. Pictor inaurans ʒ. Afflictus M. Medicus У.

XII. Russos quoque literas commendatitias defuncto dare, ut citissime in cœlum intromittatur, patet ex epistola *D. Conradi Lagi Dantisc. Legati* ad illos, quam *mense Febr. Anno* 1542. *ex Wilda* retulit, & Germanicè versa ita sonat: Das Reussische Paspore ins Himmelreich/ welches die Reussische Pfaffen/ einen Jeden Reussen der reich ist und viel gutes darumb gibt/ in das grab für einen Pasport zu geben Pflegen/ auf das er als bald/ so er für die Pforten des Himmels kompt von St. Peter als den Pförtner eingelassen werde.

Macaria von Gottes gnaden Erz Bisschof zu Kiosa und Kalitz/ und im gantzen Reussen Lande/ unzern Herrn und Freund/ St. Petre/ einem Pförtner Gottes des Almächtigen.

Wier gebieten dier und zeigen dier an daz in dieser zeit verschieben ist ein diener Gottes/ ein Furst Sedor Salador Wissicke/ daz du ihn rechtschaffen ohn alle verhinderung und verzug gerecht einlassest in daz reich Gottes wier haben Ihm entlediget von allen sunden/ und Ihm geben die Benedeyung/ und das du in dem endlichen nichts ubertretest auf das Ihm nichts anders geschehe/ haben wier Ihm gegeben diesen unseren Brief der Absolvierung/ Gegeben in unseren Hogsten Closter Kiosa im Jahr 1541 den 30 Junii. Confer Olearium in der Beschreibung der Muscovitische und Persische Reise *Lib.* III *Cap.* XXXI. Von bestatigung der leichen bey den Reussen. Hanc epistolam Latinis verbis expressam reperies quoque apud *D. Quenstedt. in lib. de Sepultura Veter. pag. m.* 367. Quam Episcopus ex singulari privilegio Papæ cuivis sed pecuniis redimenti communicare solet, quamque deinde velut commeatum quendam in Sepulcrum mortuo apponunt. Miramur itaque arrogantiam Papæ, qui non solum Petro imperare conatur, sed etiam Angelis, uti ex diplomate quodam, quod in Bibliotheca Helmstadiensi reservatur, constat, ubi his verbis sententia exprimitur: Mandamus Angelis, ut hujus animam, quamprimum corpus reliquerit, deportent in sinum Abra-

Abrahæ: quod MSum sæpe mihi communicatum a *B. Christophoro Schradero Præceptore & Fautore meo post fata etiam venerando.* Verum ne ob prolixitatem molesti simus, finem huic capiti imponimus, & ad externa ornamenta nos conferimus.

CAPUT XV.

De Ornamentis Sepulcrorum externis.

I. Varia quoque externa Sepulcrorum ornamenta apud alios reperimus populos, quorum pauca hic adducere operæ pretium esse putamus. Inter hæc igitur (1) referimus *statuas*, quas erigere licebat ex *leg.* VII. *Cod. Just. de religios. & sumpt. Funer.* cujus hæc sunt verba: *Statuas sepulcro superimponere, vel monumenta, quod a te exstructum profiteris, ornamenta quæ putas superaddere non prohiberis, cum jure sua eorum, quæ minus prohibita sunt, unicuique facultas libera non denegetur.* Hoc itaque Edictum non prohibebat unicuique ponere statuas. Ita parentes liberis, liberi parentibus, discipuli Præceptoribus, Clientes patronis, Liberti & interdum Servi Dominis erigebant, uti ex Inscriptionibus vetustis probare possemus, nisi *Gruterus* in vasto volumine & *Johan. Baptista Ferretius in Musis Lapidar.* hoc fecissent. Id communiter observatum reperimus, ut hæredes quicunque id officium præstarent, nec semper sponte, sed sæpe jussi testamento coacti fuerint, ut statuas cum aliis, tum sibi ponerent, *Paul. l. c. leg. inter § ult. ff. famil. hercisc.* Testamentum Græcis verbis ex tabula marmorea *Venetiis* descriptum, quod hanc rem optime illustrat, exhibet *Gruter. Inscript. p.* CCXVI. Latina hic tantum compendii causa afferemus, prout ibi adjuncta sunt: *Ephoris consistentibus Phœbetolo, & collegis ejus testamento hoc constituit sciens & intelligens Epicteta Cresus, una cum Domina Hyperide Thrasyleontis F. assentiente quoque filia Epicteta Phœnices. Utinam mihi liceat salva sanaque de bonis meis disponere. Quod si vera humani quidpiam mihi acciderit, relinquo ea juxta præceptum mariti mei Phœnicis, qui & Museum construxit pro defuncta filio nostro Cratesilocho, & animalia ac statuas, suam ipsius & Cratesilochi, & Heroas intulit, qui-*

quæ etiam me rogavit, ut Musæum exornem, inque eo collocem tum Musas, tum etiam statuas & Heroas. Exactis vero annis duobus cum reliquus mihi nubere plus Androgoras, vitam hanc morte commutaret, præcepit mihi, ut perficerem mandata patris sui Phœnicis, poneremque & pro ipso & pro patre ac fratre suo, tum statuam, tum Heroam. Hoc sufficienter probat *Emundi Figrelii* eleganis liber de *statuis illustr. Roman. edit. Holm.* 1656. *cap.* x *pag. m* 81. ubi quædam Inscriptiones afferuntur, quæ luculenter hoc ostendunt.

II. Notandum autem hoc loco, quod interdum non proprias tantum statuas posuerint, sed etiam amicorum in Sepulcris, singularis alicujus causa. Legitur enim *Ennii* statuam in *Scipionis* monumento positam fuisse ex mandato & jussu P. *Scipionis*, uti *Plin. lib.* VII. 30. refert his verbis: Prior Africanus Q. Ennii statuam suo Sepulcro imponi jussit, &c. vid. *Cic. pro Arch. Poët. Sept. cap.* LI. & *Valer. Max.* VIII. 14. Non solum autem *statua*, sed cum ipsius defuncti effigie ponebatur, uti *Festus* de statua *Ludii* testatur. Quæ vero Sepulcra Statuas ejusmodi non haberent, PAGAS appellabant, uti est in *Glossar. Isidori: Paga memoria sine Idolis.* Cum autem positæ erant, non licebat magis eas revellere, quam ipsum sepulcrum, quia videlicet erat res religiosa. *Ulpian. Jurisconf. l.* 2. *ff. de sepulc. violat.* & *Paul. lib.* 1. *sentent. de Sepultur. & lugend.* Qui monumento inscriptos titulos eraserit, vel statuam everterit, vel quid ex eodem traxerit, &c. Sepulcrum violasse dicitur. Sæpe etiam non *hominum* solum, sed & alia signa imponebantur, eaque vel *Deorum*, de Herm. test. *Cic.* 2 *de LL.* ubi de Sepulcris Atheniensium: *Nec Hermas his, quos vocant, licebat imponi.* Vel *aliarum rerum* cum *inanimatarum*, tum *animatarum*, puta quæ vitam cujusque studia & mores denotarent. Sic in *Archimed.* Sepulcro posita erat *Sphæra* cum *Cylindro*, teste *Cic.* v. *Tusc.* In *Philagri lapideus corvus* collocatus erat: vid. *Plutarch. in Cic. c.* 36. consule de his *Meursium de funere cap.* XXXI. & *Kirchman. de funer. Rom.*

III. Si verò privatim hoc est domi suæ & intra privatas possessiones statuas ponere vellent privati, id propria & nulla interveniente aliena auctoritate facere poterant. Solenne enim antiquis fuit, ut eos, cum quibus arctior aliqua vitæ fan-

sanguinis aut beneficiorum officiorumque necessitudo intercesserat, sic experirentur, ut semper eos, quantumvis mortuos aut peregre agentes, in oculis haberent *Plin Jun. Epist. lib.* II. Defunctorum imagines domi positæ dolorem nostrum levant. Quemadmodum & hodie moris est, ut pictis imaginibus vultus asservemus eorum, quorum memoriam veneramur & diligimus. De his & speciatim viris doctis Seneca *Epist.* LXXIV. id prodit. Sic itaque conjuges sibi invicem ponebant, Marius uxori, *Stat. Sylv.* V. uxor Marito, *idem* II. *Sylv Genethliac. Lucan.* de ejus effigie, quam Polla uxor coluit ipso mortuo: confer *Hygin. Fabul.* CIV *Ovid. epist. Heroid. Sil. Ital. lib.* VIII. Ponebant etiam *parentes liberis*, *Plin. Nepos E.* IV. *ep.* 7. & liberi parentibus apud *Statium* III. *Sylv in lachrym.* Hetrusci, filius statuas patri destinat. Plura qui legere desiderat, evolvat *Fickel. pag.* 85.86. Hæ statuæ Diis Manibus dedicabantur, uti fuse ostendit citatus *Fickel pag. m.* 251.

IV. Veteres quoque Sepulcra (II.) *columnis* ornasse constat. Id observatum est a *Servio ad lib.* XI. *Æneid. Virgil.* cujus verba talia sunt: Apud Majores nobiles aut sub montibus altis, aut in ipsis montibus sepeliebantur, unde natum est, ut super cadavera aut pyramides fierent, aut ingentes collocarentur columnæ. Et huc trahere solent interpretes illud quod *lib.* XI. habetur:

> ——— *fuit ingens monte sub alto*
> *Regis Dercenni terreno ex aggere bustum*
> *Antiqui Laurentis opacaque ilice tectum.*

Ubi *Ilex* per metonymiam materiæ pro materiato accipitur loco columnæ ex ilice factæ. Sic populus Romanus in honorem Julii Cæsaris Sepulcrum ejus columna lapidis Numidici ornavit. vid. *Sueton. in vit. Jul. Cæsar. cap.* LXXXV. confer huc dicta *Facii annot. ad Gyrald. pag.* 204. edit. *Helmst.* Græcis etiam hunc ritum usitatum fuisse ex Lycophrone Poeta constat, qui ita canit:

> Κυγκλιμα σέλας τ' Ἀμυκλαίων τάφων.
> *Columnas imposuit ornamentum Sepulcrorum Amyclæorum.*

Ita etiam *Pindarus od.* X. *Nemeonic.* columnam ornamentum Sepulcri appellat. Ex his allatis testimoniis clare elucet, quod non minimum fuerit Sepulcri ornamentum, quando su-

 per

per illo columnæ erigebantur, quæ interdum tam altæ, ut merito mirari liceat. Jesuita Jacobus *Masen in Palæstra styli Rom. lib.* IV. *cap.* XIX. §. XIII. tradit, columnas *Severi* tanta altitudine eminuisse, ut in Africam navigantes, unde ipse oriundus erat, demortui illic cineres in apice collocatos intueri sua in urna atque adorare potuerint.

V. Ornamentum (III) fuerunt pyramides, de quibus in hoc libro pluribus egimus. Plura qui legere desiderat, evolvat celeb. *Johann. Faes animadvers. in Gyrald. pag. m.* 206. 207. seq. Non solum autem pyramides, sed etiam (IV) *Obelisci* erigebantur, quos *Wasseniuss in Excerptis Tit.* XXXI. *pag.* 37. ita describit: Obelisci sunt columnæ hieroglyphicæ quadriliteræ, sensim versus apicem gracilescentes, & deinde in parvam pyramidem truncatæ. Originem horum cognoscere qui vult, adeat *Athanas. Kircherum*, qui totum de Obeliscis volumen composuit *lib.* 1. *c.* VII. *Polydor. Virgil. lib.* III. *de invent. rerum cap.* XI. Ægyptiis originem tribuit *Diodor. Sicul. lib.* 1. *Biblioth. histor.* Conf. sæpe laudatus *Faes* in animadvers. qui ex pluribus probatis Scriptoribus plurima testimonia in lucem protulit *pag. m.* 211. 212. Nondum autem in hisce ornamentis Sepulcrorum acquiescebant veteres, sed (V.) etiam *Colossos* Sepulchris imponebant. Hunc Scholiastes Juvenalis ad *Satyr.* VIII. describit, quod sit statua ultra mensuram. Hujusmodi *Colossi* in honorem Imperatorum sunt erecti. Ita *Josephus lib.* 1. *Halos. cap.* XVI. colossi ab Herode *Augusto Cæsari* positi mentionem facit.

VI. Ne aliquid omittamus, quæ ad ornamenta externa Sepulcrorum pertinent, observandum, quod (VI.) *Sacella* tumulis imposuerint, qua re singularem pietatem & religionem significare volebant. Sic juxta *Ophelis* Sepulcrum ædicula quædam & ara conspicua fuere, *Pausan. lib.* II. refert & *Statius lib.* VI. *Thebaid.* idem quoque testatum facit, sic enim ille canit:

Mirum opus accelerasse manus, stat saxea moles
Templum ingens, cineri, rerumque effictus in illa
Ordo docet casus.

Advertit hoc ipsum *Caspar Barthius* in animadvers. ad *Stat. p.* 341. ubi sic ait: Templum seu fanum inædificatum. *Valerii* Sepulcrum similiter erat juxta templum Æsculapii, quemadmodum testatur inscriptio Hispanensis:

Os-

OSSA NOSTRA POSSE MELIUS ADQUIESCERE
QUAM PROPE TEMPLUM ÆSCULAPII.

Sepulchra (VII) Altaribus ornata fuisse, argumento huic quamplurima loca esse possunt, in quibus hujus rei fides invenitur. Apud *Virgil. lib 3. Æneid.*

——— stant manibus aræ
Ceruleis mœsta vittis atraque cupresso, &c.

Et quibusdam interjectis hæc de ara Sepulchrali occurrunt:

Et geminas causam lacrymis sacraverat aras

Germanus *Comment. ad Æneid* VI. *Virgil.* sic advertit: *Aram* Sepulcri dixit, quod non solum secundum ipsa Sepulchra, sed & in ipsis Sepulcris aras antiqui sternerent, in quibus Diis Manibus Sacra fierent. Ejusmodi aram exhibet *Boissard. Antiquit. Rom. part.* 3. *tab.* LIX de hac canit *Ovid. lib.* VIII *Metam.* vid *Sil. Ital. lib.* XVI. Sic de Sepulcro Scipionis Africani *Seneca Epist.* LXXXVI. refert, quod ara ipsi imposita fuerit. Certum enim est, veteres hujusmodi aras inædificasse Sepulcris, ex hac adducti causa, quia ad aras somnum capiebant, iisdemque velut finis religiosum cultum deferebant, ex somniis futura ominantes. vid. plur. *Faes in animadvers. ad Gyrald. p.* 202.

VII Addebant porrò (VIII) *Epitaphia*, quæ vel prosa vel ligata oratione concipiebantur. vid. D. *Quensted. de Sepultura veter. pag.* 305. *Kirchman de funer. Roman.* Hunc ritum observarunt tam Græci, quàm Romani. De Græcorum Epitaphiis egimus *in Tract. nostr. de Luctu Græcorum*, qui evolvatur. De Romanorum Epitaphiis evolvantur *Gruter.* in vastissimo *Inscriptionum libro*, *Johann. Baptista Ferretio in Mus. Lapidar. Antiquar. edit. Veron.* 1672. conferantur huc etiam animadvers. celeb. *Johan. Faes ad Gyrald.* qui & Græca & Latina Epitaphia recensuit. Nostra si perlustramus tempora omnibus constat, quod adhuc hodiè in usu sint Epitaphia, uti testantur monumenta in Templis & Cœmiteriis erecta, quare cum omnibus notum hoc, non operæ pretium esse duximus, illorum copiam recensere. Quibus & finem huic secundo imponimus libro.

FINIS LIBRI SECUNDI.

LIBRI

LIBRI TERTII

CAPUT I.

De Sepulcris Hebræorum ante diluvium.

I. Cum de Hebræorum Sepulcris occupati sumus illorumque descriptione, ante omnia distinguenda esse tempora, judicamus. Nam quædam ante diluviana, quædam post diluviana fuisse deprehendimus. Arduum quidem est de rebus incertis aliquid certi statuere, jam autem omnia incerta sunt ante-diluviana, nisi ea, quæ Deus in verbo suo revelare voluit; quis igitur audebit aliquid certi ex iis eruere. Quominus tamen hæc omitterentur, effecit pridem cum animi curiositas, tum Interpretum quorundam nimia propensio in allegorias. Elegans est de Abelis sepultura consultatio in *Mich. Johansen Tragœd. de Cains fratricidio*. Tragœdia ea est omnium Christianorum oculis & auribus dignissima. Ita verò *Adam* hic *pag. 59.* loquitur:

Wo ist mir wohl ein raum / dem ich dich an vertraue?
Hier hab ich abermahl zu leid und sorgen fug.
Soll ich dich liebster Sohn in staub und gras bedecken?
Da lassen dir viel leicht die Schlangen keine ruh.
Soll ich dich etwan den in einem wald verstecken?
Da Furcht ich wilde thier. Ich weis nicht was ich thu.
Auf hohe baum und berg ist ruh und gewr zu scheuen.
Wo lass ich dich dem wol / da du am besten seyst?
Wie zeitich Faält mir ein / des Hechsten billige drawen
Das mier bequemen ohrt zu deiner leichen weist
Du wardst / sprach er / Erd / und solt zur Erden werden
Wol an so kom ich dan des harten zweiffels ab /
Wo kan men besser Erd / als in dem Grabe werden.

II. A primo itaque Satore generis humani *Adamo* initium facimus & quærimus, ubi illius sepulcrum fuerit? Et si veterum opiniones examinemus, dicunt, Sepulcrum Adami in civitate *Arba* fuisse, uti non pauci interpretes volunt. Audiamus verba *excerpt. Gemara capit. 1.* versione Latina & commentario nobis data à *Magnific. D. Christophoro Wagenseilio Hebræ-*

braicarum literarum facile Principe pag. m. 289 אמר רבי יצחק קרית ארבע ארבע זוגות היו אדם וחוה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה i. e. Ubi R. *Isaac* explicat: *Civitatem Arba dici, quod quatuor paria ibidem fuere sepulta, Adam & Eva, Abraham & Sara, Isaac & Rebecca, Jacob & Lea*. Quibus verbis prælaudatus celeberrimus Auctor addit *pag. m.* 293 locus desumtus est ex *Erubi fol.* 53 *a*. Fere consonat illis *S. Hieron. in Tradit. in Genes.* scribens: *Dicitur Civitas Arbe, hoc est quatuor, quia ibi Abram & Isac & Jacob conditus est & ipse Princeps humani generis Adam*. Eadem repetit in *libro de Locis Hebraicis & in Paulæ epitaphio*. Alter *Menasse ben Israel in Concil. Josua quæst.* 12. ex *Bereschit Rabba*: *Esta cividad sellamo* קרית ארבע *Cividad de quatro, por aver caydo a quatro en suerte*. Hæc doctissimus *Wagenseilius* ex veterum Rabbinorum scriptis recenset, non ut fidem his habeat, sed ostendat, quam male interdum Rabbini & Hebræorum Doctores sentiant de re aliqua.

III. Paria refert celebr. *Johan. Andreas Quenstedt. in Tract. de Sepultura veterum edit. Wittberg.* 1660. *pag.* 2. 3. *seq.* cujus verba licet prolixiora recensere non pigebit: Existimat *Hieronymus*, inquit, Hebronem per anticipationem ארבע Arba quatuor, seu civitatem τῆ τεσσάρων dictam esse *Gen.* XXIII. 2. à quatuor Patriarchis, *Adamo, Abrahamo, Isaac* & *Jacobo* ibidem sepultis. Verba ejus in *libro de Locis Hebraic. in Arbah* hæc sunt: *Corrupte in nostris Codicibus Arbah scribitur, cum in Hebræo legatur Arbe i. e. quatuor, eo quod ibi quatuor Patriarchæ, Abraham, Isaac & Jacob sepulti sunt* & *Adam magnus*, ut in *Josu libro* scriptum est, licet eum quidam in monte *Calvariæ* conditum suspicentur. *Nicolaus Lyranus* eandem fovet sententiam, scil. vocatam esse illam civitatem *Arba* propter quatuor jam dictos Patriarchas ibi sepultos cum conjugibus suis, *Eva, Sara, Rebecca & Lea*. Eadem habet statuitque *Alphonsus Tostatus Episc. Abulens. in c.* XXIII. *Genes.* Sententiam hanc confirmat ex *Josua c.* XVI. ubi Vulgata habet *Adam maximus ibi* (Hebrone seu civitate Arba) *inter Enakim situs est*. Unde *quæst.* x *ad h. l.* ait *Abulensis*: *Adam maximus i. e. primus homo, qui est maximus, cum sit pater & origo totius speciei, est situs inter Enakim i. e. sepultus fuit in urbe Hebronis terra gigantum. Et iste est verior & communior sensus, quem fere omnis Catholici tenent*: confer.

P *Nicol.*

Nicol. Lloyd in dictionar. Geograph. in voce Arbe, edit. Genev.

IV. Eadem quoque protulit cl. *Johan. Henric. Heideg. in histor. Patriarch. Exercit.* IV. *pag. m.* 160 cujus verba ita sonant. *Egesippus in descriptione Terræ Sanctæ, Jarchius* & alii commemorarunt, sepultum esse *Adamum* Hebrone, quæ alio nomine vocata fuerit קרית ארבע Kiriath Arbe, civitas quatuor virorum ibi sepultorum, *Adami, Abrahami, Isaaci, Jacobi.* Quod cum de tribus posterioribus verè dicatur, de *Adamo* etiam conantur probare ex *Josua* XIV. 15. Et Doctores Cabbalistici in nomine ישראל *Israelis* observant contineri omnes *Hebronæ* sepultos, *Isaacum, Jacobum, Saram, Rebeccam, Adamum, Abrahamum, Leam.* Verum eam vero hanc sententiam ut erroneam merito rejicit *celebr. D. Quenstedius in Tract. de Sepultura veterum edit. Witteberg.* 1660. *pag. m.* 4. his verbis. Verum sententia illa, *Adamum Kiriath-Arbe* sepultum fuisse, licet propter quorundam Veterum auctoritatem temere rejicienda non sit, ex adducto tamen loco *Josua* probari nullo modo potest. Nam nec in *Hebræo*, nec in *Chaldæo*, nec apud *LXX. Interpp.* verba illa (ibi situs est) habentur. Et per *Adam* non necessario intelligitur hominum primus, sed homo quidam, & quidem ille, de quo sermo fuerat, nempe *Arba.* Hæc & alia plura citatus *Quenstedius* recenset, ex quibus clare elucet, graviter *Vulgatum* Interpretem errasse. vid *pag.* 5.

V Consentientes hic plures adhuc habemus Scriptores, qui hac in re optime cum *Quenstedio* conveniunt, inter quos cl. *Johannem Christianum Isingium in exercitat. historico-Chronolog-Geograph.* & *Philologicis edit. Francofurt. ad Mæn.* 1683. *pag. m.* 36 erudite disserentem citamus, cujus verba §. 3. *quæst.* XXV. hæc sunt: qui cum de Hebrone verba fecisset, in hæc erumpit Obiter hic, non inconvenienter tamen, notare lubet, circa antiquiorem Hebronis appellationem, quæ exprimitur *Jos.* XIV *vers. ult.* ubi dicitur, eam antea vocatam esse קרית ארבע, quod Rabbini in suo *Bereschit Rabbah* & cum iis ex parte *Hieronym. in Loc. Hebr.* denominationem hanc magis *Appellativè* explicantes, eam *Kiriath-Arba* i. e. *Urbem quatuor* scil. *virorum* nuncupatam velint, quod olim IV. insignes viri *Aner, Eschle, Mamre* & *Abraham* ibi habitarint, quatuor etiam Patriarchæ ibi sepulti jaceant, utpote *Adam, Abraham, Isaac* & *Jacob*

Jacob cum IV suis uxoribus. Verum Rabbinicam hanc Etymologiam nos non magni æstimamus. Cæterum quod ad *Hieronymum* attinet, duo ejus assumere placet effata de *Hebrone* urbe, quæ ad minimum dubitationem pariunt rem deterius consideranti. *Prius* quod in citat. loc. Hebr dicit, est: Hebronem urbem nomen sortitam esse ab uno filiorum *Caleb*, ut legere est 1. *Paral.* 2 v. 42. cum contra constet, diu ante *Hebronem* hunc *Calebi* nepotem, ita nuncupatam esse urbem, ab ipso Mose in *Genes* loco, nisi quis effatum hoc salvare velit ex usitata Scripturæ prolepsi & recapitulatione. Deinde illum *Calebi* pronepotem non imposuisse de se Hebroni appellationem, argumento esse potest, quod dicto in loco *vers.* 21. *Machir* vocetur pater *Gilead*, qui tamen terræ Gilead nomen non imposuit. *Posterius Hieronymi* effatum valde dubiæ fidei est, quo *Hebrone Adamo* constituit monumentum, malè reddens verba *Jos* XIV. *Adam maximus ibi inter Enakim situs est.* Quo ipso uni atque alteri imperitiori ansam dedit opinandi, Adamum monstrosa & gigantea proceritate à Deo esse creatum. Contra fons fluit longe aliter: homo magnus inter Enakim ipse (Arba) atque sic vox *Adam* accipienda est, non ut nomen proprium, denotans protoplastum nostrum, sed ut Appellativum, ut ita Kiriath-Arba dicta sit à quodam homine Enacino Arba dicto.

VI. Ita etiam cl. *Joh. Henric. Hottinger in notis ad libellum de Cippis Hebraicis edit. Heidelberg* 1659 ubi auctor ejusdem libri ita disserit: חברון בארץ כנען והיא קרית ארבע שם מערת המכפלה בה קבורים אבות העולם אדם וחוה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה i. e. *Chebron, in terra Canaan est Kiriath Arba, ubi spelunca duplicata, in qua sepulti Patres Mundi Adam & Eva, Abraham & Sara, Isaac & Rebecca, Jacob & Lea.* Ad quæ verba citatus *Hottinger pag. m.* 5. sequentia (cum prioribus nostris similia) refert: Sic vulgo, inquit, Auctores veteres, recentiores, Christiani, Judæi. Existimant autem plerique natam esse opinionem ex *Jos.* 14 ubi juxta Vulgatum: Nomen Hebron autem vocabatur Kiriath Arba, Adam maximus inter Enakim ibi situs est, pro, Nomen autem Hebronis olim erat Kiriath Arbe (i. e. civitas Arbe) homo ille magnus inter Enakim ibi erat. Hinc, inquam, natum errorem inter ipsos

Pontificios quidam asserunt. Vid. *Amsbarh Sixtin Amam. pag.* 615 &c. Quare etiam *Thomas Fuller. in Pisgah sight of Palestine edit. London* 1650 *fol. m.* 273. *cap* 13. in hæc prorumpit verba: *But I wonder any should delight in their own wild conjectures, when the text tendereth us a certainty herein assuring us that this Arba (from whom Kiriath-Arba or Hebron was named) was a great man among the Anakims.* Confer. *Henric. Amsworth. Comment. in Gen.* XIII. *fol. m.* 54. *edit. London.* qui eadem confirmat.

VII Alii tamen reperiuntur, qui Sepulcrum *Adami* in alio quærunt loco, nempe in Golgatha seu Calvariæ monte. Audiamus iterum prælaudatum *Quenstedium pag.* 3. de Sepultura veterum ita disserentem: Alii, inquit, humani generis parentem circa *Calvariæ* montem, in quo Salus nostra crucem passa est, non sine ingenti mysterio reconditum esse arbitrantur, ut *Augustin. serm.* 71. *de tempore.* Spectant huc etiam verba illius in *quæst. super Genes.* ubi inquit: Ubi sepelienda erant cadavera Patriarcharum significantia peccatum, nisi in ea terra, ubi ille postea crucifixus est, cujus sanguine facta est remissio peccatorum. *Cyprian. serm. de resurrect. Christi, Athanas. de passione Salvatoris, Ambros. lib.* 5 *Epist.* 19. *Origenes tract.* 35. *in Matth. Theophylact. in Joh. c.* 19. *Chrysost. hom.* 84. *in Johann. Epiphan. hæres.* 46. *Basil. in Esai. c.* v. *& ipse Hieronymus in Paula ad Marcell. epist. qui tamen in Matth. c.* 27. Favorabilis, inquit, opinio (scil. de *Calvaria Adami in Golgatha* sepulti) & mulciens aurem populi, nec tamen vera. Prolixe etiam ex Patribus hanc opinionem illustrat *Hispanus Johannes de Carthagena lib.* x. *homil.* XXI. *de acerbissima passione Christi pag. m.* 577 578. ubi quidem multa more Pontificiorum absurda profert, testimonia tamen Patrum sincere recenset. Dicit enim Calvariam montem dictum a calvaria *Adami*, quod falsum esse deprehendimus. Sed audiamus Patrum testimonia, quæ citatus Auctor in medium profert, asserens: ita *Athanas. sermone de cruce domini*, cujus verba hæc sunt: Non alibi patitur, neque in alio loco crucifigitur, quam in Calvariæ loco, quem Magister Hebræorum dicit esse sedem sepulchri Adæ, ibi enim post maledictionem eum humatum esse asseverat. Deinde S. Basilius in *c.* v. *Esaiæ*. Obtinuit fama quædam in Ecclesia memoriam

rium conservans, non quidem scripto proditam, quæ talis est, quod prima utique Judæa hominem habebat accolam, nimirum Adam simul atque excidit deliciis Paradisi in hac terra collocatum ad mitigandam jacturam bonorum, quibus fuerat exutus. Prima igitur etiam mortuum hominem excepit, qui & illic eam, cui addictus erat, sententiam condemnationis plene est executus. Itaque insolens ac novum videbatur illius ætatis hominibus spectaculum, os capitis defluente carne nudum: ac illi recondentes cranium, loco illi indiderunt Cranium, i. e. Calvariam. Addit Origenes *tract. 35 in Matth.* Locus Calvariæ dicitur non qualemcunque dispensationem habere, ut illic, qui pro hominibus fuerat moriturus, moreretur. Venit ad me traditio quædam talis, quod corpus Adæ primi hominis ibi sepultum est, ubi crucifixus est Christus. Adjicit *Origenes* causam hujus: Ut sicut in Adam omnes moriuntur, sic in Christo omnes vivificentur, & in loco illo, qui dicitur Calvariæ locus, i. e. locus capitis, caput humani generis resurrectionem invenit cum populo universo per resurrectionem Salvatoris, qui ibi passus. Unde *Tertullianus lib. 2. contr. Marc.* loquens de Golgatha.

Os magnum hic veteres nostri docuere repertum,
Hic hominem primum suscepimus esse sepultum.

Accedit ad hæc insigne testimon. D. *Augustin. serm. 71. de temp.* Idem habet *Augustin. sermon. de Oblat. Isaac serm. 71. in fi. tom. 10. Cyprian. serm. de resurrect. Dom. in initio.* Eidem sententiæ adstipulantur *Anastasius Sinaita l. 7. contemp. in Hexaem. Theophylact. in cap. XXII. Matth. German. in Theoria veter. Eccles. Chrysostom. hom. 14. Baronius*, aliique. Hæc ex Patribus hactenus bene recensuit prædictus Hispanus Johannes de Carthagena.

VIII. Verum in sequentibus illorum sententiam apprehendit, quam in §. VI rejecimus, asserens, Adamum illum esse, qui inter filios *Enakim* sepultus, confirmatque Adamum ibi nomen esse personale non commune, quod etiam asserimus, quando scil. de homine quodam magno ibi sepulto intelligitur, non autem si de Adamo primo satore intelligatur, in quo fallitur Auctor, licet plurima testimonia concervaverit quæ nihil probant, uti pluribus demonstravit cl. *Johan. Christoph.*

Ising. loco supra citato. Non solum autem Patres ex pia intentione statuerunt, Adamum in monte Golgatha sepultum, sed etiam multi Nostratium. Sufficiat unum tantum testimonium adduxisse, quod nobis subministrat Anglus doctissimus *Gr. Williams* in libro vocato *the best Religion*, *ubi fol. m.* 912. *edit. London.* ita literis tradit: *And then placing the same in Golgotho, which was the place where Adam was buried (as S. Ambrose thinketh l. 5. ep. 19.) they nayled and fastened Christ unto it, upon that very day of the weeke that Adam was created; and (as it thought) he was hanged upon this Three, upon the same very houre of the day as Adam did eate of the forbidden tree.* Imo quidam sunt, qui asserunt, *Adamum* in duobus locis sepultum esse, uti in *Chronicis* scribit *Honorius Augustodunensis*. Et primo quidem *Cariath-Arba*, deinde vero in monte *Calvaria*. Memoriæ enim tradidit *Jacobus Edessenus* Sancti *Ephrem* præceptor (referente *Masio Comment. in ult. cap. Josua*) Noemum primi patris ossa religiose in arcam intulisse, & post siccatum ex aquarum eluvione terrarum orbem, cum ipso terrarum orbe ossa quoque illa filiis divisisse, & quem præ cæteris diligebat, *Semo* calvariam dedisse, cumque calvaria, terrarum partem, quam postea Judæam nuncuparunt. Affirmat hoc quoque *Richard. Montacutius in Annal. Eccles. Tom. 2. fol. m.* 392. *edit. London.* ita scribens: *Et certe si Sethum sepultum fuisse in valle Josophat verum sit, cujus sepulchrum ibi inventum scribit Johannes à Leydis, verisimile esse potest Adamum in vicino Calvariæ sepultum.* Et paucis interjectis lineis, asserit: *Si vera sunt, quæ narrantur, Adamum bis sepultum, ut & Josephum, primo apud Hebron: deinde translatum per Noachum in montem Calvariæ, cum prophetice provideret Christum Dominum ibi olim crucifigendum. Ibi & Jacobum obdormivisse volunt, supposito capiti lapide, & volunt locum λιθόστρωτον appellatum.* Explicant & exornant hanc opinionem *Delrius in B. Virginis panegyric. 7.* & *Villalpand. in Hierosolym. Urb. apparat. lib. 1. c. 9.* Ex his iterum pateret, Calvariam montem dici à calvaria Adami, id quod doctus Angl. *Thomas Fuller in Pisgah-sight of Palestin fol. m.* 344. *in the description of Jerusalem cap.* 12. refellit his verbis: *The mount Calvary that is a place of a skil is called either from the fashion thereof, because that hill was rounded up in the form of a mans head,*

head, or because mens bones were scattered thereabouts. Conf. *Suicer. Thesaur. Tom.* 2. *fol.* 155.

IX. Quamvis igitur SS Patrum auctoritas magna, qua nixi plurimi Doctores asserentes, *Calvariam* montem a calvaria *Adami* dictum, quod ibi sepultum, imo ipse Adam ibi conditus fuerit; attamen vix huic sententiæ calculum adjicimus, sed asserimus, quod quidam sepulcrum Adami frustra in Kiriath-Arba quæsiverint, de qua re evolvatur D. *Quensted. de Sepultura veterum c.* 1. *pag* 2. seq confer *Hotting. annot. ad tract. de Cippis Hebr. Johan. Lightfoot Chorograph. c.* 49 *pag.* 93. *edit. Lips.* 1684 *Drusius annot. ad h locum*, nimiam & facilem credulitatem miratur Sanctorum Patrum. Nec in *Golgatha* quærendum *Adami* Sepulchrum, uti ad oculum monstrarunt B. *Gerhard. Harm. Evangelist. c.* 197. *f.* 197. confer. *Torniell. annal. ad A. M.* 930. *n.* 4. *Salian. Annal ad A. M. eit. n.* 7. *B Gerhard. in Genes.* XXIII. 2. *q.* 3. *pag.* 456. Si igitur conjecturare licet ex situ Paradisi, quem bene descripsit *Huetius in lib. de Paradiso*, dicimus Adami Sepulcrum nec in *Kiriath-Arba*, nec in *Golgatha*, sed eo in loco fuisse, ubi post ejectionem è Paradiso habitavit. Probabile autem est, quod non procul ab ipso sepultus fuerit. Jam autem si aliquid probabiliter dicendum foret, statueremus cum *Pelargo*, *Gesnero* & aliis, tractum illum Orientalem fuisse circa *Babylonem* urbem, quod etiam vult *Huetius*, ita ut *Cain* habitaret versus orientem, Adamus versus occidentem Paradiso existente in eorum medio. *Seldenus in prolegom. c.* 3. *de Diis Syris pag. m.* 45. ex MSo Arabico refert quod Sepulcrum *Adami* fuerit in monte, ubi familia *Sethi* habitaverit. A quo autem sepultus fuit variant Hebræorum Scriptores. Funus curatum à *Setho* in *Juchasin*, ab *Enocho* in *Seder Olam* scriptum reperimus. Ab ipso vero Deo censuit *Rabbi Rachumas* terræ matri corpus mandatum. Penes quos fides esto.

CAPUT

CAPUT II.

De Sepulcrorum Hebræorum discrimine, & quidem inventorum & nocentium.

I. Cum vero Sepulcra Judæorum non unius generis fuerint, hinc ante omnia dispiciendum erit, quomodo illa distinguimus. Doctissimus Anglus *Johannes Lightfoot in Chorograph. cap. c. pag. m 170. edit. Lips.* observat, Sepulchra quædam extraordinaria fuisse i. e. quoad locum situs ut (1) קבר הנמצא *Sepulcrum inventum Babyl. Sanhedr. fol. 47. 2. & Hieros. Nedarim fol. 57. 4.* i. e. cum sepeliretur in agro cujusvis, eo nesciente; at tandem detegitur sepulcrum. Vel uti interpretatur *Fridericus Muller. in diss. de sepulcr. lib. 3. c. 2.* cum cadaver in agro detegitur ibi inscio Domino defossum (2.) קבר מזיק את הרבים *Sepulcrum publice nocens* i. e. effossum juxta locum publicæ ambulationis aut itinerationis; à cujus vicinitate contrahitur pollutio a prætereuntibus; vel ut el. Muller. loquitur: cum cadaver propter viam publicam defossum, polluit transeuntes. Tenendum itaque hoc loco est, Sepulcra locumque omnem, ubi defuncti hominis cadaver jacebat, apud Hebræos polluisse, idque ex instituto Legis divinæ, quam consignatam literis exhibet Moses *Num.* xix. 16. כל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם בקבר יטמא שבעת ימים i. e. *Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis, aut per se mortui, sive os illius, vel sepulcrum, immundus erit septem diebus.*

II. Ut igitur discrimen horum Sepulcrorum recte intelligamus, prius sepulcrum dicitur קבר הנמצא à radice מצא unde מצא invenit, quod casu seu fortuito fit. vid. *Buxtorff. Lexic. Rabbino-Talmudic. fol.* 1239. & dicitur de iis, circa quæ diu occupamur, ut inveniamus, uti venator feras invenit: vid. B. *Geir. comment. in Psal.* XXXVI. *pag. m* 632. *edit.* 4to. Hinc usurpatur etiam de iis, qui magno labore agrum fodiunt, & nesciunt, an Sepulcrum lateat. Cum autem invenerint præter opinionem, Sepulcrum inventum appellatur. Et hoc extraordina-

rium

rium erat, quia Judæi Sepulcra sua ligno signabant, ne aliquis imprudens accederet, & se pollueret. In hujusmodi speluncis abdita plerumque latebant privatorum hominum Sepulcra, quæ primo intuitu ab omnibus cognosci non poterant; unde accidebat, ut ejusmodi Sepulcra in agris vel aliis locis invenirentur. Ad hujus generis Sepulcra, ut & ad quævis loca, quæ ὑποψίαν τι ex cadavere hominis demortui fovere credebantur, designatio requirebatur, uti colligitur ex *Gemarisiarum* in *Codic. Moed Katon fol.* ח 2. *edit. Amstel* verbis: cujus verba Latina ex versione cl. *Johann. Christoph. Rostenscheri* recitabimus sequentibus verbis: *Non signabant, quæ manifesta erant (cum perfectissimum esset latere ibi immundum, & in confesso non deferre illuc locorum res mundas, Glossa) signabant verò dubia.*

III. Licet autem nullum sepulcrum in agro vel alio loco lateret, & tamen adessent signa dubia, quæ sepulcrum indicare credebant, sibi valde cavebant, ne ex improviso accederent & sepulcrum invenirent. Inter hæc dubia referebantur (1.) arbor super terram expansa, quæ juxta viam ad cœmeterium tendentem sita est, uti *Gemarista ad Codic. Niddah* afferunt. (2.) lapides grandiores in pariete prominentes, sub quibus sepulcrum latet, uti *in Misch. Cod. Oholot cap.* 8. § 2. *fol.* יג. *col.* 2. habetur (3.) locus expansionis, sive ager immundus, cujus sæpe fit mentio in *Talmud. Codd. Ketubbot f.* כג. *Erubin fol.* ל. *Pesachim fol.* צב. *& alibi* passim. Unde necesse erat, ut duo priora signo notarentur, quandoquidem dubitandum erat utrum immunditiés sub illis esset, an verò non. Si autem accideret, quod sepulcrum sub his signis inveniretur, non *inventum sepulcrum* putabatur, quia ex signo conjecturare poterant, immunditiem latere; sed illud demum *sepulcrum inventum* æstimabatur, cum cadaver in agro defossum inscio Domino, nec signo dubio addito, detegeretur.

IV. Quod ad alterum nempe *sepulcrum publicè nocens* attinet, quod prope viam effossum erat, tunc illud prætereuntes polluebat & immundos reddebat juxta legem §. 1. citatam Scripturæ: *Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis*, h. e. teste *Ainsworthio Comment. in Num.* XIX *fol. m.* 122. *in the open field where mottens is, there pollution is by touching alone.* In agro vel cam-

Q po,

po, ubi viatores ambulabant & iter faciebant, & extra tentoria ultro citroque commeabant. Si itaque hic tetigerit cadaver hominis *occisi* vel gladio vel alio instrumento, immundus est. Imo Targum Jonathan addit, si tetigerit gladium, quo occisus est, pollutus est, quia juxta Canones Hebræorum gladius ut cadaver occisi hominis æstimatur, *Maimon. in Tumath meth c. 5. §. 3.* Cum autem pollutionis ex defuncti hominis cadavere oriundæ triplex daretur modus, & immundities ista contraheretur [illegible] *attactu*, in *tentorio* & denique *portatione*, hinc sola *attactione* homo se polluebat.

V. Cum ergo cadaver hominis mortui pollueret, merito causam quærimus, quam reddere dubii sunt Hebræorum Doctores, & sibimet ipsis non constant ex quo fonte deducere rationem velint. Omnes quidem dicunt, omnium pollutionum gravissimam eam esse, quæ ob mortuum hominem fieret; sed rationem variam fingunt. R. *Abarbanel in Levit. fol.* [illegible] scribit [illegible] esse [illegible]. R. *Bechai in Legem fol.* קפ. *col.* 2. eam proficisci ait è virtute mortifera. *R. Moses Alschech in Torath Moscheh fol.* קפ. 2. ad inquinamentum serpentis respiciens ad locum in *Cod. Jom. fol.* פג 2. provocat, à quo ut mortem ipsam ita etiam immunditiem ex mortui hominis cadavere resultantem orin tradit. Alii hanc immunditiem [illegible] *Spiritibus immundis* attribuunt, è quorum numero *Tobias Levi* in Commentario, quem [illegible] vocat, *fol.* [illegible] 3. sequentem in modum disserens, cujus verba prolixiora ex versione cl. *Joh. Christopher Rosteuscher in dissert. de Sepulcris calce notatis* recitabimus: *Modus pollutionis*, ait, provenit e viribus exterorum קליפה (quo nomine Cabbalistas notare Spiritus impuros, & omnia quæ extra sanctitatem sunt, observat *Auctor Kabbala denudata part.* 1 *p.* 674.) uti *D. n. l. m.* ajunt: Unde sunt genua Doctorum defessa? à fricatione illorum (ita enim explicantur verba in Glossa ordinaria ad Gemaram, è qua hæc deprompta *Cod. Beracot fol.* 1 1 *lin.* 10. [illegible]) Unde etiam attritæ Doctorum vestes? (vid. *ibid. Raschi*) à fricatione eorundem. Cum enim non possint attingere corpora illorum, vestimentis eorum adhærent, ut voluptatem inde percipiant. Ecce, quamdiu homo vivit, nihil quicquam in corpore ejus possunt attin-

attingere perstringente oculos eorum luce animæ...... à cujus discessu gaudent adhærere instrumento quo ante (anima) usa fuit sanctissime, è cujus lumine remanserunt scintillæ quædam, propter quas accedunt & in cadavere resident: Ex quo deinde consequitur illa pollutio ob hominem mortuum.

VI. Aliam rationem vel causam profert R. *Menachem* in *Num.* XIX. qui immunditiem hanc *Angelo mortis* adscribit, cujus verba ab *Ainsworthio Comment. in Num. fol. m.* 122. *edit. Londin.* Anglicè tradita ita sonant: *The cause of the uncleanes of the dead is by meanes of the Angel of death (the devill) that brought poison into men.* Et hæc sententia propius accedit ad genuinam interpretationem Scripturæ N. Testamenti. Nonne hæc pollutio fructum & effectum peccati ostendit, mortem causantis, *Rom.* VI. 23. Præfigurabatur hac re status horum, qui mortui sunt in peccatis, qui mortui, cum adhuc vivunt, *Coloss.* 2. 13. 1. *Tim.* 5. 6. Sepulcrum patens enim est guttur eorum, *Psal.* V. 10. ita ut eorum verba corrupta & opera mala & peccaminosa alios inficiant, 2. *Tim.* 2. 17. 18. 1. *Cor.* V. 6. Ita etiam explicat *Martin. de Roa in singular. lib.* VI. *pag. m.* 527. Tu vero ejusmodi homines non minus tetros atque horribiles, quam sunt mortui, diligenter fugito, ne tetri aliquid haurias, aut corruptus te circumfusus aër inficiat. Hinc tu intelligas illud Regii Vatis, cum de ejusmodi loquitur hominibus *Psalm.* V. quia isti sunt, qui mortuorum ossa effodiunt, dum ne mortuis parcunt. Hanc ob causam Plutarchus de his: Velut urbes portas quasdam habent infestas & sinistri ominis.

VII. Visâ causâ pollutionis, quæ a corporibus defunctorum hominum attrahitur, ulterius quærimus, utrum omnia cadavera hominum defunctorum polluant, de quibus Scriptura nullum discrimen facit *Num.* XIX. absolute & in genere dicit: Si quis cadaver hominis mortui tetigerit. Nullum hîc cadaver excipitur sive sit Gentilis sive Judæi, quamvis aliquod discrimen Hebræorum Doctores sibi contra Scripturam fingant, asserentes, Gentilium cadavera hîc excipi, de quibus paulo post acturi sumus, si prius quædam de Sepulcris dixisse licuerit, de quibus Scriptura: si quis tetigerit Sepulcrum, in quo situs defunctus conditus fuerit, sive Judæus sive Gentilis.

Hic iterum Scriptura de omnibus loquitur, nullaque sepulcra excipit, sed omnia polluere asserit. Audiamus hic *Maimonidem in Tumath mith c. 2. §. 15. 16* loquentem, cujus verba ab *Ainsworthio Comment. in Num xix. fol m 122* Anglice referuntur & hæc sunt: *A grave all the while that uncleanes is within it, defileth by touching and by tent, as doth the dead person, by the sentence of the law, Num. 19 16. And whether one touch the top of a grave is plowed up, and the bones of the ead are consumed into dust, that dust defileth by touching and by bearing* i. e. *Sepulcrum cui immunditiei adhuc inest, polluit per attactum & per tentorium, uti etiam cadaver defuncti hominis juxta sententiam legis Num. 19. 16. Sive quis nunc tangat summum seu verticem sepulcri, quod arando dispersum, & ossa & cadavera in pulverem redacta, attamen pulvis polluit per attactum & portationem.*

VIII. Et licet hæc clarè in Scripturis extent, attamen Rabbini hîc nimis scrupulosi sunt, dicentes discrimen aliquod esse inter sepulcra & cadavera Gentilium, & inter sepulcra & cadavera Judæorum. Gentilium enim cadavera uti non nisi *attactu* & *portatione* polluere asserunt: ita etiam sepulcra à pollutione tentorii excipiunt Hebræi. Luculenta sunt verba *Maimonid. in Hilc. Ebel. c. 3. fol.* רע 2. *Tom. 4.* אין הגוים מטמאין באהל לפי כך קברותיהם טהורים ומותר לכהן לכנס לשם ולדרוך על קברותיהם וזו אמר אלא שנגע במומאה שישאנה *id est Gentiles non polluebant per tentorium, propterea etiam sepulcra eorum judicabantur munda, licitumque erat Sacerdotis illuc accedere, & super sepulcra ipsorum ingredi, nec prohibebatur, nisi ut ne immundum contingeret portaretve.* Quam anxie Sacerdotes immunditiem & pollutionem à sepulcris vel cadaveribus contractam vitarint, patet ex illo. Cum enim vacca rufa comburi deberet, via ex templo ad montem Olivarum curanda & paranda erat, comburebatur quippe extra castra & Hierosolyma in loco excelso ab ossibus, cadaveribus & sepulcris quantum fieri poterat remotiori. Non via ordinaria ad locum istum pergebatur, ne in via ista, *Sepulchra* occurrerent, quæ sacram ceremoniam & totum cultum istum pollurent & contaminarent. Via nova peculiaris sternebatur, agger novus densabatur & attollebatur, arcus & fornices sternebantur,

bantur, fornicibus & arcubus istis alii arcus & fornices superædificabantur, ut transeunte vacca, & comitantibus Summo Sacerdote & aliis Sacri istius ministris, ne vel minima suspicio subesse posset, *cadaveris*, vel *sepulchri*, vel *minimi ossis mortui* contacti vel allisi. Ex quibus satis elucet Sacerdotes cadavera & sepulcra fugisse Judæorum, quia polluebant, sed cur non etiam Gentilium?

IX. Rationem cur hoc faciant excogitarunt hanc, sed imbecillem, uti patet ex *Sohar* antiquissimo Hebræorum libro, in quo *fol.* 2. *col.* 299. Edit. Lublin. sequentia leguntur, cujus Hebraica Latino stylo ita sonant: Accede & vide, quidnam intersit inter Israelitam & Idololatram (per hunc omnes Gentiles intelligunt). Israelita, cum quis mortuus deprehenditur, contaminatur in quavis domo, & corpus (defuncti scil. Israelitæ) polluit. At Idololatra non contaminatur alio, neque ipse, cum vita functus est, polluit. Quodnam hujus rei fundamentum est? Ab Israelita ea hora, quâ fatis concessit, tolluntur omnes sanctitates luminis ejus, separatur ab eo imago sancta, secedit ab eo Spiritus S. Quando autem sanctitates luminis ejus ab eo sublatæ sunt, cadaver polluit. At Idololatra non item. Ipse in vita sua polluit, omnibus immunditiei latebris, imago enim ejus polluit Spiritus ejus, &, quandoquidem immundities in corpore ejus residet, polluit ipse in totum, vetitumque est appropinquare ad eum. Simulac autem vita excessit, secedit quoque ab eo omnis isthæc immundities, deprehenditurque cadaver expers immunditiei, neque contaminat. Etiamsi enim corpus eorum tam vitale, quàm mortuum polluat, quandoquidem tamen, cum adhuc in vivis sunt, omne immunditiei genus apud eos reperitur, contaminant eum, qui ad eos propius accedit, at mortui, quoniam quæ polluebant ab eis omnia discesserunt, nequeunt inquinare alium. Sed quam imbellis hæc sit ratio, quivis facile videre poterit. Nam quale discrimen inter Judæum & Gentilem? nullum. Omnes peccatores sunt & immunditie pleni. Hinc ratio, qua ex Scriptura huic asserto colorem addere conantur, nullius est momenti, cum ex *Ezech.* XXXIV probare velint, Judæos tantum homines, extraneos non dici homines. Sed quisquiliæ Hebræorum sunt, & distinctio hæc nihil æstimanda.

CAPUT III.

De Sepulchris Hebræorum Vulgaribus.

I. Ad aliud discrimen Sepulchrorum Hebræorum nos conferimus, quo illi illa distinguunt in *Vulgaria* & *Nobiliora*. Quod ad *Vulgaria* attinet Sepulcra, (quæ *Ciceroni* in *Verr.* VI. loci communes dicuntur) in quibus promiscuè cuilibet è plebe jus erat tumulari, probare ea multi conantur cum *Menochio lib.* VIII *Respubl. Ebraeor. cap.* IV. *quæst.* III & *Sanctio ad Act.* I. 9. ex 2 *Reg.* XXIII 6 ubi *Josia* dicitur pulverem combusti luci projecisse super *Sepulcra* בני העם *filiorum populi*, hoc est, juxta *Sanctium*, ubi *vulgares homines tumulari soliti*. Alii ex *Jerem.* XIX. II. Sed quam benè & congruè ostendit *B. D. Geierus in Tract. de luctu Hebr. cap.* VI §. 10 *pag. m.* 124 *seq. edit. Lips.* 1656 ita scribens: Verum non incongruè *Kimchi* complenda hæcce monet ex 2 *Paral* XXXIV. 4. ubi dicitur sparsisse super sepulcra של הזבחים sacrificantium iis, i. e. juxta eundem Rabbinum, super sepulcra istius populi, qui servierat illis, dum viveret, & quidem in ignominiam ipsorum, q. d. videte, quid coluentis in vita vestra? hinc etiam in loco *Paralip.* substantivum prius *Sepulcra* in fontibus habet præfixum ה emphat. contra morem, nimirum quia inter hæc duo substantiva supplendum ex textu 1. *Reg.* קברי בני א *Sepulcra filiorum populi sacrificantium* &c. *Chaldæus* reddit: *in sepulcra filiorum* עמא, quod *Kimchi* ait esse nomen idololatricum, quomodo in Rabbinorum Scriptis כנישתא vocetur בימוסיא i. e. Ecclesia vel templum, de quo prolixius agentem vide *Buxtorff. Lexic. Talmud. fol.* 1086. *seq.* Quis vero opinabitur, (pergit) solos plebejos in locis illis Idololatricis olim sacrificasse, & non una etiam Magnates? adeoque pro sepulcris publicis vix faciet aliquid citatus textus. Ita de altero adducto loco nil certi concludi posse judicat.

II. Majus robur autem videtur locus habere apud *Jerem. capit.* XXVI. 23. ubi *Uriæ* gladio interfecti cadaver, dicitur projectum *ad sepulchra filiorum populi*. ut sc. h. m. cum ignobili obscu-

obſcuriſque plebe ejus ſimul periret nomen, nihilque honoris alias conſueti Prophetæ huic obtingeret poſt mortem. Ita etiam *Munſterus* in annotat. ad hunc locum Jeremiæ transfert ex *Jonathane* & dicit, quod per ſepulcra filiorum populi, *ſepulcra publica* ſint intelligenda. Ita *Vatablus Filiorum populi* קברי בני ſepulcra exponit ſepulcra vulgi ignobilis. Chald. *ſepulcra publica*. *Grotius* aſſerit Prophetam gladio percuſſum jactum fuiſſe *in ſepulchris vulgi ignobilis*. Hæc vulgaria Sepulcra teſte *Johanne Lighfoot in Chorograph. pag. m.* 170. plerumque erant in cœmeteriis publicis, ſicut apud nos adhuc moris eſt, & *Francofurti Judæi* proprium Cœmeterium poſſident, aſt ea erant extra urbem in illis locis, ubi non publica via, nec paſcua, nec aqua, uti ex *Avoſcoh. Semabboth cap.* 14. adduxit *Lighfoot* l. c. qui ita: *Ac per iſtum locum non derivandus erat canalis aquarum, non ducenda per eum via publica, non paſcenda illic pecora, nec colligenda ibi ligna. Nec erat inter ſepulcra ambulandum cum phylacteriis capiti affixis, nec libro Legis brachio appenſo. Babyl. Berac. fol.* 18. 1.

III. Tale autem Cœmeterium ubi vulgus & inopes ſepeliebantur, Hieroſolymis *vallem Cedron* fuiſſe, quæ contigua civitati Sanctæ eam totam ab Oriente cingebat, quidam aſſerunt. Ita *Cornelius a Lapide Comment. in Jerem cap.* XIX. v. 6. ſentit, hæc proferens: *Commune Judæorum Sepulcrum erat in valle Cedron, in ea parte, quæ Gehenna ſeu Tophet appellatur, ut patet ex 4. Reg.* 23. 6. *Indeque hæc vallis dicta eſt Cadaverum, Cinerum, Calvaria & regio mortis.* Ita etiam ſentire videtur Anglus *Joham. Lighfoot pag. m.* 77. *cap.* 39. *Chorog.* quando ſic diſſerit: *Erat* (vallis Hinnon גי הנום pars vallis Kidronis) *commune urbis Sepulchretum* (ſi modo intra tantillam ab urbe diſtantiam jam ſepelirent) Teſtimonio ſuo approbat hanc ſententiam celeb. D. *Quenſted pag. m.* 192. *lib. de Sepultura veterum edit. Witteberg.* 1660. ibique jam Turcas ſepeliri ex *Adrichomio in deſcriptione Jeruſalem n.* 204. recenſet. Verùm hac in re a Cornelio à Lapide & iis qui cum eo faciunt, divortium facimus. Nam ſepulchreta non erant prope urbes vid. *Othon. Lexic. Rabbin-Philolog. pag. m.* 598. ubi ex *Gloſſ. in Kidduſchim fol.* 80. 2. A civitatibus Leviticis cœmeteria diſtabant bis mille cubitis; ab omnibus civitatibus ſi non eodem ſpatio,

ſal-

ſaltem non multo minori. Id quod de Sepulcris vulgaribus intelligendum. Repugnat etiam hoc locis ſepulcretis aptis, vid. § 2. Probabile tamen eſt, quamvis civitatem habuiſſe Sepulchretum commune, ubi cadavera condebantur, patet hoc ex *Matth.* VIII. 28 & *Luc.* VII. 12. Hoc Sepulchretum, inquit *Druſius Præter. lib.* 1. *ad cap. Matth.* XXVII. Hebraicè dicitur *Domus ſepulchrorum.*

IV. *Vulgaria* itaque *Sepulcra* erant, in quibus promiſcuè plebeji condebantur, quibus ſepulchrum proprium non erat. Bene *Adrian. Turneb. lib.* V *Adverſ. cap.* XVI. Cum olim, inquit, qui locupletes erant, in ſuis fundis aliquid loci ſepulturæ ponerent, & privata haberent ibi ſepulcra ſibi familiæque ſuæ, aut hæredibus, plebs, quæ agris fundiſque carebat in loco aliquo communi ſepulturæ deſtinato humabatur. SEPULCHRUMQUE COMMUNE vocabatur, ubi ſepeliebatur. Ex quo ſcripſit *Horat. lib.* I *Satyr.* 8.

Hoc miſeræ plebi ſtabat commune ſepulcrum.

Sic *Lucretius* Terram, mortuos omnes gremio ſuo recipientem, COMMUNE SEPULCRUM appellat *lib.* V. Et *Catullus Trojam* commune ſepulcrum Europæ Aſiæque i. e. heroum belli Trojani tempore ex Europa & Aſia occumbentium vocat. Breviter In Sepulchreto vulgari & communi omnes condebantur è civibus & hominibus, quibus proprium Sepulcrum non erat.

CAPUT IV.

De diſcrimine Sepulcrorum vulgarium ſcil. hominum bonæ famæ.

I. Vulgaria Sepulcra non erant apud Hebræos ejuſdem cenſus. Nam alia deſtinata erant *hominibus bonæ famæ, cum indigenis tum peregrinis.* Alia *homunculis ultima ſupplicia paſſis.* Honeſtorum ordini hominum accenſent Scriptores illud quod a LXX vocatur πολυάνδριον Πολυάνδριον verò vel πολυάνδριος uti *Heſychio* in Lexico *fol.* CCCCCCXI effertur, eſt τάφος, πολυχώριος, μνῆμα. Suidas autem in Lexico ea uti-

utitur terminatione, qua *Gyraldus in lib. de vario sepeliendi ritu cap.* IX. Nobilissimus *Caspar. Barth. lib.* XLIII. *cap.* XIII. *Advers.* illud ita exponens ait, Polyandrum est cœmeterium, locus ubi Sepulcra sunt. *Gyraldus* autem dicit POLYANDRION dici, quod nos Christiani Cœmeterium vocamus. Quæ plane conveniunt cum illis, quibus *Antonius Nebrissensis in Quinquagena cap.* XII *pag* CII utitur. *Locus in quo mortui sepeliuntur.* Angl. Thom. de S. Quercu Polyandrum usurpat de Sepulchreto, ubi multi sepulti, quia πλείονες Græc. sepulti *a place where many common Sepulchres are.* Quod Latine tum *Sepulcretum*, tum *Conditorium* adpellatur, à Græc πολυάνδριον, ut est in Ezechiele, & nostra in religione κοιμητήριον. Inde verò adpellationem habere videtur, quod multos, i. e. mortuos habeat. Hujus nominis enim πολὺς comparativus πλείονες mortuos significat. *Hesychius* πλείονες, οἱ τετελευτηκότες. Quo sensu accipitur ab Oraculo Tarentino, ἄμεινον ἦ λώϊον ἐσσεῖται σφίσι ποιουμένοις τὰν οἴκησιν μετὰ τῶν πλειόνων. *Petrus Victor lib.* II *Var. Lect. c.* VII. Aristides Sophista idem significatum suum facit. Verba ejus sunt hæc Latine reddita: Hæc eos locutos arbitror facile ad plures, mortuos, si modo etiam illo cum pluribus jacere existimandi sunt, quod mihi sanè non videtur. Eodem modo loqui *Johannem Catacuzenum in histor. Matth. cap.* IX. & XVI. *Johannes Lorinus ad cap.* VII *Sapientiæ fol.* 100. animadvertit.

II. Quo sensu Latini quoque nomine plures similiter utuntur. Liquidum id ipsum esse putamus ex *Plauti Trinummo Act.* II. *sc.* I.

> *Lacrumas hæc mihi cum video*
> *Ejiciunt, quia ego ad hoc genus hominum duravi,*
> *Quin prius me* ad plures *penetravi.*

Hoc sensu LXX Interpretes locum *Ezechiel.* XXXIX 15. גיא המון גוג πολυάνδριον τοῦ Γώγ. Targum vero חילת אתר גושא גוג *vallem multitudinis* extulerunt. *Johannes Piscator* Gogs Leichenthal ad eundem modum quo *Lutherus* eum extulit. *Lactant. de opific. Dei c.* II. de posterioribus temporibus loquens: Tunc, inquit, fient terræ motus & scindent se montes & subsident in latitudine vallis profundæ, & congregabuntur in ea corpora mortuorum, & vocabitur nomen ejus πολυάνδριον. Ob-

servat quoque Philologus celebris Johannes Drusius in *Ezech* המון Hamont *multitudinem* significare, nam descendit a radice המם, quæ turmatim coire & congregari significat vid. *Buxtorff. Lexic. Rabbino-Talmud fol. m.* 620 המון Græci vertunt *πολυανδρεῖον. Hieron.* Nomen autem civitatis appellari Amona, quæ Græce dicitur *πολυανδρεῖον* h. e multitudo hominum sepultorum. Rursum Hieronym. Sepulcrum Gog non erit in montibus, sed in depressis vallibus. Denique *Drusius* addit: Et nos, Nomen autem civitatis ubi sermonum Domini victoria est, & jacent adversarii & omnis inimicorum ejus multitudo prostrata est, appellabitur AMONA sive POLYANDRION.

III. Hoc nomine Polyandrion etiam prisci Ecclesiæ primitivæ Patres utuntur. Ex iis *Gyraldus cap.* IX. *Hieronymum* laudat: ejus verba, ad quæ collimat, in Commentario ejusdem in *Ezechielem* comparent. *Dorotheus*, qui vitas Prophetarum & Apostolorum brevi stylo persecutus est, id nomen in *Michea* simili pacto usurpat: *Sepultus est*, inquit, *in terra sua prope Polyandrum Enakim.* Sequior ætas relicto *Polyandrion* in usum accepit *Polyandrum*, ceu ex *Glossario Copiæ* videre est, qua voce *Gregor. Nazianzen.* usus est. Cœmeteria hinc POLYANDRIA dicebantur à multitudine sitorum. Erant enim publica monumenta apud Romanos, in quibus ii locabantur, qui honoris ergo de publico sepeliebantur. *Meurs. lib.* III. *c.* XX. Erant & alia peregrinis vel in bello cæsis structa, eaque *πολυάνδρεια* dicebantur, qualia Athenienses illis, qui in bello pro patria occubuissent in Ceramico extra urbem publico sumptu constituebant. vid. *Meurs. cap.* XXXV. *Kirchman. de funer. Rom. lib.* II. *cap.* XXV. Ex his satis elucet, neminem huc conditum fuisse, nisi bonæ famæ fuerit. Huic honestorum hominum ordini accensei el. *Mullerus* illud *Jerem.* XIX. 6 & *Ezech.* XXXIX. 11. quam sententiam *B. Geier. in Tr. de luctu Hebr. pag. m.* 125 meritò in dubium vocat, ita differens: De hoc loco iisdem dubito, num *Topheth* idololatrarum locus propterea polyandrium sit vel communia Sepulchra.

IV. Aliter sentiendum est & alia res est, quæ *Matth.* XXVII. 7. de *peregrinorum* traditur *Sepulchreto*, quod Summi Sacerdotes in *peregrinorum* usum emerunt, ad sepelienda illorum cadavera. Corpora defunctorum humi recondenda esse

dam-

divino jure præceptum est. Ita enim divinum Oraculum habet *Genes.* III. 19. *Terra es, & in terram reverteris.* Et *Eccles.* XII. 7. dicitur, *homo pulvis reverti in terram, quemadmodum erat.* Videatur de hac re cl. *Johan. Henric. Heidegger dissert. de Sepultura mortuor. edit. Tigur* 1670. qui fuse de his egit. Neque vero ex divino tantum mandato, sed etiam ex jure gentium voluntario corporibus vita defunctis sepultura debetur. Unde Dio Chrysostom inter mores sive ἔθη, quæ scripto juri apponit, post legatorum jura commemorat *μὴ κωλύειν τοὺς νεκροὺς θάπτειν, non prohibere quo minus sepeliantur mortui.* *Seneca quoque l. 1. Controv.* inter jura non scripta, sed omnibus scriptis certiora ponit, *humum porrigere cadaveri*, Lucanus *hominum ritus*, Papinius *Terrarum leges* & mundi fœdera, Tacitus *Sortis humanæ commercium*, Lysias *spem communem* vocant. Quique id juris aliis exsolvere detrectant, eos *hominem exuere* Claudianus, *naturæ dedecus facere* Leo Imperator, *fas violare* Isidorus Pelusiota, dixere. Plura ex hoc jure gentium voluntario qui cognoscere avet, adeat licet *Hugonem Grot. de J. B. & P. l.* II. 19. 1. Sane etiam apud *Athenienses* sepulturæ tanta cura fuit, ut Dux cæsos sepelire negligens morte mulctaretur.

V. Hebræi igitur & mandato divino & jure Gentium impulsi magnam curam gerebant de *Sepulcris* peregrinorum procurandis. Hinc agrum cujusdam figuli *ad Sepulturam peregrinorum* emebant, i. e. eorum, qui ex variis Orbis terrarum partibus annuatim ad solennia Hebræorum festa venirent, adoraturi Dominum. Si itaque quidam ex his mortem obirent, necesse erat, ut sepelirentur; quare hunc agrum ut *peregrinis* proprium ad illorum sepulcra destinabant. Per *peregrinos* autem hoc loco non intelligunt ἀλλοφυλεῖς, quorum cura minime tangebat Sacerdotes & Hebræos alios, sed ξένους *hospites Judæos*, qui ex longinquis regionibus Hierosolyma adventabant religionis ergo, ac morte occupati non habebant, ubi sepelirentur. Credibile tamen est & ante prospectum fuisse eorum sepulturæ. Sed ingens confluentium & subinde morientium multitudo plus loci desiderabat. Peccabant hinc Judæi & contra mandatum divinum & jus gentium, cum hunc agrum emerent, tantum ut peregrini Judæi ibi conderentur exclusis aliis, qui sepulchri beneficio haud fraudandi. Hu-

manitatis enim officium est sepelire, negare sepulturam inhumanum. Ut igitur humanitatem ostenderent Sacerdotes erga Judæos peregrinos, locum hunc eligebant *to the burall of strangers* scribit Angl. *Thomas Fuller.* in *Pisgah-sight of Palestin. lib. 3. cap. 13. edit. London fol. m.* 348. *Here their dead corps,* inquit, *had an Hospitall, wherein their lodging and cloathing was freely bestowed upon them.* Rationem addit citatus *Fullerus* ex *Sands his Tra. pag.* 187. cur cadavera huc sepulta? *As for the confident report, that the earth in this field will in forty eight houres consume the flesh that is laid therein*, quia cadavera ibi condita intra quadraginta octo horas consumerentur.

VI. Quod autem Sepulcretum istud tantum adventantibus Judæis commune fuerit patet ex *cap.* 13. *Actor. vers.* 10. ubi advenarum Romanorum mentio fit. Græcus ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι vocat, ortos ex quo addit *Grotius ad h. l. Gualperius Proselytos* appellat, quos Latine *advenas* vel *peregrinos* dixeris, qui scil. ex Paganismo ad Judaismum erant conversi: seu qui ex Ethnicis legibus Mosis & ceremoniis initiati Judaismum profitebantur, non illi quidem gente, sed adoptione Judæi. Apud Syr. est vox ܓܝܘܪܐ *peregrinus*, ex radice ܓܘܪ peregrinatus est. De Proselytis multa tradiderunt B. *Clodius Orient. LL. in Alma Giss quondam Profess in dissert. de Proselyt vid Godwin. Mos. & Aaron, & annot nostr. ad c. Auctor. Alsing. de Proselyt* qui fuse de hac materia disseruit. *Drus. in loc. Act.* 11. 10. Unde facile patet, ἐπιδημοῦντες *advenas* non *incolas* fuisse. Hi propter festum, vel alterius negotii causa Hierusalem venerant, tantisper in urbe mansuri, donec id, cujus rei gratia advenerant, peregissent videatur de his *Balduin Waleus Comment. in Act. Apost. pag. m.* 1053. 1054. His constitutus erat locus sepulturæ seu sepulcri in agro figuli emto. Et hæc de Sepulcris peregrinorum sufficiant.

CAPUT

CAPUT V.

De Sepulcris vulgaribus datis ultima supplicia passis.

I **M**axima fuit apud Judæos habita sepulturæ cura atque ratio, quare etiam hostes suos sepeliebant, ut constat ex *Josepho lib.* III. *antiq.* Unde fiebat, ut affectos supplicio eodem die terræ mandarent, & cruci suffixos ad occasum Solis deposuerint atque sepelierint, uti testis est *Joseph.* 4. *bell. Jud.* 16. *f.* 882. conf. *Balduin Wale Comment ad Matth.* V. *pag. m.* 47. *Quensted de Sepult. Veter. c.* 3. *pag.* 47. Ex mandato Dei Judæi obstringebantur ut suspensos tollerent de cruce vel patibulo. Illud mandatum habetur *Deut.* XXI. 22. & 23. Quando peccaverit homo, quod morte plectendum est, & adjudicatus morti appensus fuerit in patibulo, non permanebit (sive juxta Hebraicam veritatem pernoctabit, LXX. οὐκ ἐπικοιμηθήσεται non indormiscet) cadaver ejus super ligno, sed sepeliendo sepelies eum in die ipsa. Quamvis hæc lex de non relinquendo cadavere in cruce aut patibulo satis quidem clara sit, attamen multas quæstiones peperit apud Interpretes, quarum non postrema est: An inter Hebræos supplicii crucis locum habuerit, cum in lege expressa mentio fiat suspensionis? Unde quidam hanc sententiam & quæstionem affirmant: ut *Baron* in *Annal. ad ann.* XXXIV. *n.* 92. *Just. Lips. lib.* I. *de cruc. c.* XI. *Jacob Gretser. lib.* I. *de cruc. c.* XIX. *Menoch lib.* VIII. *de Republ. Hebr. c.* CI. *q.* III. Negant vero *Casaubon. in Exercit. Anti-Baron. Exercit.* XVI. § LXXVII. *Bonfrer. Comment in Deut.* XXI. *Joseph. Scaliger*, aliique, de quibus videantur *annot. nostr. ad Carol. Sigon. de Republ. Hebr.* Altera difficultas est circa Legis rationem, quam alii aliter referunt. Illud fabulam putidissimam olet, & à prudentibus Rabbinis negligitur, quod quidam *Darschanim* ad delinendos plebejorum animos finxerunt, quasi ante cadaveris suspensi sepulturam, anima ad quietem suam venire nequeat, nec possit ab Angelis duci in Dei thalamum, sed interim à turmis dæmonum vexetur & affligatur, quam fabulam ipsis Judæorum verbis narrat *Munster. ad Deut.* XXI. *fol.* 184. quam

rejectam videbis a *B. Carpzov. in not. ad Schickard.* משפט המלך *pag. m. 245. & D. Quensted. de Sepultura Vet. pag. m. 47.*

II. Alii alias rationes ex Rabbinis & Scriptoribus Christianis adducunt, & dicunt, de his tantum legem loqui facinorosis, qui lapidibus seu lapidatione necati fuerint vel suspensi, ita Anglus *Henric. Ainsworth ex Maimon. Sanhedrin fol. m.* 88. edit. Londin. vult, sed hanc rejecit prælaudatus *Carpzov. pag. m.* 246. Alii ob imaginem Dei factum esse asserunt, quod de cruce suspensus tolleretur, ita ex Rabbinis plures statuunt, *R. Bechai fol.* CCXXVII. *col.* 4. *R. Simeon in Jalkut. part.* 1. *fol.* CCXCI. *col.* 3. *Zennorenna fol.* CXXI. *col.* 2. atque hunc *Cocces. in Excerp. Gemar. Sanhedr. pag.* 252. *Raymund. Martin part.* 3. *Pug. fid. dist.* III. *c.* XVI. *§* XXV. *fol.* 667. *Wilhelm. Schickard in* משפט המלך *pag.* 246. 247. *Alphons. Tostat. Comm. in Deut.* XXI. *Hugo Grot. lib.* II. *de Jure bell. & pac. cap.* XIX. *§.* IV. Verum rectè *R. Abarbanel* huic opinioni objicit *fol.* CCCLXXVII. *col.* 2. cujus Latinam versionem ex *B. Carpzovii* annotatis referimus: *En!* inquit, *si qua alia, hac admodum debilis est ratio. Nam juxta hac nullus omnino hominum suspendendus esset neque uno die, neque biduo: siquidem transgressio non est mala per sui continuationem, sed propter patrationem omni tempore quo exstitit.* Addit igitur rationem ex lege de קללת אלהים maledictione Dei, quorum verborum sensus hic est, *quod maledictio & pæna, quam Deus in hujusmodi peccatorem ac reum decrevit, neque perpetua esse debeat, neque certi & determinati temporis, sed simpliciter suspensio tantum. Postquam ergo Deus ipse suspensionis pœnam ita suspendit, ut non decerneret longo illam tempore futuram, quare tu prolongabis & addes pœna illius, diutius eum in patibulo relinquendo.* Altera ratio est ob *pollutionem terræ*, de qua *pag.* 248. *in not. cit.*

III. Et licet hæc *Abarbanelis* ratio fundamentum habeat juxta leges Hebræorum *forenses & ceremoniales*, attamen aliquid mysterii sub hac latere asserimus. Nam quemadmodum quævis lex ceremonialis umbram habuit futurorum, ita hæc typicè præfiguravit Christum in cruce aliquando pendentem, qui revera maledictio pro nobis fieri, & eodem, quo in crucem agebatur, die sepeliri, suaque hac sepultura omnem terræ peccatis pollutæ immunditiem auferre debebat. Quem typum allegavit Apostol. ad *Galat.* III. 13. Id quod eleganter exposuit *Anglus Henricus*

Ains-

Ainsworth Comment. in Deut. XXI.*fol. m* 89 *edit. London* ita differens, *And herein the ut most rigour and severity of the Law God fore ... signified the riches of his grace towards sinners in Christ, who redeemed us from the curse of Law, being made a curse for us, as appeareth in that he was hanged on the tree.* Et paulo post ad verba: *And the land shall not be defiled, which might be by the monument of Gods curse remaining upon it visibly. So the bursall was to abolish the curse from appearing in the Lords land. A figure of the fruit and effect of our Saviours bursall, where by the rigour of the Law was declared to be satisfied, and all our sinnes defaced and removed out of Gods sight, that they shall never be imputed unto us.* Ex his satis patet sepulturam suspensi respexisse Christum, qui in cruce non pernoctaturus foret.

IV. Interim tamen Hebræi affirmant, duo sepulcreta à Synedrio parata fuisse, unum occisis gladio & strangulatis, alterum lapidatis & combustis. Ne autem hæc sine testimoniis dicta videantur, operæ pretium duximus quædam in medium proferre. Audiamus Anglum doct. *Johannem Lightfoot in hor. Hebraic. ad Matth. cap* XXVII *pag. m* 499 *edit Lips.* Suspenso, inquit, non permissa est pernoctatio in ligno, *Deut.* XXI. imo nec pernoctatio absque sepultura. *Sanhedr. c.* VI. *halac.* 5 כל המלין את מתו עובר בלא תעש *Quicunque mortuum pernoctare facit insepultum, violat praeceptum prohibitivum. Atque homato interfectis a Synedrio non fuit in Sepulcris patrum ejus, sed* DUO SEPULCHRETA *erant parata a Synedrio, unum occisis gladio & strangulatis, alterum lapidatis* (qui etiam suspendebantur, uti plur. reverend. *Dassovius in dissertat. Philolog. erudit. de suspend. homin. lapid. edit. Witteberg. & Henric. Ainsworth. ex Maimonid. fol. m* 88. *edit. London.* probant) & *combustis.* Consentit *Seldenus lib.* 2. *de Synedriis Hebr. cap.* 13 *pag. m.* 890. *edit. Franeq.* 1696 ita scribens: Sepulchris patrum non condebantur morte sic plexi. Sed ex disciplina veteri BINA habebantur, quæ à Synedriis præstituta SEPULCHRETA, alterum lapidandis & comburendis, alterum gladio puniendis & strangulatione. Ossa tamen licuit propinquis colligere & in Sepulchris patrum condere: confer. B. *Geieri cap.* VI. *pag. m* 126 *edit. Lips.* 1656. Maimonidis verba, quæ Seldenus adduxit, in *H. Sanhedrin c.* XIV. § 9. ex versione *B. Geieri*

Geeri ita sonant: *Interfecti a domo judicii vel Synedrio, haut quaquam sepeliuntur in majorum suorum monumentis, verum* DUO SEPULCRA *a domo judicii ordinata sunt pro iisdem, unum pro lapidatis & combustis* (seu ignis supplicium passis) *alterum pro decapitatis atque strangulatis, id quod institutum, vel qua consuetudo per traditionem ad nos devenit. Consumta maleficorum istorum carne, colligunt demum ossa, eademque in Majorum reponunt sepulcris, spectatque ad propinquos, ut comparent arcam lineaque sepulcralia.*

V. Atque hinc factum subjicit laudatus jam *Geerus*, quod Josephus pius ille Christi sectator, iniquissimum ratus, tantum Dei virum communi Nebulonum Sepulcro inferri, abiverit ad Pilatum, ibidemque ambiverit indultum, suo liceret sibi inferre sepulcro. Quomodo vero conjecturam suam probare velit *Samuel Petit lib. 1. Var. Lect. c. v.* quam defendit quoque *Balduinus Walaus Comment. ad Matth. c. v. pag. m. 47.* ubi omnino insepultos scribit, abjectos fuisse illos, quos sævitum ire vellent judices, non perspicimus. Id negari quidem non debet, *Jehojakimo* hoc evenisse, sed non ex sententia judicum Hebræorum, sed regis Babylonici, ut impleretur vaticinium *Jerem. c. xxxvi, 30* Addendum & hoc, quod in *tract. Sanhedrin c. xv. §. 9* legitur, & a *Wilhelm. Schickardo* citatum legimus in suo משפט המלך *cap. iv. Theor. xiv. pag. m. 248.* quod arbor, ex qua suspensus quis fuit, unà cum suspenso sit defodienda, itemque gladius, quo quis decollatus, nec non sudarium, quo quis strangulatus, & lapis, quo lapidatus & cuncta instrumenta sepulta fuerint, non quidem in Sepulcro ipso, uti quidam putant, sed in loco, ubi reus supplicio affectus, teste *Maimonide* ita dicente: *Omnia illa instrumenta supplicii sepeliri in illo terra spatio, in quo reus supplicio affectus est, non in ipso ejus sepulcro* Conferantur huc annotationes *B. Carpzovii ad Schickardi* משפט המלך *pag. m. 250 edit. Lips.* legitur enim ibi [illegible] videsis *Buxtorff Lexic. Talmudic. fol. 2622.* ob interfecti contactum, non tamen in ipsiusmet interfecti sepulcro

VI. Ne autem Christus tali ignominiosa sepultura afficeretur. *Josephus* accessit ad *Pilatum* & postulavit corpus Christi, *Matth. xxvii. 58, Marc. xv. 48. Luc. xxiii, 52. Johann.* xix.

XIX. 38 Refert *Petrus Faber lib.* 2. *Semestrium pag. m.* 102. *cap.* 9 Imperatorum temporibus durasse morem illum, ut animadversorum cadavera, non modo *cognatis*, sed quibuslibet petentibus darentur, ex illo Pandectarum titulo, qui de cadaveribus punitorum est. *Eorum*, inquit *Ulpian ff. tit. de cadaver. punit. in quos animadvertitur, corpora non aliter sepeliuntur, quam si fuerit petitum & permissum.* Faciles autem in hanc rem Romani Magistratus. *Ulpianus* dicto loco, Corpora eorum, qui capitis damnantur, cognatis eorum neganda non sunt. *Diocletianus* & Maximinianus, *Obnoxios criminum digno supplicio* affectos sepulturæ tradi non vetamus. confer *Grot. Comment. in h. l. Matth.* Probat etiam prædictus *Faber pag.* 103 morem hunc apud *Lacedæmonios* viguisse, ut cadavera petentibus darentur. Verum hoc factum potius more Hebræorum & ex legibus illorum *Deut.* XXI. 23. quibus vetitum erat cadaver insepultum relinquere, ne terra pollueretur. Conf. Grot. cit. loc.

VII. Hæc cum ita se habeant, sequitur & ipsam antennam Christi, in loco ubi supplicio affectus, cum aliis sepultam esse, quæ postea ad nullos alios usus usurpari & adhiberi potuit. Notatu itaque dignum, quod *Maimonides* habet C. XIV. *Essil.* § 21 prohibitum est ulla re ex demortuo (vel ulla ejus parte) *uti* h. e. ad usus suos. Atque sic loculo etiam cunctisque linteis sepulcralibus &c. de quibus videatur *Geier. de luctu Hebr. cap.* VI. § 16. *pag. m.* 144. qui fuse egit de his. Hinc falsa esse deprehendimus, quæ de inventione crucis sub *Constantino Magno* jactitant *Baronius not. ad Martyrolog. Rom. pag* 298 seq. *Gretser. lib. de cruce cap.* LXII. LXIII. & *in Apologia contra Junium pag.* 86 seq. *Polydor. Virgil lib.* V. *de rerum invent. cap.* VI. Dicunt Helenam terram effodi jussisse, tresque cruces reperisse, ex miraculo quodam facto agnovisse crucem Domini, quæ cum veritate non conveniunt. Primus igitur omnium, qui de hac inventione scribere potuit, *Eusebius* fuit, At nullam is mentionem facit reproductæ è tumulo crucis. Helenæ pietatem, quam illa declaravit in repurgando monte Calvariæ, beneficentiam in pauperes & alias virtutes accurate describit, cæterum de Cruce nihil commemorat. Quod in Chronico ejus aliquid tale occurrit, ab aliena manu

S est,

est, quæ licentèr admodum grassata in plurimis veterum libris, opinionum monstra peperit. Mirari vero lubet, quod crucem refossam non uno loco ostendant, aut saltim maximas ejus particulas inter reliquias.

VIII. Quis credat post trecentos & amplius annos Crucem Servatoris, per omne illud tempus coopertam ruderibus & in terra defossam, aut aliis modis subversam, non computruisse? Si miraculum obtendunt, quid dicent de crucibus latronum, quas eandem habuisse prærogativam testantur ipsi tam male cohærentium relationum patroni? Nam addunt illico: *Contigua quoque ac vastissima ruinarum purgari jubet, mox pretium fidei & laboris tres pariter cruces, sicut olim Domino ac latronibus fixæ fuerant, reperiuntur.* Quilibet Cruciarius suæ portabat crucis partem, ANTENNAM. Sublato cruciario una tollebatur *antenna*, & crucile quidem perstitit uti potuit, non etiam tot seculis, quando si caderet à putredine erosum non renovabatur, nova crucilia potius erigebantur. Si ergo plures post Christum & duos latrones ibi crucifixi fuerunt, novis *antennis* in vetus Crucile elevati, quomodo non erit superstitio mera, ne dicamus, impietas aliqua, de ligni sanctitate contendere & mundo imponere in tanta veritatis luce? Et quomodo tres solum cruces reliquæ inveniebantur loco illo, ubi plurimos supplicio affectos esse negari non potest? Golgatha enim erat, i. e. mons damnatorum pœnis exigendis destinatus. Supplicium crucis ad Constantini ævum duravit in omnibus Romanorum præsidiis, & quis velit negare, dicto loco Golgathæ CRUCILIA multa extitisse, dum veteribus collapsis nova succederent? Rursum cum urbs à *Tito* Imperatore obsessa & capta est, cumque *Adrianus* Cæsar vicinos Hierosolymorum agros novis depopulationibus affligeret, non probabile est, Crucilia permansisse locis suis. An aliquo casu, Deo ita providente, ut conservaretur crux sua, tres illæ cruces terra opertæ latuerunt? Cur igitur duæ reliquæ simul conservatæ fuerunt, & non unica illa? Quis velit negare, in eodem *Crucili*, sed in diversis *antennis*, plures damnatos sæpe vitam finivisse? Et si crux Servatoris è cedro, cupresso, olea fuit, quare non facile distingui poterit à latronum crucibus? Nam quis credat, latrones & servos fugiti-

vos

vos cedrinis & cupressinis crucibus suspensos? Ex his & aliis argumentis firmissimis, quæ jam præterimus, satis patet, falsam esse Pontificiorum opinionem de inventione crucis. Sed hæc in antecessum sufficiant.

IX. Sed regrediamur à quo digressi & dicamus, Singularia infamium Sepulcrorum exempla Scripturam tradere. Meminit enim infamis Sepulcri *Achanis Jos.* VII. 26. ubi hæc leguntur verba. Et erexerunt super eum *acervum lapidum magnum*, ad indicandum sepulcrum ignominiosum vid. Munster annot. ad h. locum. Recenset quoque infame Sepulcrum Regis *Ai Jos.* VIII. 29. quod etiam acervo lapidum in ignominium notatum fuit. Fortassis huc etiam pertinet locus *Thren.* III. 53. Ita de quinque Regibus *Josua* X. 27. legimus, quod ignominiose sepulti in Spelunca lapidum acervo cumulato, id quod etiam Absoloni evenit 2. *Sam.* XVIII. 17. Absolon enim sceleratis suis artificiis affectans amorem populi, enormibus suis flagitiis commune odium contra se concitavit, quamprimum fuit mortuus, Judæi certatim supra ipsum accumularunt *ingentem acervum lapidum*, ut vel monstrum illud enorme sepelirent sub saxorum cumulo, sicque Israëlitas facerent securos se non amplius ab hoc perduelli homine molestatum iri, vel demonstrarent extremam abominationem erga filium contumacem ac proprio patri perduellem. Quod attinet securitatem ex cadavere lapidibus obruto canit *Virgilius*.

Monte sub hoc lapidum tegitur Ballista sepultus
Nocte dieque tuum carpe viator iter.

Quod autem attinet abominationem, solebant Gentiles projicere lapides vel contra cadaver, vel contra sepulcrum hominis scelerati *Propert. lib.* IV. *eleg.* V.

Quisquis amas, scabris hoc bustum cædito saxis,
Mistaque cum saxis adjice verba mala.

Addit *Simones Abbes Gabbema in annot. pag. m.* 807. *edit. Traject.* 1659. Cædere & saxis busta eorum solebant, qui invisi fuerant. Bene quoque *Scaliger* in h. l. scribit. Prætereuntes busta eorum, qui in publica detestatione erant, lapidibus petebant. *Auson.*

——— crimen ob istud
Timon Cecropiis olim lapidatus Athenis.

i. e. publice diris incessitur & ejus Sepulcrum lapidibus petitur. Unde, ut scribit *Cornel. à Lapid.* etiam nostri temporis *Turcæ* ac peregrini, qui coram Absolonis Sepulcro prætereunt, projiciunt in illud lapides, cum dicto: *Maledictus sit parricida Absolon & quicunque injuste parentes suos persequuntur, maledicti sint in æternum.* Videatur de hoc Absolonis Sepulcro D. *Quensted. de Sepultura Veter. pag. m.* 44. *edit. Witteb.* 1660.

CAPUT VI.

De iis quibus Sepulcrum denegatum.

I. Hactenus vidimus Sepulcra vulgaria hominum facinorosorum, quæ ignominiosa & infamia erant. Nunc nos accingimus ad illos, quibus plane sepultura denegata fuit. Inter hos referunt Scriptores αὐτόχειρας qui seipsos occiderant. Audiamus *Egesippum lib.* III. *de Excidio Hierosolymitano cap.* XVII. ita scribentem: *Hæc non solum moribus hominum, sed etiam legibus interdicta accipimus. Namque alii insepultos projici jubent eos, qui se in ferrum dejecerunt. Dignum est enim, ut qui Patris imperium non expectaverunt, priventur quasi quodam matris gremio, terræ sepulcro. Alii dextram manum abscindunt defunctis, ut separent a membris sui corporis, quod adversus corpus suum vesano militavit furore.* Pertinet huc, quod *Josephus lib.* 3. *Bell. Jud. c.* 14. adducit. *Si qui se occiderint, apud nos quidem ad Solis occasum insepultos abjici decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus, apud alios autem & dextra jubentur abscindi ejusmodi mortuorum.*

II. Cum igitur αὐτοχειρία pessimum crimen sit, & à Deo in lege Divina prohibita: *Non occides*, ille autem occidit, qui seipsum occidit, ita merito inter crimina referendum hoc, quod omnia alia superat. Manet ergo firmum fixumque αὐτοχειρίαν prohibitam esse ob sequentes rationes. (1.) Quia dilectio nostri nobis æque est præcepta, ac proximi, quando dicitur: *Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Si dilectio nostri regula quasi & norma esse debet, ad quam exigamus dilectionem proximi, certe vitæ nostræ sine hujus præcepti violatione

ne vim nullam inferre possimus, vel dicendum foret, si id juris in nos haberemus, idem nos habere in proximum, quod est absurdum. Proximus non tantum est homo alius, sed & quisque sibi, אדם קרוב לעצמו ajunt Hebræi. (2.) Vitæ nostræ conservatio & custodia nobis est mandata, ut Hebræi volunt, *Deut.* IV. 15 quando dicitur ונשמרתם מאד לנפשתיכם *Custodite ergo diligenter animas vestras.* Sic *Jerem.* XVII. 21 *Jos* XXIII. 11. Hæc verba illi non tantum de animabus purè & sanctè custodiendis, sed & conservandis accipiunt. Quibus affine est *Ephes.* V. 29. (3.) Quia ea quæ Deus conjunxit, homo separare non debet. Atqui Deus est, qui conjunxit animam cum corpore, Ergò separare illa homini non licitum est. Est enim depositum illud divinum homini concreditum, ac proinde sine Domini voluntate id ei alienare non debet. (4.) Quia occisio sui ipsius est æque destructio imaginis Dei, ac hominis alterius. Hæc vero ceu maximum scelus, prohibita *Gen.* IX. 6 (5.) Quod *Gen.* IX. 5 dicitur: Verùm sanguinem vestrum de animabus vestris requiram, id Hebræi exponunt de Cæde sui in *Talm. Bava Kama fol.* 91. 2. unde ibi ajunt אין אדם רשאי לחבל בעצמו *Non licitum homini est, vim sibi ipsi inferre.* R. *Bechai*, *Nachmandes*, R. *Salomon & Chaskuni* idem volunt, licet *Aben Ezra* hoc rejicit, quod & nos cum cl. *Buxtorffio in dissert. in præcept. Decalog. sextum* non satis firmum existimemus, & quæ aliæ sunt rationes, quas cit. *Buxtorffius* attulit.

III. Excludebantur igitur ab honore sepulturæ, qui sibi ipsis violentas manus intulerant. Non solùm apud *Hebræos* mos hic usitatus fuit; sed etiam Atheniensium lex erat: Αὐτόχειρ ἄταφος ἔστω· *Qui manum sibimet ipsi admoverit insepultus esto.* Ita Hebræi istis qui semet ipsos occiderant sepulturam denegabant, sed & amputata dextra inhumatos projiciebant, uti *Jacob. Pontanus Progymn. Lat. lib.* IV. *in annot. progymnas.* 63. utrumque conjungens ait: *Apud Hebræos qui semet ipsos interemissent, amputata dextra inhumati projiciebantur.* Conf. *Lil. Greg. Gyrald. de sepeliendi ritu cap.* XI. Tali modo animadvertebant in eos, qui spontanea morte se educebant è vita. Nec id mirum, cum in hos aliud supplicium constitui non possit, qui mortem pro supplicio non habet, ut ait *Grot. de Jure Bell. & Pac. lib.* 2. *cap.* XIX. *n.* 5. Nonnulli tamen, inquit hoc

S 3 ipso

ipso loco *Grotius*, Hebræorum de lege se non interficiendi unam causam excipiunt, si quis videat se deinceps victurum in probrum ipsius Dei, vel si per *αυτοχειρίαν* Dei intendatur gloria & divini nominis ignominia declinetur. Jam cum non nobis, sed Deo in vitam nostram jus sit, existimant aliqui, præsumtam Dei voluntatem solam esse, quæ mortis anticipandæ consilium absolvat. Et huc referunt Exempla *Saulis*, *Samsonis* & *Raziæ* Senatoris Hierosolymitani.

IV. Hebræi, quamvis factum hoc improbent in thesi, tamen *Saulem*, qui sibi ipsi mortem conscivit 1. *Sam.* XXXI. 4. ea in re a peccato absolvunt. Sic enim ad hunc locum scribit *R. D. Kimchi*: Etiamsi scriptum sit, Veruntamen sanguinem vestrum ab animabus vestris (h. e. à vobis ipsis) requiram; si scilicet occidatis vosmet ipsos אע״פ כן לא חטא tamen non peccavit Saul. (1.) Quia sciverat, se in bello certò occubiturum, id enim Samuel ipsi nuntiarat (1 *Sam.* 28. 19.) & ex istius vaticinii in filiis suis impletione de proprio quoque fato certus erat. (2.) Quia vidit, se a Sagittariis esse ita oppressum & cinctum, ut elabi ex illorum manibus non posset, melius fuit, ut seipsum occideret, quàm ut ipsi incircumcisi illuderent & cum dedecore atque ignominiose ab ipsis interficeretur. Et sic a Regula generali, de non occidendo seipso, excipitur Saul, in *Bereshit Rabba ad Gen.* IX. 5. Id quoque probat R. *Abarbanel* & R. *Mardochæus* in [illegible] Verum ad hæc Rabbinorum dicta respondemus (1.) Qui hoc *Sauli* prædixit, non verus fuit *Samuel*, sed spectrum potius diabolicum, a Pythonissa artibus illicitis, sub specie *Samuelis* repræsentatum, unde non ita certè huic vaticinio credere potuit vel debuit: notum enim est, Diabolum ad seducendos homines, aliquando vera falsis miscere. (2.) Prædictio hæc quia illicitis artibus erat elicita, suspecta ipsi esse debuit, ceu eò directa, ut ipsum ad desperationem adigeret, & sic peccatis peccata cumularet. (3.) Quia eâ non jubetur seipsum occidere, sed dicitur simpliciter illum crastino die moriturum, nec quicquam aliud. Debuit ergo mortem expectare, non eam sibi accelerare & inferre. Qui sic moritur, non moritur, sed occidit. (4.) Quia sic facile concludi posset, cuivis vel ad mortem damnato, vel præsentem mortem præ oculis habenti, lice-

licere sibi ipsi manus inferre. Atque hinc nec Christus, nec Apostoli & Discipuli (Juda excepto) nec sancti Martyres fecerunt, sed expectarunt ut ab aliis juxta voluntatem Dei occiderentur (5) Qui in has angustias rediguntur, debent cogitare, se à Deo tradi in manus hominum, & propterea vel fortiter pugnando occumbere, vel si evitare nequeant, hostibus se tradere, & quo Deus eos vocat, patienter ferre. Confer. de *Saulis αὐτοχειρίᾳ* differentem cl. *Jonam Conradum Schramm in not. ad Abarbanel edit. Helmstad* 1700.

V. Posito autem aliquem certò prævidere, se posthac in probrum Dei victurum, uti *Grotius* vult, αὐτοχειρία tamen non est medium legitimum, malum illud præcavendi, cum expresso Dei mandato sit prohibita, mala verò nunquam perpetranda sunt propter bonorum proventum. Quin potius eventus Deo permittitur vel permittendus, qui miris modis innocentiam nostram potest asserere, talem hominem vindicare & gloriam suam demonstrare. Certa quoque prævisio, se victurum in probrum Dei, non statim dat præsumtionem sufficientem voluntatis divinæ de semetipso interficiendo. Præsumtio ex certo signo provenit, quod cum hic desit & contrarium potius ex præcepto de non occidendo colligi possit, itaque una alteram tollit. Ad Exemplum *Samsonis* quod spectat, ubi ille suæ mortis auctor, *moraliter* tamen non fuit αὐτόχειρ, sed fortiter agendo pro vindicta divinæ gloriæ occubuit, uti pluribus ostendit celeb. *Christian. Rohrensee in dissert. morali de cæde hominis in hominem edit. Witteberg* 1675. § 12. conf. cl. *Buxtorffii dissert. ad præcept. sext. edit. Basil.* 1663. Quod ad tertium exemplum *Razæ* attinet, nihil hoc probat, uti firmis argumentis probavit prælaudatus *Buxtorff. l. c.* qui evolvatur. Huic adjungatur *celeb. Rohrensee Disput. cit.* §. 12. & cl. *Jonas Conrad. Schramm. de Saulis αὐτοχειρίᾳ*, qui omnes ad oculum falsitatem demonstrarunt.

VI. Verum propositi nostri non est, diutius huic controversiæ inhærere & Saulis αὐτοχειρίαν defendere, cum apud Judæos illa fuerit tam odiosa, ut hominem sepulturâ privet, uti ex *Josepho* & *Egesippo* supra probavimus. Omissis enim nunc obstantibus præceptis, de non occidendo homine, generalibus, absque ulla subjectorum, jura ad id non habentium, exceptione,

secun-

secundum *Augustin. de C. D cap* xx propositis, qualia sunt *Exod.* xx. *Gen.* ix. 6 constat quoque ex *Josepho lib* 3 *de Bell. Jud. c.* 25 in ipsis Judæis adeò fuisse nefandum hoc facinus, ut factis justis funeralibus non fuerint sepulti, qui se è medio morte violenta sustulerant. Quod *Sauli* quoque contigisse, quanquam a *Philistæis* divinæ voluntatis instrumentis, non possunt negare Judæi, sic aliis populis frequens fuit hic mos, ut *αὐτόχειρας* insepultos relinquerent: vide *Alexandrum ab Alexandro Genial. Dier. lib.* v *c.* 18 *in fin.* Ita *Calchas* apud *Philostratum* putabat, *ὡς ἱερὸν πυρὸς θανάτου οἱ αὐτοὺς ἀποκτείναντες*, *non decere* eos igne comburi, qui seipsos interfecissent. vid. *Kirchman. de funer. Rom. lib.* 1. *c.* 3. Hodie quoque justa & solennis sepultura iis, qui sibi ipsis manus violentas intulerunt, ægre conceditur juxta *Canon in c. placuit* 23 *q.* v. *arg.* 1. *ex parte* 11. 10. *de Sepultura*, sed hac privantur, eorumque cadavera per fenestras dejecta vel sub domus limine extracta in locum infamem cadaveribus destinatum projiciuntur. *Everhardus Jun.* 11. *consil* XXIII *Schwerdewien. ad § religiosum. Busst ad l. admonenda num* MCLXXIX. *ff. jure jurando & Glossa* im Landrecht lib. 11 art. xxx. num. 3. lit. 6. Man soll sie / *αὐτόχειρας*, zu recht auf keinen Kirch-Hof begraben / noch für sie bitten / quæ dicitur canina & Asinina sepultura: vid. *Philipp. Knipschild. de jur. Civit. Imper. l.* v *c.* xx. *num.* xxxv. *Speidel. in Specul.* im Begräbniß. *Christoph. Falckner de αὐτοχειρίᾳ cap.* 3. §. 4.

VII. Et licet 1 *Samuel. cap.* xxxi. v. 13. dicatur, quod habitatores *Jabes Galaad* cadaver *Saulis* sepeliverint; attamen solennis sepultura Regia non fuit. Unde *Kimchi* eum non fuisse integrum sepultum putat, quod parum videtur honestum, corpus ejus una cum vermibus sepelire. Rectè ergò cremationem factam dicit *Abarbanel*, quod caro *Saulis* vermibus ferè fuerit exesa, cum alias non fuisset cremata, sed humo pro more Judaico tecta. Dignus ergo *Saul* non fuit, ut corpus ejus totum, & quidem justis exequiis sepeliretur, aut utensilia in ipsius honorem, quod cæteroquin regibus gloriosum, igni mandarentur, id quod pœnam manifestam involvit, quam Scriptura non reliquit intactam, ut cognoscamus quam abominanda horum facinorosorum cadavera sint & coram Deo & hominibus. Quod autem in textu ossa sepulta dicantur, intelli-

telligendum esse putamus sine susceptis regalibus exequiis alias usitatis. Id quod etiam celeberrimi Jurisconsulti paulo ante citati testimoniis satis approbarunt. *Josephi* verba, quæ § 1. adduximus & à *Grotio* male adducta legimus, quoniam in hoc loco nihil tale reperitur, ita intelligenda putamus, quod non simpliciter tales insepultos abjici velit, cum addat *usque ad Solis occasum*, & sepulturam ipsis æque ac hostibus indulgeat. In hodierno Jure Hebræorum non legitur, quod insepulti sint abjiciendi, sed quod non ea solennitate & pompa, ut cæterorum, vel mors lugenda, vel corpus condendum sit: *Qui sibi ipsis mortem inferunt*, ajunt, *super eos nec lugent, nec plangunt, nec vestes lacerant, nec pedes discalceant, nec quicquam eorum faciunt, quæ in honorem mortuorum aliis fieri solent. Funus tamen comitatur, sed unam tantum precationem super eo recitant, quæ vocatur* ברכת אבלים precatio Lugentium, *in honorem & solatium vivorum, non mortuorum, qui nullo honore digni sunt, quia peccatum magnum commiserunt.*

VIII. Refert *Gyraldus de vario sepeliendi ritu cap.* XI. hoc supplicium in patricidas & matricidas, sacrilegos, antiquos irrogasse, *Josepho* & *Egesippo* testibus. Ægyptiorum leges parricidas articulatim præacutis calamis cæsos jubebant vivos supra spinarum acervum comburi, maximum inter mortales judicantes scelus. Vid. *Diodor. Sicul.* De pœna parricidarum jure Romano, videatur citatus *Gyraldus*, qui ita literis tradit. Quos tamen parricidas Romani in culeum cum simia, gallo & vipera insutos in mare vel flumen projicere solebant. Quod supplicium hodienum vigere cum *Berlichio Conclus. Practic. pag.* IV. *conc.* VI. *n.* VI. *Daniel Moller. ad Constit. Elect.* III. *p.* IV. *n.* XI. Dominus *Benedict. Carpzovius prax. Crim. p.* I. *q.* IIX. *n.* XV. adserit. Plura qui de hac pœna legere desiderat, evolvat dissert. Juridico-Philologic. de pœna parricidii *celeb. Zacharia Huberi Ills qua prodiit Franequer.* 1702. confer. *doctiss. Joh. Facis annot. ad Gyrald pag. m.* 342. *edit. Helmstad.* qui etiam de aliis personis egit, quibus sepulcrum denegatum. De his etiam fuse differit *D. Quensted. de Sepultura Veter. pag. m.* 50. 51. *seq. edit. Witteberg.* 1660.

IX. Constat hinc, quod maxima ignominia sit, si cadaver insepultum relinquatur, testantur hoc & Sacri & profani Scriptores, quorum testimonia longa serie produxit sæpe laudatus

T

darus *Quenst cap* IV *de Sepultura Veter pag m.* 56. 57 Confer. Tract nost de luctu Græcorum, ubi quoque varia referuntur testimonia Testantur etiam hoc Jurisconsulti gravissimi, quod pœnarum gravissima sit omnium insepultum manere in ignominiam. Unde etiam apud Judæos insepultum abjici aut relinqui pro summa habebatur ignominia & infelicitate. Est enim inter poenas *Jesabeli* comminatas atrox illa: *Non erit qui sepeliat eam*, 2 *Reg.* IX. 10 Apud *Ecclesiast. cap.* VI 3. Et sepultura non est ei, dixi, melior est eo abortivus. Evolvantur hic *annot. doctiss B Geiers*, & lectu digna reperiet lector *pag m.* 210. 211. Non enim pars minima infelicitatis erat sepultura carere, ut annotat ad hunc locum *Drusius in Praeterit. lib.* x. *ad Apocal. cap.* XI. v. 9 Notæ sunt graves illæ comminationes Dei apud *Jerem. Non colligentur & non sepelientur, in sterquilinium super faciem terræ erunt*, *Jerem.* VIII. 2 id quod Grotius benè explicat dicens. *Non colligentur* i. e. Eorum qui tum moriuntur corpora, non deferentur ad monumenta Majorum *Et non sepelientur*; imo ne commune quidem omnibus, quale pauperibus dari solebat, sepulcrum continget. Ita quoque apud *Jeremiam capit* XXII. 19 Deus *Joacimo* minatus erat sepulturam asini, quod dignior esset consortio bestiarum, quam hominum, qui ab illis etiam post mortem humatione separantur Hinc adagium: Sepultura asini sepelietur, i e sine sepultura relinquetur Græci *ἄταφον ταφὴν* sepulturam asini vocant, & juxta *Ciceron Philip* 1 dicas insepultam sepulturam. Est autem asini sepulcrum sordidus aliquis locus & apertus, qui neque tegat cadaveris horribilem & obscœnam speciem, neque canes aut volucres a laceratione prohibeat, uti B *Carpzovius ex Kimchio in notis ad Schickardi* ימי משפט *pag m.* 251 *edit Lips* bene explicat, cujus verba Latine donavit sequentibus: *Sepulturam asini sic intelligit quemadmodum asinus non sepelitur, ita etiam ille non sepelietur. Quomodo enim fit sepultura asini? trahunt eum & projiciunt in sterquilinium Similiter trahent cadaver Jojakimi & projicient illud extra portas Jerosolymorum.* Hoc ipsum exemplum allegat *Samuel Petitus lib* 1 *Var. Lect c.* V *pag* 25 ut confirmet commune quidem jus fuisse apud Hebræos, ut sepelirentur suspensi, sed non omnino dubitandum, quin insepultos abjecerint

allos,

illos, in quos gravius sævitum ire volunt Judices. Id quod ex eo etiam confirmat *Baldum Wal. Comment. in N T.* & negat B. *Geier. in Tr. de luctu Hebr.* Nec videtur firmo stare talo, quod asserat ad hanc projectionem destinatam vallem Hinnon esse, uti suspicatur ex verbis Davidis *Psalm.* XXVII. *E quibus verbis*, inquit Petitus, *colligimus, primo in hanc γέενναν Hinnonis vallem projecta fuisse insepulta cadavera, secundo, ubi cadavera putruissent, ossa illorum fuisse igne combusta, qui hunc sine perpetuo ardebat in hac valle.* Verum vix probabit Petitus, quod volunt. Asseritur quidem cadavera & inquinamenta in vallem Hinnon projecta fuisse, uti *Kimchi*, at non hominum supplicio affectorum, de quibus ne γρῦ quidem; sed brutorum cadavera intelliguntur. Sensus verborum Rabbini, ad quem provocat *Petitus*, hic est, *Gehenna fuit prope Jerosolymas & locus quidem fœdus, quo sordes & cadavera abjiciebant, ac fovebatur ibi ignis perpetuo ad comburendum sordes & ossa.* Et hæc sufficiant de iis, quibus Sepulcra denegata.

CAPUT VII.

De Sepulcris Nobilioribus Familiarum.

I. Hactenus actum fuit de Vulgaribus Hebræorum Sepulcris, nunc pedem movemus & nos consentimus ad *Nobiliora Sepulcra.* Erant autem illa constructa pro hominibus nobilioribus ejusdem familiæ in eodem loco sepeliendis. Dicebantur hæc à familia, quæ quis sibi familiæque suæ constituerat. *Familiare* ergo sepulcrum ad familiam, etiamsi in ea nullus hæres esset, ac hæredes etiam extraneos pertinebat ex *leg.* 13. *C. de Religios.* non verò ad affines aut cognatos hæredes non institutos. His enim nullum inferendi jus fuit ex *leg.* 8. *C. de Religios. & sumpt. Fun.* Sed hæc sibi invicem contrariari videntur, igitur respondet *Trentler. Conf.* 58. *n.* 249 procedere, quando in ultima voluntate dispositum reperitur, aut in contractibus per instrumenti tenorem, vel per pacta Majorum sic conventum sit, ut *Sepulcrum familiare* sit toti *Familiæ* commune in aliquo loco religioso. & tunc omnes habere jus sepeliendi,

hendi, qui censentur de familia, nec per divisionem ad unum posse devenire. Secus autem esse, si sepulcrum sit destinatum ei soli, cui universitas bonorum loci obvenit, vel qui domicilium ibi habet cum jure Patronatus, tum enim id ad alios cognatos non pertinere ex *l.* 8. confer *Jac. Guther. de jure Manium lib.* 3 *pag. m.* 464. *edit. Lips.* 1671. Hinc apud Romanos sepulcris familiaribus hæ literæ inscribebantur, H. M. H. N. S. i. e. *hoc monumentum heredes non sequitur.* Familiæ autem significatio ad liberos quoque refertur, & communi jure familiam dicimus omnium agnatorum, qui sub unius potestate fuerunt ex eadem domo & gente proditi.

II. Hæc juris Romani dicta & ritus optime cum Hebræorum ritibus & juribus conveniunt. Nam si *Patriarcharum sepulcra* consideramus, illa etiam *familiaria* erant, in quibus cadavera ejusdem familiæ condebantur & sepeliebantur, quamobrem *Abraham* pretio emebat locum sepulturæ, ut postea totius familiæ suæ cadavera illuc conderentur. Recte hinc *Ainsworth.* commentatur, quod *Abraham* speluncam & agrum emerit *for a monument to posterity*, quod clare indicatur *cap.* XLIX. *Genes.* v. 31. *L.* 13. *Jos.* XXIV. v. 3. *Act.* VII. 16. Calculum his addit *Thomas Fuller in Pisgah sight of Palestin. lib.* 2. *cap.* 13. *fol.* 274. *edit. London* ita disserens: *Near Hebron was the cave of Machpelah, purchased by Abraham of Ephron the Hittite with the field about it, and all the tree therein at the price of four hundred shekells of silver, for the buring of Sarah, him self and his family:* Quibus verbis expresse significat locum hunc ab Abrahamo emptum fuisse, ut sit futurum Sepulcrum totius suæ familiæ. Hinc *Jacobus* in Ægypto moriens in nullo alio loco sepeliri voluit, quam in *Sepulcro familiari.* Cur autem Jacob & Joseph in eodem sepulcro familiari seu familiæ sepeliri voluerint, rationem dant *Rabbini* hanc, quod crediderint *terram Israelis esse terram viventium*, de qua in *Psalm.* CXVI. 9. dicatur: *Ambulabo coram Domino in terris viventium.* Hinc Patres operam dedisse, ait *Abarbanel*, ut corpus suum veluti משמרת הקדש *ministerium sanctitatis* bene custodirent. Quare pergit: *Quoniam traditione acceptum tenebant, quod terra Israelis esset terra viventium, in qua speranda sit resurrectio mortuorum, & quod omnes Israelitæ extra hanc terram mortui per terræ cavernas revolvendi sint in tempus resurrectionis,*

Exeuntis, donec in eam perveniant, propterea eo laborarunt, ut sepelirentur ibi.

III. Communis hic est Judæorum de גלגול המתים *revolutione mortuorum*, quam & *revolutionem cavernarum* vocant, error, quasi omnes, qui extra terram Israelis mortem obirent, per subterraneos meatus ad terram Israelis non sine angustia revolvantur. De qua passim agunt Hebræorum Doctores, quorum testimonia diligentissime conquisita exposuit plur. *Reverend. Dassov. de resurrect. Mort. cap.* VI. *p.* 187 *seqq.* Idem ergo sanctissimos *Patriarchas Jacobum & Josephum* in animo habuisse, in *Cananæa* ideò sepeliri cupientes, ut angustiam revolutionis cavernarum averterent, neque ex *Ægypto* per penitissimos terræ meatus, instar dolii vinarii eo devolvi cogerentur, vulgus Judæorum credunt, a suo *Raschi* sic edocti, qui ad *Genes.* XLVII. 29. mandatum *Jacobi Josepho* de corporis sui translatione datum expositurus diserte hoc inter causas allegat, quasi dixisset Patriarcha שאין מתי חוצה לארץ חיין אלא בצער גלגול מחילות *Quia qui extra terram promissam moriuntur, non reviviscunt, nisi per dolorem revolutionis cavernarum.* Alias quoque rationes & figmenta Rabbinorum adduxit cl. *Joh. Benedict. Carpzov. in dissert. de Sepultura Josephi Patriarchæ edit. Lips.* 1697. quæ omnes desiderium Patriarcharum falso exponunt, cum altius conscendisse putandus sit sanctissimus Patriarcha cum cæteris familiæ suæ.

IV. Non itaque hujus desiderii causa fuit iam naturalis affectus, quam (1.) terræ Canaan promissio. (2.) Ecclesiæ conjunctio (3.) Messiæ expectatio (4.) sperata cum Christo resurrectio & resuscitatio, docente B. *Gerhardo* in h. l. Bene quoque D. *Calixtus in Genes. Locum.* Naturæ alias consonum est desiderium, ut cupias, corpus tuum vita functum ossibus Majorum, eorumque quos amaveris, conjungi. Hoc tamen non tam respexisse videtur *Jacob*, quàm testatum ivisse fiduciam suam de adimplendis divinis promissionibus. Quæ sane rationes Rabbinorum figmenta longe lateque superant. Voluerunt ergo Patriarchæ in uno familiari Sepulchro condi, ut tam naturalem, quàm mysticam conjunctionem significarent. Judæis quoque quoad naturalem affectum moris erat & consuetudinis, ut sibi uno sepulcro conjuges & qui fide & amore inter se mutuo insigni fuissent, clauderentur. Unde *Jo-*

fephus Gen. XLVII. 29. mandat: Ne fepelito me in Ægypto, fed ubi cubuero cum patribus meis reportabis me, & fepelies me in fepulchro eorum. Dicit postquam cubuero, i. e. in mundo animarum, ubi erit anima mea cum animabus eorum, & ero in tabulato eorum, æquum est, ut nunc corpus meum ftatim cubet cum corpore eorum. Et fepelies me, &c. ut nempe corpus ejus effet cum corpore eorum, ficut anima ejus erat cum animabus illorum. Ergo *Cubatio cum patribus* dicitur de conjunctione animarum & *fepultura* de corpore: vid. *celeb. Joh. Meyer. annot.* ad Seder olam *pag. m.* 685. Ita docet *Abulenf* 2. *Reg.* XV *q.* 14. & ex eo *Lorin.* in *cap* V *Actor.* V 10. Et probant hoc exempla. Nam *Abraham* & *Sara Genef* XXV. 10. *Ifaac* & *Rebecca Gen* XLIX 31 *Jacob* & *Lea* eodem tumulo claufi funt. Hinc *Sanctius in cap.* II *Act. p.* 79 In fepulcra illa (Hebræorum familiaria) non unum tantum ferebatur cadaver, fed tota familia in illa jus habebat quafi hæreditarium, quare in Sepulcro Abrahami conditi funt poftea Ifaac & Jacob, & fæpe pofteri inclufi dicuntur in parentum monumentis. Exinde natus eft dicendi modus. Dormire cum patribus fuis & apponi ad parentes fuos.

V. Familiarum Sepulcrorum nomine veniunt etiam Sepulcra *Regum Juda* & *Regum Ifrael.* De priorum Sepulcris extat 2. *Par.* XXI 20. quod *Joram fepultus quidem fuerit in civitate David; veruntamen non in fepulchro Regum.* De hoc rege itaque Scriptura affirmat, quod dignus habitus non fit regum Judæ fepulcris. Ita de *Ozia* legimus 2. *Par. cap.* XXVI. 23 quod fepultus fuerit in agro Regalium fepulcrorum non in ipfis regis fepulcris. Ex his clare elucet *Reges Juda* peculiaria habuiffe fepulcra, fed ubi hæc fuerint, difquiritur? Scripturam fi evolvamus conftat, Reges Judæ fepultos fuiffe in civitate *David* 1. *Reg.* 2 10. intra civitatem Jerufalem ad *montem Zion* 1 *Reg.* XI. 43. XIV. 31. XV. 8 XXIV. 22. 2. *Reg.* VIII. 24. IX. 28. XII. 21. 2 *Chron* IX. 31. & quæ alia loca plurima funt. De hoc autem *Davidis* Sepulcro, quod in civitate David (vel juxta *Quares. lib.* IV *eluc. terra S. peregr. c.* VI in pomœrio civitatis David) magnificè in fublimi collocatum erat (& quidem ut videre illic eft) in extremitate montis *Zion* feu propè mœnia, in quod *Salomon* maximas intuliffe dicitur divitias, confuli poteft *Adrichom theatr. ter. S. fol.* 152.

152. n. 22. & *Quaresmius* tanquam oculatus testis, (qui tamen id extare adhuc negat) *l. c.* & *c.* VIII. item *Villalp. l. 2.* nec non *Pineda l. 8. rer. Salom. c. 3.* Quæ *Benjamin Tudel itiner. p. 45. 46. edit. l'Emper.* affert de duobus viris ætate sua ostium speluncæ reperientibus &c. cum Judaicam fabulam spirent, auctori relinquimus.

VI. Potius inspici poterit *Josephus lib.* VIII. *Antiq. Jud. c.* XII. & *lib.* XVI. *c.* XI. item quæ de duratione sepulcri hujus deque occultatione cadaverum regiorum conjicit *Villalp. appar. part. lib. 3. c. 17. fol.* 195. qui ipse *fol.* 196. ex *Joh. Zuallardi hodœp. Hierosf.* lingua Italica conscripto refert, *Sepulcra Regum Juda partim in Sion, partim prope portam Ephraim extra civitatem reperiri.* Videatur de his pluribus disserens B. *Geier. in Tract. de luctu Hebræorum cap.* VI. *pag. m.* 120. 121. §. 9. Nos ex *Thoma Fullero in Pisgah-sight of Palestine lib.* 3. *cap.* VII. *fol.* 335. asserimus, *sepulcra Regum Juda in monte Sion fuisse. Johannes Lightfoot in Chorograph. cap.* XXII. *pag. m.* 46. montem Zionis ad partem urbis aquilonarem refert, nixus rationibus quibusdam *Psalm.* XLVIII. 2. *Gaudium totius terræ est mons Sion a latere Boreali.* Ubi Aben Ezra *Mons Sion est a latere Hierosolyma Septentrionali:* & Lyran. *Mons Sion est in Aquilonari parte Hierusalem:* conf. *Othon Lexic. Philolog. pag. m.* 606. Verum hic non calculum addimus doctissimo *Lightfoot*, quippe hic mons *ad Meridiem* vid. *Eorm. Comment. in Psalm hunc fol. m.* 963. conf. *Martin. Lexic. Etymolog. fol. m.* 3653. & inde probari nequit ad partem aquilonarem urbis referri posse montem. Recte B. *Geier. comment. in h. l. pag. m.* 948. scribit: Monti (ad meridiem sito) annectitur vel adhæret infra ad radices montis versus Septemtrionem urbs Jerusalem. Videatur hic mappa *Thom. Fullers in Pisgah sight*, & res clara evadet. In hoc monte *Sepulcra Regum Juda* erant, uti ex aliis recenset cl. *Hottinger in annot. ad Cipp. Hebr. pag. m.* 25. *Edit. Heidelb.* 1659.

VII. Juvat hoc loco recensere, quæ doct. *Thom. Fuller in Pisgah-sight of Palest. lib. 3. cap.* VII. *fol.* 335. *edit. London* literis tradidit: *And now,* scribit, *to shew the frailty of humane happiness, pass we from the place of these Kings to their BURYING PLACE seeing SION in a double respect may be called the* *West-*

Westminster of Jerusalem, because the Kings thereof resided there while living, and rested when dead. En ubi Benevole Lector hoc loco non totam Topographiam montis Sionis sistimus, sed domum Davidis, ut ex ea facile cognoscatur, ubi Regum Judæ sepulcra sita, fuerint.

Ita quoque peculiaria Sepulchra habuerunt *Reges Israel*, uti constat ex 2. *Paral.* XXVIII. 27. 2 *Reg* XIII 13 XIV. 61. de quibus in sequentibus.

VIII. Horum nobiliorum sepulcra alia fuerunt quoque *solitaria*, cujus generis fuit (1.) Sepulcrum *Rahelis Gen.* XXXV. 20. in honorem à Jacobo ipsi erectum. Cum nunc & Rahel sepeliri debuisset in loco, ubi Familiare sepulcrum majorum suorum, nihilominus nobile ipsi parat monumentum *Jacob*, quod eleganter Moses descripsit. Nam מצבה hoc loco non nudam statuam significat, uti multi volunt, sed monumentum, ex variis lapidibus constructum, statuâ superimpositâ. Bene

Lu-

Lutherus exponit: *ein grabmahl* Confer *Frider Muller. Tract. de statue lib* 2. *cap.* IV *pag m.* 9. *edit. Giss* 1664. qui per monumentum ex pluribus lapidibus collectum exponit, cui assensum videtur præbere *Benjamin Tudelens. in Itinerar. pag.* 47. hoc *Rachelis* sepulchrum ita describens quod nimirum excitatum fuerit è duodecim lapidibus pro numero filiorum *Jacob*, & testudine quadam, quæ columnis quatuor innititur, tectum, in cujus cippi lapidibus omnes Judæi, quotquot transeant, nomina sua inscribant. Ejus formam quoque ab *Adrichomio in descript Terr sanct fol.* 19. *n.* 101. *Quaresm lib.* VI. *peregrin.* 1 *cap.* XI & aliis exhibetur vid. *Brocard. Monach. in* 1. *part. descript. Terra sancta cap.* VII *pag* 56 *Thomas Fullerus in mappa Terra Moria*, hoc ita conspectui nobis exhibet sepulcrum situ monumen

tum, quod veritati magis accedit, quam illud quod Auctor cipporum ex *Benjam Tudelens.* ostendit, quam vis negare non velimus, fieri potuisse, ut sequioribus temporibus Judæi illud splendidius ædificarint sepulcrum Audiamus ipsa verba Auctoris *cipporum Hebraic. pag. m.* 10. *seq edit. Heidelberg.* 1659. Prope eam (Bethlehem Jehuda) *sepulchrum Rachelis*, matris nostræ p m, in via, cui imposita est structura pulcra, cujus hæc est figura:

Quis ita crederet hanc structuram à Jacobo exstructam fuisse, cum forsan ille ex rudibus & impolitis lapidibus monumentum crexerit, id quod illis temporibus usitatum Accedit etiam hoc, quod festinando hoc monumentum erectum, aliás non opus habuisset, quia *Sepulcro familiari* mandari corpus potuisset. Hinc recte doctus Anglus *Thom Fuller. in Pisgah-sight of Palestine lib* 2. *cap.* 14 *fol. m.* 298 *edit London* concludit: *it seems, dying in child-bed her corpe required speedy interment, other wise (no doubt) Jacob would have conveyed them*

to the CAVE OF MACPELAH the solemn sepulcer of his family.

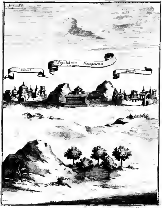
IX. Huc referendum (scil. inter solitaria sepulcra) quoque putamus *Sepulcrum Aaronis*, de quo legimus *Deut.* x 6 Sepultus fuit Aaron extra terram Canaan ob transgressionem commissam: vid. *Ainsworth. Comment.* in *h. l. fol. m.* 37. *edit. London.* Similiter *Sepulcrum Mosis Deut.* xxxiv 6 Mosen sepultum esse in terra *Moabitarum* & quidem à Deo constat citat. loco Hic Scriptores nonnisi generaliter locum designant, ita enim *Zeilerus Centur.* iv. *Var. Quaest.* 9 2. scribit. Moses ist auf den hochsten gipfel des bergs Nebo / Pisgae genant gestiegen / daran er das gantze gelobte Land ubersehen / hernach gestorben / und gegen Phegor begraben worden / ist so derjenige berg / auf welchen der warsager Balaam von dem Moabiten König Balack gefuhret worden im 4. buch Mos. am 23 Similiter *Eutych. Patriarcha Alexandrin. in Annal. Et mortuus est Moses in regione Moab, & sepultus in valle in terra Moab.* Errat verò *Hornius*, quando in *Comment. ad Sulpit. Sever. Saido Batric* tribuit, quasi de Moyse scribat *Et sepultus est in monte Hor* cum manifestum ex toto contextu sit, de *Aarone*, haut quaquam vero de Mose, à *Saido* isthæc dici *Mosen* itaque mortuum & sepultum non solum Scriptura testatur, sed ex pluribus testimoniis illustravit B. *Joh. Ernest. Gerhard. in dissert. de Sepultura Mosis edit. Jenens.* 1684 *cap.* III. & IV. ubi rejectis Rabbinorum figmentis ministerio Angelorum conditum affirmat in valle Conf *Ainsworth Comment. in Deut.* xxxiv. *fol. m.* 167. D *Quensted de Sepultur. veter. pag. m.* 262. 263. *edit. Witt.* 1660.

CAPUT VIII.

De Sepulcris Hebræorum Communibus hæreditariis,

I. Multa etiam Sepulcra apud Hebræos communia erant, quæ tamen Communio non ubique eadem fuit. Alia enim erat *hæreditatis* alia *honoris*. *Communia* appellabantur respectu *familiæ*, aut *hæredum*, aut *posterorum*, qui inferendi jus habebant commune. Hinc *Absolonis Epitaph.* xxxv 22.

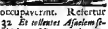
Me

Sepulchrum Sampsonis

*Me sibi & uxori & gnatis, commune sepulcrum
Constituit, feras Carus ad exequias.*

Communia hæc *Sepulcra* erant etiam *hæreditaria*, quæ auctoribus *Cajo* & *Ulpiano*, *quis sibi heredibusque suis paraverat, vel jure hæreditario acquisiverat.* In his (quæ & Gentilia aut Gentilitia, vel patria, avita & Majorum monumenta nuncupantur) hæredibus & qui hæredum loco erant sepeliri licebat, etiam illis, quibus hæreditas tanquam indignis ablata, ut docet *Ulpian D. de Religios. & sumpt. funer. l.* 33. confer. *Jacob. Gutber. de jure Manium lib.* 3. *pag. m.* 470. *edit. Lips.* 1671.

II, Horum sæpe in Scriptura Sacra fit mentio; unde Sepulcra patria, quale fuit *Gideonis*, *Judic.* VIII. 32. *Mortuus est Gideon filius Joas in senectute bona, & sepultus est in Sepulchro Joas patris sui in Ephra de familia Ezri*, jure scil. hæreditario: vid. *Thom. Fuller. Pisgah-sight of Palestin. lib.* 2. *cap* 8. *fol.* 175. *edit. Lond.* Huc pertinet quoque *Sepulcrum Samsonis*, *Jud.* XVI. 31. Postquam enim ille ædificium, ubi Philistæorum Principes hilariter vivebant, subvertisset, & ipsemet cum illis mortuus esset, descenderunt fratres ejus & universa domus patris ejus & tulerunt eum —— *sepelierunt inter Zaraa & Esthaol in sepulcro Manuah patris sui.* Locus Samsonis clare hoc loco indicatur, quod fuerit inter *Zorah* & *Esthaol* duas civitates in tribu *Dan*. Hic *Simson* natus & educatus & post obitum sepultus in sepulcro patris. Vid. *Thom. Fuller, Mapp. ad trib. Dan.* ibi Sepulcrum *Simsonis* hoc modo conspicitur.

Nec dubitatur quin sequentibus temporibus fratres hoc ipsum patris sepulcrum occupaverint. Refertur huc sepulcrum *Asabelis*, 2 *Samuel.* 2. 32. *Et tollentes Asaelem sepelierunt eum in sepulcro patris sui in Bethlehem.* Non quidem in ipsa urbe, quia Judæis prohibitum erat cadavera in ipsis urbibus condere, sed extra urbes. Ita asserimus cum aliis *Sepulcrum Asaelis* non in ipsa urbe Bethlehem, sed paulo à via tendente ad Hebronem dissitum fuisse juxta sylvam quandam, uti ostendit Anglus doct. *Thomas Fuller. in Pisgah sight of Palestin. in mapp. Terr. Moria.* Nam Bethlehem Ephrata in via regia sita erat, ut per illam adscendentibus Hierosolyma,

eundum fuerit Ut igitur eo melius de ſepulcro Aſaelis conſtet, tabella quadam hic ſitum depingemus:

Unde citatus Anglus *lib.* 2. *cap.* 14. *fol. m.* 301. *edit. London.* hæc addit verba: *South-ward we finde Aſahels ſepulcher buried in the grave of his Father.* Simili modo peſſimus ille conſiliarius *Ahitophel* conſilio irrito facto abiit & ſuſpendio fauces fregit, qui poſtmodum ſepultus eſt in *ſepulcro patris ſui*, 2. *Sam* XVII. 23. Ita *Barſillai* dixit ad Regem 2. *Sam.* XIX. 37. *Liceat quæſo ſervo tuo ut redeam, utque moriar in civitate mea apud ſepulchrum patris mei & matris meæ.* Reſpuebat *Barſillai* honores oblatos à Rege modo ut in ſepulcro Parentum hæreditario ſepeliretur: hoc præ aliis omnibus ipſi deſiderabile erat. Quid dicemus de *Saule* Rege, cujus oſſa in ſepulcro *Kis* patris ſui ſepulta ſunt, 2. *Sam* XXI. 14. Non ſepulcrum regium exſtruebat ipſi, ſed patris ſepulcro oſſa mandabat *David.* Obſervandum autem hoc loco eſt, quod viri ex civitate *Jabeſch-Gilead* oſſa *Saulis* in ſepulchro *Cis* patris non tumularint, ſed ſub quercu ſepeliverint, uti conſtat ex *cap.* X. v. 12. 1 *Paralip.* Ita etiam R. *David Kimchi* ad h. l. referente *Schickardo in* [illegible] *cap* VI. *Theor.* XIX. *pag. m.* 424.

III. Maxima erat injuria, quâ *Philiſtæi Saulem* poſt mortem afficiebant, ſiquidem cadaver ſuſpendebant, ut vermibus & avibus eſſet in eſcam, qua crudelitate moti cives in urbe *Jabes-Gilead*, profecti ſunt *Beth Schan* & abſtulerunt *Cadaver Regis*, igne combuſſerunt carnem & oſſa ſubter quercum terræ mandabant. Ordine recenſet doct. Anglus *Thom. Fuller* in *Piſgah-ſight of Paleſtin lib.* 2. *cap.* 2. *fol. m* 82. *edit. Londin.* his verbis: *Out march all the valiant men in the City in the*

night

Ephrata Bethlehem

night over Jordan. Sauls and his sons corps they took down from Bethshan, bring them home, burn the flesh, and bury the bones thereof under a tree neare the City. The Jews generally interring their dead under some Oak, pleased perchance with the parallel, that as those plants seemingly dead in winter, have every spring an annuall resurrection: so mens dry bones shall have new sap put into them at the day of judgement. h. e. *noctu exibant omnes viri fortes trans Jordanem, Saulis & filiorum ejus cadavera tulerunt, attuleruntque domum, carnem cremabant & ossa sepeliebant subter quercum prope urbem. Judæi plerumque mortuos subter quercum sepeliunt, forsan hac ratione moti, quod cum hæc arbor tempore hiemis videtur mortua, attamen singulis annis quasi resurgat & virere incipiat: ita hominum ossa torrida tandem habitura sint succum novum in die Judicii.* Hoc facto David postea ossa hæc Saulis & Jonathanis sepeliri curavit in sepulchro Kis patris in *Zelah in Countrey of Benjamin* addit *Fuller* l. c. non procul à monte ubi septem ex *Saulis* familia suspensi fuerunt, & Kis sepulcrum habuerit. Videatur hujus schema in Mappa Geograph. Terr. tribus Ephraim. Alia etiam communia Sepulcra erant illa, quæ *honor* communia faciebat, quale fuit Josephi cum Christo, quod commune fecit cum illo *Matth.* XXVII. 60. De quo uberius alio in loco dicturi sumus.

CAPUT IX.

De Regum Hebræorum Sepulcris.

I. Hactenus de variis Sepulcris egimus & etiam quædam de Regum Sepulcris adduximus in antecessum. Nunc de his in hoc capite pauca quædam tradere nobiscum constituimus. Observandum autem quod post regni divisionem etiam sepulcra distracta fuerint, Hinc diversa legimus Sepulcra, Regum *Juda* & Israel. De horum sepulcro nihil, quod hic spectet, reperimus: De illorum erudit. *Thomas Fuller in Pisgah sight of Palestin. lib. 3. cap. VII. fol. m.* 335. asserit in monte Sion fuisse. Itaque in hæc erumpit verba, quæ huc adscribere non pigebit, quando ita tradit: *The reader*

shall pay nothing but his pains in following me, whilest I shew him these royall remains. We may observe four gradations of honour in these interments.

(1) *Wicked Amon* 2 *Chron.* XXXIII. 24. *was burried in his own house (not under the roof, but within the verge of the wall thereof) and so was Manasseh*, 2. *Chron* XXXIII. 20 *in the Garden of Uzzah, whose true but late repentance was effectuall to save his soul, but not his Kingdome from destruction.*

(2.) *Cruell Joram, who had no compassion whilest living, and therefore no bowels* 2 *Chron* XXI. 20 *when dying, was burried by himself in the city of David and neither fire nor water, neither burning nor mourning made for him.*

(3) *Godly, but leprous Uzziah, being ceremoniously unclean, was interred in the field of the buriall which belonged to the Kings, understand it, within the suburbs, but without the walls of their solemn sepultures*

(4) *All the rest were intombed in a stately place set a part of that purpose.*

II. Ex his ultimis Fulleri verbis elicitur, fuisse sepulcrorum Regiorum (1) certum locum, communem Regibus sepeliendis. Vide historiam de *Joramo* 2. *Paralip.* XXI 20. Joaso 2. *Paral.* XXIV. 25. Ahaso 2. *Par.* XXVIII 27. (2) *vicinum agro*, patet hoc ex 2. *Paral* XXVI. 23. ubi dicitur *Asarias* seu *Usia* sepultus in agro sepulcri regii. *Josephus* quidem scribit, 9. *antiq* 11 *f.* 320. in hortis suis sepultum, sed alii plures, prope sepulcra Regum communia, extra tamen sepultum opinantur, teste *Sanctio in* 2. *Reg.* XV. 7. n. 8. Alias non ignoramus ex prælaudati *Fulleri* verbis & Scriptura Sacra, fuisse in horto *Usa* Reges *Manassen* & *Ammonem* sepultos. vid 2. *Reg.* XXI. 18 26. (3.) valde *capacem*. Leguntur enim hic sepulti Reges, *David* 1. *Reg* II. 10 Salomon 1. *Reg.* 11. 43 2 *Par.* IX 31 Rehabeam 1. *Reg.* XIV 31 2. *Par.* XII 16. Abia 1 *Reg.* XV. 8. 2. *Par.* XIV 1. Josaphat 1 *Reg* XXII 51. 2. *Par* XXI. 1. Amazia 2. *Par.* XXV. 28. 2. *Reg.* XIV 20. Jotham 2. *Par.* XXVII. 9. 2. *Reg.* XV. 38 Pontifex *Jojada* Ita etiam recenset prælaudatus *Fuller. fol.* 335. *edit. London Here was intombed* David, *the holy, the man after Gods own heart* Salomon *the wise, when old, befooled by his wives:* Rehabeam *the simple, whose rigour*

rent

rent ten Tribes from his Kingdome. Abia the wicked but valiant and fortunate in fight, 2 *Chron.* XIII. 15 Asa *the upright whose heart was perfect all his days*, 2. *Chron* XV 17 Josaphath *the just*, *whose heart was lift up in the ways of the Lord*, 2 *Chron* XVII. 6. Ahaziah *the Idolater, whose onely commendation was that he raigned but one year*, 2 *Chron* XXII 2. Joas *the backslider, the lease of whose goodness determined with his uncles life*, 2 *Chron* XXIV 2. Amaziah *the rash, worsted in a needless war against the King of Israel*, 2 *Chron* XXV 21. Jotham *the peaceable, who built the highest gate in the house of Lord*, 2 *Reg.* XV 35 Ahaz *the profane who in the time of his distress, yet trespassed more against the Lord*, 2 *Chron.* XXVII 22 Hezekiah *the pious who destroyed the high places* Josiah *the tender-hearted, who melted at Gods threatnings*, 2. *Chron.* XXXIV. 27 *denounced against the people of the Jews.*

III Examinabimus hæc *Fullers* dicta, & videbimus an omnes Reges Judæ in sepulcro Davidis sepulti fuerint? Notandum autem & observandum est, quod aliud sit sepeliri in sepulcro Davidis, aliud sepeliri in sepulcris Regum Judæ. Sepultura Regum proprie dicta est, sepeliri in spelunca à Davide facta, in qua sepultus etiam Salomo dicitur Sepeliri autem in sepulcris Regum est, ubi Reges Judæ alii conditi sunt Hinc *Joas* non sepultus dicitur in sepultura Regum, quia in morte non est honoratus, sicuti in vita sua vid annor. celeb *Johann Meyer ad Seder Olam pag. m.* 941 Et *Asa* in suo sepulcro, quod sibi paraverat, 2. *Paral.* XVI 14. *conf.* 1. *Reg* XV 24. Si igitur Asa sepultus fuisset in sepulcris Regum factis & paratis, non opus habuisset, ut aliud sibi proprium sepulcrum pararet, jam autem textus clare testatur posterius, quando ita 2. *Paral.* XVI legitur: *Et sepeliverunt in sepulcris, quæ pro se exciderat in civitate David.* Ergò colligitur aliud fuisse sepulcrum *Asæ* à sepulcris *Davidis* & *Salomonis* distinctum. Verùm hic nihil obstat, ut affirmemus & Joas & Assam sepultos in sepulcris Regum Judæ esse, quia additur in civitate David, quæ mons Zion fuit & civitas David appellantur & ἡ ἄνω πόλις civitas superior: vid. *Eduard Simson, Chronic Cathol part.* 3. *fol. m* 9. *edit. Oxon* Non pugnat hoc cum aliis locis Scripturæ. Potuit enim *Asa* sibi parare sepulcrum

erum in loco isto in civitate Davidis sepulcris destinato Regum, ut ipse & familia sua ibi sepeliretur. Hunc in plurali numero Sepulcra legitur c. l. quasi dicat in sepulcro illo amplissimo & multorum cadaverum capaci sepultus. Ita etiam de *Ahasia* affirmandum 2. *Reg.* IX. 28. cui loco quidem repugnare videtur 2. *Chron.* XXII. 9. ubi dicitur, quod Ahasias se absconderit in *Samaria*. Sed respondet celeb. Meyer. *pag. m.* 934. in *annot.* ad *Seder Olam*, *Ahasiam servi currus imponentes abduxerunt Hierosolymam, ut eum sepelirent cum patribus ejus, cum quibus sepeliri merebatur, quia erat filius Josaphati*, qui Deum timebat. Reliqua objectiones ibi videnda. Et ita bene *Fullerus* asserit, hos omnes sepultos fuisse in sepulcris Regum.

IV. Legitur hic sepultus *Hiskias* supra sepulcra filiorum David 2. *Paral.* XXXII. 33. ubi alius interpres reddit in insignioribus sepulcris filiorum Davidis. In loco editiore constitutum fuisse *Hiskiæ* monumentum agnoscunt *Cajetan Torniell. Annal. A. M.* 3337. *n.* 1. & *Luc. Osiand. in h. l.* §. 4. Verùm refertur *in Hotinger. Cippi Hebr. pag. m.* 24. *edit. Heidelb.* 1659. Reges Judaicos in SPELUNCA esse tumulatos, ibidemque esse elegantem & formosam structuram ad hunc modum:

Similiter in spelunca hoc sepulcretum ostendit *Benjamin Tudelens. Itinerar. pag.* 45. Nec abnuit *Joseph.* XVI. *ant.* 11. *f.* 563. *B.* 6. Speluncam illam delineavit Serlius, cujus verba recensuit D. *Quenstedt de Sepultura Veterum pag. m.* 257. *edit. Witt.* 1660. "Sub præcelso & marmoreo, inquit, monte "tres omninò cellæ excavatæ distinguuntur suis testudinibus, "in eodem nativo saxo excisæ. In primo ingressu seu prima "cella quatuor delubra, bina ex utraque parte, quasi qua-"tuor reconditoria singula hominis capacia cernuntur. In "medio, i. e. secunda cella, quæ amplissima est, sunt delu-"bra octodecim ex alterutra parte novena: testudo verò "quæ maxima est, incumbit quatuor pilis aut parastratis aut co-"lumnis, ex ipso eodem nativo marmore formatis, & maximæ

"ximæ longitudinis Basilicæ seriem recta dispositis, quas aliæ "duæ minores præcedunt: in ultima vero cella, quæ magni-"tudine respondet primæ, duo item alia sunt reconditoria, "è regione vero objicitur figura januæ sed obstrusæ, qua for-"te aditus ulterior dabatur. Hoc ipsum quod jam descripsit *Serlius* subterraneum ædificium, vestibulum tantum fuisse sepulcri Davidis & Salomonis, non ipsum Sepulcrum, existimat *Villalpandus in Ezechiel. tom. 11 part. 11. lib v. disp. 4 capitul.* 61. atque per illam, quæ obstrusa dicitur porta, patuisse forte aditum ad Davidis sepulcrum interius. Ita etiam celeb. *Joh. Meyer. in annot. ad Seder Olam pag. m.* 945. asserit, Davidem & Salomonem in aliqua spelunca sepultos esse, quæ vocata sit Sepultura Regum.

V. Verum enim vero his obstare videtur locus *Act. cap.* 11 29. ubi *Petrus de Sepulcro Davidis* loquens in hæc prorumpit verba: Et *sepulcrum ejus* (Davidis) est *apud nos usque in hodiernum diem.* Ad quæ verba *Beza*. Prodigiosum est tot barbaros & crudelissimos hostes, qui urbem postea everterunt, Regis sepulcro pepercisse. & fortassis non vana est eorum conjectura, qui instaurata urbe putant fuisse quoque Regum monumenta renovata. Si itaque tunc temporis Davidis sepulcrum notum & conspectui omnibus datum, *Johannes de Pineda Hispal.* infert Petrum loqui de monumento non quidem abdito & inviso, sed quod ab omnibus videri potuisset. Nisi forte dicas locutum de illo, quod dicebat *Joseph. lib.* xvi. *Antiq. c.* xi. in aditu alterius interioris & reconditioris monumenti ab Herode, candido marmore & impendiis sumtuosissimis exstructum & sepulcrum Davidis dicebatur, ut quod esset alterius interioris & verioris sepulchri testis & index. Nam neque de illo subterraneo & penitus abstruso reconditorio Salomonis, sed alio externo & sublimi intelligi posse videtur, quod Dio Cassius in Adriano scribit, quod Salomonis sepulcrum sponte & nullo impellente discussum corruerit. Fabulam hinc Judaicam spirant illa, quæ *Benjamin Tudelens. in Itiner. pag.* 45. 46. *adducit.* Sepulcrum Davidis fuisse magnum palatium asserens, columnis marmoreis inædificatum.

VI. Observatione dignum quoque judicamus, quod domos sepulchreti regii a *thecis regum* (θήκαις τ̃ βασιλέων) distinguat,

 do-

domumque aliam ab Hyrcano, aliam ab *Herode* apertam fuisse doceat *Josephus lib.* VII. *Antiq.* 12. *f.* 251. Θήκη generaliter est in quo aliquid conditur & reponitur ἀπὸ τοῦ τιθέναι. Apud *Johannem cap.* XVIII, 11. sumitur pro *vagina*, quæ *Homero* est κολεός. Usurpant etiam de loco in quem reconditur pecunia apud *Euripid. Hecub.* v. 1145. Frequentiori vero significatu de loculo emortuali & conditorio legimus. *Plutarch. Solon. p.* 83 ait, singulos loculos habere *Athenienses*, at *Megarenses* contra ternos & quaternos ἐν μιᾷ θήκῃ condi: adde *Sophocl. Oed. Colon.* v. 1766. Porro easdem domos indicat generali voce sepulcri (τάφου) *Joseph. lib.* 13 *antiq.* 16. *f.* 450. *A.* & 16. *ant.* 11. *f.* 563. B. Thecas autem illas fuisse in sepulcri inferiore recessu, & in thecis corpora *Davidis* & *Salomonis*, docet *Joseph. lib.* XVI. *Antiq.* 11. *f.* 563.

VII. Valde magnifica de sepulcreto hoc Regum Judæ narrat Benjamin in Itiner. Sed ea inter fabulosa rejicit *l'* Emper. in not. ad h. l. *pag.* 175. *seq. Quensted. de Sepultur. Veter.* Illi ipsi thesauri quoque, quos in sepulcro hoc fuisse jactitat Josephus, videntur suspecti. Multi quidem reperiuntur, qui testimonio Josephi moti statuerint, magnum Thesaurum reconditum fuisse in Sepulchro Davidis. Vult hoc cl. *Schickardus cap.* 3 *theor.* XI *pag. m.* 210 in [illegible] inquiens: *ingentes gazæ in privato ejus sepulcro repertæ sunt*, ipsaque *Josephi* verba sub fin. *lib.* VIII *antiq. c. ult.* adducit: *Post annos MCCC. Hyrcanus Pontifex oppugnatus ab Antiocho apertâ cellâ monumenti Davidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus* &c. *Ac rursum post multos annos elapsos Herodes Rex aliâ cellâ apertâ magnam pecuniam sustulit, ad loculos tamen, qui regum cineres continent, neuter eorum pervenit.* Addit *Abarbanel*, quem citat celeb. *Joh. Meyer in annot.* ad *Seder Olam pag. m.* 685 ex *Josephi Antiquit.* Davidem in loco sepulchri & monumenti sui jussisse parari ingentem cellam, qua absconderit immensas opes, & super qua magna arte ædificium extruxerit, ut inde eas nemo efferre posset, nisi qui perspectam & exploratam haberet figuram operis. Quam opinionem tuetur quoque *Quensted. pag.* 335. *de Sepultura Veter.* confer. *Menoch. l.* 8. *Resp. Ebr. c.* 5. *q.* 9. Verum quam suspecti sint hi thesauri ostendit B. *Gaier. cap.* VI *pag. m.* 145. 146 *de luctu Hebr. Carpzov. in notis*

tis ad *Schickard pag.* 210. *Beza cit. a Baldwin. Walao Comment. in Act.* 2. *Sanctius in Act.* 2. 29. *n* 72. & *in* 3. *Reg.* 2. 20. *n.* 26 24 *seqq.* confer. *Ursin. Arboret c* 2 7 *pag.* 18. Multa de hoc Regum sepulcro nervose contraxit in pauca *Adrichom theatr Terr. S f.* 152. 22 Citantur pro descriptione Sepulcreti regii *Villalpand. Pineda de reb Salom Quaresm. Zualardus, Cotovicus, Admiranda Sina & Europ. Geier. de luct Heb. Hottng. in Cipp. Quenstod.*

CAPUT X.

De Forma Sepulcrorum Nobiliorum ex Scriptura Sacra.

I. In hoc negotio vitandæ, instar scopulorum, erunt structuræ, quas religio Pharisæorum *Matt.* XXIII. 29 & citeriorum seculorum, cum excitavit, tum interpolavit, ne ex præsentium operum facie, Sacra Scriptura temere judicetur. Nam hæc omnia fiebant ex ostentatione & sanctitatis simulatione, uti probant *Cameron Zegerus, Erasmus, Grot.* Comment. in h. l. & alii. Horum sane vestigia acerrime premunt hodie Pontificii, qui insanis substructionibus profiteri reverentiam, quâ memoriam Sanctorum Martyrum persequi se simulant. De forma itaque Sepulcrorum agemus, quatenus ex Scriptura Sacra nobis constat.

II. Undiquaque igitur accipimus, placuisse honestioribus è populo Judaico viris Speluncam, quæ commodaret receptaculum cadaveribus numerosæ familiæ. Cur autem speluncas elegerint homines Nobiliores ratio hæc est, ut cadavera à feris tuta essent? Nam speluncæ inserviunt & ad conservandam & tuendam vitam, & reservanda illæsa cadavera à brutis. Quod speluncæ ad conservationem vitæ profuerint, constat ex Scriptura Sacra variis in locis; imò Arabes in cacuminibus montium speluncas cavabant, ut contra hostium incursiones possent esse tuti & securi. De his *Joseph lib.* XIV *Antiq cap.* XXVII ita loquitur. Erant hæ speluncæ sitæ in montibus abruptissimis, ac in media circiter altitudine, angustos & præcipites habe-

 bant

bant aditus, acutis undique cinctæ rupibus. In harum igitur latibulis sese abstrudentes, cum domesticis suis delitescebant. De iisdem speluncis iterum *Joseph lib.* XII c 6 vel natura vel arte aut industria hominum fictis disserit hoc modo *Hyrcanus* oppositi montis prominentem Petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine &c. Speluncarum vero ora non amplius aperuit, quam ut unum caperent, idque de industria factum est, securitatis ac tutelæ gratia. De talibus speluncis in Sacra Scriptura frequens est memoria: videantur *Jos.* X 16. *Judic.* VI. 2 1.*Sam* XXII. 1. *&* XXIV. 3 1 *Reg.* XVIII 15 *Esai* XI 15.

III Deinde etiam Speluncæ aptæ erant ad sepeliendа cadavera, uti ex Scriptura patet. Exemplo enim nobis est spelunca illa, in qua sepulti Abraham, Isaac & Jacob cum uxore quisque sua, *Gen* XLIX 31. Ideam talis sepulcri parient nobis observationes congestæ ex S. Scriptura, & ex *Mischn Bava Batra* 6 8. cum *Rabbinicis Commentis.* In Sacris extant huc facientia Sepulcra *Abrahami Gen.* XXIII *Elisei* 2 *Reg.* XIII *Lazari Joh.* 11 & *Christi* apud *Evangelistas*. Singula pandemus, quo nominavimus ordine. Ut autem Lectoribus clare rem ob oculos ponamus, petimus ut oculis suis subjiciat imaginem speluncæ, quam hic sistimus hoc modo, & subjicimus

statim ea, quæ B. *Geier de luctu Hebr.* c. VI § 12 *pag. m.* 133 ex *Quaresmio* adduxit. Quantum αὐτόπτης testatur *Quaresmius in opere suo Anno* 1639 *Antverpiæ evulgato l* 4 *peregr.* 4. c. 7 duo inprimis in sepulcris Ebræorum animadverti possunt, unum quod à natura, & alterum quod ab arte acceperunt. Illud quod speluncæ essent nativæ in rupibus ad quarum imitationem aliæ fodiebantur: hoc vero quod postea arte & labore perficerentur. Evidens enim est, montanam istam regio-

regionem nativis & artificiosis speluncis abundare, in quibus Hebræi suorum corpora sepeliebant. Huc usque *Geirrus* citato loco

IV. Hinc patet morem antiquissimum esse, ut mortui in cavernis speluncisque sepelirentur, ita enim *Conlon* in *Lexic. Homeric. pag.* 33. inquit *Veterum Nobilium moris fuisse, primo in montibus sepelire, deinde in cavernis, quas dixere Putrolus.* Forte quod duces heroibus ad puteum laudare erant soliti, uti testatur *Heliodor. lib.* 1. *pag.* 35. ἐπειδὴ δὲ τ̃ βόθρον ἐγένετο τ̃ ἐν ἀκαδημίᾳ (πάντως γινώσκεις ἔνθα τοῖς ἥρωσιν οἱ πολέμαρχοι τὸ πάτριον ἐναγίζουσιν) *Cum ad puteum qui est in Academia, pervenisset, (notus est tibi locus ubi Herοibus duces more & instituto patrio parentant)* Vide notas *Bourdelotii.* Nec mirum quod selegerint speluncas, quia ipsis in more erat balsamo condire corpora, ne tam facile putrescerent, quod avertere nulli potuissent, si cadavera iam arctis inclusa capsulis terræ imposuissent, quemadmodum nos facere solemus, excepto cum Rex vel Princeps sit mortuus, quin imo ea sæpius respicere & invisere sive amoris sive cultus gratia solebant. Hæc loca ut plurimum dum viverent veteres sibi eligebant, quod docemur in hac Abrahami historia, & nigro lapide super terram eminente exornabant, ut notat celeb. *Johannes Meurs. Auctar. Philolog. c.* XXI. atque hæc monumenta vere dicebantur, distinguit enim *Errberus Parerg. L.* I. *c.* XXIII. & quidem recte inter Sepulchra & monumenta, sepulchrum dicens in quo cadaver deponebatur, quod erat arcula lapidea, quales e terra defossas aliquoties vidi, & tanquam Sepulchra Principum refert **Soeteboom in syn Zaanlandse Arcadia** Nos itaque his prælibatis accingimus ad Speluncam illam Abrahami.

V. Hanc Spiritus Sanctus ita describit, quod (1.) sita fuerit in margine agri *Gen.* XXIII. 9. Angl. ita reddit *Which is in the end of his field* quam *Thomas Fullerus in Pisgah-sight* situ depingit in *Mappa Geograph. Tribus Benjamin additus.* Cum enim Abraham in terra in qua tum habitabat, nec volam nec vestigium pro suo possideret, adiit *filios Cheth*, eosque, ut sibi concederent in terra sua ᴾᴾ ᴿᴿᴿ hæreditatem, jus sepulchri, quo in eo mortuum suum condere posset. Postulat justo pretio speluncam in

in fine agri (2) arboribus consiti: vid. *Gen.* XXIII. 17. Amabant enim Veteres ejusmodi loca sepulcris apta, quæ arboribus obsita erant, ne forsan radii solares ardore corrumperent lapides, vel ut is locus propterea sacer haberetur. De arboribus legatur 1. *Sam.* XXXI. 13. 1. *Chron.* X. 12. *Gen.* XXXV. 8. Plura suppeditat *Ursatus in Monument. Patavin. pag.* 44. quem, ni prolixior esset, describeremus. Unde postea factum à Gentilibus, ut Lucos suos Heroibus tanquam *Sepulcra* consecrarent. Ind. Sepulcrorum cum Lucis in Scriptura frequens mentio, nempe 2. *Reg.* XXIII. 15. 16. *Esai.* LXV. 3. 4. Eos in Lucis heroum sepulcra posuisse probant Poetæ: *Virgil. Æneid. lib.* 9. *vers.* 3. verba:

—— Luco tum forte parentis
Pilumni Turnus sacrata valle sedebat.

Cum instituto hoc conjuncta lex est ea, quæ inter Etruscorum veterum statuta numeratur in *Etrusc. Fragment. l.* 3. *p.* 176. *Si quis sepulcrum proprium non habuerit, in nemorosa sylva sepeliatur.* Apud Ethnicos animæ Heroum Lucos tenere credebantur, nam *Virgil. Æneid.* 6. ita canit. *Nulli certa domus, lucis habitamus opacis.* Itaque *Nicolaum Perottum in not. ad Martial. lib.* 2. Lucorum legem & ritum probe tenuisse constat, qui ita: *Lucus nequaquam caduus est, ut sylva, sed potius manu consitus religiosusque & alicui Deo vel alicujus hominis cineribus consecratus.* Ideoque vel circa delubra Deûm vel circa Sepulchra positus est: conf. *Joh. Spencer. de legib. Hebr. part.* 1. *pag.* 370. *Christian. Worm in antiquit. Hebr. corrupt. pag.* 129. *edit. Hafn.*

VI. Dicebatur Spelunca *Machpelah* v. 9. 17. emta cum agro. Quid autem sit מכפלה in diversas abeunt partes tam Hebræorum quam Christianorum Interpretes, quorum opiniones adduxit *Magnif. D. Wagenseil, Fautor noster æstumat. in not. ad Excerpt. Gemar. cap.* 1. *pag. m.* 291. inquiens. Quid sit Machpelah mire æstuant Interpretes tam Christiani quam Judæi, estque ipsis *Sepulcrum Abrahami* Labyrinthus inextricabilis. *Cl. Salmasius in Exercit. Plin. pag.* 2008. simplicissimum existimat, Speluncam duplicatam accipere de ea, quæ duplicem habeat aperturam, & ex duabus partibus ingressum, vetatque quærere aliam duplicis speluncæ interpretationem.

Da-

Daniel Heinsius in Arist. p. 522. Fossam & Speluncam fuisse arbitratur, ut per fossam aditus ad Speluncam pateret, in qua jacebat mortuus. Aliis placet מכפלה proprium nomen esse, quomodo acceperunt Junius & Tremell. eaque opinio probatur *Theodor. Hackspan in Interpret. Errab. p.* 153 & *Vorstio in not. ad Pirke Elieser p.* 179. Addimus *cl. Joh. Henric. Heidegger. in histor. Patriarch. exercit.* 3. *de Abraham. pag.* 131 *part.* 2. *Muller. diss. de Sepulcr. pag.* 22. *edit. Giss.* Talmudistæ in eo fere consentiunt, inquit *doct. Wagenseil*, fuisse Speluncam duplicem, sed an alia ante aliam, an vero una supra alteram exstiterit, id definire non potuerunt. Refert etiam Rabbinorum testimonia, quæ citato loco videnda & perlustranda sunt. Videatur quoque *Hottinger. in Cippis Hebraic. edit. Heidelberg.* 1659 *pag. m.* 4.

VII. Inter has varias opiniones unam eligere periculosum esse putamus, sed ut dicamus, quid sentiamus, optimam illam arbitramur illorum dicentium מכפלה nomen proprium loci esse, in quo sunt ager & spelunca. Adstruitur ista observatio his argumentis. Dicitur (1.) Spelunca Machpelæ, *Gen.* XXIII. 9. (2.) ager esse in *Machpelah*, v. 17. (3.) ager hammachpelah, *Gen.* XLIX. 30. (4.) Spelunca agri hammachpelah, *Gen.* L. 13. Audiamus *Henric. Ainsworth in Comment. ad h. l. fol. m.* 88. *edit. Londin. it appeareth to be the name of the place.* cui calculum adjicit album *cl. Joh. Henric. Heidegger. in histor. Patriarchar. pag. m.* 132. *Exercit.* 3. *de Abraham. part.* 2. his *rationibus.* Etenim, inquit, uti spelunca, ita quoque ager nuncupatur שדה המכפלה *ager Machpelah v.* 19. Quod si igitur ob quamcunque harum causarum spelunca dicitur מכפלה, quo quæso sensu ipsum agrum dicemus מכפלה Machpelah? Tum & *vers.* 17. spelunca dicitur fuisse המערה אשר במכפלה *in Macpela coram Mamre*, hoc est in tali loco, qui erat e regione Mamre, uti hoc bene illustravit Anglus eruditus *Thomas Fullerus in suo Pisgah-sight in Mappa Geographica Judæ Tribui* tributa. Unde apparet מכפלה nomen loci fuisse. Igitur tum ager tum Spelunca *Macpela* appellatur, quia utraque in eo tractu fuit, qui Macpela dicitur. Hæc & alia citatus *Heidegger* in probationem sententiæ hujus profert.

VIII. *Stephanus le Moyne in Var. Sacr. m. edit. Lugd. Batav.* 1685.

1685 *pag m.* 518. putat, ideo forsan *Abrahami* speluncam המכפלה duplicatam vocari, non quod duas portas & duos exitus haberet, vel quod una in altera contineretur, primaque major inferiorem minorem comprehenderet, sed quod duo in illa fuerint foramina corporibus condendis parata & destinata, quæ sententia non caret probabilitate. Nam si spelunca ista plura habuisset foramina, cur Jacob ipse confitetur *Genes* L. 5. quod in ea spelunca sibi foderit sepulcrum. Non ignoramus alios aliter verbum כרה exponere, & dicere significare, *emi*, ita *Grotius*; sed probabilius ex ipsis verbis *Jacobi* patet, quod ipse foderit. Extat enim אשר כריתי לי quod fodi mihi & rectè *Lutherus*, das ich mier gegraben; aber nicht gekauffet habe. Cui adstipulatur Angl. Interpr. *Which i have digged for me*. Etenim non *Jacobus* sed *Abrahamus* sepulcrum ab *Ephron Hitthæo* sibi comparaverat, falsum itaque dixisset sanctus *Jacobus*, si pecuniâ suâ emtam speluncam affirmasset, sed dicebat, quod *fodisset* forsan tum temporis, cum ibi *Leam* uxorem sepeliret. Quis hinc non videt clar. *Stephan. le Moyne* sententiam etiam locum habere posse?

IX. Sequitur nunc *Sepulcrum Elisæi* 2. *Reg.* XIII. 21. Circa hoc animadvertimus duo, *alterum* quod ita clausum fuerit, ut multa vi longaque mora opus habuerit ejus reseratio, & tamen in fuga constituti leguntur, qui funus suum in hoc projecerunt. *Alterum* quod nihil occurrat uspiam in toto textu de cadaveris descensu, quem hic quidam è verbo ילך extorquent. Verbum enim hoc significat simpliciter successum motus quoquo versus tendentis. Quod habuerit Sepulcrum magnificum beneque clausum confirmat *Josephus lib.* IX. *Antiquit.* ita differens. *Sepulcro etiam honoratus magnifico, quale decuit hominem Deo acceptissimum.* Qui igitur fieri potuit ut homines properantes illud cito reserare potuerint? si eo modo fuit excavatum, ut in יכ foramine lateris hujus conditum corpus Elisæi. Impossibile etenim fuisset, ut ossa seu corpus Elisæi tangi potuissent in יכ *Koc* uno delitescentis, & tamen Scriptura hoc affirmat hoc modo asserens. *Et factum est cum quidam sepelirent hominem, & viderent turmam, projecerunt hominem in sepulcrum Elisæ, & ille homo devolutus tetigit ossa Elisæi.* & hoc alio modo fieri non potuit, quam sublato tegmine,

mine, quo fossa sepulcralis *Elisæ* fuisset tecta, quod contra morem Judæorum, qui nulla ejusmodi sepulcra habebant, ut mox tegi, mox operculis removeri potuerint. Audiamus tamen ea, quæ *Sebastianus Munster* in h. l. annotavit *fol. m.* 351. Cum enim illi proprium facere vellent Sepulcrum, supervenerunt hostes, ut non liceret tantum insumere temporis, donec sepulcrum foderent, & idcirco aperientes tumbam Elisæ, projecerunt cadaver illud in speluncam illam, in qua corpus Prophetæ quiescebat, & devolutum cadaver in profundum, vel ut Hebr. habet, vadens & contingens homo ille ossa viri Dei revixit, & stans super pedes suos egressus est foras atque illicò vita defunctus est. In his *cl. Munsteri* verbis latis & clare indicatur, quod fossa illa non facile aperiri potuerit, quod pugnat cum *Josephi* verbis & consuetudine Judæorum quam tenacissime retinuerunt, quod corpora mortua sint tumulanda. Et non videmus, quo modo hæc conciliari possint, nisi statuamus varia fuisse Sepulchrorum Hebræorum genera. *Joseph* l. supra citato asserit, quod à latronibus cadaver sepeliri voluerit, quando ita scribit: *Contigit autem ut latrones quidam occisi cadaveris a se in Elisæ monumentum abderent, quod mox à Prophetæ corporis contactu revixit.* Quæ verba nobis ansam dant conjecturandi, quod cadaver *Elisæ* in spelunca quadam conditum, ubi os illius quidem firmatum, sed à latronibus vel aliis propter oris angustiam, vel aliud obstaculum, reseratum & corpus intrusum, seu huc illuc emotum tandem ossa *Elisæ* tetigerit, & vitam recuperarit, quod innuere videtur verbum ילך, non quod superne delapsum, ut plures statuunt.

X. Hic porrò curiose quærunt Hebræi an corpus illud remanserit vivum, an verò iterum mortem obierit? *R. Abarbanel ad* 2. *Reg.* XIII. 21. *fol.* 285. 2. dubium movet circa miraculum, quod fecerunt ossa *Elisæ* post ejus obitum, vivificato mortuo apud ipsum sepulto 2. *Reg.* XIII. Prophetæ enim miracula patrabant, quia cum Deo conjuncti erant, tunc enim decernebant sermonem & præstabatur ipsis. Cessante autem post mortem eorum ista conjunctione, quomodo absque ea fieri poterat, ut ossa arida ejusmodi miraculum, quo mortui vivificantur, patrarent? Vides enim, quod *Elias*

& *Elisa* cum viverent, ad resuscitationem mortuorum opus habuerint multiplicare preces suas & facta signata patrare, dum se super eos expandebant, sicut eorum historia docet. Quomodo ergo his omnibus omissis ossa Prophetæ fecerunt hoc ipsum miraculum? eo magis hoc mirum videtur, quod hoc miraculum destitueretur fine & usu. Quid enim impediebat, quo minus jacerent ossa Prophetæ cum ossibus viri alterius? Nisi diversa eorum esset ratio respectu Sanctitatis eorum & propheticæ, hoc totum erat respectu animæ eorum, sed respectu corporis pariter in pulvere jacebant & vermis obtegebat eos, quæ necessitas ergo erat hujus miraculi? Respondent Sapientes nonnulli in *Pirke Eliezer* dixerunt, hunc virum fuisse *Schallum Tikvæ*, *Huldæ Prophetissæ* maritum, eum fuisse ex magnatibus istius ætatis & quotidie eleemosynas erogasse, & reviviscentem in pedes erectum stetisse, domumque abiisse, & posthac generasse Chanameelem filium Schallum commemoratum *Jerem.* XXXII. 7. *seq.* Alii hominem impium fuisse volunt & non alio fine revixisse, nisi ut staret erectus in pedes suos, ne sepeliretur cum Elisa. Hinc arguunt non abiisse domum, quod non alius miraculi scopus fuerit, nisi ut non attingeret ossa Elisæ & non sepeliretur prope eum. Hanc sententiam solidiorem affirmat celeb. *Meyer. in not. ad Seder Olam pag. m.* 948.

XI. Ad Sepulcrum *Lazari* progredimur, circa quod multa notatu digna eminent. De hoc legitur *Joh.* XI. 38. *seq.* quod fuerit *spelunca lapide occlusa*. Græc. σπήλαιον & λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. *Erat Spelunca, & lapis erat ei impositus*, vertit Interp. Vulg. non recte. Non enim erat, qualia nostra sepulcra, quibus, sic excavatis ut sursus pateant, cippus superimponitur. Sepulchra enim Judæorum scribit *Ludov. de Dieu Comment. in h. l.* speluncæ erant ante se fossam habentes, in quam primum descendebant, deinde per ostium in antrum speluncæ intrabant. Ideo *Erasmus* & *Beza*, *Et lapis ei erat impositus*. Id laudarem, si ostii facta fuisset mentio. Sed quia tantum facta est speluncæ, non videtur satis apte dici, lapidem impositum fuisse ipsi speluncæ. Malim ergo *& lapis* appositus erat ad eam, quod optime Syrus dixit: *Et lapis positus erat ad ostium ejus*. Hæc de Dieu. Verum hic quæritur, an

in

in ſpelunca hac fuerint כוכים foramina in latere cavata, in quarum una cadaver Lazari repoſitum fuerit? ad quod reſpondemus negando. Nam quomodo Lazarus in tali foramine conditus capite obvelato, manibus pedibusque revinctis, potuiſſet videri & in iſto cavo a faſciis ſuis & tota ſua pollinctura liberari? Hinc conſtat, Lazari ſepulcrum ſpeluncam, non ſuperius patentem, ſed in latere os habentem fuiſſe, cui admotus fuerit lapis, quo revoluto facile à quovis conſpici potuerit, quod verbum ἐπέκειτο indicat, uti ex *Luc* v. 1 obſervari potest. Non alloquimur *Thomæ Fullero*, qui in *Piſgah-ſight of Paleſtin*. ſepulcrum Lazari pingit terræ ſuperſtructum in monte Oliveti hoc modo. cum potius pingendum fuiſſet alias contra Scripturam eſſet, confirmantem lapidem ad os cavernæ fuiſſe appoſitum.

XII Denique *Sepulcrum Chriſti* quoque perluſtrabimus, de quo legitur, *Matth.* XXVII. 60. *Marc.* XV. 46 *Luc* XXIII. 53 quod fuerit *in excavata petra*. Hic variæ ſunt Interpretum opiniones. Quidam volunt ex lapidibus politis ſepulcrum hoc fuiſſe ædificatum, uti clar. *Salmaſius* vult, cujus verba, licet prolixa, huc adſcribemus. Monumenta, inquit, intra quæ recipiebantur corpora defunctorum arcis ſuis & lectulis, ſine ſoliis condita fornicata erant & ex ſtructura facta. Nec putandum eſt alius generis aut formæ fuiſſe cryptas Judæorum. Quale fuit *Lazari ſepulcrum*, tale & Domini noſtri fuiſſe, in crypta nempe ac ſpecu defoſſo certum eſt. Cryptam vocat *Sidonius: in ſiniſtra autem parte eſt monticulus Golgatha, ubi Dominus crucifixus eſt. Inde quaſi ad lapidis miſſum eſt crypta, ubi corpus ejus poſitum fuit, & tertia die reſurrexit.* Non alio genere ſtructa hæc videtur crypta, nec alia forma quam illa Lazari. Subterranea quippe & ſaxo conſtructa & fornice tecta & foramine, quod lapide claudebatur, aperta. Quales omnes *Cryptæ* ædificabantur mortuis recondendis. Huc uſque *Salmaſius* vir celeberrimus, cujus veſtigia non in omnibus ſequimur. Quis enim fidem dederit huic quod omnes ſpeluncæ fornicatæ & ex ſtructura factæ. Spelunca ſane illa in qua Abrahamus conditus non arte nec ſtructura, ſed natura facta, ſic & de aliis ſpeluncis natura factis

legimus in Scriptura, Ita non credimus *Lazari* sepulcrum fornicatum lapidibus fuisse, cum hujus structuræ nulla fiat mentio, sed speluncam in monte Oliveti fuisse asserimus. Putat celebris vir stabilire suam sententiam, quod Sidonius *Cryptam* vocet, ubi notandum, quod Cryptæ vox a Græca *κρύπτη*, *ἀπὸ τοῦ κρύπτειν occultare*, descendat, & recte in sensu dextro *Fornicem hypogæam* Latine *subterraneum* notat, conclave subterraneum, meatum subterraneum, Germ. ein gewölb / ein heimlicher gang unter der erden. Observandum autem vocem Cryptam accipi. (1.) qualecunque antrum subterraneum ein bach oder gang unter der erden significat. (2.) *Antra* vel *specus* montium seu natura seu arte excavatorum, quales *Crypta* olim erant miserorum in persecutione receptacula, v. g. Spelunca *Cananea*, in quam Reges *Cananæi* à *Josua* victi se receperant, sed postea inde extracti, & a populo Israelis occisi sunt. *Jos.* x. Antrum *Davidicum ADULLAM* dictum, 1. *Sam.* XXII. *Helianum*, 1. *Reg.* XIX. (3.) Cryptæ sunt Sepulcra, seu mortuorum dormitoria.

XIII. An nunc Sepulcrum Christi *Crypta* vocari possit, uti vult *Salmasius*, merito dubitatur. Apud Scriptores Ecclesiasticos quidem nullum frequentius occurrit nomen, præsertim *Euseb. l.* 3. *de vit. Constant.* & *Sozom. l.* 2. *hist. Eccl.* quàm *ἄντρον*, *σπήλαιον* antrum sacrum, Spelunca sacra nimirum à forma, qua erant Sepulchra illa Judæorum veterum ab ipsismet *ἄντρα* dicta. Nam uti viri clarissimi suspicantur non pauci, Sepulcrum Christi in aliquam altitudinem supra terram elevatum fuit. Neque aliter sentire possunt, qui hodie ex *ἀντίκα* multum mutato *ἀρχέτυπον* judicare præsumunt. Alii tamen in negativam abeunt sententiam, præsertim B. *Gerhardus* & *Isaac. Casaubon*. Uterque in partes suas vocat *Cyrill. in Catech.* XIII. qui inter Christi & Regum sepulturas hoc ponit discriminis, quod Sepulcrum Domini non esset exaggeratum super terram, ut solent esse Regum monumenta. Verius tamen statuunt illi & judicant, rupem, in qua monumentum illud fuit excisum, aut nihil aut parum admodum supra soli superficiem eminuisse. Qui autem subterraneum plane fuisse censent, ita ut per gradus aliquot, tanquam in cellam descendendum, iis non accedimus, siquidem recto id intrare licebat pede, uti eleganter & docte ostendit *B. Geier. de luctu Hebr. cap.* VI. §. 13

Hujus

Hujus situm nobis Anglus *Thomas Fuller in Pisgah-sight of Palestin. in Mapp. Geogr. Terræ Moriæ*, una cum horto ad radicem montis Calvariæ depinxit.

XIV. Verum nos iterum ad *Salmasium* revertimus, cujus verba sequentia ita sonant: Voluni tamen ex rupe excisam esse illam Dominicam *Cryptam*, inducti verbis *Marci*, *ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας quod* erat excisum ex petra. Alii *rupe* interpretantur. Quasi & rupes in illo horto fuerit, ubi monumentum erat, in quo positum est corpus Domini. Sed fallit eos ratio. Veteri quidem Græciæ πέτρα idem quod rupem significat. At mediæ Græciæ idiotismus πέτραν pro quolibet lapide usurpavit, etiam cœmiterio, & οἰκοδομῇ. Præterea dicendum fuisset λελατομημένον ἐκ τῆς πέτρας, si ex rupe excisum, quæ ibi erat, intellexisset. Norunt Græce periti, quid valeat illud absque articulo ἐκ πέτρας, idem quippe est, ac si dixisset, ἐκ λίθου. Nam πέτρα est λίθος. *Paulus Silentiarius* Ambonem *Sanctæ Sophiæ* λίθον πετρῶον dixit, quod ex lapide constructus esset. Idem passim πέτρας appellat marmora cæsa & polita, quibus structum illud ædificium. Apud *Matthæum* πέτρα ponitur pro lapide fundamentali. Denique fefellit eos significatio vulgaris verbi λατομεῖν, quod lapidea ex lapidibus cædere significat: unde λατόμοι lapidicinæ. Atqui λατόμους etiam appellarunt, qui lapides quadrabant & polibant ad ædificandum. *Hesychius* λατόμος, λιθοξόος. Igitur μνημεῖον λελατομημένον ἐκ πέτρας est monumentum ex lapide cæso ac polito constructum. Male igitur *Beza* vertit: *In monumento quod erat in saxo incisum*. Nec melius *Vulgatus*. Nullo modo hoc significare potest, vocabulum λαξευτὸν *Matthæus* hoc loco idem dixit, quod *Marcus* λελατομημένον ἐκ πέτρας. Locutio autem tralatitia, & qua Scriptores sacri sæpe utuntur ἐν πέτρᾳ λατομεῖν, pro ἐκ πέτρας vel πέτρᾳ *lapide structo*. Sic apud *Lucam*. Nihil tritius est hac locutione. Ceterum quidem vulgus & plebs infima, quæ per facultates monumenta sibi ædificare non poterat, in depressis fossis mortuos suos condebant, & terra obruebant. Nec hoc in Judæa tantum, sed apud Græcos Romanosque pariter obtinuit. Quibus verò facultates suppetebant, hi monumenta habuere structa sibi suisque. Monumentum igitur *Josephi*, in quo corpus *Christi*

 jacuit,

jacent, *spelunca* quidem fuit sive *Crypta*, & ex *terra cavata*; *sed lapide structa & concamerata*, ut solent hodie fieri omnes Nobilium tumuli. Huc usque iterum *Salmasius*.

XV. Ut ut hæc à cl. *Salmasio* dicta sint, qui omnia ferè carpit, quæ cum assertationibus suis non conveniunt, non tamen ipsi hac in re adstipulamur; quod spelunca lapide structa & camerata fuerit vel ex coctis lateribus, qualibus apud nos concamerari dormitoria functorum solent, nec ex cespitibus nudis, veluti olim *Germanis* solenne erat. vid. *Tacit. de morib. Germ.* it. *Virgil. lib.* 3 *Æneid.* v. 303. non fuerunt marmora & cæmentitiis operis accommoda materies alia, ex quibus passim Mausolea exsurrexerunt, sed Petra præbuit una, continua, grandis, loco commodo nata, ἐν τῇ πέτρᾳ enim ἐλατόμησε monumentum suum, *Matth* XXVII. 60. Hinc a Syro appellatur ܩܒܪܐ ܢܩܝܪܐ monumentum effossum à ܢܩܪ *effodit excidit*, nimirum ex petra excisum. Ex quibus ultro patet, Sepulchrum illud non ex multis lapidibus apte in se coagmentatis exstructum, sed ex sola rupe excisum fuisse. Nam solum circa *Jerusalem* ad sexagesimum usque lapidem ὑπόπετρον petrosum, saxosum, h. e. subtus lapidosum erat, uti ex *Strabone* notavit *Casaubon Exercit. in Annal. Baron.* 2, *n* 5. *pag.* 145. Hinc fissis sub obitum Servatoris petris aperiuntur monumenta, *Matth.* XXVII. 51 52. Quod etiam Sepulchrum hoc plurium corporum capax fuerit, cognoscitur ex *cap* XX. *Johan vers.* 12. *Luc* XXIV. 4. de quibus fuse agemus cum de Sepulcro Christi verba facturi sumus.

CAPUT XI.

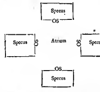
De Forma Sepulcrorum Nobilium ex Mischna.

I. Sepulchra nobiliora excisa erant in petra, in propriis prædiis, non modico sumtu & artificio. Descriptam eorum formam legimus in *Mischn Bava Batra* 6 8. quæ his verbis tradit narrationem; quam retulit doct. *Frideric Muller. Profess. quondam Gissens. in dissert de Sepulcris pag. m* 24. sequentibus

tibus verbis: *Vendens locum vicino, ut ei fiat sepulcrum item emens a vicino locum, ut sibi paret sepulcrum, faciat speluncæ medium quaternis cubitis secundum senos & medio aperiat octo* כוכים *KOKIM, trina hinc, trina inde & duo è regione illorum. Fiat vero KOKIM longitudo quaternûm cubitûm: altitudo septenûm palmâm, latitudo, senûm palmâm. R. Simeon dicit: Faciat speluncæ mediam senis cubitis secundum octonos: & aperiat medio tredecim KOK: quaterna hinc & quaterna inde, tria e regione illorum, unum a dextris ostii, unum a sinistris. Atrium quoque faciat secundum (è regione oris seu ante) os speluncæ senis secundum senos pro amplitudine lecti, & lecticariorum. Aperiat medio duas speluncas, alteram hinc, alteram inde. R. Simeon dicit: quatuor (speluncas) quatuor plagis mundi. Rabban Simeon filius Gamaliel dicit: istud omne pro ratione nummorum.* Ita cit. *Dn. Mullerus* verba Mischnæ interpretatus est.

II. Anglus celeb. *Johannes Lightfoot Centuria Chorograph. cap. C. pag. m. 178 edit. Lips. bor. Talmad.* ita recenset: *Qui vendit proximo locum sepulchreti, quique recipit a proximo locum sepulchreti, conficiat interiora speluncæ quatuor cubitis & sex cubitis atque aperiat intra eam* כוכין *octo sepulchra.* ubi ex Glossa adjicit hæc verba: Non soliti sunt singulatim, aut sparsim, hic illic, homines ejusdem familiæ sepelire, sed omnes una in eadem spelunca: unde, si vendat quis proximo suo sepulchretum, vendat ei spatium pro duabus speluncis, aut cavitatibus utrinque, atque area in medio כוך est ipsissimus locus, ubi reponitur mortuus. Pergit prælaudatus Lightfoot verba Mischnæ recensere: שלשה מכאן 1 *Tria sepulchra sunt hinc & tria illinc, & duo juxta ea. Et sepulchra ista sunt longitudinis quatuor cubitorum, altitudinis septem, latitudinis sex.* Ubi iterum quædam Johannes Lightfoot inserit, & tandem reliqua Mischnæ verba recitat his verbis: *R. Simeon dicit, Concavum speluncæ conficiunt sex cubitorum atque octo cubitorum: atque aperit intra eam tredecim sepulchra, quatuor hinc, & quatuor illinc, & tria coram eis, unumque a dextera ostii, atque alterum a sinistra. Conficiturque area intra introitum in speluncam quadratam, secundum dimensiones feretri, ac subeuntium: atque aperit ab ea speluncas duas, hinc unam, aliam inde. R. Simeon dicit, Quatuor ad quatuor ejus latera. Rabban Simeon Ben Gamaliel dicit, Totum conficiendum est secundum conditionem soli.*

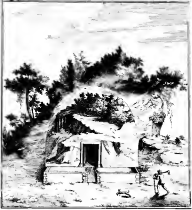
III. Hic Mischnæ textus duas in se continet partes, quarum prior formam sepulchri simplicis ostendit, cui subest Spelunca una cum suo atrio. Posterior verò pars proponit formam sepulcri compositi, ubi inter duas aut quatuor speluncas jacet unum, commune omnibus speluncis atrium. Hæc pars incipit in Mischnæ verbis, *Aperiat medio duas* speluncas &c. Et videtur *Rabban Simeon Ben Gamaliel* insinuare, quod quis speluncas multiplicare possit, quantum quis nummos in crumena haberet, ita tamen ut atrium in has speluncas jaceat hoc modo

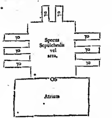

Notandum autem quod voces לפי הסלע reddat cl. *Lightfoot secundum conditionem soli*, cl. *Muller* autem de nummorum seu facultatum ratione exponit, quia סלע significat & petram & monetæ genus: confer. *Buxtorff. Lexic. Talmud. fol.* 1489.

IV. Prior itaque pars proponit nobis Judaicum sepulcrum simplex, ubi primo atrium, (2.) os intra specum, & (3) specus cum suis כוכין sistitur hoc modo:

Non

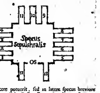

Non ergo natura speluncas sepulchrales Judæorum efformavit veluti antrum *Trophonium*, *Corycium*, *Themisonium* à Poetis fingitur & celebratur, sed arte & sumtibus magnis. In Sepulcris Hebræorum enim, scribit celeb. *Stephan le Moyne pag. m. 516 Var.* erat atrium, ostium, deinde area sepulchralis, & ad quælibet areæ latera erant כוך foramina in pariete quatuor cubitis longa, quatuor palmis lata, & sex palmis alta, in quæ foramina loculi vel feretra mortuorum intrudi & condi solebant. Ex hanc consuetudinem tempore Christi à *Josepho* observatam fuisse ex *R. Samuel Ben Meir Talmud par. 4. seu Seder Nezikim l. 3. Bava Batra c. 6. Mos. Ægypt. in Jad. l. 12. sive Meowa c. 2.* aliusque Scriptis probat magnus ille *Casaubon. Exerc. 16. n. 78. p. 477. seqq. ad Baron. Annal.*

V. Ut igitur hæc paulo uberius explicemus, videbimus quædam de ATRIO, quod in *Mischna* jubetur fieri ante specum sepulchralem forma quadrata, atque tanto spatio, quantum sufficit *lectica* & *lecticarius*. Non uno in loco hujus dictionis fit mentio in Codice sacro, qua usa est *Mischna*, nempe חצר quando vel atrium aliquod Templi à Salomone ædificari, vel aulæ aut porticus domus regiæ proponitur: vid. cl. *M. Johann. Balthasar. Beyschlag. dissert. Philolog. de Atriis edit. Witteberg.* 1691. Est itaque *atrium*, ut *Festus describit de verbor. significat. genus ædificii ante ædem*. Ita etiam hoc loco *atrium* ante specum sepulchralem erat, patens senis cubitis in longitudinem, totidemque in latitudinem. Quod ad formam *atrii* attinet; quadratam innuere asserit cl. *Frider. Muller.* id quod ex particula על probat, cujus verba hæc sunt: *Per totum igitur Mischna nostræ textum intellige formam quadratam imperari, ubicunque legis particulam* על *secundum inter numeros positam v. g. quaternis cubitis* (על) *secundum senos. It. senis cubitis* (על) *secundum octonos. It. senis* (על) *secundum senos. Docent idem consentientes mecum Rabbini: vid. Comment.* in *Bava Batra* 8, § 8. Usus *Atrii* fuit pro sistendo ibi lecto, ex quo transferendum erat funus in specum sepulchralem. Confirmat hoc *Joh. Lightfoot in Centur. Chorographic. pag. m.* 172. *edit. Lips.* ita disserens: Ingredientibus in Speluncam sepulchralem & feretro subeuntibus erat primo atrium, ubi steterunt ipsi ac feretrum deposuerunt.

VI. Proximum *atrio* erat Os specus, quod hic ostium appellamus. Habuit enim quivis specus sepulchralis apud Hebræos suum *Os* seu *Ostium*, quo ingressuros recipit, & per quod ingressus patebat. De forma, mensura & loco ostii nihil expressi habemus. Unius cubiti latitudinem ei à *Comment.* assignatum esse colligit prælaudatus *Muller.* ex figura pag. seq. Cognoscimus hinc, quod aliquando in uno sepulchro talia foramina fuerint decem, duodecim, tredecim, etiam ultra exigua ad mortuorum cadavera ordine recipienda, & quod ostium ita magnum fuerit, quin Hebræi hoc lapide claudebant. Quamobrem nec alia forma, nec amplior mensura concinnandum ostium fuit quam quæ apta foret bene claudi admoto lapide. Ostium porro hoc in vertice erat, ut remoto lapide aliquis

aliquis introspicere potuerit, sed in latere specus breviore extitit, uti tradunt *Hebr. Doctor.* Patet etiam hoc ex Scriptura Sacra, quod Sepulcrum Christi os seu ostium habuerit: vid. *Matth* XXVII. 60. *conf. Zeger. comment in h. l.*

VII. Lapis quoque ille, quo *os* claudebatur, à volutatione nomen accepit & dictus fuit גלל *Golel.* Confirmat hoc *Matth. cap* XXVII. v. 60 *ꝗ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ.* Concordant *Arabs, Vulgatus,* Evangelistæ *Marcus cap* XV. 46. Solus Syrus mutavit in plurale *Et volverunt lapidem, objecerunt ostio sepulchri & abierunt.* Explicuit te n Græcum, cujus mens est, fecisse hoc *Josephum* per alios adjuvantibus aliis; erat enim lapis permagnus in eum finem tatus ut clauderet ostium, quod affirmat *Zegerus* ad h. locum *Matthæi* asserens: cujus speluncæ introitus grandi saxo intercludebatur. Verum qui cum *Baronio Tom.* 2. *Annal, Eccles. anno* 34. *num.* 189. & *Jansen. Concord. Evangelist.* speluncam duplicem perampliam statuunt, cujus pars anterior vestibulum, posterior seu interior pariete quasi interstincta specum sepulcralem exhibeat, statuunt, aut cum *Maldonato in Matth.* XXVIII. 2. & *Barrad. Harm Tom.* 4. *lib* 8. *cap.* 2. *&* 3. necesse est, ut duos vel tres lapides diversis vestibuli, specus, conditorii ostiis occlu-

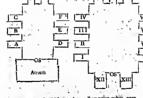
 den-

dendis confingant. At silent, imò contradicere videntur testes oculati Apostoli, *Cyrillus* etiam *Hierosolymit. Catech* 14. non habet hoc, quod ex eo mutuasse putat *Baron. l. d.* qui potius asserit, suo adhuc tempore sepulchra Judaica ante aditum ipsum habuisse lapidem. Imo Evangelistæ unius tantum mentionem faciunt, qui ab Hebræis dictus fuerit גולל *Golel.* Vid. annot. *Hugon. Grot. ad Matth. cap* XXVII. cf. *Car. Ortlob. dissert. de Sepulchr. Christi.* Inprimis autem hoc loco videatur celeb. D. *Quensted. de Sepultura Veter. pag. m.* 248. 249. *edit. Witteb.* 1660. qui horum opiniones accurate examinavit: confer. *Godefrid. Thilo. in dissert. de Sepulcr. Christi* §. 13.

VIII Ut autem sciamus, quid fuerit גולל Golel, seu lapis ad ostium sepulcri advolutus, paucis videbimus. Est itaque גולל vel גוללא *Operimentum, operculum sepulcri*, seu *lapis sepulchralis.* Sic apud *Talmudicos* עד שיסתום הגולל *donec obturetur operculum sepulchri.* R. *Moses Maimonid. in Comment. ad Oholoth c.* 2. scribit גולל esse הוא הכסוי אשר יכסו בו המתים operimentum, operculum, quo tegunt mortuos, sive sit ex ligno, sive ex lapide, aut alia materia. Et mox, כסוי דקבר operculum autem sepulcri vocatur גולל quod juxta illud sit lapis מגולגלת advolutus super os sepulchri. *Obadias de Bartenor* הגולל אבן גדולה ורחבה שסותמים בה פי הקבר מלמעלה מלשון וגללו את האבן h. c. גולל Golel est lapis magnus & latus, quo obturant vel claudunt os sepulcri superne, (lapis Sepulchralis) Hinc illustrantur verba Evangelistar. *Matth.* XXVIII. 2. *Luc.* XXIV. 2. Non licebat lapidem hunc ad os sepulcri advolutum removere, quare Canon apud *Talmudic. Vetitum est aperire sepulchrum, postquam lapide* גולל *sepulchrum est clausum.*

IX. Viso lapide propius ad specum accedimus & per Os seu ostium ingredimur. *Mischna* internum hujus specus insignivit nomine (חלל של מערה) medii, quod est speluncæ, seu in spelunca; seu medium speluncæ. De hujus medii apparatione, forma & mensura hæc habemus. Apparationem significat Mischna verbis generalibus יעשה *facias*, יפתח *aperias.* Quia opus est pro terra, *effossione*, pro petra, *excisione*, alibi forte compositione ex frustis; ut interius pateat, idonea specus, cavitas. Cavitatis hujus forma fieri quadrata debet ex Mischna præ-

præscripto. Quatuor enim fuerunt specus latera, & fundi area sine dubio quadrata. De lacunari (uti quidam fingunt) nihil reperimus, arcuatum fuisse probabilius, quia est durabilius. Mensura in longum & latum variat, pro modulo angustioris aut augustioris sepulcri. Definitur in sepulchro angustiore longitudo senis, latitudo quaternis cubitis. in augustiore autem illa, octonis, hæc senis cubitis. Altitudo præfinitur per Rabbin Additiones, quatuor cubitis, æqualiter, pro utroque modulo. Arrectus enim aliquis, stans in cujusvis moduli specu non attinget vertice lacunar, quia diximus, viri justam staturam esse intra tres cubitos. In Specu, de quo huc usque disponit sua pro Kokin nostra Mischna, Octo, in angustiore, Tredecim in augustiore modulo sepulchri

X Inter singula Kok faciunt intervallum unius cubiti, quin adeo sancte voluit observari Comment. ad Mischn. hoc intervalli dimensum, ut ab ostio etiam distare quodque Kok velit

 inter-

intervallo unius cubiti, uti ex figura moduli augustioris sepulcri constat. Atqui ob hanc causam distant in augustiore modulo *Kokim* I & XII. IV & XI. IX & VIII. V. & XIII. In augustiore modulo *Kokim* C & H F &G. à laterum angulis dimidio duntaxat cubito. Ob eandem causam nulla reperiuntur *Kok* in latere, quod pandit ostium specui augustioris sepulcri, ubi *Kokim* disponenda hinc inde dicit *Mischna*, id est è regione. Hoc accipit *Comment.* sub respectu ad latus, in quo est ostium, v. g. in augustiore modulo trina hinc & inde, hoc est in A. B. C. & in D. E. F. duo è regione, i. e. G. H. Similiter in augustiore modulo quaterna hinc & inde, i. e. in I. II. III. IV. & in V. VI. VII. VIII. tria è regione, i. e. XI. X. IX. duo à dextr. & sinistr. ostii, i. e. XII. XIII. conferatur huc quoque B. *Geier. tract. de luctu Hebr. cap.* VI. § II. *pag. m.* 131. *seq.*

CAPUT XII.

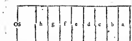
De horum Kokim applicatione ad Scripturam.

I. **M**agna hic est controversia inter Doctores, inter se disquirentes, An forma hæc Sepulcrorum nobiliorum etiam Sepulcro Christi conveniat? Inter has litigantes partes quidam affirmant, quidam negant. Inter negantes referimus doctiss. *Mullerum* in dissert. de Sepulcris ita loquentem: *Cum Sacra Scriptura componere Kokim haut scio.* Quomodo enim funus 2. *Reg.* XIII. temere projectum contigisset ossa Elisæi in Kok abdita? Quomodo *Joh.* XI. 44. Lazarus, cujus manus & pedes vincti erant, è Kok prodire potuisset? Quomodo *Joh.* XX. 12. sedissent Angeli in capitis pedumque loco? Optimum ergo judicat relinquere Rabbinorum Kokim & contentus specu sepulcrali, ostio specus, atrio ante ostium & lapide ostium claudente. Denique post multa concludit: *Ast* in ipsa specus area probe complanata jacuisse funera, sibi mutuo contigua, sine loculo sua tantum linteis involuta, iisdemque circa pedes & manus constricta ex figura hac cognosci poterit:

Ut

Pag. 183

Ut ita cadavera ordine inferrentur, & primum primo loco literæ a notato, secundum litera b & consequenter locarentur. Consentientem hîc habet virum eruditum *Stephan. le Moyne pag. m. 517.* Varior. ita scribentem: Non tamen existimandum est, omnia Judæorum sepulchra istis foraminibus fuisse distincta. Nam contrarium passim occurrit ex variis *Judæorum cippis* & monumentis, quæ alia forma & sine istis variis cavis & foraminibus & pro sunt exstructa & ædificata. Imo temporibus Apostolorum & ante, non omnia Judæorum sepulcra ista forma solebant adornari. Quomodo enim si perpetua fuisset ista sepulcrorum forma funus illud de quo 2. *Reg.* XIII corpus *Elisæ* in *Kok* uno delitescentis potuisset attingere? Quomodo *Lazarus* in tali foramine conditus capite obvoluto, manibus pedibusque revinctis, potuisset videri & in isto cavo, a fasciis suis & tota sua pollinctura liberari? Certe Sepulchrum Christi alterius formæ fuisse omnino patet ex sindone & ex linteis sepulchralibus, quæ in foramine videri non potuissent, & ex Angelis quorum unus ad pedes alter ad caput Sepulchri stabat. Quod innuit satis Angelos non in Cavo quodam apparuisse, sed in sepulcro, in cujus area media jacuerat corpus Domini nostri, & cujus sepulchri caput & pedes Angeli poterant facile occupare & fœminis ad ostium sepulchri plangentibus & spectantibus se conspiciendos præbere. Unde facile quis colligere potest varias fuisse formas sepulchrorum, & in quibusdam nulla fuisse cava seu foramina ad usum cadaverum condendorum

II Contra sunt viri gravissimi, qui affirmant & Christi sepulcrum Kokim habuisse. Asserit *M. Car. Ortlob. diss. de sepulcro*

pulcro

pulcro Christi § 10. *Josephum* eodem modo monumentum suum exstruxisse uti Hebræi solebant modis paulò ante citatis. Ita etiam doctiss. *Isaac. Casaubon. Exercit* XVI. *ad Baron. Annal. pag. m.* 578 expresse scribit corpus Domini positum fuisse in unum ex octo vel tredecim foraminibus, quæ cavari solita in quoquo monumento. Imò multa Scripturæ loca esse, quæ hoc probent, confirmat doctiss. Anglus *Johannes Lightfoot in Centur. Chorograph. cap.* c. *pag. m.* 171. edit. *Lips.* Nam *Marci cap.* XVI. 5. exstare inquit: *Introeuntes fœminæ in monumentum viderunt Juvenem sedentem à dextris.* Ubi notandum, quod mulieres quidem ingressæ fuerint in monumentum, ipsum autem conditorium, quod unum erat ex octo vel tredecim illis cavatis foraminibus in quo repositum erat sanctissimum Christi corpus, tantum introspicere poterant vid. *Quenstedt pag. m.* 249. *de Sepultura Veter.* Viderunt Angelum sedentem in ipsa area illico post introitum in speluncam. Quid dicemus de loco *Luc.* XXIV 3. Ingressæ non invenerunt corpus *vers.* 5 Dum inclinarent faciem in terram. *vers.* 12 *Petrus* occurrit ad monumentum & cum se inclinasset, vidit lintea i. e. fœminæ Petrusque post eas in area (חצר) stantes, inclinant facies & deorsum spectant in locum, ubi erant ipsa sepulchra (מערת חמכן) qui area profundior erat quatuor cubitis *Johannes capit.* XX. 5 ——— & cum incurvasset se (in area stans, ut in ipsum sepulchretum despiceret) vidit lintea posita, non tamen introivit, at Petrus introivit &c. i. e. ab area descendit in ipsam speluncam, ubi (כוכין) sepulchrorum ordines. (in quæ tamen adhuc non recondita fuerant aliqua cadavera præter corpus Christi) vide de his pluribus differentem *Lightfoot pag.* 172. quæ opinio non rejicienda videtur.

CAPUT XIII.

De Locis Sepulchrorum Hebræorum, intra & extra civitatem concessis.

I. Sacram Scripturam si contemplemur, varia loca fuisse deprehendimus, circa quæ quædam observamus, quod omni-

omnibus Judæis placuerit, sepeliri in Palæstina, quod falsum dogma ita illorum mentes occupaverat, ut non erubescerent credere גלגול מתים & profiteri, Judæis sepultis extra Palæstinam esse prius per longos telluris ductus commeandum sub montem Olivarum, quam possint fieri participes resurrectionis, hujus beneficio emergent à montis hujus pede: vid. *Buxtorf. Synagog. Judaic. pag.* 35. seq. & ejusdem *Lexic. Rabbino-Talmud. f.* 439. & *Muller. Judaism. l.* 1. 22. *p.* 939. Sibi enim solis resurrectionem promittunt. conf. *Helvic. l.* 4. *Disp. Gissens. disp.* 6. *th.* 19. Hinc Rabbini Patriarcharum desiderium accersunt, quod optarint in Palæstina sepeliri. Ita R. Abarbanel expresse docet quando ita scribit: יען והיתה קבלה בידם שארץ ישראל היא ארץ החיים שבה תחית המתים וכל בני ישראל המתים חוצה לארץ יהיו מתגלגלים לזמן התחיה עד היותם בה ולכן היה מהם להיות נקברים שם: *Quoniam traditione acceptum tenebant, quod terra Israelis esset terra viventium, in qua speranda sit resurrectio mortuorum, & quod omnes Israelitæ extra hanc terram mortui per terræ cavernas revolvendi sint in tempus resurrectionis, donec in eam perveniant; propterea eo laborarunt, ut sepelirentur ibi.* Communis hic est Judæorum de גלגול המתים *revolutione mortuorum*, quam & גלגול מחלות *revolutionem cavernarum* vocant, error, quasi omnes, qui extra terram Israelis sanctam, in immunda Ethnicorum regione moriuntur & sepeliuntur, per subterraneos meatus ad terram Israelis non sine angustia revolvantur, ut revolutionis hujus beneficio beatè aliquando resurgant. Videatur de his *plur. Rever. Dassov. de Resurrect. Mortuor. cap.* VI. *pag.* 187. *seqq.* qui erudite & fuse de his egit. Imò & hodie eundem errorem ita amplectuntur, ut quidam sint, qui ad præcavendam revolutionis illius molestiam ante mortem eo proficiscantur, quod ante aliquot annos R. *Judam Selkes* Archi-Synagogum Viennens. fecisse refert *Hilarius Prachnus Praf. ad R. Jedaja Bakkaschem*, à suo *Raschi* ita edocta, qui ad *Gen.* XLVII. 29. ita: שאין מתי חוצה לארץ חיין אלא בצער גלגול מחלות *Quia qui extra terram promissam moriuntur, non reviviscunt, nisi per dolorem revolutionis cavernarum.*

II. Unde in eadem Palæstina tot reperiuntur Sepulcra, quæ sacer Codex monstrat, quorum nonnulla in urbibus, reliqua extra urbes extiterunt. Non negamus Sepulcra Hebræorum

bræorum quandoque intra urbes fuisse, & Hebræos cadavera in urbibus sepelisse, uti alii populi ritum hunc observarunt. De *Græcis* consulatur *Plutarchus in Lycurgo & Lacon.* item *Polybius lib.* VIII *histor.* confer. *Tr. de lucta Græcor pag.* 158 159. Apud *Romanos* primitus quemque in suis ædibus terræ mandatum fuisse præter *Isidorum lib.* XV, *de Orig. c.* II. *Alexandrum ab Alexandro lib.* VI. *Genial. Dier. c.* 14. testis est *Servius* nominatissimus ille *Virgilii interpres in lib.* VI. *Æneid.* qui ad hæc verba, *Ædibus hunc refer ſuis & conde ſepulcro*, inquit, *Omnes homines in ſuis domibus ſepeliebantur, unde ortum eſt, ut Lares colerentur in domibus.* Quod defunctorum cadavera intra urbem condita fuerint antiquissimo more testimonio *Virgilii* probatu facillimum est. Enimvero hic *Æneid. lib.* XI. non obscure id indicat, quando ita canit:

Innumeras ſtruxere pyras & corpora partim
Multa virûm terra infodiunt, avectaque partim
Finitimos tollunt in agros urbique remittunt.

Qua fini remittunt urbi? nisi ut in urbe sepulturæ cadavera tradantur. Quod si extra urbem ea terræ commendare voluissent, quid remissione ad urbem opus fuisset? apparet itaque eidem antiquitus sepulturam intra urbem usu receptam fuisse. Et *Servius* Poetæ mentem in eo feliciter assecutus est, ad hunc locum sic commentatus: *Urbi remittunt.* Deest unicuique, & meminit antiquæ consuetudinis, nam ante etiam homines in civitate sepeliebantur. Fallit ergo & fallitur *Alphonsus Tostatus* in expositione verborum *Genes.* L. 13. Sepelierunt eum in Spelunca duplici, quam emerat Abraham &c. *Signate dicit*, ait, *Speluncam illam emtam in jus Sepulchri fuiſſe in agro & extra civitatem, quia nunquam fuit mos ſepelire corpora mortuorum intra civitates, niſi apud Chriſtianos, qui intra civitatem prope templa habent locum uſum ſepeliendi mortuos ſacrata, qua adpellantur cœmiteria.* Cæterum quam a vero abeat hoc *Tostati* placitum ex antecedentibus patet. Quapropter *Benedictus Pererius Comment. in Genes.* illud placitum oppugnat hisce verbis: *Illud non recte a Toſtato, quod putat ante Chriſtianos nullo tempore nullaque in gente morem fuiſſe ſepeliendi mortuos intra civitates viventiumque domicilia.*

III. Nostros quod spectat Hebræos, eos intra urbem olim se-

pulcra fuisse, manifestum est ex exemplis Regum in utroque populo. Inprimis perspicuus locus est 2. *Reg.* XXI. 18 26. ubi *Sanctius* autumat, *in horto illo illustre aliquod mausoleum dignum regia cadavera constructum fuisse ab ipsomet Rege adhuc vivo.* De Sepulcris Regum Judæ vidimus *cap.* IX. quod illa fuerint in civitate *David* in monte Sion. Similiter patet ex Scriptura quod Sepulcra *Regum Israel* in *Samaria* fuerint. Quod *Hierosolymæ* in arce *Sion* sepulchretum Regum Judaicorum fuerit, elucet ex 1. *Reg.* II. 10 2. *Reg.* XIV 20 *Nehem.* III. 16 confer. *Hottinger. pag.* 35. & *pag.* 43 *in Cipp. Quensted. de Sep. Veter. pag. m.* 195 § 6. Præter Sepulcra domus Davidis in eadem urbe, inde a diebus Prophetarum priorum fuisse quoque Prophetissæ *Hulda* sepulchrum refert ex *Maimonide* doctiss. *Lightfoot in Centur. Chorograph. cap.* XXI. *pag. m.* 44 *edit. Lips. Non permittunt in ea sepulcrum, exceptis sepulchris domus Davidis & sepulchro Hulda Prophetissæ, quæ illic fuerunt a diebus usque Prophetarum priorum.* Similiter sepulcrum *Jehojada* refertur inter sepulcra Regum 2 *Chron.* XXIV. 16. quod confirmat *Thomas Fuller in Pisgah sight of Palestin. lib.* 3 *c.* 7. *fol* 335. his verbis. *We finde Jehojada admitted among the royall interments.* E Regum Israelitarum numero jacet sepultus in urbe *Samaria* Amri 1. *Reg.* XVI. 28. Achab *c.* XXII. 37 Jehu 2. *Reg.* X 35 Joahas *cap.* XIII. 9. Joas *cap.* XIII. 13 14. 16. in urbe *Thyrza* Baesa 1. *Reg* XVI. 6. filius *Jerobeami* 1. *Reg* XVI. 18 XVII. 13. confer. *Thom. Fuller. Pisgah sight of Palestin. lib.* 2. *c.* 9 *fol. m.* 187

IV Volunt etiam plures Sepulcrum SAMUELIS fuisse in *Ramah*, inter quos est sæpe citatus *Mullerus*, qui *pag.* 33. *disp. de Sepulcris* ita literis tradit. Eadem enim urbs Ramatha præbuit Samuelis infantiæ curas 1. *Sam.* I. 19 seqq. ætati adultæ domum *cap* VII 17. funeri sepulcrum *cap* XXV 1. confer. *Hotting. Cipp. Hebr. pag.* 50. *Samuelis* ossa è *Palæstina Byzantium* transtulisse & in templo regiis sumtibus excitato, collocasse *Arcadius* Imperator legitur apud *Baron. A. C.* 406 §. 5. sed fides sit penes Auctorem. De hoc tamen dubitamus an *Samuel* in urbe Ramah habitaverit, cum probabile videatur prope urbem *Najoths* domicilium habuisse. *Najoth* scribit *Thomas Fullerus in Pisgah-sight of Palestin. lib.* 2 *cap.* 9. *fol.* 185. *nere Ra-*

mah was the name of his house, where David some time conversed with Samuel. Patet hoc ex Scriptura Sacra 1 *Sam.* XIX. 18. Et abiit ipse (scil. David) & *Samuel* & habitarunt in *Najoth.* Hic sane clare indicatur, quod *David* cum *Samuele* ex Rama abierit *Najothum*, locum in agro *Ramah* situm, uti Hebræi volunt, vel vicinum *Ramah*, uti *Junius* & *Tremell.* in annot. bene explicant. Vocabatur נוּת à נוה habitando, & denotat κατ' ἐξοχὴν habitaculum bonarum artium. *Alting. h. ſl. Acad. Hebr. pag.* 24. quod eruditio & pietas hanc sibi sedem delegissent: vid. *Georg. Ursin. lib. de antiquit. Acad. Hebr. edit. Hafn.* 1702. *pag. m.* 30. Hinc meritò miramur viros aliàs doctos, quod statuant *Samuelem* in ipsa urbe *Ramah* sepultum, cum extra urbem in agro *Ramah Najoth* habitaverit. Bene igitur *Thomas Fuller in Mappa ad Trib. Ephraim* Sepulcrum *Samuelis* extra *Ramah* & prope *Najoth* posuit hoc modo:

Ita *Abneri* sepulcrum in media urbe *Hebron* fuisse statuit cit. *Mullerus* ex *Hottingeri lib. de cippis*: confer. 2 *Sam.* III. 32. IV. 12.

12 cum probabile asserat *Fullerus* extra urbem fuisse, uti in mappa situm ejus ostendit, quam Tribui Judæ tribuit. Interim tamen non negamus Sepulcra Hebræorum olim & extra & intra urbes fuisse. Ita etiam apud Romanos viri quidam clari ex speciali Populi Romani studio, eo quod de Republ. optime meriti essent, intra Urbem tumulati sunt, quod maximum decus fuit. Hoc accidisse *Publicolæ* & *Tuberio Cicero lib. 2. de legib. tradit.* Refert uni hoc etiam *Dionys.* 5 & *Plutarch. problem.* 79. Quod & privilegium fuisse Imperatoris, qui Rempubl. armis auxisset, docet Servius *lib.* 11 *Æneid.* Ita Virginibus Vestalibus permissum ut intra urbem sepulturæ traderentur ex Servio tradit *Marcell. Donat. in Elucidat. ad Sueton. pag. m.* 549.

V. Plura tamen & frequentiora Judæorum Sepulcra extra urbes in locis à viventium domiciliis remotis, fuisse, ostendit evidenter Scriptura variis exemplis, tum ob nitorem & sanitatem, tum ne contaminarentur. Ut igitur exemplis Scripturæ probemus Hebræorum sepulcra extra urbes fuisse, locus ille *Matth.* VIII. 28. ubi in regione Gergesenorum occurrebant Servatori duo Dæmoniaci è monumentis prodeuntes, in quibus domicilium habebant. Ad quæ verba annotat *Menochius.* Judæi, inquit, non in urbibus, sed extra urbes sepulchra constituebant. Viduæ Naimticæ filius efferebatur extra civitatem, *Luc.* VII. 12. Lazari sepulchrum fuit extra Bethaniam, *Joh.* XI. *Josephus Arimathæus* monumentum sibi extra muros *Jerusalem* excidi curavit, *Matth.* XXVII. 6 *Marc.* XV. 46. *Luc.* XXIII. 53. *Joh.* XIX. 41. Et certum est, quamlibet civitatem habuisse peculiarem locum ad condenda cadavera extra civitatem, non enim sepeliebant mortuos suos in termino urbium suarum, monente ex *libro Præceptorum Quenßed pag.* 193. *de Sepult. Veter.* De Hierosolymis quoque *Maimonid.* à *Lightfoot* cit. in *Centur. Chorograph. cap.* XXI. *pag. m.* 44. Non pernoctare in ea permittunt mortuum, non portant per eam ossa mortui, non permittunt in ea sepulchrum. Et ita patet, Sepulcra Hebræorum plerumque extra urbes fuisse. Vid. *Jansen. Concord. Evangel. cap.* 31. *Drus. lib.* 1. *Præter. ad Matth.* XXVII.

VI. Horum vestigia presserunt & alii populi, qui cadave-

ra extra urbes ſepeliri juſſerunt, ob varias rationes, quarum & hæc non minima, ne urbs tetro cadaverum odore inficeretur, de qua re erudite Dn. *Johann. Faes in animadverſionibus ad Gyrald. c.* 1 *pag.* 117 egit, qui evolvatur. Sic Romæ legibus XII *Tabular.* cautum fuit, ne intra urbem mortuus ſepeliretur. Confirmat hoc *Cicero lib.* 2. *cap.* 23. *pag.* 231. *de legib. Andr. Tiraquell. ad Alexandr. ab Alexandro lib.* 3. *c.* 3. *fol. m.* 205 *Genial. dier.* conferantur *Geier. de luctu Hebr. cap.* VI. *Quenſted. de Sepultur. Veter. Tr. noſtr. de luctu Græcor.* & plures alii. Prohibet etiam hoc Synodus magna ſub *Cuthberto*, uti videre eſt in *Conſtitutionibus & Legibus Eccleſiæ Britan. Henrici Spelmanni fol. m.* 290 Certum eſt, inquit, *ante hoc Cuthberti tempus nullum fuiſſe in urbibus Cœmiterium, nullum ſepulturæ locum.* Prohibitum quippe cum in *legib.* XII. *Tab. cap.* 2. tum ex more gentium. Et quidem (1.) ex perpetua conſuetudine populi Dei, qui mortuos ſuos ſepelivit non in urbibus & templis, ſed in campis, ſicuti videre eſt in hiſtoria Patriarcharum, qui omnes in campis ſepeliri voluerunt, uti etiam conſtat ex exemplis paulo ante allatis vid. *Martyr. in Loc. comm. claſſ.* 3. *in loco de Sepultura* (2.) ratio deducitur ex charitate proximi, cui plane adverſatur iſte mos ſepeliendi mortuorum in urbibus & templis, tum nempe valetudini & vitæ vivorum nocetur per halitus, qui ex cadaveribus mortuorum in urbibus & templis tanto copioſiores exhalant, quanto locus eſt concluſior, & ob hominum frequentiam tepidior, quos quidem halitus, præſertim ex eorum cadaveribus, quæ peſte extincta ſunt, evaporantes, venenatos & contagioſos eſſe Medici teſtantur, inter quos *Lemnius in lib.* 2. *de Mir. nat. cap.* 3. ut non dicamus de arena, ſive ſabulo & terra, in qua cadavera mortuorum plura computruerunt, & quæ in templis ſolent pluribus annis retineri, quam nempe ea tota imbuta ſit materia non tantum fœtida, ſed etiam venenata quaſi, quam materiam exhalare ad vivos neceſſe eſt, quando monumentis apertis ſabulum illud movetur & effoditur. (3.) eſt a cauſa efficiente & origine iſtius conſuetudinis ſepeliendorum mortuorum in templis, quam originem peſſimam eſſe, vel id teſtimonio eſt, quod nempe Monachi, & præſertim Franciſcani mendicantes, ex iſtis ſepulturis, quæ in templis ſiunt, non niſi

nisi quæstum quæsiverint. Vid. plur. *Barthol. Keckerman. pag. 1278 Oper. Philos.*

VII. Accedit aliud argumentum desumptum ex testimonio Juris civilis, de quo jure placet annotare verba Francisci Ripæ ex tractat. de peste *cap. 4* ubi inquit: Ad removendum fœtorem ex cadaveribus provenientem à majoribus nostris inventi sunt sepulchri non defunctorum causa, sed viventium gratia instituta, nam quia sepulchra ut plurimum fœtent, statuit *D. Hadrian.* pœnam 40. aureorum in eos, qui in civitate sepulcrum faciunt, locumque publicari jussit & corpus inde transferri *l. 3. §. Divi Hadrian ff. de sepulchr. violat.* Id ipsum prohibuerunt Cæsares *Diocletian.* & *Maximin. l. mortuorum 12. de relig. & sumpt. fun.* & Julius Paulus *libr. 1 recept. sent.* scribit: *Corpus in civitatem inferri non licet, ne funestentur sacra civitatis. Antoninus* quoque *Pius* intra urbem sepeliri mortuos vetuit, teste *Julio Capitolino in vita ejusdem.* Refert *Dion Cass. lib. 48.* ab *V. C. cap 76.* Romæ cautum edicto, ne mortui intra duo millia passuum ab urbe cremarentur. His, quæ diximus, calculum addunt *Canones sub Edgaro Rege dati circa Ann. Christi 967 fol. m. 451.* Conciliorum, quæ *Henric. Spelman. Eques aurat. Angl. edidit.* Verba hæc sunt: *Decernimus etiam, ut nemo quempiam in Ecclesia sepeliat, quem non constat ex vitæ probitate Deo placuisse & ex eo judicetur hujusmodi sepultura dignus.* Confirmant etiam hoc *Capitula incerta Edition. ejusdem Auctoris fol. m. 590.* his verbis: *Antiquus in his regionibus in Ecclesia sepeliendorum mortuorum usus fuit, ut plerumque loca divino cultui mancipata, & ad Deo offerendas hostias præparata, cœmiteria sive Polyandria facta sunt idem tumulis mortuorum. Unde volumus ut ab hac re deinceps abstineatur, & nemo in Ecclesia sepeliatur, nisi forte talis sit persona Sacerdotis, aut cujuslibet justi hominis, qui per vitæ meritum talem vivendo suo corpori defuncto locum acquisivit.*

VIII. Non solum Romanis & aliis jam dictis populis mos fuit, mortuos extra urbem sepeliendi suos, sed etiam Græcis fuisse *Æschines* docet, dum quendam *Timachum* universum patrimonium profudisse ostendens, ait, matrem ejus orasse filium, ne fundum certum alienaret, ut si nihil inde aliud commodi caperet, saltem mortua haberet, ubi sepeliri posset,

nec

nec ipsum quoque prædio pepercisse *Aristophanes* in ἐκκλησιαζούσαις sive concionantibus idem docet. Et *Dares Phrygius in libr. de excidio Trojæ* scribit Priamum, suorum more Hectorem ante portas sepelivisse. D. *Chrysostom. in Psalm* v. *tom.* 1. ait: *Si extra urbem corpora mortua sepelimus, multo magis, qui verba mortua, & qui talia proferunt, & ne tegere aut obumbrare volunt, longe amandare oportet.* Plato *lib.* XII. de legib. ostendit quoque olim extra urbes sepultos fuisse homines. Apud Sicyonios lege cautum erat, ut nemini liceret mortuum intra moenia humare. vid. *Plutarch. in vit. Arati circa fin.* Plura quidem testimonia in medium proferre possemus, si occasio postularet, sed hæc de his sufficiant.

CAPUT XIV.

De Sepultura in Domibus & Hortis vel Sylvis.

I. In ædibus propriis & hortis Sepulturam locum invenisse patet ex Scriptorum testimoniis, & quidem primum apud Græcos morem hunc usitatum fuisse, uti *Plato* testatur, qui de eo in *Minoe* sic scribit: Οἱ δὲ αὖ ἐκείνων πρότεροι αὐτοῦ καὶ ἔθαπτον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοὺς ἀποθανόντας, ἡμεῖς δὲ τούτων οὐδὲν ποιοῦμεν. Romanis idem memoriæ proditum est uti §. 2 *cap. præced.* retulimus ex *Isidoro lib.* XV. *Origin. c.* 11. *Serv. lib.* XI. *Æneid. Alex. ab Alexandr. lib.* VI. *Genial. Dier. cap.* XIV. *& lib.* 3. *cap.* 11. confer. *Kipping. lib.* IV. *antiq. Rom. cap.* VI. *Johan. Meurs. lib.* 3. *Exercitat. Critic. cap.* XX. *Rader. Comment. ad Mart. lib.* 1. *epigr.* 115. *Taubmann. ad prolog. Casin. pag.* 313. *Don Philip. Picinelli in lumin. reflex. part.* 2. *n.* 235. *fol.* 182.

II. Ex hac igitur domestica sepultura Idololatria & cultus *Larium* & *Penatium* exortus, quos domesticos Deos vocarunt. Confirmat hoc *Servius*, domesticos intra parietes terræ mandatos fuisse mortuos, undè *Larium* & *Penatium* religio. Et rursus *in libr.* VI. *Virgil. Ædibus hunc refer ante suis, & conde sepulchro,* inquit, *ut supra diximus, omnes homines in suis domibus sepeliebantur, unde ortum est, ut* Lares *colerentur in domibus.* Hinc *Alexander ab Alexandro lib.* VI. *Genial. Dier. c.* 14.

Sed

Sed cum a prima origine intra suas quisque ædes defossa cadavera haberent, unde *Lares* in singulis ædibus colendos religio pervasit. Observandum hic quod *Penates* triplicis generis fuerint. (1) Provinciarum & regionum, qui *Penates* absolute dicebantur. De his *Virgil. l.* I. *v.* 531. *Æneid.* (2) Certarum urbium, vocabanturque *Patrii Penates*, *Virgil. lib.* 2. *Æneid. v.* 717. *lib.* 5. *v.* 62. & *lib.* IV. *v.* 598. (3) Singularum ædium, appellabanturque *Domestici*, quia unius saltem domus habebant curam, quales intelliga *Virgil. lib.* 8. *Æneid. v.* 122. Ita etiam de *Laribus domesticis*, qui putabantur Animæ eorum, quos in gerenda Republ. præclara merita in Rempubl. fecisse fingebant.

III. Sunt qui affirmant, hunc morem mortuos sepeliendi in ædibus etiam Hebræis usitatum fuisse, ita enim scribit *Freder. Muller in diss. de Sepulcr. pag.* 34. *edit. Gissens.* & ex eo cl. *Gedofred. Thilo. in dissert. de sepulcro Christi* §. 6. aliique. In *domo sua* scribitur *Muller* sepultus fertur Manasse, 2. *Paral.* XXXIII. 20. Idem *Samuel*, 1. *Sam.* XXV. 1. Verùm rectè B. *Geier. cap.* VI. §. 9. de *luctu Hebræorum pag. m.* 178 hoc negat, inquiens: non existimaverim quod in ædibus sepulti, uti Romani fecerunt, ob immunditiem sepulcris competentem, *Num.* XIX. 16. 18. Quapropter Synecdochicè per *domum* intelligi potest omne id, quod ad domum pertinet eidemque cohæret, ac proinde etiam hortus, in cujus forte angulo exteriori tale quoddam extruxerunt monumentum. Quare etiam in præcedentibus illorum sententiam rejecimus, affirmantium Samuelem in urbe *Ramah* conditum & quidem in domo sua, quod erroneum videtur. Nam Judæis mandatum erat, ut sibi caverent maxime ab immunditie sepulchrorum seu cadaverum, a qua sibi cavere non potuissent, si in ædibus suis tumulati fuissent. Unde illis non adjicimus calculum, qui volunt, hunc ritum sepeliendi mortuos in ædibus, Hebræis usitatum fuisse.

IV. Ad hortos nos conferimus, in quibus sæpe sepulchra exstructa legimus tam apud Sacros, quàm profanos Scriptores. Ita Manasses in horto domui suæ contiguo sepultus dicitur 2 *Reg.* XXI. 18. In eodem horto jacet quoque Amon, 2. *Reg.* XXI. 26. Sic Samuel dicitur tumulatus in domo sua, 1. *Sam.* XXV. h. e. horto Samuelis domui contiguo, uti eruditè explicat B.

Martin. Geier. de luctu Hebr cap VI. In horto extra Hierosolyma Salvatoris nostri sepulchrum erat, *Joh* XIX. 41 prope montem Calvariæ, uti *Thomas Fullerus in Pisgah-sight of Palestin. lib.* 3. *fol. m.* 346 *cap.* XII. bene explicat his verbis *Near mount Calvary was a garden, and in that garden a rock, and in that rock a grave, which Joseph of Arimathea had provided for him self. This was fashionable in that age to make their monuments in the gardens, so to retrench their wanton thoughts with meditations of mortality* Quem hortum cum sepulchro depinxit in *Tab. Geograph. Tribus Benjamin* præfixa, hinc illius situs optimè conspici poterit

V Gentiles horum vestigia presserunt, *sepulchra* in *Lucis* ædificantes *Anton. Clar. in lib. singul.* dicit, apud Antiquos perusitatum fuisse defunctos in Lucis tumulare, quia ibi *Lares vi-ades* animæ Heroum & piorum habitare dicuntur Hac respexit *Cicero pro Mil.* in qua Albanos lucos & tumulos obtestatur, quod in illis sint tumuli Augustus Mausoleo suo sylvas adjecit, uti *Sueton. in illo c.* 100 refert. Idem elicitur ex *Martial. de Fusco, Epigramm.* 76. *lib.* 6.

Et famulam victrix possidet umbra nemus.

Sepulcris *lucos* sacros & nemora addebant religionis causa, quæ violare nefas erat *Serv. ad* 5 *Æneid. Johan. Scheffer de Lappon obeun cap.* XXVII. *pag m.* 314. refert ex *Tornæo*: *Antequam facti sint Christiani, & aliquanto post, defunctos suos sepeliverunt in sylvis.*

CAPUT XV.

De loco Sepulturæ in agro, montibus, vallibus, sub arboribus & ad vias.

I. Veterum quoque morem fuisse sepeliendi in agris docent & sacra & profana monumenta. Sacram Scripturam si evolvamus varia occurrunt testimonia, quæ probant, cadavera in agris fuisse sepulta. In agro Hebronensi fuit sepulchrum Patriarcharum & Matriarcharum, Abrahami, Saræ, &c. *Gen* XXIII. 11. 17. 19. Confer. *Adrichom. in Trib. Jud. n.* 102. *f.* 46 *Gerhard.*

Bard. in Gen. XXIII. 2. *pag.* 457. Imo sunt qui *Adamum* in agro Hebronensi sepultum affirment. *Gotfriedus Viterbiens. pag.* 70. *lin.* 34. exserte dicit: *Locus, ubi creatus est Adam, vocatur Ebron, ubi postea de Paradiso ejectus habitavit, ubique mortuus est & sepultus.* Et iterum: *Tunc etiam Adam & Eva vixerunt in Ebron, ubique vixerunt & sepulti sunt. Marian. Scot. Chron. lib.* 1. *Ætat.* 1. *pag.* 278. *in Tom.* 1. *Illustr. Vet. Script.* eodem collineat. *Adam*, inquiens, *sepultus est in Kiriath-Arbe. Visitur ibi spelunca Ebrais* מכפלה *dicta, quia in ea Adamum & Evam, Abrahamum & Saram, Isaacum & Rebeccam, Jacobum & Leam sepultos volunt.* Ordinem hunc ex libro *Zohar* recenset *Schalsch. f.* 10.

אדם וחוה שרה אברהם
יצחק רבקה לאה יעקב

Idem jactitat *Hottingeri Judaeus in Cipp. Hebr.* testis oculatus, qui Patriarchas ibi sepultos אבות העולם Patres mundi vocat. Quam insignem hi omnes errorem errent, demonstrat *Sixtin. Amama in Anti-Barbar. Bibl. lib.* 3. *ad Jos.* XIV. 15. *pag.* 384. conf. cl. Samuel Bochart *Phaleg. lib.* IV. *cap.* XXXIV. *pag.* 339. *lit. E. &* 340. *lit. A.* Verosimilius est & putatur *Damascum Adamum* placide obdormivisse: vid. *dissert. sub praesid. Johann. Schroerdecker, de Adamo, edit. Weissenfelsa* 1678.

II. In eorundem Hebronensium agro, sepultos etiam Jacobi filios esse vult *Josephus lib.* 2. *Antiquit.* 4. *f.* 54. *A.* cujus verba haec sunt: *Moriuntur vero & fratres ejus cum feliciter in Ægypto vixissent, quorum quidem corpora post tempus aliquod posteri eorum & filii Hebrone sepeliverunt.* Unde colligitur, scribit *de Dieu in annot. ad Act. Apostol.* undecim Patriarcharum corpora *Hebrone* & quidem ante migrationem ex Ægypto fuisse humata. Verum *Josepho* contradicit *Stephanus*, qui *Actor.* VII. 16. testatur, filios Jacobi esse in agro Sichemitico humatos, quemadmodum de Josepho id ipsum expresse asseritur *Jos.* XXIV. 32. confer *Hotting. pag.* 52. *Adrichom. in Trib. Ephraim n.* 59. *fol.* 28. Circa *Stephani* verba *Act.* VII. 16. inquit *Muller.* solent moveri quatuor dubia. An (1) Jacobus dicatur sepultus in *Sichem* cum filiis. (2) An *Abrahamus* recte nominetur emtor *agri Sichemitici.* (3) An *Jacobi* ager emtus *Gen.* XXXIII. 19. *Jos.* XXIV. 32. sit unus idemque cum illo *Genes.* XLVIII. 22.

 fab.

Joh. IV. 5 (4) An conveniat *Mosi* & *Stephano* de natura pretii *Gen.* XXXIII. 19. *Jos.* XXIV 32 *Act.* VII 16? Ad (1) respondet *Mullerus negative* Quia *Stephanus* accurate distinguit filios à *Jacobo Act.* VII. 12 15. nec reliquit ullum, in tota oratione, vestigium evidentis necessitatis, quæ in nobis figat conceptum adversum *Mosi Gen.* L. 15 ad (2) *affirmative.* Quia (1) potuit *Stephanus* hanc *Abrahami* emtionem habere ex traditione, sicut *Paulus* illam suam de *Janne* & *Jambre* 2 *Tim.* III. 8. (2) conjecturæ ex *Gen.* XII 6 petitæ, non leguntur militant pro *Abrahamo.* Ignorabat *Abrahamus* moram peregrinationis, de qua demum *Genes.* XV. 13 Potuit ergo opinari, se defunctum imperata peregrinatione, postquam transiisset in *Sichem*, quippe in terras, à Deo monstratas *Gen* XII 7 Ideo applicuit animum ad paranda ea, quibus ad stabilem fixamque sedem opus est viro tanto (3) circumstantiæ diversæ occurrunt in emtione *Abrahami Act.* VII. 16 & *Jacobi Gen.* XXXIII. 19. Emit locum *Jacobus Tabernaculo* a filiis *Emmor*, parente *Sichem*. *Abrahamus monumento* à filiis *Emmor*, filio *Sichemi.* *Emmorem* dico filium *Sichemi*, quia partic & sic adhibetur *Luc* III 23. *seqq.* 6 15. 16. Movent aliquis, *Josephum* in agri *Sichemitici* parte, quam *Jacobus* emerat, conditum dici *Jos* XXIV. 32. Huic repono hoc. Sat est *Stephano*, multos jacere in ea parte agri *Sichemitici*, quam *Abrahamus* emerat, quia *Stephanus* promiscuè de filiis *Jacobi* loquitur *Act.* VII 15. conf. *B Gerhard. in Gen.* XXIII. 8. *pag.* 463. Ad (3) *distinguendo* Quia mihi hac in re placet judicium illorum, qui apud *Gerhard in Gen.* XLVIII. 2 *pag* 826. statuunt, agri *Sichemitici* partem aliam emtione *Gen.* XXXIII 19. aliam arcu & gladio i. e. jure belli *Gen.* XLVIII 22. ad *Jacobum* pervenisse Utrobique igitur de agro *Sichemmico*, at non de agri *Sichemitici* eadem parte, sermo est Ad (4) *declinando.* Quia dubium istud me non tangit, qui diversas historias à *Mose* ac *Stephano* recitari, contendo. Adeat qui volet, *Sanct in Act.* VIII *n* 51. & *Voss* 4. *Instit* O- *rat* 8. 12 pag. 151.

III. Hæc cl. *Mulleri* verba non in omnibus satisfacient Lectoribus, qui quædam obscura in illis, quare alia via incedit cl. Dn. *Heidegger in histor. Patriarcharum Exercit* XIII *p m.* 372 & dicit, duo esse in *Stephani* verbis, quæ Lectorem retardare

pos-

possent, quorum prius sit, quod monumentum illud emisse dicatur *Abrahamus*, cum id *Jacobo* tribuatur *Gen* XXXIII. 19. Posterius quod dicitur emisse a filiis *Emmor* ꝗ Συχὲμ i.e. filii *Sichem*, ut quidam volunt, cum *Emmor* non fuerit *Sichemi* filius, sed pater, ut in *Genes* & *Josua* clare docetur. Arripiunt hoc ἐναντιοφανὲς Judæi, ut N T auctoritatem convellant. Et prius quod attinet, constat quidem ex *Genes* XXIII 16 *Abrahamum* emisse sepulchrum, sed non a filiis *Emmor*, verum filiis *Ephron*, non *Sichem*, sed *Hebrone*. Quomodo igitur *Stephanus* dicit *Abrahamum* emisse monumentum a filiis *Emmor*? *Beza* & *Masius* in *Josuam* nomen *Abraham* suspicantur esse glossema a sciolo in margine scriptum. Scripsisse nempe Lucam existimant descendit *Jacob* in *Ægyptum* & mortui sunt & ipse & patres nostri, qui Sichemum translati sunt & positi in monumento, quod emit pretio argenti, nempe *Jacobus* repetitus ἀπὸ κοινοῦ. Id non satis animadvertentem semidoctum aliquem putavisse, ante ὠνήσατο deesse casum, & in margine scripsisse Abraham, ac si eo loco esset res de sepulchro, quod Abraham emisse dicitur *Genes* XXIII 16. Et quæ alia sunt quæ citato loco adduxit, ubi simul *Junii* & aliorum opiniones legendæ, inter quas *Beza* laudat, qui reddit *a filiis Emmor Patris Sichem* vid *pag.* 373. Varias etiam opiniones disquirentium collegit *Baldwin Wala. Comment. in Act. cap.* VII qui evolvatur.

IV Objicit ad hunc locum *R Isaac Ben Abraham in suo munimine fidei* Error, inquit, quod *Jacob* fuit sepultus in *Sichem*, qui tamen in spelunca *Macpelah* conditus esse legitur. (2) quod capita tribuum in terram *Canaan* translati, qui tamen in Ægypto sepulti solo excepto *Josepho Gen.* L. (3) quod *Abraham* emit Sichem, qui tamen speluncam duplicem emisse legitur *Gen.* XXIII. (4) quod ab *Hemor* emisse dicatur, cum tamen ab *Ephrone Chitæo* emerit *Gen* XXIII. (5) quod *Emor* dicitur filius Sichem, qui tamen est *Pater Sichem*, Gen XXXIII 19. Ad has Rabbini objectiones nervose respondit vir *Excell. Brandan. Henric. Gebhard. Profess. Gryphiswald.* ad *h. l. edit.* 1699. pag. *m* 154. 155 ubi primo illorum opinionem rejicit, qui σφάλμα esse concedunt, quia nimis periculosa concessio, &

adduxit *Glassii* sententiam, qui Ἀβραάμ patronymice poni pro *Abrahamide Jacobo*, *Philol. l. 1 pag. 172* asserit. Et hæc optimo à plerisque probatur. Aliam idem affert *pag. 275* ὠνήσατο τῇ τιμῆς ἀργυρίου ita per ellipsin exponens: *præter illud monumentum quod Jacob a filiis Emmor emerat. Walæus* putat, ad Ἀβραάμ subintelligi debere τοῦ h. m. quod emerat sc. Jacob Abrahamo ad designandum scopum, qui inprimis hic fuit, ut ager ille emtus primitiæ quædam esset terræ *Canaan*, cujus hæreditatem Deus *Abrahamo* promiserat. His prædictis suam adjicit explicationem *Excell. Gebhard.* his verbis: Putamus difficultatem commode tolli posse, si ἐν τῷ μνήματι ad ὠνήσατο τῇ τιμῆς de integro repetatur h. m. *translati sunt in Sichem, & repositi in monumento, quod Abraham parato argento emit*, & *in monumento, quod juxta filios Emor Patris Sichem.* Cætera quæ ad objectiones *Rabbinis* erudite respondent doctiss. *Gebhard. pag. m 155 & 156.* videnda, cum fuse de his omnibus egerit. Verum cum hæc ab aliis nervose tradita fuerint, non ulterius morabimur in hac controversia, sed videbimus, an Joseph cum fratribus in agro Sichemitico vel Sichemi sepultus fuerit?

V. Ad hanc quæstionem ex Rabbinorum Scriptis erudite respondit cl. *Joh. Benedict. Carpzov. in dissertat. Philolog. de sepultura Josephi Patriarchæ edit. Lips.* 1697. §. 24. ita disserens: Locum ergo sepulturæ selegerunt agrum Sichemiticum teste Scriptura *Jos.* xxiv. 32. ubi simul rationes Rabbinorum in medium profert præclar. Auctor disput. citatæ. Recte in *agro Sichemitico* vel potius *Sycharitico*; nam sepulchrum *Josephi* non prope *Sichem*, sed *Sychar* fuisse demonstrat Angl. *Thomas Fullerus* in *Pisgah-sight of Palestin. lib. 2. cap. 9.* Ex harum civitatum *Sichem* & *Sychar* situ facile patescit, ubi sepulchrum *Josephi* fuerit, nempe prope *Sychar*, quippe ibi fons *Jacobi* & *altare* ut ex *Evangelista Johanne* perspicue patet. Sed audiamus ipsum prius *Fullerum fol.* 198 *lib. 2. cap.* 9 loquentem: *Near to Schechem was a parcell of ground which Jacob bought of the children of Hamor for an hundred peeces of money wherein he spread his tent, and erected an Altar called God the God Israel*, Genes. xxxiii. 20. Ubi tamen monendum, quod *Henricus Ainsworth. comment. in h. l. fol. m.* 123. asserat ex *Johann.* iv. 5. *Sichem* pro *Sychar* positum esse. Ita quoque *Nicol. Lloyd. in Dictionar. Geograph.* ex *Eu-*

Eusebio & aliis probat *pag. m.* 941. *edit. Genev Euseb.* inquit: Συχὰρ πρὸ τῆς Νέας πόλεως πλησίον τοῦ χωρίου, ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. vid. *Burchard.* & *Sanct. Torsell.* Hic quoque consentientes habemus *Vatablum* & *Johannem Drusium*, qui ex aliis probatis Scriptoribus ita disserit in annot. ad caput *Joh.* IV. cujus verba producere non pigebit *Sichar* urbs Samariæ, quæ & Sichem Græce est Συχάρ & Σύχεμ variantibus libris. Syrus habet *Sachar* Ebraicè dicitur ea quod scribunt *Sichem.* Id posterior ætas in Sichar mutavit. Non enim certe adduci possum ut credam errorem esse exscribentium *Sichar* pro *Sichem. Hieronym in Nom.* ex *Johan.* Corrupte autem pro Sichem, quæ transfertur in humeros, ut Sechus legeretur usus obtinuit. Puto eum scripsisse, ut *Sichar* legeretur. Videtur *Sichem* medio ævo dicta fuisse *Sichar*, in quo & *Belior* dicebant pro *Belial*, *Beelzebul* pro *Beelzebub*, immutatione ultimæ literæ tantum. Hanc *Eusebius* collocat ante *Neopolim*. alii candem faciunt cum *Neapoli.* Hæc *Drusius.* Si ergo *Sichem* pro territorio accepimus, sub quo *Sychar* quoque continetur, stare quoque possum verba Stephani.

VI. Verum his omnibus calculum non adjicimus album *Drusio*, qui *Sichem* eandem fuisse civitatem cum *Sychare*, cum tamen duæ distinctæ civitates, licet non procul a se invicem sitæ fuerint, uti ex tabula ex *Fullero* paulo allato cognoscitur. Expresse quoque *Gen.* XXXIII. dicitur, quod Jacob Sichem urbem non ingressus, sed juxta Sichem & Sychar tentorium habuerit, quare potius *Eusebio* adstipulamur, qui *Sychar* ante *Neapolim*, quæ *Sichem* est, collocat Sed iterum ad *Fullerum* nos conferimus *Afterwards Jacob gave it as a portion to his son Joseph whose bones brought out of Ægypt were barried therein.* Ubi autem hæc portio fuerit, ostendit citat Fuller fol. 199. ita scribens: *Near to this parcell of ground which Jacob gave to Joseph, stood the city Sichar, wherein was the well, at which that excellent discourse passed betwixt our Saviour and the Samaritan woman.* Ex his sane clare elucet locum portionis & sepulturæ *Josephi* prope *Sychar* fuisse, a qua non longe distitam fuisse urbem *Salem*, id quod quidam ex textu Hebræo eliciunt, uti Munster qui textum Hebr. ita vertit: Et *Jacob* venit in *Salem* civitatem *Sichem*. Et Anglus: *And Jacob came tot Schalem a city of* Sche-

Schechem. Quæ opinio non adeo improbabilis videtur quibusdam. Alii falvum advenisse exponunt: vid. *Fag.*

VII. In *agro figuli* destinatur *Sepulchretum peregrinis*, *Matth.* XXVII. 7. Hunc agrum nonnulli faciunt vicinum templo, sed his contradicit *B. Gerhardus harmon. c.* 190 *f.* 115. docetque agrum extra urbem fuisse. Ad latus australe montis Sion, jactu lapidis a piscina superiore collocat hunc *Adrichom. in descr. Jerusalem, n.* 216. *fol.* 173. Hic quoque Thomas *Fullerus in Pisgah-sight extra Jerusalem* prope agrum fullonum locavit agrum figuli, qui ita scribit: *Pass we from the north-west, to the south-east part of the City, where without the walls, we light on the Potters fild where men of that trade made brittle plate in abundance.* Unde autem ager hic nomen traxerit operose disquirit *Sanctius in Act. Apost. c.* I. 19. *num.* 46. *seqq.* Facile autem elucet. Dictus enim ager figuli, quia ibi vel figuli argillam effoderunt, ad conficienda vasa aptam, vel quod locus sterilis & nullius usus, quam ut in illum fracta vasa conjicerentur, quod probabile videtur, quia vili pretio emtus est a Sacerdotibus: vid. *Fuller. lib.* 3. *cap.* 13. *fol. m.* 348. Recte hic locus ad sepelienda cadavera aptus, quia etiam Gentiles arbitrati sunt, ut steriles agri sepulturis destinentur. Hoc *Plato in legibus lib.* XII. jubet, & *Cicero lib.* 2. *de legib.* vetat *ex agro culto, eove, qui coli possit, ullam partem sumi sepulchro, sed quæ natura agri tantummodo efficere possit, ut mortuorum corpora sine detrimento vivorum recipiat*, &c. conf. *Leonhard. Coquej. in not. ad Augustin. de C. D. cap.* XXXIV. *pag. CCCCCCCII.* Platonis legi obsequutas esse gentes Gyraldus & ex monumentis ipsis & eorum Inscriptionibus, & nota, quam ea adjuncta habuere, probat. Ea est, IN AGR. P. de hujusmodi inscriptione agit *Valer. Prob. de not. Roman. pag. XXVII.* IN. AGR. P. XX. quod exponit: *in agro pedes viginti.* Sic IN. AGR. P. IIII. *In agro pedes quatuor.* Eo *Johannes Kirchman. lib.* 2. *de Funer. cap.* XI. locum *Horatii* trahit: qui habetur *lib.* 1. *Serm.*

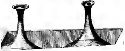
Pantolabo scurra Nomentanoque nepoti
Mille pedes in fronte trecentos cippus in agrum
Hic dabat.

Ubi vetus Scholiastes in FRONTE interpretatus est, in latitudine, IN AGRUM in longitudinem. Ut autem Benevoli Le-

Apertum et trinæ.

Binæ

Singulæ ollæ

Lectores eo melius rem percipiant, ex *Radero Comment. in Martialem* figuras adpictas exhibemus, quæ a *Joanne Bairro* ipsi communicatæ sunt. Eruta, inquit, nuper in Italia via Nomentana illustria quædam monumenta. - - quæ illa ipsa delineata mecum communicavit, conditoria, inquam, cippos, testas, cineres lapides, inscriptiones, dimensiones tumulorum, quæ omnia cælo expressa tibi hic propono: sunt verba *Raderi*, ex quo & Benevolis Lectoribus dabimus.

Inscriptiones sunt numero XXXIII. quas ordine colloco.

A.

1.
C. LUCRETIO.
G. F.
PRIMIGENIO.
SIBI. ET. SUIS
IN. FR. P. XXVII.
IN. AGR. P. XII.

2.
DIIS MANIBUS.
ATILIÆ COMPSÆ.
VIXIT ANNIS XXX.
C. JULIUS. HELIUS.

3.
DIIS MANIBUS
JULIÆ PRIMIGENIÆ
VIXIT ANNIS XXVIII.
JULIUS EYCOSMUS.
CONJUGI. SUÆ
BENEMERENTI. FECIT.

4.
COMINIÆ.
AGRÆ
GALLIA
CAVILLA. MATRI
PIENTISSIMÆ
B. M. F.

5.

D M.
LUCIO. VALERIO.
L. F. ANIESI
FORTUNATO
CREMON. MILI.
COH $\overline{XV}$ RO.
CANDIDO LEG
VALERIAN. ANATOLI
Æ. NAT. COH I. PR. 7. AVR.

6.

VARIÆ
THALEÆ

7.

AMPUDIÆ
HELPIDI.

8.

B. LUCIÆ PAVLINÆ
CONJUGI. B M.

9.

Q. PLOTI. Q. F.
FELICIS.
IN FRO. P. $\overline{XII}$.
IN. AGR. P. $\overline{XII}$.

10.

FL. ONESIMVS. MIM-
MIANÆ VER. SVÆ
FECIT Q. V. A. $\overline{IIII}$. M X.

11.

D M.
T. FLAVIO
SYMMACHO
FEGIT
T. FLAVIVS
ABASCANTVS
LIBERTUS. B. M.

12

D. M. S
PHÆDRO.
T. FLAVIUS PHIDIAS.
ET FLAVIA OSIME.
FECERVNT. FILIO
KARISSIMO
PARENTES
INFELICISSIMI
V. • A • XVIII.
ME. • V. •

C. 13.

IN FR. P. IIX
IN AGR. P. XII.

14

Q. TITIO. PASTORALI
FILIO NATVRALI.
PIENTISSIMO QVI
VIXIT ANNIS XVIII.
DIEBVS IIII. L. AXI
LIVS MVSEIVS
PATER AMANTISSI
MO FIL FIERI. F.

D. 15.

C. JVLIVS.
HILARIO.
IN. FR. XII.
IN. AGR. XII.
D. M. S.

16.

D. M
C. SETONIO DE
PETILIA SINTHRICH.
BENEMERENTI. FEC.
ANNIL. MENSOR.
DIEBUS. VII.

17.

DIS MANIBVS
C MUCIO. JANVAR.
C. MVCIVS JANVARIVS. LIB.
PATRONO. OPTIMO
FL. JVLIÆ SECVNDÆ CONJVG.
M. ET SIBI LIBERTIS. LIBERTA-
BUSQ QVIQ AB. IS MANVMIS-
SI. MANUMISSÆVE POSTERIS-
QVE. EORVM.

18

DIS MANIBVS. DIDIO.
ROMANO ET DIDIÆ C F.
VENVSTÆ ET DIDIO VE-
NUSTO. C. DIDIVS. AGATHO
MEA PATRONIS OPTIMIS
FECIT BENE MERENTIBVS
ET. LIB. LIB. POSTERISQ SUIS.

E.

19.

M. COCCEJVS
CL. MEGORICIA
M. COCCEJVS
GL. MENICANO
COCCEIA M. F. PHILVMINA
ELPIDIA. M LASSO
IN. FR. P $\overline{XIIX}$. IN. AGR. P. $\overline{XII}$.

20.

DIS
MANIBVS
M MINATIO. M. F.
AVGVSTALI VIX.
ANN. $\overline{L}$. MENS. $\overline{V}$.
M. MVNATIVS. RVS-
CVS. FILIO CARIS-
SIMO. FEC.

21.

D M.
P, ATVCIVS. MAR-

CELLINVS. TERENTIÆ
ELEVTHERIDI. SANCTÆ
FECIT BENEMERENTI.

22.

D M
P ENNIO
CONSTANTI
VETERANO
CONJVG BENE
MERENTI. AN
TISTIA THREPTIA
FECIT.

23

VETVRIÆ EVTYCHIÆ
Q VIXIT AN LXV. M V.
DIEBVS XV. MATRI. DVLCIS
PIENTISSIMÆ FECIT
M. ANNIVS JVSTVS. FIL.
PIENTISSIMVS BENE
MERENTI. DE. SE. CVM. M
ANNIO THREPTIO PATRE
SVO. ET AVO IV. K D.

F.

24.

DIS MANIBVS
VRBANÆ
M VICTORIVS
THREPTIVS. B. M.
IN. F. P. IV.
IN. AG. P. IV.

25.

IN FR. P. X.
IN. AGR. P. XII.

26.

M. CORNELIVS
EPITYNCANVS
SEMPRONIÆ
SATYRÆ.

27.
TITIÆ LOGE
CN. MVNATIVS
ERITYNCANVS
CONJUG. B. M.
TITIVS NICEPHOR.

G.

28.
DIS. MANIBVS.
C. PAPIRIVS
C. F. SCAPTIO
PVDENTI. VET.
EX COH. II. PR.
7. VIBI.
VIXIT ANNIS L.
T. F. I.
IN. F. P. IX
IN. AG. P. V.

29.
D M.
L. VALLIO. CARPO
BENEMERENTI
PIENTISSIMO PATRI.
VALLIA. PRIMITIVA
FECIT.

H.

30.
IN FR. P. XII
IN. AGR. P. X
DIS MANI-
BVS.

31.
D. M.
L. STERTINIO.
HYLÆ CONJVGI
KARISS. VETTIA
MAGNA. ET FILIA
FECERVNT.

32.
M • MARI.
PRIMIGENI.

Ad

Ad quæ sequentia annotavit *Raderus*, quæ hic tradere non inutile putamus. Duorum circiter pedum, inquit, altitudinis terra egesta, primo cippi, secundo lapides tam literales, quam rudes, tertio ipsa conditoria, trinis, binis vel singulis ollis repleta, comparuere: nullam vacuam, plures ad summum usque ossibus & cinere frustulentas reperi. Extabant & in mediis agris, lapidum, seu literarum fragmenta. Forte ut *Siculus Flaccus, libr. de conditione agrorum*, censuit, Sepulchra in locis saxosis & sterilibus, etiam in mediis possessionibus fecerunt. In his exscripsi notata num. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. Formam loci religiosi, cæmenta terræ mixta, notanter designabant: hunc olim sepimentis munitum fuisse conjicio. *Macer. l. 17 p. 10 lib* 1. ad legem vicesimam hæreditariam D. de Religiosis & sumptibus funerum. Monumentum autem sepulchri, id esse, *Divus Hadrianus* rescripsit, quod monumenti causa muniendi ejus loci, factum sit. Ita quia præter album & subrufum, ordinariæ glebæ colorem, frusta munimentum designantia aspexi, intra quæ, etiam sepulchris & ollis inania loca notari maxime in signatis B. C. D. H. *Ulpian. I. C.* consului, qui *l. 73. Æde sacra pag.* 10. *D. de contrahenda empt. de locis puris* me admonuit. Intra materiam, inquit, sepulchrorum, hortis vel certis culturis, loca pura servata si nihil venditor nominatim excepit, ad emptorem pertinent. Trigesimi secundi numeri, ærea, inter ollas unica & sola, si sæculi sequioris non est, saltem ex alterutra *Marciani* distinctione legis 39. D. de relig. & sumpt. funerum seqq. verbis cò collocata præsumitur. Videtur autem, inquit textus, terrâ conditum, & si in arcula conditum hoc animo sit, ut non alibi transferatur. Sed arculam ipsam si res exigat, in locum commodiorem licere transferre, non est denegandum.

VIII. Sed iterum ad illud, à quo paululum digressi, scil. agrum figuli, revertamur & alterum nomen ipsi impositum examinamus, qui dictus quoque fuit *Hakeldama*, id quod indicatur *Act.* 1. 19. §. 16. Audiamus *celeb. Angl. Thom. Fuller.* in *Pisgah-fight of Palestin. lib. 3. cap.* XIII. *fol. m.* 348. qui ita disserit: *It was afterwards called* Aceldama, *or the field of blood, because purchas'd with the price of Christs blood, and not (as some*

may

may erroneously conceive) because hand sollen with the blood of Judas therein when his bowells gushed out. The place of whose self-execution is shewen to pilgrimes, some distance hence, on the South-West of the City, where he, who had lived a thief to his Master, dyed a felon of himself, hanged, sty some, on an Elder, say others on a Sycomore three. Non igitur vult Auctor, agrum *Hakeldama* dictum à sanguine Judæ suspensi, uti multi contendunt, sed quia pretio pro sanguine Christi dato, emtus sit. Quod ad nomen attinet *Hakeldama*; quis dubitat scribendum esse cum H, Heth. Melior ergo Scriptura Latina, quam Græca, Nam Græci scribunt Ἀκελδαμά, quod tamen aspirandum esse putamus. Licet etiam scribere *Haceldama*. Nam Syriace חקל *ager*. Id factum ex Hebr. חלק per metathesin. Forte Hierosolymitani dicebant חקל Hacel *ager*. Si nunc *Haceldama* locus sepulcrorum seu sepulturæ ad sepeliendum peregrinos fuerit, vix probabile est, quod à sanguine tantum nomen habuerit, eo quia emtus pretio sanguinis Christi. Non negamus quidem hoc, cum Scriptura Sacra hoc affirmet *Matth.* XXVII. 8. quod *ager sanguinis* sit dictus, non, quod prius hoc nomine non potuisset dici, verè enim erat [illegible] חקל *ager immundus, cœnosus*, ubi argillæ copia illum lubricum reddebant.

IX. Si ergo hunc agrum Sepulcris tribuimus, uti quoque ex Scriptura patet, jure meritoque illum *Haceldama* vocamus, ut vel ab חקל & [illegible] dicatur, significetque agrum, ubi homines mortui *silent, quiescunt*, quippe [illegible] verbum notat *siluit, quievit*. Optime igitur applicari potest ad locum, ubi Sepulcra mortuorum sunt, & ubi nil nisi silentium & quies est, id quod bene huic convenit loco. Vel (2) ab חקל & [illegible] quod denotat *agrum*, ubi cadavera *occultantur* vel *conclusa sunt*. Vel (3) ab חקל & [illegible] quod teste *Schindlere fol. m.* 706 cognationem habet cum [illegible] significatque *mersus, demersus fuit*. Quis igitur hinc non conjecturabit, quod *Haceldama* jure dicatur de agro hoc, ubi peregrini mortui sepeliebantur. Sed missis his ad alia pedem movemus.

X. Alius jam sequitur sepeliendi locus, quo cadavera in *montibus* sepeliebantur, quale sepulcrum fuit *Aaronis Num.* XX, 24. 25. vid. *Henric. Ainsworth, Comment. in h. l. edit. London*, Similiter sepulcrum *Josue* in monte erat, *Jos.* XXIV. 30. *Jud.*

11. 9. uti *Frideric. Mullerus Prof. quondam Gissensis in dissert. de Sepulcris* cum aliis statuit, quæ opinio primo intuitu genuina videtur, quippe in locis citatis expresse legimus in versione Anglicana: *And they burried him in the border of his inheritance in Timnah-Serah, which is in mount Ephraim*, i. e. und sie begruben ihn in den grängen seines erbes in Timnath-Serach / die auf dem berge Ephraim lieget / & miramur, quod citatus Mullerus cum aliis hinc elicere velit, & asserere, quod Sepulcrum Josuæ in monte fuerit. Ex textu enim non constat, quia mons Ephraim teste Anglo doctiss. *Thoma Fullero in Pisgah-sight of Palestin, lib. 2. c. ix.* certus tractus regionis montosus fuit, ita tamen, ut etiam civitates in vallibus ipsius exstructæ fuerint, uti ex tabella ibi adjecta clare perspicitur. Ut autem sciamus quomodo hæc civitas cum finibus in hæreditatem Josuæ cesserit, evolvamus *caput* xix. 5. ubi clare extat, quod ab Israelitis Josuæ data sit. Consentientes hic quoque habemus *Thomam Fullerum lib. 2. c.* ix. *fol. m.* 187 *& Dapper* in der Beschreibung der Landschaft Palestina *fol. m.* 146 *edit. Amstel.* quorum prior in hæc erumpit verba: *Amongst the remarkable places in mount Ephraim we find Timnah-Serah on the northside of the hill Gaash, where when they had made an end of dividing the land, the children of Israel gave an inheritance to Joshua.* Et paulò post: *In Timnath-Serah asked and built by him, Joshua afterwards was buried.* Recte & clare asserit Anglus Sepulcrum Josuæ in finibus Timnath-Sera fuisse in valle prope montem Gaas montis Ephraim seu tractus illius regionis. Audiamus etiam *Dapperum* ita disserentem: Diese Stadt lag in Ephraim auf dem Berge Ephraims Mitternachts werts von den Berge Gaas / und ward von den Israeliten dem Josua zum Erbtheil gegeben / wie er den auch in derselben gewohnet und begraben worden. Numquam hinc colligere possumus in monte sepulcrum Josuæ fuisse, sed potius affirmamus, illud in parte quadam hujus regionis fuisse, non quidem in urbe ipsa, sed ut Anglus reddidit, in finibus urbis terræ.

XI. Eleazaris Sepulcrum in monte fuisse constat ex Scriptura Sacra *Jos.* xxiv. 33. confer. *Thom. Fuller. Pisgah-sigt of Palestin, lib. 2. cap.* ix *fol. m.* 201. qui ita: *Here religious Eleazar the son of Aaron war buried in this hill belonging to his son Phinehas.* Vid. *B. Geier, Tract. de luctu Hebr. cap.* vi. § 9. *pag.*

m. 116. Machabæorum *Sepulcra splendida* in monte prope *Modinam* fuisse legitur 1 *Macab.* XIII. 27, 28, 29. *Modina* autem erat civitas Palæstinæ in Juda in monte excisa vid. *Nicol. Lloyd. Dictionar. Geograph. pag. m.* 651. *edit. Genev.* Dapper in der Beschreibung der Landschaft Palestina *fol. m.* 374. *edit. Amstel.* qui ita: In Modin war das grab Mattathie und seiner Söhne, cui adstipulatur *Thom. Fullerus in Pisgah-sight of Palestin. fol.* 211, *lib.* 2. *cap.* 2. *edit. Lond.* qui in mappa optime expressit, & cuivis sepulcrum perlustrandum sistit. In monte quoque erant sepulcra seu multitudo sepulcrorum, de qua 2. *Reg.* XXIII. 16 vid. *Geier. Tr. de luctu Hebr. cap* VI *pag. m.* 117. Testantur hoc etiam probatissimi Auctores, qui uno ore quasi confitentur Sepulcra in montibus fuisse: vid. *Hottinger. Cipp. Hebr.* Ita quoque *Virgil. lib.* XI, *Æneid. vers.* 849.

- - - - fuit ingens monte sub alto
Regis - - - - - - - bustum.

Testantur hoc quoque tumuli in collibus *Upsaliæ* ad *Fyriswall* excitati, vid. *Joh. Loccen. antiquit. Sueo Gothic. pag.* 113 *Stephan. Johann. Stephan. not. in Saxon. Hist. Dan. lib.* 3 *fol. m.* 91. Quare extra omnem dubitationis aleam ponitur, montes loca sepulcrorum fuisse.

XII. *Valles* quoque sepulchrorum loca fuisse probant varia Scripturæ testimonia. In *valle* humatus est *Moses Deut.* XXXIV. 6. Hic Scriptura expresse docet, *Mosen* in valle sepultum esse. Ita enim *Zeiler. Centur* IV. *var. quæst. quæst.* 2. scribit: Moses ist auf den höchsten gipfel des Berges Nebo / Phasga genant gestiegen / davon er das gantze gelobte Land übersehen / hernach gestorben / und gegen Chegor begraben worden ist / so der lezige berg / auf welchen der warsager / Balaam / von den Moabiter König Balack geführet worden. Similiter *Eutychius Patriarcha Alexandrin. in Annal.* scribit: *In regione Moab, & sepultus est in valle in terra Moab.* Errat vero *Hermus*, quando *in Comment. ad Script. Sacr. Sancto Barrin* tribuit, quasi de Mose asserat, quod *sepultus sit in monte Hor.* Ita etiam G. *Syncellus* à veritate abit *in Chronograph. pag.* 142. statuens, Mosen in monte *Gar* mortuum esse. Contra Scripturam hi omnes asserunt, quæ expressis verbis affirmat, in *valle* sepultum fuisse Mosen: cum tamen aliter quoque sentiat *Fullerus lib.* 2. *fol. m.* 63. quod miramur, inquiens: *Here*

scil.

(scil. in monte) *Moses was buried.* Melius *Henric. Ainsworth, Comment. in Deut. fol. m. 167.* statuit, scribens: *He died in the mountaine, but was buried in a vally* confer. hue diss. *B. Gerhardi de sepultura Mosis edit. Jenens.* Vallem cadaverum innuit *Jerem. cap.* XXXI. 40. ubi *Assyrii* ab Angelo interfecti sepulti jacebant.

XIII. Nobiles quoque audiunt in hac materia *Vallis Cedron* seu *Josaphat* & *Vallis Ben Hinnom*, quarum illa immani demissa sinu jacet inter latus Hierosolymorum Orientale ac montem Oliveti, teste *Joseph.* VI. *bell. Jud.* VIII. *f.* 908. Hæc illa meridionalior est juxta introitum portæ fictilis, *Jerem.* XIX. 2. conf. *Saubl. in Act.* 1. *n.* 49. *pag.* 37. vid. quoque *Jos.* XV. 8. XVIII. 16. Utramque vallem apud *Adrichomium in delin. Jerusal.* rigat *Cedron* torrens, à cujus ripis olim parum distitisse promiscua Sepulcra turbæ Idololatricæ, rectè colligunt Interpretes ex 2. *Reg.* XXIII. 6. 2. *Par.* XXXIV. 4. Sed utra in valle, quave in vallis parte, extiterint hæc Sepulcra, quove nomine sint censenda, nemo rite docuerit ex iisdem Scripturæ verbis. Cæterum in valle *Josaphat* olim fuisse commune civitatis cœmiterium vult *Adrichom. descript. Jer. f.* 172. *n.* 204. conf. *Quenstedt pag.* 192. *seq.* In valle Josaphat sistendum esse genus humanum extremo die, cum Christus, eodem modo, ut adscendit in cœlos, veniet ad judicium, tradit *Adrichom.* l. c. conf. ibid. *f.* 170. *n.* 192. contra quam traditionem evolvantur *B. Gerhard T.* 9. *de extrem. judic.* & *Thom. Fuller in Pisgah-sight of Palestin lib.* 2. *cap.* XIV. *fol. m.* 294. *edit. London.* Hinc traditionem ortam putamus illam, quibusdam solennem, provocationem ad vallem *Josaphat.* De hac provocatione viderint Theologi: conf. *Lobenthal. Colleg. Polit. Ex.* 12. *q.* 11. In valle *Ben Hinnom* secreverat idolomania Judaica locum amplissimum aris Baaliticis, ubi filii filiæque dicabantur Molocho, 2. *Par.* XXVIII. 3. vid. Beyer. annot. ad *Selden. de Diis Syr. Kircher. Oed. Tom.* 1. *Syntag.* IV. Secretum hunc locum appellarunt *Topheth.* Istud *Topheth* profanavit & fœdavit Josias Rex Judæ, 2. *Reg.* XXIII. 10. eidemque *Topheth* minatur *Jerem. cap.* VII. 32. quod ob defectum aliorum locorum huc aliquando inferenda sint *cadavera* cæsæ multitudinis. Ex hoc evidens fit, quod in *Topheth* ante fœdationem Sepulchrum

nullum fuerit, nec esse potuerit, nec ex Scriptura probari potest, quod ad sepulcra locus destinatus fuerit.

XIV. Sub *arboribus* etiam fossa sunt Sepulchrum *Debora*, infra *Bethel* sub *Allon*, *Gen* XXXV. 8 vid *Henric. Ainsworth annot. in h. l fol. m.* 128. *edit Londin* conf *Targ. Hierosolym. Johan Rompart parallel. Sacr & profan. pag m.* 151. *edit Amstel.* 1689. *Saul* in Jabes sub *Eschel*. 1. *Sam.* XXXI 13. sub *Ela* 1. *Par.* 11. 11. Peregrina hæc arborum nomina *Allon* & *Ela*, crucem altam figunt interpretibus. Nobis satisfacit cl. *Johan. Henric. Ursin.* qui glandiferas esse arbores, quales sunt *Quercus*, *Ilices*, *robora*, docet *Arboret. Bibl. c.* XIII. 2 *p.* 204. seqq. Utrumque vocabulum citatur *Os.* IV 13 Voce *Eschel* autem significari nemus, vult ex *Genes.* XXI. 33 *Buxtorff. in Lexic. Hebr* confer *Henric. Ainsworth. Comment. in h. l. fol. m* 83 *edit. Londin.* Porro antiquioribus temporibus pro Regum & Principum sepultura honestissimum locum in nemoribus ac Lucis, imo sub quercubus fuisse, judicat *Sanctius in* 1. *Sam.* XXXI *n* 20 conf. *Ursin. l. c. p.* 205.

XV. Denique *Sepulcra* apud Hebræos etiam ad *viam* erant, quale Sepulchrum *Rahelis* erat, quæ tumulata fuit ad viam, quæ *Bethele* ducit *Bethlehemum*, *Gen.* XXXV 19 in loco cujus à Bethlehemo est intervallum Kibrath Haarez, *Gen* XXXV 16. conf. *Adrichom. in Trib. Benjam. n.* 101. f. 19 Quantum istud sit intervallum prolixe disquirit *Ludovic. de Dieu animadv.* in *Gen.* XXXV. 16. *pag m.* 44. 45. *edit. Lugdun Batav.* 1648 qui ita: Unde conjicio כברת הארץ esse tantum terræ tractum, quantum unius funis dimensio absolvebat, i. e unius agri, arvi aut jugeri spatium. Nec omittendus Benjamin, qui distantiam Sepulchri Rachelis a Bethlehem descripturus, dicit esse *prope Bethlehem ad dimidium circiter milliare.* מיל est bis mille cubitorum, igitur כברת מיל est distantia mille circiter cubitorum, sive mille & quingentorum pedum. Et hæc de locis Sepulcrorum sufficiant.

CAPUT XVI.

De Sepultura animalium aliarumque rerum apud Hebræos usitata.

Non solùm *cadavera*, sed etiam *animalia aliæque res* apud Hebræos sepeliebantur & terræ mandabantur. Quod ad animalia attinet, affirmamus, quædam fuisse, quorum cinis non modo, sed ipsa quoque cadavera sepulta fuerunt. Inter hæc primo recensentur sepulta primogenita animalia, de quibus ita commentatur *R. Maimon. in P. 2. in libr. de primogenitis cap.* III. §. 4. seqq. Si quis mactet animal primogenitum, & postea ipsi innotesceret ejus vitium, licet vitium per mactationem non esset immutatum, v. g. si pes anterior vel posterior præcisus esset, posteaquam jugulatum erat, sine jussu hominis vitia censentis, erat prohibitum, & sepeliebatur, sicut animal primogenitum mortuum. Deinde §. 9. & 10. ulterius hanc in rem scribit. Si quis primogenitum animal mactaret, nec censori ostendisset, debuisse pecunias restitui, & quæ nondum comesæ carnes erant, sepeliri. Si autem primogenitum laceratum esse pateret, posteaquam detracta pellis erat, pellem fuisse combustam & carnem sepultam, si cum vitio suo esset jugulatum censoris jussu, carnem quidem sepultam fuisse, sed pellem datam Sacerdotibus. Denique cap. IV. §. 12. 13. & 16 docet, etiam abortum animalis primogeniti, ut & massam sanguinis per abortum ejectam, nec non exsectum ex matre foetum primogenitum debuisse sepeliri. Quo pertinet etiam, quæ cap. IV. §. XI. leguntur, de bestia sacra, secundinam patiente, quod sepeliri secundinam necesse esset. Hæc recenset ex *Maimon. plur. reverend. Dassov, in dissert. de sepultura animal. §. 5.*

II. Similiter asinus primogenitus & non redemtus securi percutiendus erat, & postea terræ mandandus. Ita annotavit *Maimon, in P. 3. in lib. de rebus sacris, quæ facta erant illegitima, c.* XIX. §. 11. Licet igitur sepeliretur asinus primogenitus, tamen minus sepultura asini in genere de ejus sub dio pro-

jectione, ut a canibus devoretur, accipi potest, sicut interpretatur *Jarchius in 2 Paral.* xxxv. Præter hunc bos lapidibus obrutus sepeliri debebat. Non enim poterat edi, licet post lapidationem mactatus esset, & alias mactatio res esui illicitas, redderet licitas, imo ne quidem carnis ejus canibus objici debebant, sed abscondendæ sub terra erant, ne vel minimus ex iis usus caperetur. Ita *Henric. Ainsworth. comment. in Exod.* xxi. v. 28. *fol. m.* 84. ex *Maimonid. lib. de prohibit. cib. cap.* iv. *sell.* 22. refert: *this law teacheth, that when sentence is past upon it to be stoned, it is forbidden, and is made as an unlawfull and uncleane beast. So that if any before hand kill it after the lawfull manner of killing beasts, it is unlawfull for any use. And so after it is stoned, it may not be sold, nor given to dogges.*

III. Præterea sepeliebatur vitula, quæ cædi solebat, ut sanguis hominis occisi, in via inventi, averteretur, cujus mentio injicitur *Deut.* xxi. 4. *seqq.* Ritus & ceremonias observatas recenset *Magnif. & celeberr. Wagenseil. in Sota*, qui evolvatur. His ita peractis, vitula decollabatur & sepeliebatur in loco, ubi occisa erat, teste *Maim. c.* x. *§.* 6. cujus verba Anglice enumerat *Ainsworth. Comment. in Deut. fol. m.* 84. his verbis: *After it was beheaded, and expiation made, the heiffer was burried in the place where it was killed.* Ita quoque *avis mactata* hominis leprosi *sepeliri* debebat, quæ describitur *Levit.* xiv. 4. 5. Sive igitur fuerint duo pulli columbarum, sive aliæ aves; attamen illa, cujus sanguis excipiebatur vase fictili, sepeliebatur, annotante *Ainsworthio Comm. in Levit.* xiv. *fol. m.* 76. *edit. London. ex Maimon. Tr. de lepr. c.* 11. *§.* 1. Hæc & alia animalia sepeliebantur, quæ adducere nolumus, cum hoc fecerit *plur. vener. Dassov. in citat. dissertat.*

IV. Quemadmodum etiam apud Hebræos moris fuit, ut animalia sacra mortua, & animalia profana in atrio templi mactata sepeliebantur, de quibus egit *prælaudat. Dassov.* §. 10. Ita quoque Ægyptii horum vestigia presserunt, qui animalia sacra mortua sepeliverunt, uti quibusdam testimoniis jam probabimus. Ægyptii *Apim* ut Deum cultum mortuum, magnifice sepeliunt, uti ex Diodor. Siculo refert *Athanas. Kircher. in Oedip. Ægypt. Syntag.* iii. *fol. m.* 200. *edit. Rom.* Cane mortuo luctum indicunt & sepeliunt. Refert quoque *Herodotus*, Ægyptios

gyptios ob felis mortem supercilia rasisse, qui addit: Feles mortuas saliri solitas, atque ita Bubastum deferri, ubi sepeliebantur. conf. *Ouzel not. ad Minuc Felic in Octav pag. m.* 264. Tali honore *Crocodilos* quoque afficiebant uti pluribus eit loco ostendit *Ouzel.* Hunc ritum ab aliis gentibus observatum fuisse lib. 2. fuse demonstravimus, quare nullum dubium quin hic mos fere omnibus gentibus familiaris fuerit.

V. Quod porro attinet ad alias res, quæ etiam terræ mandabantur apud Hebræos, tunc in Scriptura reperimus crines Nasiræorum qui comburebantur, vid. *Num.* VI. Præterea Rabbini quoque statuunt, quod crines etiam sepulti sunt, sive enim ille tonderet in Sanctuario, sive in provincia, nullum poterat ex crinibus detonsis usum capere, sed terræ committere debebat, uti discitur ex *Maimon in lib. de Nasir c.* VI §. 14. Nec silentio pede transeundum, quod si gladio animadverteretur in maleficos, ille gladius terræ crederetur, sicut etiam sudarium, quo fauces delinquentium constringebantur, & lapis ille major, quem testes in lapidandum magno impetu conjiciebant, unà cum ligno, ex quo obrutum lapidibus cadaver suspendebatur, tanquam exsecrandæ, oculisque subducendæ res, sepeliebantur, uti legere est in *Maimonide in libr. de Synedriis c.* XV §. 8. seqq. confer. cl. *Schickard in* [illegible] *cap.* IV. *Theor.* XIV. *pag. m.* 248. *edit. Lips.* De suppliciis instrumentis cum reo supplicium passo defodiendis videatur *R. Geyers Tract. de luctu Hebraeor. cap* VI §. 15. *pag.* 140. Ejusdem consuetudinis meminit *Samuel Petitus lib.* 1. *Var. Lect. c.* V *pag.* 25. confer. annot. celeb *Carpzovii, pag. m.* 249. Simile quid reperitur in *Johan Baptist Casalii libro de profan. & sacr. veter. ritib. part* 2. *pag. m* 336. *edit. Francof. & Hanoviae* ubi instrumenta martyrum cum martyribus sepulta fuisse asseritur, ita apud Hebræos liber Legis sepeliebatur: vid. *Schickard. pag. m.* 126.

CAPUT XVII.

De Visitatione Sepulcrorum Judaica.

I. Delira gens a veritate secedit longius, quo diutius trahit spiritum. Ita recepit inter fundamenta legis, hanc fidem, quod omne bonum sibi accidat propter meritum *Abrahami*, *Isaaci* & *Jacobi*, referente ex *Maimonide Hottingero in Cippis Hebr.* Nunc etiam visitat SEPULCRA, ut nuncupet vota ac preces Deo pro salute sua. Non negamus quod olim Sepulcra visitata fuerint, quia hujus ritus mentio fit *Johann.* xI. 31. ubi Judæi aliquot post tumulationem diebus *Mariam* visitantes, visô, hanc celerius exurgere atque exire, existimabant ipsammet abire ad monumentum ut illic fleret, inde comitantes eandem flebant & ipsi, v. 33. Hic sane, nisi tale quid alias in gente hac receptum, vix in tales tunc devenissent cogitationes Judæi.

II. Visitabant ergo *Sepulcra*, ut sepultus Deo commendaretur precibus, eidemque felix optaretur resurrectio. Precantes autem vultum ad urbem Sanctam convertebant. Cur autem hoc fecerint Judæi? ratio hæc dari potest, quod apud ipsos hæc invaluerit opinio, quod animæ defunctorum circa illos tumulos, in quibus cadavera recondita sunt, vagentur, quodque per intercessionem auxilium à Deo facilius impetrare liceat. Sic legitur in *Sota' Gem. ad cap.* VII. *in Excerpt. Magnif. Dn. Wagenseil* §. VI. *pag.* m 715. אמר רבא מלמד שפירש כלב מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות אמר להם אבותי בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים i. e. *Rabba ait* (*docet*) *Calebum subtraxisse se consilio Exploratorum, ivisseque & expandisse se super Sepulcra Avorum, precatumque esse; Vos Avi intercedite pro me, ut a consilio Exploratorum liberer.* In eodem tractatu quæsitum refertur *R. Chama* cur occultatum sit Sepulchrum Mosis? Respondetur autem, scivisse Deum, Israelitas deportandos esse in exilium, adeoque ipsis voluisse adimere occasionem veniendi לקברו של משה ad Sepulchrum Mosis, atque ibidem cum lacrymis & supplicationibus hos fundendi gemitus pro sua salute;

te; משה רבינו עמוד בתפלה בעדנו ô *Mose Magister noster, quæsumus te intercede pro nobis!* Ad hunc locum *celeberr. Wagenseilius* perdocte disserit. Allegat inter alia locum ex *Schalscheleth Hukkabala*, in quo explicatur, quomodo Spiritus defunctorum perveniant ad cognitionem harum precum, cujus versio hæc est: *Publicâ quadam calamitate ingruente, si populus recipiat se in locum Sepulcrorum, ibique precetur, tum excitata δύναμις θρεπτικὴ sese confert ad vim sentientem, hæc vero abiens expergefacit mentem, atque sic pro vivis apud Deum intercedunt.* Ridiculè sane.

III Verum aliam rationem subesse constat, cur Deus Sepulcrum Mosis occultari voluerit, ne scil. Judæi nefandam Idololatriam apud Sepulcrum ipsius exercerent, & Mosen ut Deum colerent & pro Deo haberent. Unde facile apparet, quàm graviter peccent Pontificii, qui ossa & reliquias Sanctorum religioso cultu adorant, & ab ipsis auxilium petunt, quod soli Deo convenit. Vid. B. *Basmanni disput. de cultu religioso edit. Helmstad. B. Gerhard diss. de Sepultura Mosis edit. Jenens.* Unde *Petrus Kirstenius in lib. de vit. Evangel.* ex antiquissimo Manuscripto Arabico *pag. 52.* refert, cujus verba a B. *Gerhardo* citata leguntur *in dissert. prælaudat.* D. Johannem Evangelistam in Epheso mortuum & sepultum fuisse, præsente discipulo suo Phugsire, cui Johannes præceperit, ut non doceret aliquem locum Sepulchri sui (quod ipse quoque fecerit, etiamsi probe sciverit Sepulcrum) ut videlicet impia superstitio cultus huic loco divinos forte exhiberet, quod tamen Mohamedani, in finibus Lydiæ, ubi falso credunt, hunc Evangelistam sepultum esse, hodiè adhuc strenuè facere scribuntur. Ut ita *Johannes*, si vera sunt, quæ ex MS Arabico de eo relata, easdem habuerit occultandi sepulchri sui causas, quas Deus habuit, cur Mosis Sepulchrum latere voluerit. vid. *cap.* VII. §. 6. ubi plura.

IV Sed iterum ad Judæos nos conferimus & magis ineptum esse arbitramur, quod ex *Abarbanele* recitat cl. *Pocock not: Miscell. ad port. Mos. pag. m.* 121. qui putat, ad vivos gratiam divinam derivari per ossa defunctorum. Potiùs è re erit notare testimonium *Codic. Taanith fol.* XVI. *col.* 1. *Quare fiunt preces apud Sepulchra? Dissentiunt de eo R. Levi filius Chamma, & R. Chamma filius Chanina. Alter ait, Nos coram te sumus*

 instar

instar mortuorum, alter vere id eam fieri ob causam, ut defuncti pro nobis preces fundant. Quis est cardo hujus controversiæ? De Sepulcris puta ἡ ἕξω præcipua lis est. Scilicet, R. *Levi*, Filius *Chamma*, noluit, sepulchra diebus jejunii eam ob rationem adire, ut per intercessiones Sanctorum auxilia impetrarentur à Deo, sed solummodo ad excitandam in animis supplicantium humilitatem, & conditionem præsentem ipsis vivide ob oculos ponendam, quippe quæ haut procul distaret ab ea mortuorum. Id verò eo adstruxit argumento, quod Judæi tempore jejunii non tantum adeant Sepulcra Israelitarum, sed & Gentilium, si illa non adsint. Atqui probabile non est, eos a Gentilium manibus velle suppetias postulare. *Maimonid. Hilc. Taanith cap.* VI. §. 17 sic pergit: ובוכין ומתחננין שם כלומר הרי אתם כמתים כאלו אם לא תשובו מדרככם i. e. *Et lacrymantur supplicantque ibi* (apud Sepulchra) *acsi dicerent: Ecce vos omnes mortui estis, sicut illi, si vos non convertatis a viis vestris.*

V. Sanè si quidam inter Judæos sic statuant ut R. Levi F. *Chammæ*, non dubito, quin sententia R. Chammæ filii Chaninæ multo fuerit receptior. Antiquitus enim illa passim dominata est opinio, hodieque etiam nondum penitus eradicata, quod *animæ* defunctorum circa eorum *Sepulcra & dormitoria frequenter convolent.* Qua de causa *Gentiles*, ait vir doctiss. *Spencer. de leg. Hebr. lib.* 3 *cap* 1. *diss.* 6. §. 5. templa sua ab ultima penè rerum suarum memoria supra Heroum suorum loculos aut dormitoria condiderunt. In his quod animæ defunctorum circa sepulcra volent *Græci* cum Hebræis conveniunt, qui non nisi tertio die mortuos sepeliebant, uti *Bereeb. Rabba fol.* 114 3 refert. Tribus diebus anima vagatur circa sepulchrum, expectans ut redeat corpus. Cum vero videt, quod immutetur aspectus faciei, recedit & relinquit corpus. *Jevameth. fol.* 120 1 & *Maim. in Gerush. c.* 13. conf. *Tr. nostr. de luctu Græcor. pag. m.* 12. In monumentis quoque Hebræorum legere est, congregationes ejusmodi factas ad Sepulcra præstantium virorum sæpe *honoris causa.* Huc facit testimonium ex *Bava Kama* a *Schickardo in lib. de jure reg. cap.* VI. *Theor.* XIX. & B. *Gejero de luctu Hebr. cap.* 3 §. 17. observatum, qui evolvantur.

VI.

VI Lucem habebunt hæ Judæorum visitationes Sepulchrales ex more illo, cujus meminit *Furerus Itiner. pag.* 32 nimirum *die Veneris* (qui Turcis festus est) mulieres Turcarum ante Solis ortum ad Sepulcra defunctorum, quæ extra urbem sunt, abeunt, ubi mortem amicorum lugent, monumentaque floribus & aqua aspergunt: quô cum paria refert *Wildius lib. 2. Itin. c.* 14 & *Schweigger. l. 2. Itin. c.* 59. fœminas, quæ funeris deductioni non intersunt, post aliquot dies accedere monumentum, lamenta sua illic proferentes, mortuumque de causa discessus compellantes & cum illo velut expostulantes, quibus lamentis addunt etiam oblationes panum & Formulam præterea precationis, quam *Sepulchra* visitantes Judæi adhibent ex præscripto *Salomonis Bar R. Nathan* assignavit *Pocockius in not. miscell. ad portam Mosis pag. m.* 224. *seqq.* 227. Falsam autem Pontificiorum opinionem esse, qui preces pro defunctis effundunt, probat doct. *Quenstedt. in Antiquit. Bibl. pag. m.* 505 seqq. Legi hic quoque meretur dissert. celeb. *Joh. Michael Langii Profess. Altorf. de Litaniis ad defunctos*: conf. B. *Geyer. de luct. Hebr. cap.* 6 *p. m.* 149.

CAPUT XVIII.

De Sepulcri Christi Fatis, & visitatione ejus sequioribus temporibus facta.

I. Ex præcedentibus clare patebit, quod Sepulcrum illud, in quo Christus repositus, à *Josepho Arimathæo* exstructum, ubi nomen & omen conveniebant. *Arimathæus* dicitur à patria, quæ ab *excelsis* nomen habet. Excelsus hic erat quoad amorem & pietatem. Materiam hujus Sepulcri quod attinet, non cocti lapides vel lateres, non cespites nudi, non marmora & cæmentitiis operis accommodata, ex quibus passim Mausolea exsurrexerunt, sed petra præbuit una, continua, grandis, loco commodo nata, in qua excisum, non naturâ effigiatum, sed arte excavatum, certis foraminibus, כוכים dictis, distinctum: quæ omnia ex Antiquitate Judaica satis certa sunt. Porrò in hunc finem exstructum, ut haberet Hieroso-

lymis advena, ubi cum suis post fata conditus quiesceret. Ad hoc elegerat *hortum*, non sine omine, ut scil. in horto sepeliretur, qui mortem, in horto ab Adamo inductam, devorare debebat. Principio monumentum à Josepho excisum dicitur, non acceptum, *Matth.* XXVII. 60. *Joh.* XIX. Sub finem millenarii quarti à mundo condito seculo quadragesimo medio circiter, cum sub Romanis Judæa quoque jugum ferret. Vacuum deinde stetit ad Annum Salvatoris XXXIV. nec in eo quisquam unquam positus. Quæ omnia ex Scriptura satis cognoscuntur.

II. Anno Æræ Christianæ vulgo LXX. cum *Titus Vespasianus* Hierosolymam muro circumducto stadiorum 39 variisque aggeribus structis cingeret, captam deinde solo æquaret universam, nec super lapide lapidem relinqueret, ut prædixerat Christus, *Luc.* XIX. 14. Vix probabile videtur, quod & hoc intactum relictum sit. Seculo II. post Christ. N. circa annum 129. ab Ælio Adriano omnia loca in odium Christianorum profanavit, de quibus Christi mentio facta. Seculo demum IV. sub Constantino iterum ædificatum Sepulcrum *Eusebius lib.* III. *de V. C cap.* XXIV. testatur, qui & templum erexisse dicitur. Ubi & post hæc frequens concursus factus, uti refert *Theodoretus* seculo medio V. scribens: accurrisse tum illuc universos Dei amantes ad tantæ magnificentiæ spectaculum. Imo jam ante ipsum sub finem seculi IV. Hieronym. in iis habitans terris Epist. XIII. ad Paulin. scribit: *de toto huc orbe concurritur*, plena est civitas universi generis hominum & tanta utriusque sexus constipatio, ut quod alibi ex parte fugiebas, hic totum sustinere cogaris. Vide & *præf. ejus in Ezech. & Epist.* 17. *ad Marcell.* Ast & hoc una occurrit, quod plurimos eorum, qui non cognoscendæ saltem antiquitatis & historiæ ergo, verum ex superstitione & cum opinione cultus eo advolabant, ejusdem ætatis Patres reprehenderint. Ita sub Seculi IV. finem Gregor. Nyssen. peculiari oratione in eos invehitur, cujus capita exhibere potest B. *Chemnit. Exam. Concil. Trident. part.* 4. *de Reliq. Sanct. pag. m.* 670.

III. A visitationibus hujus continuis retraxit deinde plurimos si non vox Episcoporum ejusmodi monitoria, turbo certe ille, qui istas paulò post invasit oras. Nam A. 615. a N.

C.

C tempore *Heraclii* Imperatoris Cosrhoes II. Persarum Rex, velut à *Cedreno* accepimus, Palæstinam adortus, Hierosolymam capit, & magna strage hominum facta Patriarcham Zachariam cum cruce Dominica, quæ parabatur, aliisque thesauris abducit, quæ reddita demum post decennium per filium ejus Siroen sunt, cum is patre cæso cum Heraclio pacisceretur. Non multo post, nempe circ. *A.* 636 a Muhammedis propinquo Omar, Abubecri filio & successore, *Calipha* Saracenorum, occupatur denuo Hierosolyma & 400. amplius annis sub eorum jugo manet. Hi barbari an suis omnia reliquerint locis diserte haut constat. Seculi noni initio sive A. 806 circiter *Carolus M. Imp.* ut habent *Annales Fuldenses*, *Aventinus* aliique per Legatos Sepulcrum Christi Donariis missis veneratur, imo ab *Aarone* (Aharune) Saracenorum tum temporis Amira Syria, muneribus etiam ipsi missis placato, dono illud vicissim oblatum, una cum cœnobiis vicinis accipit. Claves Romam missas ex *Regnonis lib. 2. Cent. Magdeb. 9. c. 7. p. 177.* testantur. Verum sub seculi XI. initium, *Calipha* & Sultanus Ægyptius Hacham vel Alhacham quibusdam dictus, rupta pace cum Basilio templum istud Constantinianum ad Christi Sepulcrum monasteriaque cremavit, & religiosos extorres fecit. Et quis omnia fata Sepulcri Dominici enarrabit, quæ Scriptores Ecclesiastici annotarunt. Evolvat B. L. cl. Carol. Ortlob. dissert. de Sepulcro Christi, & lectu digna reperiet.

IV. Hinc jure meritoque dubitamus, an hoc, quod ostendunt Gentiles, sit Sepulcrum Christi. Nam speluncæ forma Sepulcri Dominici ac facies plane immutata, idque ante plurima retro secula, ut nec hodiernæ nec proximorum seculorum descriptiones veterem formam exhibere judicandæ sint. Scribit enim *Eusebius*, locum Sepulchri aggesta terra aliisque rebus a Paganis fuisse obrutum, atque ita sepultum quasi Sepulchrum esse Salvatoris, ne ulla extaret ejus memoria. Verba *Eusebii* apud *Quensted pag. m. 252. 253.* legenda sunt. Nec fidem meretur Duppet in der Beschreibung der Landschaft Palestina *fol. m. 321, 322, 323. seq.* qui ita depinxit, & asserit diversas cameras ibi fuisse, cum constet specum & in illo jaco more Judaico fuisse. Conjecturamus ergo pro lubitu

 &

& placito quorundam Imperatorum subsequentibus temporibus ita exornatum & ædificatum fuisse.

V. Interim tamen non negandum, quod hoc Sepulcrum à superstitiosis sæpe visitatum fuerit, id quod tamen minime approbamus, cum peregrinatio illa ad Sepulcrum Christi nihil ad salutem conduxerit. Mittimus ergo Pontificiorum peregrinationes ad Sepulcrum Christi, quæ multum laboris & periculi habent, & Christum inclusum non ostendunt. Cum itaque hæc ab aliis decisa sint, actum agere nolumus, sed finem huic imponimus libro tertio, & ad quartum nos conferimus.

LIBRI QUARTI

CAPUT I.

De Ornamentis Sepulchrorum externis, & quidem מצבה statua.

I. Hactenus de Sepulchris Hebræorum fuse actum fuit, ubi illorum qualitates & quantitates & loca varia perlustravimus, nunc ad Ornamenta illorum nos accingimus, quæ ad honorem erga defunctos pertinent. Est autem honor erga defunctos *testimonium de pristina præstantia defunctorum a superstitibus convenienter editum, in premium laudabiliter transacta vita & stimulum honestæ æmulationis*. Media, quæ faciunt ad honorandos defunctos, sunt tum *verba*, tum *actiones*, tum *Res*. Quæ sicco silentii pede non transimus, & quoad *Res* quæ in defunctorum honorem erigi ac statui curantur, primo occurrit מצבה *Gen.* XXXV. 20. ויצב יעקב מצבה על־קברתה הוא מצבת קברת רחל Vulgatus מצבה interpretatur *Titulum*. Quæ interpretatio Pererio in *Commentario in Genes. fol.* 852 occasionem præbuit disquirendi de hoc titulo a *Jacobo* Sepulchro *Rachelis* imposito. Verbum verbo sic efferes: Et Jacob erexit statuam super ejus sepulcrum. Hæc statua sepulcri *Rachelis* in hunc diem. Ubi

מצבה

מצבה Lutherus exponit ein Mahl / vel Grabmahl / Johannes Piscator ein Seul. Anglus vertit: *And Jacob set up a pillar. Et Jacob erigebat columnam.*

II. Sunt quidam viri docti, qui per מצבה non statuam, sed monumentum aliquod intelligant, uti *Frider. Muller in Tr. de statuis lib. 2 cap.* IV. § 4. *pag. m.* 9. *edit. Gissens.* afferit, quando in hæc erumpit verba: *Absolonis monumentum 2 Sam.* XVIII. 18. *statuam* vocant Interpretes; sed מצבה dixit Spiritus Sanctus, indicat εἰκὼν λίθου μαρμάρινον *Joseph* VII. *Antiq.* 9 in fine. Sanè, *Mercero in thesaur. lingua S. teste,* vox מצבה monumentum dicit, adeoque late sumi potest pro omni eo, quod memoriæ causa, aut ad rei alicujus significationem statuitur & erigitur. Et ex *Genes.* XXVIII. 18. 31. *Exod.* XXIV. 4. liquet Hebr. illa voce significari μονόλιθον rudem. Unitatem dubiam faciunt annotat. in Tremell. version. *Gen.* XXVIII. 18. 31. 51. collecturæ, quia *Gen.* XXVIII. 11. multi sunt lapides, ergo מצבה est multorum lapidum strues. Verum sequela ægra est, quia in multitudine potest esse extantior, quemadmodum *Gen.* XXXI. expresse distinguitur מצבה a lapidum cumulo. Ruditatem suadent loca *Genes.* cit. nec aversatur locus 2. *Sam.* XVIII. Hæc doct. *Mullerus* refert.

III. Sed non videmus cur non per statuam explicari possit vocabulum מצבה, non autem eo modo, quo *Bouldueus lib.* 3. 10. *de Ecclesia ante legem* sumsit, pro imagine, quando ita: Hic habemus unde antiquissimum in Ecclesia sanctorum imaginum usum confirmemus ac statuarum. Vox enim Hebræa מצבה pro qua Latinus Interpres reddit *titulum*, verè statuam, i. e. sculptam imaginem significat. Argumentum scil. egregium, quo Pontificiorum Idololatriam probare conatur, cum מצבה in specie pro columna vel cippo accipiatur, quæ nulla effigie ornata. *Cippus* autem a *Jacobo* erectus, quid erat aliud, quam Sepulchralis statua, in memoriam *Rachelis* prope sepulcrum ejus collocata. Alia ratio fuit *tituli Bethele* erecti & consecrati, qui non aliud fuit, quam memoriale illius loci, in quo Deus *Jacobo* apparuit. Nulla ratione probabitur, quod in titulis illis exsculptæ fuerint imagines. Rudia fuerunt primo saxa beneficiorum divinorum, vel sanctorum etiam hominum memoriam conservantia, Bene igitur *Valentinus Schindler,*

ler in Lexico Pentaglotto fol m 789. מצבה vel מצבת interpretatur *Statuam*, monumentum, lapidem qui erigitur in honorem Dei, vel in memoriam alicujus sive mortui sive alterius rei. Consentit *Munster in annot. ad Genes. fol. m.* 27 his verbis: Formant Hebraei מצבה à יצב sicut & Latini statuam à stando. Non est igitur ut aliquis suspicetur statuam illam columnam fuisse (scil effigiatam) cum solum lapis agri esset, sed is lapis stabat, non jacebat, secundum longitudinem erectus. Statua igitur vocari potest lapis ille, sicut & in Hebraeo vocatur. Ita etiam reddit Paraphras. Chald vertente *Paulo Fagio*: Et erexit Jacob *statuam*.

IV. Perlustremus etiam vocabulum Chaldaicum Onkelos. קמתא vel קמא, & reperiemus, quod originaliter & in genere *statuam* notet, nulla figura ornatam. Multoties tamen in Chaldaicis Paraphrasibus designat quoque effigiatum aliquid, *Levit.* XXVI 1. וקמא Non erigetis vobis *statuam*, columnam teste *Fagio in not. ad h. l.* super quam collocatur sculptile. Angl. *Ainsworth. fol. m.* 165. explicat *pillar or statue or standing image*. Additque distinctionem hanc: *And pillars were set up either for civil monuments as was the pillar on Rachels grave* Gen. XXXV *and Absolons pillar* 2 Sam. XVIII. 18 *or for religious monuments, as were altars,* Gen XXXV. 14. *these latter are here forbidden*. Quando igitur קמא ponitur in Scriptura pro columna effigiata semper Idololatriam gentilium denotat, uti *Exod.* XXIII 24. XXXIV 13 *Mich.* V 13 2 *Reg.* X. 27 *Jerem.* XLIII 13. & aliis in locis vid B. *Saubert de statua Sal. pag. m.* 248. *Palaestr edit Aldorff.* 1678 Non ignoramus per abusum Gentilium factum, ut ejusmodi statuae religiose colerentur. Cum igitur Hebraei ejusmodi statuis juxta morem gentium abuti inciperent, Deus interdicto serio eas prohibuit, non qualescunque & civiles uti liquet ex *Jos.* IV 8. sed idololatricas. De his statuis idololatricis fuse egit Anglus acutus *Johann. Owen. in libr. de ortu & progress Idololat lib.* 3. *cap.* VIII, *pag. m* 211. 212. 213 *edit Brem* qui evolvatur.

V. Ex his satis elucet, non prohibitum fuisse juxta Sepulcra *statuas* erigere civiles, quem ritum observarunt antiquitus Hebraei & adhuc hodie observant, uti testatur *Leo Mutinensis Rabbinus Venetus in histor. rituum Ebraeor. part.* V. *cap penult*

nult. sub fin. In multis locis, scribit, adjunguntur lapides marmorei sepulturæ cum Epitaphiis diversimode, prosa & ligata oratione scriptis, recensentibus cum nomine & encomio defuncti diem, mensem & annum mortis. Eadem ut multa alia inde in Synagogam suam transtulit Johannes *Buxtorff. cap.* XLIX. *pag. m.* 715. addens non superimponi lapidem sepulchro, prout Christianis mos est, sed juxta illud erectum stare, מצבה *statuam* propterea vocatum. Quod iterum affirmat, *statuam* illam Jacobi juxta Sepulchrum Rachelis erectam ut monimentum. An autem *Benjaminus Tudelensis* opinio locum habere possit, merito disquiritur. Sic enim in *Itinerario pag.* 47 *Rachelis* sepulchrum describit. Quod nimirum excitatum fuerit è duodecim lapidibus pro numero filiorum *Jacob*, & testudine quadam, quæ columnis quatuor innititur, tectum, in cujus cippi lapides omnes Judæi, quotquot transeant, nomina sua inscribant. Verum de his egimus *Cap.* VII. *lib.* 3 § 7. licet ejus formam quoque *Adrichomius in descriptione terræ sanctæ fol.* XIX. *num.* CI. *Quaresm. lib.* VI *Peregrinat.* I. *cap.* XI. *& alii* exhibeant. *Brocardus* Monachus in I. *part. descript. terræ sanctæ cap.* VII *pag.* 56. tradit *Jacobum* excitato Rachelis sepulchro insignem pyramidem superimposuisse, & in ejus basi duodecim prægrandes lapides disposuisse secundum seriem nominum filiorum suorum. Quæ omnia ita comparata videntur, ut non possimus eis calculum adjicere album. Eo enim tempore luxus non ita invaluit, ut pyramidem erexerit, nec tantum temporis Jacobus in itinere insumpsit, ut pyramidem exstruere potuisset. Rudem lapidem erectum fuisse probabilius videtur.

VI. Prophetæ contra altare Domini vaticinanti, ejusmodi quoque cippus erectus esse dicitur 2 *Reg.* XXIII. 17 Hic, cum Josiæ Regi contemplando occurreret, ipse in hæc erumpebat verba: מה הציון הלז אשר אני ראה ויאמרו אליו אנשי העיר הקבר איש האלהים i. e. *Quod tumulus iste quem video? & dixerunt ad eum viri civitatis. Sepulcrum est viri Dei.* Commentator ר״שי putat, Regi sciscitandi occasionem inde natam esse, quod ad tumuli istius Prophetici alterum quidem latus urticæ ac cardui, ad alterum vero myrti ac odorifera alia enata fuerint. ר״דק hujus ר״שי vestigiis insistens, eandem cum ipso fabulam reci-

tur. Nos tamen eam parum pensi habemus, cum nobis sufficiat ostendisse, hujus Prophetæ Sepulcrum ejusmodi titulo quoque conspicuum fuisse. Ejusdem commatis inscriptionis Sepuchralis mentio etiam fit 2. *Sam.* XVIII. 18. ubi de Absolone sic scriptum legitur, ex versione Sanct. Pagnini: Absolon autem ceperat consilium & crexerat sibi in vita sua מצבת monumentum, (statuam) quod erat in valle Regia. Vulgatus *titulum*. Lutherus eine Seule vertit. Nempe volebat Absolon sui memoriam hac ipsa columna ab interitu vindicare. vid. *Cornel. a Lapide in h. l.* Hanc *Adrichomius in Theatro terræ S. fol.* 147. *num.* 227. ita describit. *Columna erat & statua marmorea* cum inscriptione, duobus ab *Hierosolyma* stadiis distans, ubi etiamnum turris & magnus lapidum acervus exstat, qui quotidiè magis magisque augetur. Nam pagani & peregrini illac transeuntes, pro more habent, ut quisque lapidem in eum projiciat vindictæ velut loco. Videamus etiam quæ de hoc monumento *Absolonis* cum inscriptione memoriæ prodita sunt à *Josepho lib.* VII. *antiquit. cap.* IX. Statuit autem *Absolon* in valle regia cippum ex marmoreo lapide duo stadia distantem ab *Hierosolymis*, quam vocavit SUAM MANUM.

VII. Hanc quidem opinionem labefacere conatur *Johannes Christophorus* Creman *in dissertat.* sub præsidio *maxime Reverendi Dn. Johannis Andreæ Schmidii Abbat. Mariævallens. Fautoris nostri venerandi Helmstadii* habita 1702. dicta מצבת quando *pag. m.* 25. post multas Scriptorum sententias in hæc erumpit verba: *Absolom monumentum est turris, cujus inferior pars columnis operis Dorici circumquaque exornata ex perpetua rupe constat, media parte cincta duplici coronide, pyramidem, tertiam partem facientem, habens superimpositam eamque ex alio lapide confectam, a plaga orientali ostiolo eoque in inferiore parte collocato gaudens, cui a latere meridionali aliud monumentum ex rupe eaque perpetua confectum junctum est, columnis operis Corinthiaci exornatum.* Verùm si ipsum vocabulum tam accurate perpendimus, nunquam de *turri* ejusmodi dicitur, quippe a lapidum cumulo expressè nam distinguitur *Genes.* XXXI. 51. 54. qui ad turris ædificationem requiritur: conf. B. *Dieter. Antiquit. Bibl. fol. m.* 714. Nec necessitas nos cogit, ut *Doppero* hac in re assensum præbeamus, ex quo fere hæc allata descriptio desumpta, qui *fol. m.* 365.

m. 365. in der beschreibung von Palestina eadem ferme adduxit, & statuam hanc *Absolonis* eo modo depinxit, quo eô tempore fuit, cum iter illuc instituerit. Nec probabile est, quod in hunc finem Absolon monumentum seu titulum exstruxerit, ut in illo reconderetur, cum sibi constaret, locum sibi in paternis sepulcris convenire, sed ut memoriam famæ retineret diu. Miramur igitur Dapperi delineationem hoc modo factam, ut instar cameræ turritæ alicujus sit:

Probabilior videtur *Fulleri* opinio, qui statuam ex uno quasi lapide factam depinxit, ut sit obeliscus.

VIII. Proprie ita loquendo nam Absolonis non fuit statua sepulchralis, sed memorialis, ut scil. hujus intuitu quilibet sibi in memoriam revocaret Absolonem. Nec ita firmo stat talo opinio illorum, statuentium, quod à patre *Absolon* in monumento a se erecto fuerit sepultus. *Dapperus* in der Beschreibung der Landschaft Palestina l. c. ex R. *David Kimchio* & *Abulensi* hoc probare conatur, quando ita scribit: Rabbi David Kimchi giebt zur antwort / das man Absolon wiederumb aus den graben genommen / und bey seinen Pfeiler oder gedächtnis / hernach in sein eigenes grab geleget / Abulensis hält dieses fur beweislich / und erkläret Absolons begräbnis in folgenden worten / Nach dem David den entleibten Absolon betrauret hatte / so fuhrete / er den leichnam oder gebeine / damit Absolon nicht in den walde / unter einen steinhaufen / verächtlich solte begraben liegen / nach dem ohrt wo sein bildnus stund / auf das sein bildnus zum gedächtnis bleiben / und anweisen solte / wo man ihn begraben. Verum haut probabilis videtur hæc Abulensis opinio, quam tamen defendit *Dapperus*, qua statuit, *imaginem* suam erexisse, cum prohibitum fuerit Judæis ejusmodi statuam erigere, quæ formam repræsentaret humanam. Nec veritati consentaneum videtur, quod parens Absolonis cadaver in sepulcro erecto sepeliri curaverit. Nam si hoc fecisset, Scriptura mentionem fecisset, tacente igitur Scriptura, & nobis tacendum, cum nec hujus mentionem faciat *Josephus*. Notum enim erat Davidi, qualem pœnam rebellis filius meritus fuerat, si igitur hoc fe-

cisset, contra præceptum Dei egisset, ad quod de Davide pio affirmare, vix conceditur. Et hæc de statua dixisse sufficiant.

CAPUT II.

De נפש & ציון.

I. Moris quoque fuit apud Hebræos, ut Sepulcra *cippis* ornarent, quos (2) נפש appellabant. Hoc colligitur ex iis, quæ passim in Scriptis Rabbinicis occurrunt. *Maimonid.* in suis ad *Misnajoth* Commentariis, *Ohaloth c.* ז׳ § 1. hæc habet: נפש הו אלבניאן אלדי יבני עלי אלקבר מרתפעא עלי כטח על ארץ ואסמה עלשאמהור ענד נא שוכה על קבר i. e. *Nefesh structura est, quæ Sepulcro superstruitur, elata super terræ superficiem, quæ apud nos vulgo* Schaucato 'lKabri *appellatur.* In ipso *Misnajoth* textu *Schekalim cap.* 2. 5 R. *Nathan dicit, eo quod reliquum est mortuo* (scil. è nummis ad ipsum sepeliendum collectis) *exstruunt illi* נפש *Nefesh super sepulcrum ejus*, ad quem locum *Maimonid.* *Nefesh* eodem, quo vidimus, modo explicans, addit ויקרא גם ציון בלשון הקדש *Idemque in lingua Sancta vocatur Tsion* Unde morem istum statuas super defunctorum sepulcris erigendi adeò tenaciter Judæi servant, ut concluserint Rabbini, si de residuo didrachmarum pro redemptione animæ solutarum jam mortuo aliquod debitum vel residuum superfit, quod ad erigendo cippo esset impendendum.

II. Cur autem *cippus* נפש dictus, hæc ratio affertur, quod monumentum instar animæ vitam ac famam atque memoriam demortui conservet. Observandum autem, quod nomen Hebraicum ציון latioris sit ambitus, quam נפש Rabbinorum, cum scil. ציון quodlibet signum sepulchro appositum denotet, נפש autem propriè *cippum* eidem impositum. Hinc differentia aliqua in usu communi Rabbinorum est, ita, ut ציון generalius signa illa, quæ Sepulcris apponuntur, ac communiter pluribus simul circumdantur, significet, נפש autem propriè CIPPUM ab amicis mortui ipsius privatim Sepulcro impositum, quod non solùm in immunditiei cautelam aliis, sed etiam mortui memoriam fieri solitum. Ea de causa veteri

pro-

proverbio viris in celebritate constitutis CIPPOS exstruendos negant, in *Bereshith Rabba fol* XCII *col.* 1. אין עושין נפשות לצדיקים דבריהם הן זכרונם: i. c. *Non sunt exstruenda monumenta justis, verba ipsorum conservant illorum memoriam.* Conf. clar. *Johan. Buxtorff. Lexic. Rabbino-Talmudic. fol.* 1377. Quod Proverbium in Gemara Jerosolymitana ad allegatum Mischnæ locum *fol.* XLVII. *col.* 1. Rab. *Simeoni ben Gamaliel* vindicatur, *proverbialiter* accipiendum, hoc est, non de interdicto aliquo, ne viris de egregio publico bene meritis CIPPI post mortem erigantur, sed in laudem eorum, quippe quorum fama & memoria non tàm in statuarum, quam in librorum & meritorum monumentis floreat, uti & in solatium, si illic forto careant. Vid. *Geier. lib. de luctu Hebr. cap.* VI. *pag.* 129.

III Quod si animadvertamus, facile constabit, quomodo cum praxi veterum pariter ac modernorum Judæorum hæc R. *Mosis Maimonidis in Hilc. Ebbel. cap* IV. *halach.* IV. *Tom.* IV. operis *Jad. fol.* CCLXXIIX. *col.* 1 concilianda: מציינין את כל בית הקברות ובונין נפש על הקבר והצדיקים אין בונין להם נפש על קבריהם שדבריהם הם זכרונם i. c *Designandus est quilibet Sepulchrorum locus, & monumentum Sepulcro superstruendum. Justorum vero sepulchris non statuendum* (necessario ad conservandam eorum memoriam) *est tale monumentum, cum verba eorum sint memoriale ipsorum*, h. e memoriæ ipsorum conservandæ sufficiant. Licet itaque hæc à *Maimonide* producta fuerint, attamen & ipsis justis vel doctis נפשות erecta fuisse constat. Verum misso hoc ad alterum vocabulum ציון nos conferimus, ex cujus enucleatione facile patebit, quid sit?

IV. Nomen ציון unde descendat, indagare hic non abs re erit. Nonnulli illud ab inusitata radice צין derivant, quod Lexicographi plerique & *R. Sal. B. Melech.* in *Michlal Jophi fol.* קס. *col* 3 *circ med* faciunt, Grammaticorum inter Hebræos princeps (uti salutatur cl. *Pocock not. ad port. Mos.* pag. 8.) *Abul Walid Marun Ebn Jannahi Davidi Kimchio*, qui ejus vitula in plerisque arasse dicitur, R *Jona* dictus est, ex Arabica lingua illud deducit, in qua صوة significat *partem terræ altiorem duroremque cippum*, item *lapidem viæ indicem*, descenditque à Radice صوا *exeruit*, cui sententiæ subscribit cl. *Pocock* l. c. p. 76. Nobis quoque non inconcinne radix de-

perdita restitui posse videtur ex Æthiop ጸወነ *protexit ac veluti munitionibus defendit*, cui affine est Arabum صان *custodivit*, quoniam in specialiori significatu ציון juxta R. *Tanchum* apud *Pocock pag. m. 77* notat حاجز كالسور مبنيا حول الصفا او الالا ليدوسها مهام السرهقه *Septum instar muri circum sepulcrum exstructum, ne ea conculcent, qui per viam transeunt.* Generali alias notione quodvis ציון (qua voce τὸ ציון explicat R. *Nathan* in Concor.) ita appellatur. In hoc sensu utuntur eodem *Gemaristæ in Codic. Erubhin fol.* נ״ו 2. *Edit. Amstel.* ubi sententiæ R. *Chasda* אין תורה נקנית אלא בסימנים probatio subjicitur ex *Jerem.* XXXI. 21. additurque: *Fecite* ציונים *legi. Quem hoc sensum habet τὸ* ציון? *denotat signum.*

V. In sacris literis specialius notat vel *statuam Mercurialem* in viis collocari solitam, vel signum aliquod sepulchrale. Prior significatus occurrit & obtinet *Jerem.* XXXI. 21. Constitue tibi signa, ubi *Munster* ad h. l. ita: Est autem ציון idem, quod אבן מצבה. *Vatablus* ציונים per titulos exponit, i. e. lapides erectos, quales solent erigi in agris ad indicandam viam. conf. *Grot. ad h. l.* Patet hoc ex contextu & unanimi Rabbinorum consensu confirmatur, *Raschius*, *Radak*, *Tanchum* & *Aben Melech* in *Michlal Jophi*, qui omnes ציונים hoc loco dicunt esse סמנים גבוהים לזכר הדרך. De signo Sepulchrali manifeste loquuntur loca, *Ezechielis* scil. *cap.* XXXIX. 15. ubi ציון *titulus* ponitur, ex uno scil. lapide aut pluribus pariter congregatis: conf. *Grot. Com. in h. l.* Ad quem Ezechielis locum Raschi ציון esse scribit סימן שיש כאן עצם של מת כדי שיפרשו ממנו הולכי דרכים itemque 2. Reg. XXIII. 17. ubi Rex Josia Sepulcrum Prophetæ conspicatus quærit הציון הלז מה ad quem locum videri possunt *Ralbag* & *Aben-Melech.* In eadem significatione accipitur ציון in *Mischn. Talmud. Cod. Niddah. c. 7. fol.* נ״ו *col.* 2. נאמני של ציון קברות *Fidem merentur* (gentiles) *in signo Sepulchrali*, & apud sequioris ætatis Rabbinos passim, ut plura in hanc rem cumulare testimonia supervacaneum sit. Ter vocabulum hoc ציון in Sacris occurrit & reperitur 2. *Reg.* XXIII. *Ezech.* XXXIX. 15. *Jerem.* XXXI. 21. ubi est pluralis numerus, sed ex eo loco nihil redundare ad vocis explicationem potest. Latine fecit per HERMAS *Ledebur. cat. Script.* 2. I. *pag.* 135. De

Her-

Hermis videatur *Tr. nosler de Hermis seu statuis Mercurial.* conf. *Freder. Muller. diss. de Statuis* 10. 1. 1. *seqq.* Ex *Ezechiel.* intelligimus Zijon esse signum propter humani cadaveris locum constitutum, ut cadaver, hoc צי insignitum, conspicuum existeret comportaturis cadavera in vallem multitudinis Gog. Existimamus plane, diversum quid צי ab Epitaphio esse, quia comportatores cadaverum debuerunt hujus conspectu admoneri, insignitum cadaver, alio esse transferendum. Hoc signum quoque 2. Reg XXIII pernovit Regem, ut requireret ejus significationem; hinc non dubium, quin peculiari nota fuerit insignitus tumulus Propheta, qua admonerentur sacrificatuti, indignum eo loco esse jacens cadaver, & translationem meritum, nisi relinqueretur ad perpetuandam memoriam miraculi, quo per Leonem, cœlitus immissum, fuerat castigatus audax adversarius religionis surgentis. Expendantur hæc, quæ attulit *Joseph* VIII *Antiq.* 3. *f.* 277 & צי eo certior erit & assertio hæc prolata

VI. Ornabantur & signabantur Sepulcra Hebræorum superexstructis CIPPIS, qui mos antiquissimus etiam Gentilibus usitatus fuit & Israelitis receptus & vel ab ipso Jacobo ad illos derivatus, qui *Gen.* XXXV. 20. super *Rachelis* sepulcrum *statuam* posuisse dicitur, de qua consulendus R. *Benjam. Tudelens. in Sepher Masorh pag.* 47. *Edit. l'Empereur: Adrichom. Theatr. Terr. S. f.* 19. *n* 101. *Cotovic l.* 9 *Itin, c.* x. *p.* 245. *Schindl. in Lexic. Pentaglott. fol* 1582 B. *Geyer. de Luctu Hebr. c.* VI. § 25. *pag* 178 *D. Strauch. dissert de Statua Rachel edit. Witteb.* Rabbinis istiusmodi צי dicitur מצ quæ vox uti alias ταινιῶμα est Confer *Maimonid. in More Nevuch part* 1. *c.* 41 *p.* 49. *Edit Buxtorff. Flac. Clav Script, part.* 1 *voc. Anima. Capell. in Spicileg N. T. Ainsworth. Comment. Gloss. in Rhetor Sacr. Tr.* 1. *c* 5. *pag.* 1101. *D. Geyer in Cobel pag.* 197. *in Psalm, pag.* 47. 346. 398 556. *& passim. Sixtin. Amama in Antibarbar. Biblic lib* 3 *pag* 707. *Hackspan. Not. Philol p.* 2 *pag* 68 168. *Schindler. Lexic fol.* 1145. *Edward. Pocock. not. ad port. Mos. c.* 2. *pag.* 19. *Joh. Vorst Philol Sacr P.* 1 *pag.* 117. *& seq Slevogt. de L. Hall.* §. 5. 12. *Dn. Frismuth, in diss. de Messia in S n, cap.* 1 § 1, *& seqq* Ita Talmudicis quoque ad hunc usum inservire cogitur in *Cod. Schekal fol.* 2. *Edit. Amstel* ubi jubetur

tur ex reliquo ut exstruatur cippus super Sepulchrum, conf. *Cod. Oholot.* Talis autem CIPPUS & *columella* (ut *Cicero us lib. 2. de LL.* dicitur) erigebatur ab Hebræis duplici fini. Debebat enim facere tum ad præcavendam pollutionem, quæ ad eos, qui Sepulchra tangebant, promanabat, tum ad asservandam defuncti memoriam, quem verò finem improbasse videtur R. *Simeon ben Gamaliel.* cujus mentionem fecimus §. 2 cui adstipulantur plures alii Rabbinorum *Bereshith Rabba Sect.* 82. *Maim. Hilc. Ebel. c.* 4. *v.* 4 R. *Isaac bar Scheschat* adductus à R. *Karro in Keseph. Mischn* it in *En Jacob*

VII Verum vix probabile est, quod animus *R Simeonis* fuerit penitus improbare omnem CIPPORVM structuram, sed quatenus hoc fini ponantur, ut aliquod inde nomen & memoria defuncto exsurgat, prout hanc ejus mentem explanat R. *Asarjas part.* 3. *libri* sui, quem *Meor Enajim vocat cap.* LX. *fol* 119. *Edit. Mantuan.* cujus verba Latinè reddita ita sonant: *Non voluit* R. *Simeon monumenta justis posita absolutè vituperare, sed duntaxat eo sensu, quo verba ejus aliquis pulchra tradunt, videlicet, quando intenditur, ei (defuncto) statuere memoriam per illud monumentum, quasi absque eo nulla ei superesset benedictio & memoria; quale monumentum fuit manus Absolonis* (2 Sam XVIII. 18) *dicebat enim, non est mihi filius, ut memoriam conservem nominis mei. Enimvero quando intenditur commodum aliquod ea ratione, ut dictum adversus id, neque R Simeon neque ullus Sapientum sinistre aliquid cogitavit.* Illud commodi in eo præcipuè consistebat, quod & Sacrorum ministri Deoque devoti Nazaræi ejusmodi cippo moniti sibi ab immunditie Sepulchrali cavere possint Nam & hunc in finem Sepulcris impositos esse cippos docet expresse R. *Tanchum apud Pocock pag* 77 dum eum exponens scribit esse *Ædificium exstructum super Sepulcrum quo dignoscatur Sepulcrum esse, atque ab eo longius recedatur* Firmo itaque stat talo cippos Sepulchris fuisse superimpositos, uti quoque testatur Auctor de *Cippis Hebr* qui refert, R. *Chanina filii Dosa* & uxoris Sepulcris cippos imposita esse.

n

C A-

CAPUT III.

De Sepulcris calce notatis.

I. Inter ornamenta Sepulcrorum hypocritica recensentur illa, de quibus Christus *Matth.* XXIII. 27. dicit, quod Pharisæi similes sint *τάφοις κεκονιαμένοις sepulcris dealbatis*, de quibus pauca diximus. Quod ad Nomina attinet, ea exposuimus *libr.* 1. *cap.* 2. § 11. quæ ibi videnda. Cur autem Pharisæi comparentur Sepulcris dealbatis, rationem ipse Christus addit vers. sequent. Ad quæ verba *Theophylakt. pag.* 140. notat: *Dabant operam, ut exteriori habitudine decori viderentur, sicut Sepulchra dealbata, utpote gypso & calce dealbata: intus autem immunditia mortuorum & putridorum operum erant plena.* Jure meritoque hypocritæ similes his dealbatis sepulcris sunt, quia externè mentiuntur pietatem, internè autem turpissima vita latent. Vid. cl. *Suiceri thesaurum*, qui multa ex Patribus testimonia protulit *fol. m.* 143 *part.* 2. *edit. Amstel.* Hinc Pharisæi singularem religionem & puritatem profitentes, sepulcra calce vel gypso dealbabant.

II. Unde apparet, *calcem* quoque signum fuisse, quâ antiquitus Sepulcra Hebræorum notata & signata. Insigne & prorsus luculentum ea de re testimonium exhibet *Mischnah. Cod. Mascher Scheni cap.* v. §. 1. *fol. y.* 2. cujus exscribendi labore, cum in notis ad *Portam Mosis pag.* 81. idem recitet *Eduard. Pocock*, & *Johan. Lightfoot. in Hor. pag.* 432. facile supersedere possemus, nisi illud ipsum repertum & dilucidius explicatum deprehendissemus in *Gemar. Babylon. Cod. Bava Kama c.* 7. *fol.* 69. 1. e. quæ illud una cum inserta Gemaristarum commentatione adduxisse non pigebit: Cum autem locus ille valde prolixus, Latina tantum ad mentem Talmudistarum ex versione cl. *Rosteuschers* recensebimus, quæ hæc est: *Exstat traditio. Vineam anni quarti notabant glebis terræ, Signabant immundum eam tanquam terram. Cur adhibuerunt terram? Ut ex ea commodum aliquod percipiebatur*, (Gloss. alio tempore inserendo, arando &c.) *ita etiam ex hac vinea. Post factam ejus re-*

 demptio-

denuptionem inceperunt eam in usus suos convertere. Praputiatam autem (non testa) sed argilla (e qua vasa testacea formant, ut habet Gloss. ad Maasur Scheni) *signabant, cum responderet argilla. Cur enim usurparunt argillam? Est illa nullius usus (consita enim nihil producit,* id Gl. ad M S.) *ita etiam ex hac vinea nulla utilitas percipiebatur (Loca) vero Sepulchrorum calce notabant, quoniam alba est instar ossium, & ideo humectabant eam & effundebant ut eo magis albesceret.* Ex eodem fonte sine dubio promanavit *Glossa Raschi*, quæ cum ad confirmandum hunc ritum insigniter faciat, ut verbis Mischnæ מציינין את הקברות *Cod. Moed Katon cap. 1. fol. 2. Edit. Amstel.* subnexa est, hic apponetur: שהיו מציינים על הקברות בסיד דדומה לעצמות כדי שלא ילכו אצלו אוכלי תרומה *Solebant Sepulcra calce notare, quæ alba est instar ossium, ne, qui oblationes comedebant, illuc accederent.* Addemus verba Rambam, quæ ad illustrandum similem locum *Mischnæ* in Cod. Schek. fol. 2. profert, prout ea ex Arabica in Hebræam translata linguam à R. *Josepho ben Isaac, ben Aphaal* habemus & ita verba legimus: *Signabant sepulcra hoc pacto, visitabant singula & quando inveniebant aliquod ab aqua dirutum, signo videlicet; quod super Sepulchrum exstructum erat, abolito, tum signabant & denuo restaurabant illud, ut locus immunditiei notus manifestusque fieret & Sacerdotes ab eodem recederent. Est autem illud jam pridem explanatum, quod signum Sepulchrale Calce fieri consueverit.*

III. Non omnia autem Sepulcra calce notabantur, sed illa tantum, quæ in subterraneis speluncis abdita latebant. Colligitur hoc Gemaristarum *in Cod. Moed Katon fol.* ה. 2. verbis: *Non signabant (CALCE) quæ manifesta erant (cum perspectissimum omnibus esset latere ibi immunditiem, & in confesso non deferri illuc locorum res mundas.* Glossa) signabant vero dubia. Hæc autem sunt (1) dubia סככה, quo nomine Talmudicis venit, Arbor super terram expansa, quæ juxta viam ad cœmeterium tendentem sita est. (2) פרעות lapides grandiores è pariete prominentes, sub quibus Sepulcrum latet, quomodo hæc vox exponitur in *Mischn. Cod. Oholos cap. VIII. § 2.* & denique (3) בית הפרס *locus expansionis, s. ager immundus*, cujus frequens alias fit mentio in *Talm. Codd. Kethuboth fol* כח. *Erub. fol.* ל. *Pesachim fol. 22. Niddah fol.* ו. & aliis passim. Priora duo simpli-

simpliciter צריך ציון *requirebant signum*, quandoquidem dubitandum erat utrum immunditiis sub illis esset, vel non, imò si vel maxime notum eam sub ramo aliquo arboris latitare, discrimen tamen erat inter ramos, nec constabat præcise locus immundus; quod dicendum quoque de lapidibus, qui junctim è pariete prominebant, ut ad locum ex Gemara *Moed Katon* scribit Auctor *Tosephot fol.* ה 2. Ad tertium dicimus, quod inter Agros ex Sepulcro immundos aliquod discrimen servatum. Nam cum triplex τῆς Beth-Happeras genus constituant Hebræi, eoque nomine ipsis veniat שדה שאבד בו קבר *Ager in quo deperditum est Sepulcrum*, שדה שנחרש בו קבר *ager in quo aratum est vel arando dispersum est Sepulchrum*, & denique שדה בוכין *ager plorantium* (De quo videndus *Maimon Hilc Tum. Met* c. VIII. *Tom* 2. *Edit. Ven.*) E tribus his primi præsertim ordinis calce signandum, & à reliqua terra, quæ munda, nec ullo inquinata Sepulcro erat, distinguendum fuisse asserunt Hebræi. Ita Gemaristæ in *Moed Katon* tradunt.

IV. Visis locis Sepulchralibus, quæ antiquitus *calce* notari solita, progredimur ad *modum*, quem veteres Hebræi in ritu hoc observarunt. Eum autem succinctè descriptum exhibet *Mischn. Cod. Maasar Schені cap.* 1. §. 1 fol. 7. 2. מציינין קברות בסיד שממחה ושופך *Signant Sepulcra calce, quam aqua macerat & affundit.* Cum enim in Sepulcris signandis nimis curiosi essent, curabant, ut CALX immunditiei inde ex sub terra delitescentis sepulcri esset melioris notæ & colore nitido & albicante, quo prætereuntes signum hoc eò melius cognoscerent & illud oculis se facile offerret. Imò CALX hæc aquis probe macerands erat, ut eò magis albesceret. Nam in hunc finem Sepulcra dealbabantur, ut quilibet sibi signo hoc viso, ab immunditie vel pollutione cavere posset, quam aliis facile contrahere poterat, cum hæc dealbatio deesset. Aquis itaque bene temperata calx super ipsum Sepulcri locum diffundebatur, uti ex *Gemar. Hierosolymit. Cod Babyl.* Schekalim subnexa patet.

V. Neque sufficiebat, ut opera perfunctoria hoc faceret is, qui affundebat, sed requirebatur, ut accurata & ad amussim exacta diligentia id efficeret. Summo enim studio omne illud spatium, quod in cavernis subterraneis occupabant Sepulcra,

in superficie terræ CALCE signandum erat. Ideirco, qui recte hoc munere defungi volebant, ut eo certiores fierent, quo usque se immundities Sepulcrorum diffunderet, Speluncam ipsimet ingressi cavorum, qui Sepulcrorum erant receptacula (confer huc qui Sepulcrorum apud Hebræos formam delinearunt, *Casaubon Exercit. advers. Baron pag. 578 Lightfoot. Hor. pag. 171.*) Id quod ex Rabbinis recenset cl. *Joh. Christ. Rosteuscher. de Sepulcr. calc. notat. cap.* IV. § 2. Aliter autem se gerebant Hebræi, quando immundities שדה בית הפרס seu agri, in quo deperditum erat Sepulcrum, designanda erat. Tunc enim non toto agro calx diffundebatur, sed solùm in extremitatibus termini, quibus signari ager solebat, juxta illud, quod legitur *in Bava Batra*: Ager signatus in terminis suis, hoc est, ut Glossa exponit, terminos habens in quatuor plagis suis dispositos calce incrustabantur. Id enim volunt verba *Maimon. Hilc. Tum. Met.* c. VIII. fol. ... 2. *Cum quis invenerat quatuor agri terminos (calce) signatos, isti quidem mundi erant, sed totus ager in universum erat immundus.*

VI. Ne autem aliquid omitterent, quod pollutionem prohiberet, observandum venit, quod generatim in quavis designatione locorum sepulcralium non præcise super locum immundum CALCEM effuderint Judæi, sed ante eum, ut intelligerent ex hoc signo adventantes, locum immundum non procul abesse. Rationem hanc subministrat *Gemara Cod. Moed Katon*: Non ponebant signum (præcise) super locum immunditiei, ne res mundas perderet. Nam si quis (addit *Scholiastes*) immunditiem sub signo latentem non animadvertisset prius, quam ad signum devenisset, subito munda contaminata fuissent, quoniam sub signo delituisset præcise immundities. Idcirco constituebant quoque per signum juxta immunditiem paululum distans ab eadem, quod utrinque prominebat ad latera immunditiei: ut eadem Gemaræ verba pulchre explicat *Maimonid. H. T. M. c.* 8 § 9. quo unusquisque ad istiusmodi signum tendens immunditiem adesse intelligeret, & tempestivè recederet. Ut autem horum omnium eo major haberetur ratio, neque temere vel ex incogitantia, vel ignorantia aliquid prætermitteretur, præsente erudito viro rerumque intelligente *dealbatio* ista, præsertim quæ publica aucto-

auctoritate fiebat, institui solebat, quod ex *Moed Kat.* colligitur.

VII. Præcipuè autem hanc curam in se suscipiebat Magistratus, qui quotannis *Legatis domus Judicii* inter alios labores & hunc imponebat, ut sicubi in Sepulcris calcis affusæ indicia obscuriora reddita, aut penitus deleta deprehenderent, eadem restaurarent, & affusa denuo calce omnibus patefacerent. Ita enim *Maimon. Hilc. Schevut Jom. Tob c.* VII. §. 11. his verbis prodit. *Prodibant Legati domus Judicis ad visitanda Heterogenea* &c. (conf. *Maim. in Hilc. Kelaim cap.* 2. *seqq.*) *& notabant Sepulcra, quorum signa aqua pluvialis deleverat.* Fiebant porro hæc statis anni temporibus, mense plerumque *Adar*, quod planum est ex *Mischna Cod. Schekal. cap.* 1 §. 1. in festo parvo, ut tradunt *Mischnici Doctores in Moed Katon cap.* 1. §. 2. his verbis *Irrigant agrum siticulosum in festo &c. reparant quoque destructa in festo, corrigunt aquas corruptas in plateis, & fodiendo inquirunt eas, reparant vias itemque plateas & receptacula aquarum, faciuntque omnia, quæ necessitatem publicam respiciunt, signant Sepulcra, atque etiam propter Heterogenea egrediuntur.* Hæc etiam confirmat *Maimonid. Hilc. Tum M. c.* 8. §. 9. dealbationem hanc asserens institui solitam *diebus festis profestis.* Hisce intermediis festi diebus etsi non quosvis aggredi labores licebat, eos tamen permissum erat suscipere, quod publicam spectabant necessitatem, nec sine præsentissimo damno omitti poterant, prout illud ex placitis Doctorum satis dilucide docet *Raschi.* Id tamen monet *Maimonides* id fuisse requisitum, ut opus difficultate omni & molestia vacaret, cujus generis etiam fuisse statuunt Hebræi dealbationem Sepulchrorum. Et hæc de Sepulcris calce albatis & ritu illorum sufficiant.

CAPUT IV.

De Sepulcrorum Hebræorum Epitaphiis.

I. Ritum hunc Epitaphiis monumenta ornandi Græcis & Romanis usitatum fuisse testantur Inscriptiones variæ,

 quas

quas adduximus *lib. 2. cap. 15.* Unde merito quærimus, an etiam apud Hebræos moris fuerit? Ad quam affirmando respondemus, quippe antiquitus & hodienum ejusmodi Epitaphia reperta sunt, quamvis libenter fateamur, quædam horum supposititia esse, vid. B. *Matth. Frideric. Beckii monumenta antiqua Judaic. edit. August. Vindel.* 1686. Et licet cl. *Schickard. de jure Regio Hebr. cap.* VI. dicat, Judæos Epitaphia non admodum curare his verbis. Laudo *Maimonidem*, qui censet, famam recte factorum, quæ in viva posteritatis memoria perennat, esse splendidissimum Mausoleum, quovis marmore durabilius, quavis statua pulchrius; attamen contrarium ex exemplis & testimoniis variis apparet, quippe idem paulo post *pag.* 436. 437. subjicit. Nudæ tamen Inscriptiones nominum & annorum non improbantur, quia historias & chronologiam juvant. Ast cur denegemus Hebræis Epitaphia & Inscriptiones? Ipsi enim omnium primi suo merito habendi sunt, quibus Inscriptionum inventiones unice deferendæ veniunt. Ab hisce enim, ut plura alia, ita quoque inventionem cipporum eorumque Inscriptiones fluxisse, asserit B. *Gerhard. Tom.* VIII. *LL. de morte §.* LXXXIV. Non calculum itaque adjicimus dissertationi sub præsidio *Johan. Henric. Heideggers habitæ Tigur.* 1670. quæ ritum hunc plane rejicit § XXXVI. his verbis: Et Ecclesiæ quidem *Tigurinæ* ritus peti possunt ex cl. *Lud. Lavater.* de ritibus Ecclesiæ Tigurinæ egregio *libello c.* 32. 33. inter alia memorat, *epitaphia quoque nulla* amplius vel saxis vel æneis tabulis incidi, lapidibus sculptis Sepulchra non contegi, addita ratione, ne luxus ille Sepulcrorum redeat. Ita sapienter constituerunt Majores nostri ubique tenacissimi simplicitatis ut ex præteritis futurorum providi. hæc *Heideggerus.*

II. Cum autem usus Epitaphiorum vetustissimus sit, qui & Hebræis & primitivæ Ecclesiæ Christianis placuit & adhuc Protestantibus placet, non videmus, cur à Tigurinis rejiciatur? Hebræis morem hunc frequentem fuisse ostendunt antiqua & hodierna Epitaphia etiam in Helvetiorum civitate Basilea relicta. Audiamus verba *Excellent. Johann. Andr. Hochstetters Profess. Moral. in hac alma Tubingens. Fautoris mei æstumatissimi in dissertat. de affectu erga defunctos* allata, ubi hæc extant: *Quæ quidem in erigendis honore defunctorum Epitaphiis operosos*

rosos admodum fuisse constat, & Basileatestatur, in cujus suburbiis magna vici pars Judaicis monumentis obtecta videtur. Eximium *tamen lapidem servavit Theodorus Zwingerus, quem Anno M. D. XLV in Cœnobio S. Claræ, ubi Cœmeterium Judæorum erat inventum, celeberrimus vir in Jo. Lucæ Iselii, privigni sui horto, memoriæ causa erigi curavit, ubi hodienum conspicitur,* quem Lectoribus communicamus & cum translatione *Excellent. Professoris* huc ponimus. Verba lapidis seu Epitaphii sequentia sunt:

האבן הזאת אשר שמתי מצבה לראש הזקן ר' אליקים ב' יוסף הנקבר בחול המועד של פסח יו' ה' צ' ה לפ' שנות בג"ן עם שאר צדיקי ע'. א'. א' א' ס'	No 2.

LAPIS ISTE POSITUS EST AD CAPUT SENIS R. ELIAKIM FILII R. JOSEPH, SEPULTI IN HEBDOMADE SOLEMNITATIS PASCHALIS DIE QUINTA. A. XCV. SECUNDUM MINOREM NUMERUM, QUIES EJUS SIT IN HORTO VOLUPTATIS, JUXTA CUM JUSTIS, QUOTQUOT IBI SUNT, ÆVI PERENNIS AMEN, AMEN, AMEN, SELA.

Ali-

Aliter hoc Epitaphium exhibet *celebr. Joan. Fats in not. ad Gyrald, pag. m.* 170.

האבן הזאת אשר שמתי מצבה לראש הזקן ר' אליקים בר' יוסף דקבר בחול המועד של פסח יום ח' צ"ה לפרט"ק מנוחתו בגן עדן עם שאר צדיקי עולם א' א' א' ס	No. 3.

Id est.

No. 4.

LAPIS. HIC. EST QUEM. POSVI. MONVMENTVM CAPITI. SENIS. R. ELIAKIM. FILII R JOSEPHI. QVI. SEPULTUS. EST. IN DIE. PROFESTI. PASCHATOS. IIX ANNO. XCV. SVI MIN REQVIES. EJUS. IN HORTO. EDENIS. CUM RELIQVIIS JUSTORVM MVNDI AMEN. AMEN. AMEN. SELAH.

III. Quod ad primitivæ Ecclesiæ Christianos attinet, qui Epitaphia erexerunt, Prudentius carmine modò adscripto testatur.

Titulumque & frigida saxa, &c.

Idem hymno quarto de passione Hippolyti Martyris ad Valerianum Episcopum:

Innumeros cineres Sanctorum Romula in urbe
Vidimus, ô Christi Valeriane sacer.
Incisos tumulis titulos, & singula quæris
Nomina? difficile est, ut replicare queam.

Pla-

Plurima litterulis signata sepulcra loquuntur
Martyris aut nomen, aut epigramma aliquod.

Testantur hoc quoque varia Epitaphia Christianorum, quæ collegit & observavit *Paulus Aringhius in sua Roma subterranea edit. Arnhem* 1671 quem curiosus Lector evolvere velit, & constabit, nos vera dixisse. Nec silentio præterire possumus Reformatos seu Protestantes in Anglia, qui Epitaphia magni æstimarunt, uti colligitur ex *libro inscripto Romaines concerning Britaine, edit Lond.* 1623 *ubi pag.* 312 hæc leguntur: *But among all funerall honours, Epitaphs have alwayes beene most respective, for in them was love shewed to the deceased, memory was continued to posterity, friends were comforted, and the Reader put in minde of humane frailty* Ex his satis superque cognoscitur Epitaphia semper magni æstimata fuisse. Sed iterum ad Hebræos nos accingimus.

IV. Non negamus quod multa apud Scriptores reperiantur Epitaphia Judaica, quæ dubitationem movent, inter quæ est illud quod *Joh. Henr. Hottinger. dissert.* 1. *de variis Ebræorum inscriptionibus pag.* 3 recenset.

זהו קבר אדנירם עבד המלך שלמה שבא לגבות המס ונפטר יום	No. 5.

Latinis verbis ita tradidit B. *Dilherus in dissertat. Academ pag. m* 56

HIC. EST TVMVLVS. ADONIRAM. SERVI REGIS SALOMONIS. QVI. VENIT. UT EXIGERET. TRIBVTVM ET MORTUUS. EST. DIE	No. 6.

Hoc Epitaphium ut genuinum attulit quoque *Villalpandus Jesuita* in *Ezech tom 2. fol* 544 & asserit, ad *arces Saguntinæ portam*, superiore seculo effossum fuisse saxum. Etsi vero hujus lapidis canities talis non sit, qualis à *R. Mose Suchem Tof in Marpe Jaschon* venditatur, uti el. *Hottinger de Cippis Hebr* p. 3 rectè disputat, tamen inde liquet, *titulos*, de quibus sermonem habemus, Ebræis quoque usu receptos esse. Nec assensum præbemus *Villalpando*, qui affirmat, reliqua, ut & imprimis illud, qui dies obitus fuerit lapide vetustatis injuria, ut quidem putat, nonnihil corrupto, haberi non potuisse. Ac licet *Villalpandus* se nullibi ejus rei apud quemquam Scriptorem (præterquam in MSto, quod apud *Gonzagam Mantuanum Episcopum* extiterit) vestigia reperisse asserat non defuturos tamen suspicamur, qui pro genuino fictum hoc monumentum habituri, & vel à vetustis illis temporibus accersituri sint; ut eò magis operæ pretium fuerit, *νόθευμα* illius Inscriptionis paucis in lucem statuere.

V. Quærimus ergò ex *Villalpando*, qui pro genuino pugnat, qui factum sit, ut nec vola nec vestigium lapidis etiamnum extet, ne in ipsis quidem regionibus ubi inventus est? neque enim credendum est, hunc tam memorandum antiquitatis *κειμήλιον* privatâ tantum quorundam notitiâ conclusum, & non potius apud indigenas dignis laudibus fuisse celebratum: cum nec præterea verisimile sit, viros illius ævi doctissimos silentio tantam rem prætergressuros fuisse, si modo iis de rei veritate certi quicquam constitisset. Ergone enim præter Mantuanum istum Episcopum nemo illud vel scivit, vel scire debuit? At enim verò largiamur hoc *Villalpando*, ac demus, extitisse olim istud marmor, licet ob aliquas causis pervulgatum adeo non fuisset num vel sic *γνήσιον* esse probabit? Equidem haud credimus. Cum enim mentio fiat in Inscriptione Adoniram, qui Saguntum venerit, si vertentem sequimur Jesuitam *colligendi tributi causa*, absurdum cui videri posset, cum vix quadringenti ab ingressu in Palæstinam anni effluxissent, nullasque adeò causas Judæi habuissent a Deo promissam præstitamque, & propterea dulcissimam sibi patriam deserendi, illos tanta multitudine commigrasse in Hispaniam, ut Salomoni licuerit tributa ab iis per Adoniramum aut alios exigere,

re, cùm illius rei nec Judaica nec prophana historia ullibi meminerit. Adde quod piaculum Judæis fuerit, extra Palæstinam vivere. Videatur de his pluribus disserens *Dilher disp. pag.* 57. 58.

VI. Formam Judaici Epitaphii veri afferimus illam esse, cujus Inscriptionem celeb. *Schickard.* in משפט המלך & cl. Buxtorff. in Lexic. Talmud fol 971. adduxerunt de muliere quadam Rebecca, hujus sequentia verba hæc sunt:

זאת המצבה
אשר הוצב לראש החשובה
והחסידה והתמימה
מ' רבקה
בת ה"ק ר' שמואל הלוי
שנפטרה בשם טוב ביום ז' לח'
טבת בשנת קל"ה לפ"ק
נשמתה תהא צרורה בגן עדן
א' א' א' סלה

No. 7.

Id est:

No. 8.

HÆC. STATVA
QVÆ. ERECTA. EST. CAPITI. PRÆSTANTISSIMÆ.
SANCTISSIMÆ. ET. INTEGERRIMÆ.
D. REBECCÆ
FILIÆ. S. R. SAMUELIS. LEVI.
QVÆ. OBIIT. FAMA. BONA. DIE. VII. MENS.
THEBETH. ANNO. CXXXV. SUP. MIN.
ANIMA. EJVS. SIT. LIGATA. IN. HORTO. EDEN
AMEN. AMEN. AMEN. SELAH.

VII. Nec melioris quam *Admiræ* conditionis est illud Epitaphium Judaicum Ducis *Amaziæ*. Namque Auctore *Aben Chabib* in libello דרכי נעם *Darche Noam* apud R. *Asariam*, in *Meor Enajim Part.* III. *cap.* 60. (cujus etiam non tamen ex ipso lapide inspecto, sed ex MS. quodam Codice Saguntino

 ad-

ratio Chronologi Judæi non tam nos movet, ut assensum præbeamus.

IX. Genuina ergò Epitaphia nobis exhibuerunt *Buxtorffius* loco paulo ante citato & doctiss. *Beckius*, ex quo quædam huc transcribere non pigebit, quorum primum

לראש ר׳ ברוך	*Ad caput R. Baruchi,*
שירד לבארים	*qui descendit ad eos, qui sunt inter Cedros*
ביום בד׳ סיון	*Feria II. IV. Sivan*
תנב החיים	*S. A. E. I. F. Viventium*

Post explicationem egregiam hujus exponit ultimas literas hoc modo: SIT ANIMA EJUS IN FASCICULO VIVENTIUM. Cætera quæ annotavit, videnda sunt *pag. 29. in antiq monument Judæor.* Aliud prælaudatus Auctor nobis exhibet *pag. 31.*

. . . יוסף שנפטרה תתקצא

לפ דיני מבצעא

. . . *Josephi, quæ mortua est 991.*
Cale Sit R. E. I. H. E. A

Ubi iterum plura adjecit in annotationibus, asserens propter He significari fœminam. Ex ultimas literas ita reddit SIT REQVIES EJUS IN HORTO EDEN AMEN. Plura Epitaphia in citato libello videri possunt. Unum adhuc addimus, quod *Norberga in aula pastorali Sebaldina ad* dextrum latus in pariete conspicitur teste *Christoph. Arnold in annot. ad Val. Caton. Grammat. Dir. edit. Lugd. Bat. 1652. pag. m. 93.*

עד הגל הזה
בורת גוטלין
בת רשמעון
נקברת כ״ט
בטבת יוסב

H. E. *Testis est acervus iste sepulchri GUTLIN filia R. Simeonis, F. יוסב, quæ sepulta est die XXIX. Decembris positus.* Ex his Scalus omnibus constat, quod Hebræi Epitaphiis ad ornatum Sepulchrorum usi fuerint, à quibus & alii populi morem hunc hauserint.

CAPUT V.

De Pyramidibus & Mausoleis Hebræorum.

I. Hebræos quoque Pyramides sepulcris ornatus gratia inædificasse testatur *Josephus* xx. *Antiq.* 2. *f.* 689. & 6. *Bell. Jud.* XIII. *f.* 913 ubi Pyramidis mentionem facit, & refert, quod *Helena* Regina Adiabenorum talem tertio ab Hierosolymis stadio exstruxerit. Ita etiam de *Simone lib.* 1. *Maccab.* XIII. 27, 28. legimus, quod ad honorem patris, matris & fratrum superbum exstruxerit sepulcrum, Pyramidibus ornatum. Verba textus hæc sunt. Et ædificavit *Simon* super Sepulcrum patris sui & fratrum suorum ædificium altum visu, lapide polito λίθῳ λευκῷ καὶ ἀπεξεσμένῳ (*Joseph.* candido & polito marmore. ejus interpres *Gelenius*) retro & ante. Et statuit septem pyramides, unam contra unam (i. e. singulas singulis adversas, vel alteram è regione alterius) patri & matri & quatuor fratribus. Et his circumposuit columnas magnas & super columnas arma ad memoriam æternam & juxta arma naves sculptas, quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare. Hujus Sepulcri pulcra apud jam dictum *Josephum* historiæ Scriptorem diligentissimum *lib.* 1 3 1. *Antiquit. Judaic. c.* XI. descriptio est, ubi inter cætera ait, fuisse illud *è lapide albo & polito* uti dictum, habuisse porticus circumcirca & στύλους μονολίθους columnas quæ singulæ uno tantum lapide constarent. Septem etiam Pyramides, quæ, inquit, ad hoc usque tempus servantur, appellat ibidem μεγαλῶν μέγιστον θαυμαστόν τε ἰδεῖν. Et multo post eum *S. Hieronymus libr. de* locis Hebr. Modin vicus juxta Diospolin, unde fuerunt *Machabæi*, quorum hodieque ibidem sepulcra monstrantur.

II. Merito igitur dubitare quis posset, hoc lecto, an id factum esset ex suæ gentis ritu, an ex aliarum exemplo? Deinde quæri posset, cur naves insculptæ sepulcro? Nam de armis suspensis aut etiam incisis, communis est ritus. Verùm si hæc rectè perpendamus, asserimus non repugnare genti Judaicæ hunc morem. Scimus enim quod *Daniel*, qui Princeps

ceps à Dario constitutus, Mausoleum sumptuosissimum exstruxerit, in quo *Persarum*, *Medorum* & *Parthorum* Reges sepulti, curaque ejus Hebræis Sacerdotibus data sit. vid. *Joseph. lib.* x c. xiv. Quanquam trophæa apud Hebræos reperiuntur, quemadmodum apud gentes. Testes ipsi apud Josephum lib xv c. 10 nam cum *Herodes* theatrum, & in eo Cæsaris imagines & trophæa gentium, quas bellando ille deviceral, collocasset, Hebræis indignè ferentibus persuadere conabatur nihil in ea re inesse piaculi. At illi putantes imagines esse armis obsitas, quas nunquam tolerassent, uno ore clamabant, dicentes: *Licet omnia existimemus tolerabilia, tamen hominum imagines, vel trophæa, non esse patrium in civitatem admitti profitemur.* Sed hoc verum de ejusmodi trophæis: nam de aliis, i. e de hostium spoliis, vel suspensis in templo, vel etiam in Sepulcris, non item.

III. Rationem hujus Mausolei Simonis exponit *Josephus* loco paulo ante citato *lib.* xiii *c.* xxi. cujus verba integra recitamus: *Simon ingens Mausoleum fabricans patri suo fratribusque, sepulturam ex albo & polito lapide construxit, opus mirabile, conspicuumque faciens, cujus & porticus undique columnis sustentantibus ex uno lapide visu mirabiles statuit, insuper & pyramides septem parentibus, vel aucuique Germanorum singulas superimposuit magnitudine vel decore lucentes, quæ hactenus servantur.* Consentientem hic habemus Anglum *Thom Fullerum in Pisgah-sight of Palestin. lib* 2. *cap* 10 *fol m.* 211 qui in hæc prorumpit verba: *where the seven sepulchers of Maccabees (each a high Pyramid on a square basis, and all mounted on a steep hill) are a conspicious sea-mark to the Mariners many miles distant.* De columnis sepulcralibus egimus *lib.* 2. Illud tamen observandum, quod columnæ hæ non fuerint nudæ, sed figuris aspersæ & rerum historiis vestitæ, ut *Gyraldus* animadvertit: conf *Menoch. lib* iix. *de Rep Hebr. cap.* iv. *quæst.* vi. *Sepran. David. degr.* ii *fol.* 510. *& seq.*

IV. Hunc ritum & alios populos observasse testantur Scriptores. De Ægyptiorum sepulcris & illorum columnis refert *Diod Sicul. lib.* ii *cap.* ii. eo in loco fuisse columnarum sepulcralium *contignationem sculptam præsepibus variisque picturis ornatam.* In Romanorum Sepulcris idem videre fuit? Hinc

at

ait *Georg. Fabricius de nova Roma cap.* XXI. *pag* CXIV. In Sepulcris, quæ hinc inde per urbem in multis locis inveniuntur, varia rerum simulacra ante S. Cosmam & Damianum, in foro Romano & in S. Johanne Laterano in quo etiam nocentes objiciuntur bestiis, ut in alio quodam ante S. Mariam in via lata. *Polydorus Vergilius lib.* V. *cap.* X. Adponi etiam, inquit, solebant militaria signa, tanquam laudis & virtutis tropæa: conf. *Don. Picwell. lumin. reflex. in lib. Machab.* fol. 256. Unde non dubitatur, quin etiam hoc observaverit *Simon*, uti ex textu allato satis constat, ubi expresse. Et super columnas arma Sepulcrum hoc passim erat conspicuum imaginibus militarium armorum & navium, ut significaret, interprete *Cornelio a Lapide*, eos tam mari, quam terra fuisse potentes & utrobique illustres obtinuisse victorias, etsi bellorum navalium ab eis gestorum, nulla facta sit mentio. Quod autem super *Sepulcra* collocata sint arma aliaque instrumenta Statui convenientia, demonstrat *Virgil. lib.* VI. *Æneid.* loquens de Miseno.

At pius Æneas, ingenti mole Sepulcrum
Imponit, suaque arma viro.

De his actum fuit cap 2. hujus libri, quare repetere nolumus.

V. Quod autem *naves* insculptæ fuerint marmoribus Sepulchralibus testatur *Philostratus in vita Apollon. Thyanei Philippus II* Rex *Hispaniarum*, *Bruxellis* celebrans exequias *Caroli V.* sui patris, tametsi iste nunquam fecerit navale prælium, nihilominus produxit navim, circum quam efformatæ erant variæ historiæ. nimirum Africa ab ipsius militibus capta, cum *Aphrodisio deleto*, ex altera parte fugitivos Turcas cum Solymanno profligato inde novo Orbe invento, & ex altera *Tuneto capto* & *restituto*. Videatur *Ludovicus Dulcis in ipsius vita*. Ita etiam *Stephanus Johannes Stephanus nota in lib.* 3 *histor. Danic. Saxon. fol. m* 91 hoc illustrant, ubi asseritur, Regios tumulos ad magnitudinem & figuram carinæ *maxima navis* fabricatos fuisse Imo legem *Frothonem* dedisse hanc: *Centurionis vero vero vel Satrapa corpus, rogo propria navo constructo funerandum esse. Dena autem gubernatorum corpora unius puppis igne consumi*

pra-

precepit. Ducem quempiam aut Regem interfectum proprio injectum navigio concremari. Cont *fol* 92.

VI. Quod igitur ad Naves pertinet, quas *Simon* juxta arma insculpendas curavit, id primum dicimus, usitatum fuisse navium spolia in trophæis aut templis ad æternitatem memoriæ collocari. *Virgil lib* III. *Georg* de Trophæo Augusti.

Atque hic undantem bello magnumque fluentem
Nilum ac navali surgentes ære columnas.

Ubi *Servius* scribit Augustum totius Ægypti victorem, sustulisse de navali rostra ærea, quibus conflatis, quatuor effecit columnas, quæ postea a *Domitiano* in Capitolio sunt locatæ. Juvenal. *Satyr.* x. *v.* 133 *seq*

Bellorum exuviæ truncis affixa trophæis,
Lorica, & fractu de casside buccula pendens,
Et curtum temone jugum, victaque triremis
Aplustre & summo tristis captivus in arcu

Livius ab urbe condita *lib* VIII. Naves, inquit, Antiatium partim in navalia Romæ subductæ, partim incensæ, rostrisque earum suggestum in foro exstructum adornari placuit: Rostraque id templum appellatum. *Goropius* præterea *lib* III. *Orig.* scribit, navium fragmenta à Cyrenæis in Hammonis templo dicata. Id vero ad nostrum morem refert, qui navium spolia, quibus naufragium evasimus, in templis suspendimus.

VII. Quod ad *Sepulcra* spectat, hoc solùm reperimus apud *Virgilium lib.* VI. *Æneid. Imposuit sua arma viro, REMUMQUE TUBAMQUE.* Hoc autem ideo factum, quia in *Sepulchris* eas res incidi mos fuit, quibus ille insignis habitus est, qui ibi situs. Itaque *naves* etiam insculptas asserit *Philostratus* paulo ante citatus. Verùm quamobrem Simon parentum sepulcro, sive Mausoleo naves insculpserit, non facile constat. Sunt autem qui putent, eo naves insculptas, ut varios multiplicesque vitæ casus, quos illi subierant maximè in bellis, significarent. Illos navium similes esse, qui in hoc vitæ salo variis fortunæ casibus, quasi tempestatibus conflictati in sepulchrum tanquam in portum, post vitæ naufragium enatassent. Quæ certè sententia non humanis magis, quam sacris literis probari & locupletari facile potest. Obscurum enim

non est, humanam vitam in nostris exterisque literis navis symbolum significari, & seculum istud non pauciores, quam maris motus habere: mortem naufragium esse, in Sepulcro portum inesse. Ideò etiam rectè *Andromacha* apud *Senecam in Troad. Act.* 3

Fata si miseros juvant
Habes salutem: fata si vitam negant
Habes sepulcrum.

Perinde ac dicat: Si vitæ naufragium feceris, non est cur animo succumbas, cum Sepulchri habeas portum, quem inveharis, periculorum omnium ac tempestatum experiem. Arrisit B. *Hieronymo* Poetæ sententia, qui in vita S. *Malchi*: *Si juvat*, inquit, *miseros Dominus, habemus salutem, si despicit peccatores, habemus sepulcrum.* Sed unum audiamus *Gregorium*, qui *lib. 6 in Job. cap.* XVIII. inquit: Potest per Sepulchrum non solùm in hac vita nostra contemplatio, sed quies æternæ & intimæ retributionis intelligi, in quam tanto verius quiescitur, quanto in nobis corruptionis vita perfectius necatur. Nos itaque censemus, quemadmodum arma sive spolia ad æternitatem memoriæ columnis Simon imposuit, ut edita bello facinora posteris testarentur, ita etiam naves incisas, ut maritimarum urbium ac gentium, quas præliis fuderant, symbolum præ se ferrent.

CAPUT VI.

De Synagogis defunctorum Sepulchris impositis.

I. **J**udæos in more habuisse Synagogas & Academias erigere apud SEPULCHRA laudatissimorum virorum ex Benjamine Tudelensi & cippis Hebraicis, in Latinam linguam translatis illustratisque à doctissimo Hottingero, abunde liquet. In posteriore hoc tractatu exempla adeo sunt obvia, ut molestum sit, singula describere. Id unum referemus, quod *Sepulcra* quandoque fuerint exstructa in ipsis Synagogarum atriis. Sic legitur in *Cippis pag. m.* 62. *edit Heidelberg.* 1659. שם קבר ר' יוסי ז"ל בחצר הכנסת *ibi sepultus est R. Josep, m. in Atrio Synagoga*

goga five *Academia*. Cum etiam celebratissimum sit apud Benjaminem testimonium de Synagoga longe amplissima apud *Ezechielis* Sepulcrum exstructa, non convenit, ut illud negligamus, maxime cum alii Auctores plures tam Judæi, quam Christiani illius meminerint. Auctor *Cipporum Hebr. pag. m. 74. edit. Heidelb.* 1659 שם נהר חדקל שם קבר יחזקאל הנביא ע״ה וזו צורת הקבר וכיפה שעליו i. e. *ubi fluvius Chiddekel, ibi sepultus Ezechiel Propheta p. m. Hæc vero figura est sepulcri & fornicis ejus super ipso.*

II. Eandem quoque sententiam tuetur *Magnus Daniel Omeisius* Profess. *Aldorff. celeber. cap.* 111. *p. m.* 80. *in Schediasm. de quatuor Paradisi fluminib. ann.* 1676 ex *Rabbi Uri*, qui ita: בארץ אשור חדקל שם קבור חזקאל הנביא ע״ה i. e. *In terra Assyriæ ubi fluvius Chiddekel, ibi sepultus est Propheta Ezechiel p. m.* Verum Benjamin in Itinerario scribit ad Euphratem esse, verba ejus ex versione *L'Empereur* hæc sunt: *Hinc* (Napha) *tres parasangæ numerantur ad beati Ezechielis Prophetæ Synagogam in ripa Euphratis: ubi regione Synagoga sexaginta turres sunt & inter singulas est Synagoga. In illius atrio sacrorum librorum theca est; & post Synagogam Ezechielis, filii Buzi, Sacerdotis sepulchrum, cui magnæ pulcherrimæque operis testudo impendet, quam construxit Jechonias Judæorum Rex cum triginta quinque millibus Judæorum, qui eum sequebantur, cum ab Evilmerodacho e carcere dimissus esset.* Alia quoque subjicit *Benjamin*, quæ *Hottingerus* annotavit *ad libr. de Cippis*, licet non tutum sit, *Benjamini* in omnibus adhibere fidem, non tamen opinamur, omnia ficta ab ipso, quæ de hoc Ezechielis tumulo narrat. Certum est, inquit *Huetius in demonstrat. Evangel. Propos.* IV *pag.* 396 quindecim circiter Francicis Leucis a Bagdado locum nunc quoque magnis conventibus celebrari, in quo sepultum Ezechielem arbitrantur. Certum tamen est, quod Judæi undiquaque ad hujusmodi tumulum tanto cum ardore precum causa confluant, colligere licet hinc, quod loca, quæ *Sepulchris Sanctorum virorum* proxima sunt, pro sanctis habeant. Id adeo exploratum est, ut undique confirmari possit.

III. Probant hoc Auctoris Cipporum Hebr. verba, cujus historia sic incipit: אלה מסעי בני ישראל אשר ילכו מחיל אל חיל להשתטח על קברי הצדיקים ע״ה בכבי יבאו ובתחנונים להתפלל לבקש רחמי עליהם

[illegible] i. e. *Hæc sunt itinera filiorum Israel, quæ fecerunt, qui eunt de virtute in virtutem, UT PROSTERNANT SE AD SEPULCHRA JUSTORUM, quorum in pace requies sit. Accedunt autem eo cum lacrymis & deprecationibus, ut petant & exorent misericordiam pro se & fratribus suis, qui in exilio.* Insignis historiæ, quæ huc pertinet, compendium fecit ex Hebræo quodam Manuscripto doctiss. *Hottingerus in præfat. libri de Cippis* sub finem. Accusati erant Judæi apud Muhammedanos, quod ipsorum impietas diu expectatas pluvias prohiberet. Quare ad eas impetrandas à Deo per preces tridui ipsis conceditur spatium, ea sub interminatione, ut, si eventus fallat, omnes certissimum mortis periculum subeant. Judæi duram hanc conditionem accipere coacti, primum quidem inter se statuunt, si gratia divina ipsis neget suppetias, potius exacto triduo in mutuas ruere cædes, & paternis fraternisque dextris cadere, quam morte sua hostibus voluptatem & ludibrium dare. Hoc decreto facto, adeunt קבר זכריה הנביא monumentum Zachariæ Prophetæ להתפלל ולהתחנן *ad orandum & supplicandum* cum multiplici pompa processionibusque. Quibus ceremoniis adeò fertur placatum fuisse Numen, ut eo ipso die pluvias petitas iis indulserit. Historiæ veritatem hîc non tam curamus, quàm ceremonias, quæ in illa memorantur, non utique ineptè & abs re, sed convenienter consuetudinibus illius Gentis. Constat enim clare ex ipsis constitutionibus Gentis Judaicæ, quod *Jejunii statis* temporibus admodum affectaverint precari apud SEPULCHRETA, uti *Maim. Hilc. Taan. cap. IV. §. XVII.* testatur his verbis: *Septem his jejuniis omni loco, quo ea decernunt observanda, postquam preces fuderunt, egrediuntur universus populus ad SEPULCHRETA, ubique lacrymantur & suppliant.*

IV. Extra omnem dubitationis aleam ponimus, quod *Synagoga* primitus apud SEPULCHRA præstantium virorum erectæ fuerint, ad eorum memoriam eo commendandam posteritati. Judæi enim, si ulli mortalium valde inclinarunt ad τὸ οἰκοδομεῖν τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖν τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων *ædificandum sepulcra Prophetarum & exornandum monumenta Justorum.* Sic legimus in *Cippis Hebraicis pag. m. 70. edit. Heidelberg.* 1659. ipsos solitos fuisse honorare solenni quadam
cele-

celebratione annua SEPULCHRUM MARDOCHÆI. Verba Latina a cl. Hotringero reddita ita sonant: *Toto illo tractu congregantur Judæi die Purim eoque proficiscuntur ad Sepulcrum ejus, cantica dicentes & encomia, cum tympanis & choris, saltantes & gaudentes, quod ibi factum est miraculum.* De SEPULCRO Estheræ Auctor *Cipporum pag. m.* 64 refert, quod Judæi ad id accesserint cum in hæc erumpit verba. Ibi Sepulcrum Estheræ Reginæ est, p. m. Distatque sesqui parasangis Tzephato. In tota autem Susane tempore Purim, quidam Judæi ad Sepulchrum ejus accedunt, ubi Megilla lecta edunt, bibunt, lætantur. Non quidem Auctor Cipporum asserit, quod apud binos hos tumulos ædificatæ fuerint Synagogæ, sed id non neglexit annotare *Benjamin Tudelensis*, inquiens: *Ante Synagogam unam sepulti sunt Mardochæus & Esther.*

V. Cur autem Judæi die Purim se congregarint ad hæc Sepulcra & orarint, videtur hæc ratio, quod noluerint, ut celebrium horum suæ gentis hominum memoria periret, verum gravior & certior ratio hujus consuetudinis inde petitur, quod cum tempore ea apud ipsos invaluerit opinio, quod animæ defunctorum circa illos tumulos, in quibus cadavera recondita sunt, vagentur, quodque per earum intercessionem auxilium à Deo facilius impetrare liceat. Sic legitur in *Sota Gem. ad cap.* VII. *in Excerpt. celeberr. Wagenseilii* §. VI. *pag. m.* 715 Rabba ait, (doceri) Calebum subtraxisse se consilio Exploratorum, ivisseque & expandisse se super sepulcra Avorum, precatumque esse: Vos Avi intercedite pro me, ut à consilio Exploratorum liberer. In eodem tractatu quæsitum refertur R. *Chama*, cur occultatum sit Sepulchrum Mosis? Respondetur autem, scivisse Deum, Israelitas deportandos esse in exilium, adeoque ipsis voluisse adimere occasionem veniendi לקברות של משה ad Sepulcrum Mosis, atque ibidem cum lacrymis & supplicationibus hos fundendi gemitus pro sua salute משה רבנו עמוד בתפלה בשבילנו ô Mose Magister noster, quæsumus te, intercede pro nobis! Vide celeb. *Wagenseil.* qui docte disserit. Quid aliud est hodie Pontificiorum Walfarthen, quam peregrinatio ad Sepulchra defunctorum Sanctorum? Ipsum enim vocabulum *Wal* mortuum significat. Sic *Walhal* aut *Walhald* mortuorum sedes, & *Walfart* peregrinatio ad Sepulcra

Sanctorum defunctorum, item *Walbrun* apud *Saxon. lib* VII. *histor. Dan.* cadaverum puteus, & *Walstad* locus cæsorum dicitur. Hanc ut genuinam significationem firmant verba *Snorronis Sturlesonii in vit. S. Olai pag.* 311. Ita etiam quidam Gentilium hanc sententiam defenderunt, referente *Grotio ad cap.* VII. *Matth.* asserentes, quod animæ circa cadavera hæreant, quod *Porphyr. lib. 2 pag.* 89. de abstinentia restringit ad animas improbas & eorum hominum, qui violenta morte pereunt. Quod quoque censet *Macrob. c.* XIII. *pag.* 53. *Comm. in Somn. Scipion.* Exitu coacto, ait, animam circa corpus magis magisque vinciri, & revera sic extortæ animæ diu circa corpus ejusve sepulturam vel locum pervagantur. Ita Judæi quoque fabulantur, quod anima duodecim menses adscendat & descendat, priusquam ad gradum perfectum evehatur, quod refert *Olam Hanneschamoth*: *gradus* imperfectior intra duodecim menses, post quos evehitur quis ad gradum quendam è gradibus futuri seculi, perfectionis nempe & gloriæ. Quo indicatur etiam Justorum animas haut facile statim à rerum terrenarum, quibus assuetæ sunt, studio avelli: tempus purgationis & defæcationis duodecim menses statui. Conf. *Rambam C. Gamul. fol.* 103.

VI. Ut autem Hebræi hanc suam fabulosam sententiam de intercessione Sanctorum probent, ridiculum quendam modum effingunt, in quo explicant, quomodo Spiritus defunctorum perveniant ad cognitionem harum precum. Hunc ex *Schalschelet Hakkabala* adduxit prælaudatus *Wagenseilius*, cujus versio hæc est: *Publicâ quadam calamitate ingruente, si populus recipiat se in locum SEPULCHRORUM, ibique precetur, tum excitata dormiente Spiritu se se confert ad vim sententiam, hæc vero abiens expergefacit mentem, atque sic pro vivis apud Deum intercedunt.* Sane ridicule. Sed magis etiam ineptum est, quod ex *Abarbanel* recitat *Pocock in not. Miscell. ad port. Mos. p.* 121. qui putat ad vivos gratiam divinam derivari per ossa defunctorum. Plura loca citata reperiuntur apud doct. *Campeg. Vitring. de Struct. Synagog. cap.* 11. *pag.* 222.

VII. Cum ergo antiquitus creditum, quod animæ defunctorum circa eorum sepulcra frequentes convolent, quamobrem Gentiles Templa sua supra Heroum suorum dormitoria

ria condiderunt, quod fuse probavit *Euseb. Præparat Evangel lib. 11. cap* VI. de quibus in sequentibus. Jam autem de Synagogis nobis sermo est, quæ juxta vel supra Sepulcra Doctorum ædificabantur etiam *honoris causa*. Huc facit testimonium ex *Bava Kama* à *Schickardo* & *Gejero* observatum. Verba textus (de Hiskia) honorem ipsum affecerunt: innuunt cœtum Scholasticum congregasse ad Sepulchrum ejus, h. e. studiosos, ut discerent ibi Scripturam - - - - Non autem super ipsum sepulcrum considebant, (ne pollucrentur addit *Schickardus*, quia nefas juxta cadaver sacra tractare) sed intervalla quatuor ulnarum inde remoti. Sic honorare soliti Judæi, ut posteri tradunt, SEPULCHRUM Regis. Sive igitur hoc verum, sive falsum, id tamen inde colligere licet, quod honoris causa Judæi sæpe conventus Ecclesiasticos vel Academicos apud Sepulcra præstantium virorum instituerint. Aliàs vero & ipse Maimonid. docet, licitum non esse apud SEPULCHRA legere, nisi ad quatuor cubitorum distantiam. His ita consideratis ad ipsa templa progredimur, quibus sæpe Sepulcra ornarunt.

CAPUT VII.

De Templis Sepulcris superstructis.

I. Templa & Sacella Sepulcris inædificasse Gentiles *lib.* 2. fuse ostendimus. Nunc etiam videbimus, an etiam Hebræi hoc fecerint? De Synagogis quidem patet, sed de templis affirmare non licet, cum prohibitum fuerit varia ædificare templa. Posterioribus autem temporibus templa quoque à Christianis SEPULCHRIS inædificata fuisse referunt historiæ. Ut igitur alia silentio prætereamus Sepulcra, tantum Christi monumentum perlustrabimus, quod variis templis fuit ornatum partim ignominiæ, partim gloriæ & honoris causa. *Seculo* enim *II* post *Christ. N circa annum* CXXIX. *& seqq.* cum *Ælius Adrianus* Imperator *Judæos Barcochaba* Duce tumultuantes compesceret, & circa Veteris Hierosolymæ locum *Æliam Capitolinam* ædificaret, non *Judæis* modò

ægre

ægre facturus, habitatione Novæ Urbis omninò iis interdicit & portæ *Suem* insculpsit, sed & existimans, se fidem Christianam loci injuria perempturum, in loco passionis SIMULACHRUM JOVIS consecravit & *Bethlehem Adonidis* fano profanata est, ut quasi radix & fundamentum Ecclesiæ tolleretur, si in iis locis idola colerentur, in quibus Christus natus. Hoc confirmat *Hieronym. Epist.* XIII. *ad Paulin* ita scribens: *Ab Adriani temporibus usque ad Imperium Constantini per annos circiter* CLXXX. *in loco resurrectionis SIMULACRUM JOVIS, in crucis rupe STATUA EX MARMORE VENERIS a gentibus posita colebatur.* Conf. *Euseb.* De *Jovis Capitolini* templo diversum sentire *Dionem*, *Xiphilinum* tradit D. Quensted. de Spult. Vet. quem vide.

II. Ut igitur hæc pluribus testimoniis probemus, prodeat *Sozom. l.* 2. *c.* 1. cujus verba Latinè tradita recensemus: *Verum nec hujus ligni, nec hujus sepulcri inventio in proclive erat. Nam Gentiles qui olim Ecclesiam persecuti fuerant, cum Christianam Religionem, tunc primum nascentem, omnibus modis atque artibus exscindere laborarent, eum locum ingenti aggere obruerant, & in sublime erexerunt, cum antea esset profundior sicuti nunc cernitur, cumque universum locum, tum Resurrectionis, quam Calvariæ, muro circumsepsissent, eum exornaverunt. Ac primo quidem solum lapide constraverunt, deinde Templum VENERIS extruxerant, & simulachrum constituerant, eo consilio, ut qui Christum illic adorarent, Venerem colere viderentur.* Hæc *Sozom.* Paulin. Epist. XI. ad Severum. *Nam Hadrianus Imperator, existimans se fidem loci injuria perempturum, in loco passionis SIMULACRUM JOVIS consecravit, & Bethlehem ADONIDIS fano est profanata, ut quasi radix & fundamentum Ecclesiæ tolleretur, si in iis locis Idola colerentur, in quibus Christus natus est ut pateretur, passus est ut resurgeret, surrexit ut regnaret.* Ubi quædam in his *Paulini* verbis desiderantur. Nam non in loco passionis erectum TEMPLUM JOVIS, sed in loco Resurrectionis. In loco vero passionis fanum & ζώδιον VENERIS, ut patet ex loco *Sozom.* memorato. Ex quo nec ζώδιον *Veneris Eusebio*, loco ubi de *Veneris* agit imagine, nec εἰκόνα restituendum. Nam revera ζώδιον notat figuram, imaginem. Hinc ζωδιακὸς & apud *Epiphanium* ζώδια figuræ

figuræ & imagines animalium, quæ ab Astronomis in baltheo Solis repræsentari consueverunt.

III. Sed locus *Eusebii* videtur aliter emendandus. Sic se habet difficilis ille locus de *Vita Constantini l.* III. *c.* XXV. Ἄντρον δὲ ἀληθῶς ταφεῖον ψυχῶν κατασκευάζουσι, νεκρῶν εἰδώλων, σκότιον Ἀφροδίτης ἀκολάστῳ Δαίμονι μυχὸν οἰκοδομησάμενοι: *Nefandum revera & execrabile bustum animarum construxere & recessum lascivo Veneris Dæmoni ædificarunt, simulacrisque mortuis implevere* Sic Christophorsonus. *Valesius* verò sic Græca reddit: *Infaustum prorsus animarum Sepulchrum, obscuram mortuorum simulacrorum cavernam in honorem lascivi Dæmonis quem Venerem vocant ædificantes.* Non prætermisit diligentissimus *Valesius* vocem σκότιον, quam *Christophorsonus* omiserat, & cujus loco ξόανον vel ζώδιον quidam legendum existimant Sed vox illa nullo modo loco movenda est, & sic locum integrum legendum putaremus: Ταφεῖον ψυχῶν κατασκευάζουσι νεκρῶν, εἰδώλων, σκότιον Ἀφροδίτης ἀκολάστῳ Δαίμονι μυχὸν οἰκοδομησάμενοι: *bustum animarum mortuarum construxerunt, Idolorum, tenebrosam speluncam Veneris Dæmoni ædificantes.* Nimirum ζώδιον, & εἴδωλον Ἀφροδίτης erectum fuit in loco passionis, non vero sepulturæ, ut voluit *Paulinus*, & ante illum *Eusebius* hoc in loco, quorum memoria liberari potest dicendo, illos voce passionis deceptos fuisse, & per locum passionis intellexisse locum sepulturæ, cum proprie notet locum, ubi Crux erecta fuit, ubi revera vivens passus est Dominus noster, & ubi *STATUA VENERIS* tandem fuit collocata, cum in loco Sepulcri erecta fuerit JOVIS statua.

IV. Alexander Monachus de inventione Crucis ita literis prodit: Μαθόντες δὲ ἐκ παραδόσεως οἱ πιστοὶ τὸν τόπον τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ, κεχωσμένον ἔτι καὶ ἀφανῆ τυγχάνοντα, ἐρχόμενοι καθ' ἡμέραν εὐσεβείας προσεκύνουν, ὅπερ θεωροῦντες οἱ εἰδωλολάτραι, τοῦ Διαβόλου ὑποβάλλοντος αὐτοῖς, ᾠκοδόμησαν ἐκεῖσε ναὸν τῷ ἀγάλματι τῆς ἀκαθάρτου Δαίμονος Ἀφροδίτης. *Cæterum fideles cum ex traditione Majorum, locum Sacri montis Golgotha, qui jam obscurus ac obrutus erat, didicissent, quotidie ad illum accedentes religiose adorabant. Quod Idololatræ conspicati, Diabolo eos instigante, Ædem illic statuæ impurissimæ Deæ Veneris dicatam construxerunt.* Paria videre est apud Georgium Hamartolum

 in

in Chronico: cujus versio Latina ex Græco ✝ centumus: *At cum omnes de loco dubitarent, aliaque aliud ex suspicione proferrent, civitatis Episcopus omnibus quiescere jussit, monuitque ut precibus diligentius insisterent. Quæ facto statim divinitus demonstratus est locus Episcopo, in quo impura Veneris-Templum & Simulacrum positum erat. Tunc Regina Imperatoris auctoritate usa, coacta in unum, artificum & operarum ingenti multitudine, mandavit ut ex imo fundamento, execrandum illud ædificium everteretur, ruderaque & terra inde effossa procul abjicerentur. Quo peracto apparuit divinum monumentum & locus Calvariæ.*

V Ex ista vero *Veneris* statua in loco Calvariæ & passionis erecta, colligunt viri eruditione & doctrina præclari, montem *Calvariæ* vocatum VENERARIUM apud D. *Ambrosium* in *Psalm.* XLVII. Verùm vix probabile est, quod à *Venere* mons *Venerarius* dictus, si ita esset, potius *Venereus* vocandus. Probabilius putamus Ambrosium arcessere à *Venerari*, adeo ut VENERARIUM sit locus, ubi Christus ipse cultus, & ubi fideles Deum venerari solebant. In loco crucifixionis igitur Statua Veneris collocata, in loco Sepulcri statua Jovis. In utroque loco *Sacellum* seu *ædiculam* condituam credulerimus. Cum autem loca non longe à se invicem dissita fuerint, vix credibile est, duo Superba & Regia Templa ibi fuisse constructa, sed unicam ædem tantum, quæ ad utrumque Sacellum scil. Crucis & resurrectionis videbatur pertinere. Cum etiam plures ædes erectas quidam memorent, hoc intelligendum de Sacellis & ædiculis Crucis & resurrectionis. De quibus diversis Sacellis *Eutychius* Patriarcha Alexandrin. in suis Originib. Edit. Pocockian. pag. 450.

وتقدم قسطنطين الي مقاريوس اسقف بيت المقدس

لن يطلب موضع المقبرة والصليب ويبني الكنايس

In mandatis etiam dedit Constantinus Macario Episcopo Hierosolymitano, ut Crucis loca perquireret, & Ecclesias strueret.

VI Sive itaque templum exstructum a Constantino, sive *Helena*, de qua *Eutychius* & *Gregor. Abulpharajus in dynastiis. dynast.* VII. *pag. m.* 135. nihilominus manet verum, quod Sepul-

pulcrum Christi templo fuerit ornatum sequioribus temporibus. Vid. plur disser. *Stephan le Moyne in not. pag. m.* 432. Id quod etiam *Adrichom. in descriptione Terræ S. fol.* 242 confirmat his verbis: *Auratis cerusca laquearibus & aureis droes altaribus - - - - ornavit templum.* Hodie quoque Sepulcrum Christi, quod venditatur, contiguum adhuc habet templum, in quo aluntur Monachi ordinis Templariorum, hujus formam nobis exhibet Dapperus in der Beschreibung der Landschaft Palestina *fol. m.* 324.

VII. In primis Christiani postmodum hoc observabant circa Sepulchra *Martyrum*, quibus templa adjungebant, quæ MARTYRIA appellabantur: vid. *Cornel. a Lapide Comment. in cap.* XI. *Esa. fol.* 169. quæ originem traxerunt ab illo templo Sepulcro Christi superstructo, quod Martyrium crucis & martyrium resurrectionis nominabatur, referente *Stephano le Moyne in not. pag. m.* 456. inquiente: Nam ante erectam istam Basilicam non video, sedes in honorem Martyrum consecratas, nomine Martyrii apud quemquam designari. Postea frequentissime vox Martyrii in istum sensum fuit usurpata. Sic Anno CCCLXV. in Concil. Laodicens. Can. 9. Concil. Ephes. Ann. CCCCXXXI. *Act.* 1. ubi Ecclesiæ Sancta Martyria dicuntur, Concil. Chalcedon. Anno CCCCLI. C. VI. & VIII. aliaque satis testantur Templa Martyria dicta. Eleganter quoque illa Martyria describuntur a B. D. Hildebrando Patrono meo post fata venerando in libell. de precib. veter. Christian. cap. XXI. pag. m. XXIX. Plura qui de his legere desiderat, evolvat celeb. *Johannis Faes animadverf. ad Lyl. Gyrald. de vario sepeliendi ritu pag.* 196. 197. 198. *seq.* qui fuse de his egit: conf. *Stephan. le Moyne not. & observat. pag.* 438. Ex his itaque quæ diximus satis elucet, moris veterum fuisse Sepulchris templa inædificare, ut pietatem in defunctos Sanctos ostenderent. Ne ergo Lectoribus ob prolixitatem nauseam creemus, finem imponimus Ornamentis Sepulchralibus externis, & ad interna nos accingimus.

Nn 3 CA-

CAPUT VIII.

De Ornamentis Internis Sepulcrorum Hebræorum scil. Unctura.

I. Cadavere abluto afferebantur aromata & unguenta in condituram illius insumpta. Hebræos quoque cadavera abluisse testatur Scriptura Act. cap. IX. 37. ubi *de Thabitha Joppensi* legitur, quod post mortem lota fuerit. Factum autem est per dies illos, ut *Tabitha* ex infirmitate moreretur, quam cum lavissent, posuerunt in cœnaculo. Testimonio suo etiam probat cl. *Buxtorff. Synagog. Judaic. c.* XXXV. ut scil. puri & mundi sint, cum peccatorum ratio reddenda. *Liber Minhagim cap. ult.* Man ist das Meth (todte) metaher (saubereth) dieweil er sol die (rechenschaft geben) vor dem Bore (schöpfer) das er sol gesaubert seyn. Conf. huc Quensted de Sepultur. Veter. *Gent. tract. de luctu Hebr. pag. m.* 52. *e.* v. Abluto cadavere ungebant, non autem eo modo quo Ægyptii, qui extractis visceribus unguenta corpori indebant, sed hi aromata externis corpori applicabant. Vid. *Tr. nost. de luctu Græc. cap.* VI. *pag. m.* 64. *edit. Marpurg.*

II. Ut igitur in hac mortuorum Hebræorum ordine procedamus, primo consideramus materiam Unguenti, quæ duplex fuit, liquida & arida. Liquida fuit illa, qua mulier illa in unctura Salvatoris usa fuit, & *unguentum nardinum* appellatur: de quo integr. *dissert. habuit cl. Balthasar Otto*, quæ evolvatur: confer *Fr. Fortunat Scacchi Myrothec. Sacro profan. edit. Rom.* 1625. *part.* 1. ubi plura. Nos tantum Uncturam Sepulcralem Judæis usitatam in cadaveribus condiendis perlustrabimus. Hanc nobis subministrat Evangelista *Johannes cap.* XIX. v. 39. 40. *Venit autem Nicodemus - - - ferens misturam myrrhæ & aloes libras quasi centum.* Unguentum, quo sanctissimum Christi corpus unxerunt, seu potius *aromata*, ex quorum mistione unguentum unum conficiunt, Johannes præmemorato loco ad duas species *Myrrham* scil. & *Aloen* revocat. Ubi verò *Myrrha* & *Aloes* non seorsim accipiuntur: dicitur enim

enim μίγμα σμύρνης ϗ ἀλόης h. e. *mixtura myrrha* & *aloes*, ut annotavit *Hemsius in Aristarcho sacro cap.* xv. *fol.* 955. Adducit autem Johannes duas hasce species ut sumtuosiores & in hac mixtura dominantes præcipue, ut observat B. *Gerhard. Harm. Evangel. cap.* 205. *p.* 2065.

III. Ad uncturam Sepulchralem (1) Myrrham adhibitam fuisse asserit *Johannes*, quæ ab ipso vocatur μίγμα σμύρνης. Cum autem multis in locis Arabiæ ac etiam alibi Myrrha gignitur, pro diversitate regionis, diversa etiam sortitur nomina; quamobrem habetur *Myrrha Indica*, *Troglodytica*, *Caucalis* & *Ergasima*, quarum omnium postremam ac deterrimam esse *Dioscorid.* Scriptoresque reliqui tradunt. Meminit etiam *Myrrha Bætica Dioscor. lib.* 1. *c.* 79 & *Achaica Columella*, quæ tamen impropriè sic appellabatur, (nunquam enim myrrha in Achaja crescebat,) fortasse, quod ex *Achaja* tunc temporis afferretur. Alia etiam plura genera *Myrrha Plin.* & alii recensuerunt, quæ genera huc non spectant. Nobis de illa tantum, quæ σμύρνη Græcis dicitur, hic sermo est, quæ *Troglodytica* appellatur vid. *Fr. Fortunat. Scacchi Myrothec. Sacr. profan. part.* 2. *cap.* VIII. *pag. m.* 83. cl. *Joh. Henric. Ursin. de hort. Aromat. edit. Noremb.* 1699. *pag.* 216. (2) Usurpabatur *Aloe*, de qua fuse egit *laudatus Ursinus in hort. Aromat. pag. m.* 197. 198. cujus verba transcribere supersedemus, cum Benevolis Lectoribus Auctorem ipsum evolvere concessum. Hæ duæ aromatum species ideò in conditura cadaverum adhibebantur ad repellendos vermes & putredinem amovendam à defunctorum corporibus.

IV. Visa materia hujus uncturæ, meritò nunc quærimus, quale illud μίγμα fuerit, quod ad Sepulturam Domini attulit Nicodemus, & quo fine allatum fuerit? Ad quale respondemus, quod fuerit μίγμα σμύρνης ϗ ἀλόης. De *Myrrha* constat res, de *Aloe* disputat *Salmasius*, non fuisse succum illum Catharticum, sed pulverem arboris aromaticæ. De utraque Aloe *Isidorus*: de illa in herbis, *Aloe*, herba amarissimi succi: de hac inter arbores, *Aloa* in India atque Arabia gignitur, arbor odoris suavissimi atque summi: denique lignum ipsius vice thymiamatum adoletur altaribus, unde & nomen traxisse videtur. Ridicule si ab olendo, agolendo. Ac communis In-

terpretum sententia est, de succo herbæ hîc agi. Nonnus contra de aromatica accepit. Huic favet *Salmasius*; sed argumenta, quæ affert, non videntur rem conficere. Sola, inquit, unguenta & aromata ad unctionem & pollincturam cadaverum adhibita, nec ullum locum fuisse medicamini, qualis Aloe vulgaris & Medica. Atqui *Aetius*, quem adducit ipse *lib. 6.* Νεκρὰ σμύρνιον his notat speciebus constituisse: ALOE, MYRRHA, GUMMI, SARCOCOLLA, ACACIA, OPOBALSAMO At Sarcocolla Acaciæ succus, ipsumque gummi, medicamina sunt, qualis *Aloe* vulgaris, ejusdemque facultatis & usus in Medicina: *exsiccatoria* quippe, & *emplastica.* Cætera argumenta momenti minus habent. Alia atque alia unctui mortuorum aut pollinctui adhibita olim, sive more Gentium, sive pro copia, aut dignitate. Qua de re multa *Kirchmann. de funer. l. 1. c.* VII, *&* VIII, & *Spondan in S. Cœmiter. l. 1 p.* III. *cap* III.

V In Judæa Ditiores & qui dignitate præstabant, MYRRHA & ALOE mixtis condiebantur: nec μίγμα hoc parce adhibitum, sed magnificè, ut corpora clarorum in eo quasi natarent, aut tota obducerentur; quomodo apud Assyrios *melle perfundebantur*: apud *Persas* cera circumlinebantur, apud Ægyptios Gypso inducebantur. Sic *beatuli* apud *Romanos crassis lutatis amomis*, obliti & inducti apud *Persium Satyr.* 3. *lutats Satyrice* dixit. Et hoc putamus est, quod posteriores Latini dixerint, *corpora aromatum constrictione solidata.* vid. *Spondan*

- - - - quæ tumulis bene condita, saxa reservant,
Aut Arabum solidans pulvis, odorque tenet.

Ut canit *Orientius* Hoc clarius elucescit, si intellexerimus; quem in usum allatum fuerit hoc μίγμα? Respondet autem *Johannes*, corpus Domini, curatores funeris ejus accepisse & ligasse cum aromatibus his ipsis *Myrrha* & *Aloe*, quæ & ipsa in aromatum censum refertur per catachresin non usitatam; quanquam & alia affusisse, nescimus an negandum sit?

VI. Non igitur simpliciter unxerunt aut obiter, sed totum corpus, manus pedesque unguento hoc spissiore circumlitum & obductum fasciis constrinxerunt. Hoc totum est πεσσίλλειν, quod Latini dicunt pollingere: vide hæc apud *Walæum*

cx

ex *Casaubon. ad Luc.* xxiii. 53. & aliis ad *Joh.* xix. *cit. loc.* add *Casaubon.* in *Perf. Satyr.* 3. Et hinc, putamus, appareret cur *Myrrha* addita fuerit aloe? non tantum, ut corpora a putredine tuerentur, sed etiam ut spissamentum esset unguenti & glutinum quasi, quo corpori adhærescerct: qua de causa gummi quoque & Sarcocollæ fere duplum addi solebat cæteris aromatibus & unguentis. Unguenta itaque hæc vocabantur σμύρνα. vid. *Scacchus Myrothec part.* 1. *pag. m.* 202. *edit. Rom.* Aliter enim Hebræi, aliter Ægyptii ungebantur. Ægyptii enim exemptis intestinis locum aromatibus replebant, uti *Herodot. Diodor. Sicul.* & ex iis *Gerard* van Welsn *Cent.* 1. *Amœnit. hist. cap.* 50. referunt. An verò *Jacobus* Patriarcha hoc modo unctus, non expedimus. Credimus tamen Judæos hanc incisionem religione quadam aversatos. Non igitur assensum præbemus illis viris doctis, qui asserunt, uncturam hanc a *Josepho* & *Nicodemo* factam, tumultuariam & rudem tantum fuisse, uti cl. *Chr. Fascius dissertatio* hoc confirmat de *unctura Christi sepulcrali.* Cui adstipulatur *Balduin. Wala in Job cap.* xix. *pag. m.* 1001. Constat enim ex Maimon. cadavera Hebræorum non aliter condita fuisse, quod & ipse *Johannes* approbat dicens factam esse hanc uncturam, sicut mos fuerit Judæis funerare. Plura qui desiderat, evolvat *Saubert. de Unctura Christi sepulchrali.*

CAPUT IX.

De Vestibus cadaverum Hebræorum Sepulchralibus regiis.

I. Post uncturam cadaver vestibus induebatur. Neminem nudum terræ mandabant, quia credebant, aliquando se vestitos resurrecturos esse. Cum autem varii status vitæ humanæ reperiantur & Rex summum caput habeatur, merito quæritur, an Rex iisdem vestibus, uti plebejus terræ mandatus fuerit, nec ne? Priusquam autem ad hujus quæstionis decisionem perveniamus, ratum esse duximus, ut ante oculos ponamus, quæ vestes Regiæ fuerint? Has si perlustramus, extra

tra omnem dubitationis aleam ponimus pulchras fuisse, uti *Maim. H. Mel. c.* 2. & ex eo cl. *Schickardus in suo* משפט המלך *pag. m* 233 testatur, cujus hæc sunt verba: Rex tondetur omni die & ornat seipsum, induitur que vestibus pulchris & honorabilibus. Ex quibus elucet, splendidas & lautas vestes fuisse vid. *Tract. nost. de Vestibus Hebr. Bibl. de vestium regu.* conf. *Myrothec. Scacbu edit. Rom. part.* 3 *pag. m* 505. seq. Ex probabile est purpuram, sindonem, aliaque pretiosissima vestimenta gestasse Reges. Nec dubitatur, quin sceptro & corona ornatus fuerit Hebræorum Rex more aliorum Regum, de quo ornamento cl. *Schickardus* pluribus egit.

II. Cum igitur Reges Hebræorum tam splendide ornati incesserint in vita, merito quæritur, an etiam cadavera eorum in Sepulcris his amicta fuerint? Et hic tam affirmantes, quam negantes offendimus partes. Qui affirmant, exemplum *Herodis* in medium proferunt, de quo in historiis legatur, quod splendidissimis vestibus indutus sepultus fuerit. Audiamus iterum sæpe laudatum *Schickardum pag. m* 417. *ex Josep.* ita loquentem. *Collocarunt igitur eum in lecto deaurato & lapidibus pretiosis referto, capiti peplum imponentes, stedam gemmis repletum, super quo corona regia erat, & manu tenebat sceptrum.* Qui negant, referunt, *nefas esse sepelire involucris holosericis, vestibusve deauratis vel acupictis, etiam Principem Israelis* conf. *Schick. pag. m.* 411. & B. *Geyer. Tr. de luctu Hebr. cap.* v. § 10. *pag.* 56 57.

III. Probabilior ergo sententia, qua statuitur & Regum cadavera *Sindone* involuta fuisse, quamvis *Menoch. lib.* VIII. *de Republ. Ebr. c.* v *qu.* 3 conjicere velit, quod, antequam cadavera ad sepulturam elata, suis vestibus, quibus vivi mortui usi, induti & exportati fuerint. Cum autem hæc conjectura nuda sit, ipse retineat hanc sententiam, nec meretur ut calculum adjiciamus album. Quid enim hoc fuisset, corpori delibuto induere vestem antiquam, mox exuere rursus aliaque reponere linteamenta? Sindone ergo involvebant Judæi mortuos suos, quæ Sindones Sepulchrales Rabbinis dicuntur תכריכי המת involucra mortuorum, à radice כרך involvit, velavit, fiebantque ordinarie ex lino subtiliore. In eam sententiam loquitur cl. *Buxtorff Synagog. Judaic. cap.* XXXV. Albam deinde illi lineam tunicam induunt, & quidem vulgo

cam,

eam, quam Expiationis die induere solitus erat, & ita in feretrum recondunt. Antiquissimæ enim hoc apud ipsos est consuetudinis לקבור בבגדים לבנים in vestimentis albis tumulo mortuos mandare, non pretiosis. Cum quoque Sindones ex varia materia fierent, uti celebr. *Braun. in lib. 1. de vestitu Aaronis pag. m.* 112. 113. §. 102. 103 probavit, non dubitamus, quin alia & subtilior Regibus, alia & vilior cæteris adhibita fuerit. Interim tamen firmo stat talo & Reges Sindone involutos fuisse. confer. *Gyrald. de vario sepeliendi ritu cap.* XXVIII. *pag. m.* 412. *edit. Helmst.* & animadvers. *Johannis Faes.* Videatur quoque *Balduin. Walæ.* comment. in h. l. *Johannis*, qui ex *Maimonide* plura testimonia protulit, *pag. m.* 1001.

IV. Si igitur *Herodes* juxta morem & consuetudinem Judæorum sepultus & cadaver ex more illorum ornatum, merito quis dubitare posset de illis quæ paulo ante dicta sunt, quod vestibus Regiis terræ mandatus. Verùm si juxta morem Græcorum reconditus, non negamus, quippe apud illos etiam hæc consuetudo viguit, ut mortuos vestibus pretiosissimis sepelirent, patet hoc ex *Euripide*, qui de *Alceste* ita: cujus verba a Philipp. Melanchthon Latinitati donata referimus *edit. Francof.* 1562. *pag.* 338.

Postquam sensit fatalem diem
Adesse, fluviali aqua candidum corpus
Lavit, & accipiens ex cedrinis arcis
Vestem & ornamenta, decore induebatur.

Ast Hebræorum more sepultum fuisse Herodem, nullus dubitabit. Ergo Sindone involutum certo asserere licet. Verùm & hoc observandum, quod mos hic mortuos pretiosissimis involucris sepeliendi apud Judæos viguerit, usque ad tempora Gamalielis, quare Josephi verba stare possunt. In hac autem vestitura Judæi nimis curiosi erant, uti in *Minhagim* legitur: Man sol sehen dass ihm (den todten) nichts von den תכריכין (Sterbkleide oder Leinwandeen gezeug) in das Maul kompt es ist sonst eine grosse gefahr. Et superstitiosi Judæi & Christiani credunt, pestiferam luem inde originem & incrementum accipere: de quo vide *Lud. Dunte cas. consc. de morte quæst.* 19. *p.* 1114. *Hondorf theat. hist. prac.* 2. *p.* 147. Huc referendus *L. Christiani Friderici Garmanni*

Tract. de miraculis mortuorum lib. 1. tit. III de cadaveribus porcorum mandentium instar in cryptis sonantibus, vulgo schmetzende todt/ *pag. m. 25 26 seqq. edit Lips.* 1670 qui fuse de his rebus egit.

V Quod cadavera *Sindone* amicta seu involuta fuerint, patet quoque ex Sepultura Christi, quippe expressis verbis in Scriptura legimus *Josephum* & *Nicodemum* corpus Christi involvisse, sed qua re, *Sindone* scil linteo subtilissimo & pretiosissimo vid B *Geyer de luctu Hebraeor. c.* V *pag. m* 59 *Tr. nostr. de luctu Graecor. pag. m.* 69. 70 *edit Marpurg* cl. *Salmas.* apud *Thom. Bartholin de latere Christi apert pag.* 377 *Balduin Wald. in Joh. cap* XIX. *pag. m* 1001 Illud tamen hoc loco observandum putamus, quod *sceptrum* & *corona* regia una cum cadavere quoque recondita fuerint, prout ex *Josepho* cl *Schickardus* פסקו משפט *pag.* 417 probavit Caetera verò utensilia igne consumebantur: vid. *Schickard. pag. m.* 421. qui testimonia ex Maimonide haec confirmantia c. l. recenset Addatur hic B *Geyer. Tr. de luctu Hebr. cap* VI. §. 7 *pag.* 110. 111. qui Benevolo Lectori, plura desideranti, satisfaciet Nos autem ad alia ornamenta & vestimenta aliarum personarum progredimur.

CAPUT X.

De Rabbinorum seu Doctorum vestibus Sepulcralibus & plebejorum.

I. Egregii aliquando sumtus sepeliendis Professoribus & Doctoribus impendebantur, imo funera Rectorum more Regio tractabantur *Abodha Zara, cap.* 1. *fol.* 11. 1. כשם ששורפין על המלכים כך שורפין הנשיאים ומה הם שורפין על המלכים מטתן וכלי תשמישן ומעשה שמת רבן גמליאל הזקן ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים מנה צורי i. e *Uti comburunt propter Reges ita quoque comburunt propter Principes* (Rectores Academiarum) *Et quid comburunt propter Reges? Lectum ipsorum & Utensilia ipsorum. Exemplum est: cum obiisset Rabban Gamaliel Senex, combussit propter illum Onkelosus Proselytus septuaginta minarum Tyriarum pretium.*

pretium. Siccine etiam in funere Jesu, tanquam eminentissimi omnium Doctorum ingentem Myrrhæ & Aloes summam comburere decreverat *Nicodemus* Joh. xix. 39. Tam honorifice Professoribus justa persolvebantur, ut alia silentio involvamus, quæ ad nihil nisi augendum pompam atque sumtus faciebant. Qui ritus etiam Christianis olim usitatus, in quem invehitur *Hieronymus de vit. S. Pauli primi Eremitæ* ad calcem; *Cur & mortuos vestros auratis obvolvitis vestibus? - - - an cadavera divitum nisi in serico putrescere nequeunt?* Conf. *Chrysostom. homil.* 84. *Quenstedt pag.* 95.

II At R. *Gamaliel* meliora edoctus supervacaneum esse duxit, tanta cura corpus illud condire atque ornare, quod vermibus tandem in alimentum cederet, quasi verò vermibus non saperet, aut salubre satis non esset cadaver, nisi gratis saporibus odoribus illitum gulæ ipsorum lenocinaretur, ideoque bona satis intentione R. Gamaliel הוא צוה קודם מותו להוציאו לקבורה בכלי פשתן כי קודם זה הוציאו את המתים בכלי משי והיה הוצאת המת קשה לקרובן יותר ממיתתו: i. e. *jussit ante obitum suum ut efferrent ipsum ad Sepulcrum cum vestibus lineis, quia antea mortuos extulerant cum vestimentis sericis, atque hac eductio mortui* (Sic vertit *Vorstius*, pro quo, ut sensus clarior evadat, celeberrim. Wagenseil. substitui vult: *Atque hac funerum impensa*) *gravior fuit propinquis ejus, quam ejus obitus* Conf. cl. *Schickard.* in משפט המלך *cap.* vi *Theor.* xix *pag. m.* 427. *edit. Lips.* Quam ob causam hoc familiares ejus tam male habuerit, non opus est Oedipo interprete, scil. doluerunt, quod, cum Doctor tantus esset, sepeliendus tamen non nisi vulgari habitu indui vellet; antea enim modum excesserant Judæi in ornamentis funerum, at modum sibi & illis præscripsit idem Gamaliel, dicente *R. Saadia in Sepher Emunoth*. cujus verba ex versione cl. *Ursini* ita recensemus. *Hac doctrina apud populum vigente modum excesserunt in vestibus illis, quibus mortui involvuntur, & exinde hoc malum consequebatur, quod quicunque tenuioris sortis fuerit, reliquerit mortuum & fugerit, usque quo ordinaverit Rabbam Gamaliel, ut involverent cum duobus vestimentis lineis albis, & omnis populus ejus exemplum secutus est.* Omnem itaque luxum sapientes detestantur & ipsum cadaver vilissime involvunt, uti ex *Mos. Ægypt. Hal. Esel cap.* iv. probat cl. *Schickardus de ju-*

re Regio, cap. VI. *Theor* XIX ubi haec *Abradunt Pilos corporis, mox vestiunt involucris candido sub lineo consutis, neque pretiosis.* Laneæ enim vestes nec in sacris gestantur nec cum mortuo sepeliuntur. vid. celeb. *Braun. de vestit. Sacerd. Hebr. part.* 1. *cap.* 9 *pag. m.* 162.

III. *Samuelem* quidem Prophetam cum pallio sepultum existimat *Schindler in Lexico suo Pentaglot. in voce* מעיל ex 1 *Samuel* XXVIII 14. *fol. m.* 1026 cui adstipulatur R. *Abarbanel ad* 1 *Sam* 2. 19. his verbis: הוא שאמרה מעיל קטן מעיל והנה במותו נקבר בו *& quod (pallium) cum mortuus esset, eo circumvolutus sepeliretur, & hoc est, quod dicit Pythia amictus pallio.* Cum autem מעיל sit pallium prolixum ad genua plerumque & infra Pontificis, uti testatur celeber. *Braun lib. de vestit. Aaron* 2. *cap.* V qui evolvatur, vix huic sententiæ adstipulamur, cum materia ejus fuerit plurimum lana, hyacinthina, quam male reddit *Lutherus einen seyden rat*, & Hebræis interdictum, ut ejusmodi pallium cum mortuo sepeliretur. Hinc facile conclusionem facere possumus. *Samuelem* cum מעיל non sepultum fuisse. Sed unde probabunt *Schindlerus* & *Abarbanel*, *Samuelem* cum מעיל sepultum? forsitan ex illo, quod apparuerit Pythonissæ in מעיל pallio? Plane argumentum est labile. Non enim sequitur, *Samuel* apparuit Pythonissæ cum pallio seu מעיל, Ergo etiam cum illo sepultus. Diabolus enim sub *Samuele* personato apparuit in illis vestibus, quas gestare consueverat *Samuel* in vita, ut inde *Saul* facile putaret, Samuelem ipsum esse, & illum eò facilius falleret. Non autem inde sequitur, Saulem cum illo pallio terræ mandatum esse. Quod autem Samuel cum מעיל conditus non fuerit, probamus ex supra citato Hebræorum canone, quod mortuus cum laneis vestibus non sit sepeliendus. Jam autem מעיל laneam vestem fuisse constat. Ergo

IV. Accedit etiam hoc, quod Pontifices Hebræorum cum vestibus Pontificalibus sepelire non concessum. Exemplo nobis est *Aaron* summus Sacerdos *Num.* XX. 26. ubi hæc extant verba: *Tolle Aaron & filium ejus cum eo, & duces eos in montem Hor. Cumque nudaveris patrem veste sua, indues ea Eleazarum filium ejus.* Ubi merito quæritur, quas vestes Aaron exuerit, & quibus amictus fuerit *Eleazar*? Ad quam quæstionem

nem respondemus vestes Pontificales fuisse, licet F *Fortunat. Scaccho in Myrotheo. Sacro-profano part. 2. cap. LXXX. pag. m. 817 edit Rom.* 1627 Abulensem aliosque erroris accuset his verbis In his decepti sunt Abulensis, & quotquot in ejus sententiam ivere, existimantes has vestes, easdem omnino cum sacris fuisse, quibus nimirum Pontifex in Sanctuario utebatur, quod arbitrari nefas est Nam has tantum gestabat, quando Dei Sanctuarium ingrediebatur, ut coram Domino ministraret & in officio ministerii esset Hinc concludit, quod vestes illæ non fuerint Pontificales, quibus Moses *Aaron* spoliaverit & nudaverit. Licet igitur libenter cum aliis viris doctis fateamur, quod licitum non fuerit extra ministerium in Sanctuario gestare vestes sacras Pontificales, id quod fuse & erudite demonstravit *vir celeber. Braunius in elegantiss. libr. de vestitu Sacerdot. Hebr. part. 2. cap.* XXVI. *pag. m.* 675 *seq* 5. 715 716. Nihilominus tamen in casu necessitatis & ex mandato Dei licitum erat Sacerdotibus extra urbem gestare. Legimus enim apud *Josephum Antiquit. lib.* XI. *cap.* VIII Pontificem Maximum *Simeonem Justum*, aut *Jaddum* cum reliquis Sacerdotibus cum vestibus sacris obviam ivisse *Alexandro* Confer. *Braun. cap.* XXVI. *pag. m.* 679 Addit *Mikotz. precept. affirm. CLXXIII* in necessitate & monitu & jussu Dei.

V Recte ergò ex mandato Dei vestes Pontificiales Aaroni Moses exuebat ex mandato Dei extra Sanctuarium & ob necessitatem, quia Aaron vivus jam mori debebat, quas alias gestare non potuisset, si demum post mortem his spoliatus fuisset. Interim tamen vix credimus *Aaronem* nudum terræ post mortem mandatum esse, quia nullus apud Hebræos nudus sepeliebatur, sed sindone vel linteo involutus; & ita Aaronem non nudum sepultum fuisse asserimus. Similiter omnes vulgares mortui cum linteis involucris conditi sunt, quod ex verbis Mosis Ægypt. paulo ante allatis patet, exceptis paucis, de quibus *Minhagim* cujus verba referente *Gejero pag* 62 *de luctu Hebr.* Wenn man findet einen entleibten / so thut man ihn zu Kefura / (grab) wie man ihn findet ohne tachrichin / (sterb kleide) man lässt ihn auch die schue an alsoo auch eine kindbetterin / oder der zu tode gefallen wäre. Missis itaque his ad specialiora pedem movemus.

CAPUT XI.

De Fasciis Sepulcralibus.

I. Fascia est linteum ad ligandum aptum, ut notant Auctores Lexicorum. Jam autem constat, quod apud Hebræos mortui seu cadavera fasciis involuta fuerint, de quibus jam actum sumus prolixius. Fasciæ hæ sepulchrales vocabantur Ὀθόνια. vid. *Balduin Wal. comment. in Johan. cap.* XIX. *pag. m.* 1000. & Κειρίαι. Quod ad primum attinet vocabulum ὀθόνη vel ὀθόνια tunc varia significat, quæ adducta legi possunt apud cl. *Suicerum* in *Thesauro suo Ecclesiast. part.* 2 *fol. m.* 454. ubi refert, quod *linteamen*, item omnia involucra notet. Item *Sindon*, *cingulum*, fasciola, tenue linteolum muliebre, & omne genus telæ tenue, quamvis non sit lineum, & quæ alia sunt, quæ vir doctissimus ex *Scriptis Ecclesiast. Patr.* collegit. Sunt etiam fasciæ Sepulchrales, quibus corpus unctum instar infantis constringebatur, cujus figuram nobis exhibet doctiss. *Gisbert Cuperus in observat. lib.* 2 *pag. m.* 206 *edit. Traject. ad Rhen.* 1670. confer. D. *Quenstedt de Sepultur. pag. m.* 92. *edit. Witteberg* 1660. & *Tr. nostr. de luctu Græcor. cap.* VI. *pag. m.* 70. *edit. Marpurg.*

II. Alterum, quo fasciæ nominabantur nomine, vocabulum est Κειρίαι, uti legimus apud *Johann cap.* XI 44. quæ Græcis proprie vocantur fasciæ, ut notat *Nicol Fuller pag. m.* 166. Angli dicunt *bands or lists of cloth to tye the hands and the feet withal.* Confer. *celeb. D. Quenstad. de Sepult. Vet. p. m.* 91. *edit. Witteb* 1660. Tr. nost. *de luctu Græcor. pag.* 70. *Balduin Wal. ad Joh.* XI. *pag. m.* 929. Erant ergo Κειρίαι tæniæ, quibus mortui à capite ad pedes vinciebantur. Suidas dicit, quod Zonæ genus ex funibus fuerint, loro simile, quâ lectos vinciunt. Κειρίαι hic sunt cunabula vel incunabula, seu fasciæ, quibus colligantur infantes in cunis positi. Adducit postea *Suidas* locum ex *Aristophan. Avib. pag.* 400 v. 8. quem vide. In N. T. nempe *Joh.* XI 44. Κειρίαι sunt tæniæ seu vincula, quibus pollingebantur corpora mortuorum. Glossæ veteres, *Tamosus* κι-

ριάτης

ρίατος prô κειρίατος, ut κλῶν pro κάλων. & σειρὰ pro σειρά. Apud *Hesychium* est Κηρίαις, quod manifeste mendosum. *Priceus* doctissimus ille Anglus legendum censet, Κειρίαις, & post Κηρίαις, vel quod ordini literarum magis convenit, Κηρίαις retinendum videtur, ἀπὸ τοῦ Κηρὸς i. e. *a morte*, quasi dicas *mortales fascias*. *Salmasius* apud *Hesych.* legit: Κηρίαι, ἐνταφιαστικοὶ ἐπενειλήματα, quasi velit dicere *quibus ii, qui fato functi sunt, involvuntur*. Hanc vero lectionem nemo facile admiserit: placet magis altera *Pricei*, modò pro Κειρίαις legatur Κηρίαις. Κειρίαις ἐνδεμένος est feralibus amiculis adstrictus atque obditus, ut loquitur *Apuleius lib. X.* Linea sepulcrorum vincula dixit *Tertullianus*. *Nilus* apud *Photium Orat. I. in Pasch. Cod. CCLXXVI pag.* 1529 de infante adhuc in utero latente asserit: *Naturæ fasciis involutus, similis est mortuo fasciis sepulchralibus involuto, ligato* Κειρίαις, quæ proprie mortuorum involucra erant, etiam pro incunabulis & fasciolis, quibus alligantur infantes, usurparunt teste *Moschopulo*. Κειρία vulgato fuit instituto ut & Augustino. *Fasciæ* quibus mortuus involvitur.

III. Cum itaque mos veterum Judæorum circa mortuos vestiendos fuerit, ut fasciis illos circumligarent, operæ pretium esse duximus, paulo clarius illum tradere, cum fere omnes, qui de luctu Hebræorum scripserint, de mortuorum vestitu aut sileant, aut obscure loquantur, ut quid proferant haut intelligi queat. *Johannes Buxtorff Synagog. Judaic. cap. XXXV. pag. m.* 431. ait: Albam illi (mortuo) lineam tunicam induunt, & quidem vulgò eam, quam expiationis die induere solitus erat. Sed nemo non videt, ad recentiores mores respexisse *Buxtorffium*, quem sibi scopum præfixerat, cum ederet librum. Optime autem vestitus, quo corpus Christi in sepultura contectum est, ex ipsis Evangelistarum verbis cognosci poterit. Hæc verò paulo accuratius perpendentes deprehendimus, (uti etiam in Tract. nostr. de luctu Græcor. annotavimus) Christum non magno quodam linteo, sed compluribus tantum fasciis fuisse involutum, quemadmodum hodie infantes involvuntur. Ita etiam sensit cl. *Salmasius pag.* 377. Pro Sudario, inquit, quo caput ejus (Christi) involutum est, linteum late patens omnibus exhibent, cui forma corporis Christi impressa visitur, quasi mos tum fuerit, ut

nunc

nunc fit, corpora mortuorum linteis lectualibus amplis involvere. Atqui solo Sudario caput involvi mortui solebat, totum corpus fasciis religabatur, ut nunc infantium corpora, qui in cunis sunt. Κειρίας vocant Evangelistæ in *Lazaro*, quæ sunt fasciæ. Τελαμῶνας Græci appellant. Nam Græci ut & Judæi fasciis corpora mortuorum involvebant, à pedibus usque ad fauces, caput verò parvo linteo, quale est Sudarium vel muccinium, ut vocabant, operiebant. Ὀθόνια Johannes vocavit illas fascias, quibus Christi corpus vinctum fuit, cap. XIX. v. 40. Ubi ὀθόνια numero plurali dicuntur de fasciis lineis seu linteis. Nam ὀθόνη unum est magnum linteum. Conf. *Tr. de luctu Græcorum.*

IV. Certe *Johannes*, sepulturam Christi accuratè describens, non mentionem facit lintei magni, sed tantum fasciarum, cum cæteri id fecerint Evangelistæ, qui diserte sindonem nominant. Non ergo putandum acsi hæc Johannis opinio cæterorum destruat, sed potius stabiliat. Dicimus ergo fasciarum vocem, non rem, omittere tres reliquos Evangelistas & sindonem dixisse, quod institis seu fascias vocaverit Johannes. Sindon illa integra non fuit, sed in fascias discerpta, quibus Judæorum more corpora mortuorum circumligari solent. Observat *Artemidorus*, mortuos & infantes eodem planè modo fasciis involvi. At quis prius magno linteo infantem contegit, eundemque deinceps ligat fasciis? Evangelistæ Sindonem dicunt. An integra, an in fascias disrupta fuerit, non addunt. At *Johannes* addit. Conditionem ergo Sindonis discamus à *Johanne*. Quæ vero nunc pugna inter Evangelistas? Nonne sindon in fascias scissa etiamnum sindon est? Sindon certè commodissima est, cui fasciatim involvatur corpus. Num sindon esse non potest, nisi quæ amplissima sit? Adscribimus igitur iterum verba *Salmasii*, utut pluscula, quia totum exhauriunt negotium.

V. Ita autem illa *pag.* 380 sonant. Quæ ὀθόνια *Johannis*, ea reliquis Evangelistis σινδών. Sic enim *Lucas in Evangelio cap.* XXIII. de *Josepho* decurione, qui corpus Jesu è cruce sublatum, ut petierat à Pilato, sepulturæ tradidit, asserit, Sindoni involutum fuisse. Σινδόνα appellavit *Lucas* quæ dicuntur ὀθόνια *Johanni*, de eodem Josepho ab Arimathæa, quem Jesu cor-

corpus, ait, de cruce fublatum accepiffe & cum Nicodemo ὀθονίοις religaffe cum aromatis, ut mos fuit Judæorum mortuos ἐνταφιάζειν i. e. fepelire. Atqui Judæorum more conftat, mortuos fafciis & vinculis involvi folitos, ut etiam apud Græcos. Hiftoria Lazari refufcitati a Chrifto hoc non ignorare nos patitur, in qua Κειρίαι nominantur eidem Johanni, & à Sudario diverfæ ponuntur, quo facies ejus circumligata erat: Καὶ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. Religatus pedes & manus inftitis, & facies illius fudario erat ligata. Cum dicit, pedes & manus ligatas inftitis, five fafciis habuiffe, de toto corpore intellexit. Nam in mortuis pollingendis manus demiffas & ad latera junctas fimul cum ipfo corpore & ad corpus ipfum colligabant. Ita ligatæ manus pene ad genua ipfa defcendebant. Inde & crura & pedes fimilibus fafciis ligati confueverunt. Conftat hic planè fibi Johannes in more Judæorum fepeliendi tam in Chrifto, quàm in Lazaro. In Lazaro κειρίας vocat, quibus totum corpus vinciebatur, in Chrifto ὀθόνια. In utroque utitur verbo δέειν. In Lazaro σουδάριον appellat, quo facies erat circumligata, id eft, totum caput cum facie velatum. In Chrifto dicit, id σουδάριον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ fuiffe. Quid igitur, cum hæc tàm clara funt, fibi voluere reliqui Evangeliftæ, qui σινδόνα vocant, qua Jefu corpus pollinctum fuit? Sic enim & *Matthæus* de *Jofepho* ab *Arimathæa*, & ἐνετύλιξεν αὐτὸ ἐν σινδόνι καθαρᾷ. An fafciis ligatum corpus, deinde & findone grandi involvebatur. Hoc poffet ita factum videri, nifi *Johannes* repugnaret, qui fola ὀθόνια nominavit, nec σινδόνος meminit. At *Matthæus*, *Marcus* & *Lucas* σινδόνα appellant. Sane *Marcus* emtam a *Jofepho* Sindonem dicit, & ea involutum Jefum; ubi ἐνείλησεν fatis oftendit, fafciatim corpus Chrifti involutum fuiffe, ut & ἐνετύλιξαν, quo reliqui utuntur Evangeliftæ. Ergo apparet, emtum a *Jofepho* grande linteum tegmen, quod eft findon, eamque in multas fcidiffe fafcias, quibus corpus Chrifti vinxit & convolvit. Has fafcias ὀθόνια & Κειρίας Johannes dixit. Idem certe mos Græcorum & Latinorum fuit.

VI. *Chifletius* de linteis fepulchralibus Chrifti quidem pag. 22. non negat, Chrifti corpus fafciis vinctum fuiffe, fed etiam

alia adhibita esse linteamina, quando ita citato loco scribit: *Quia addit Johannes ligaverunt linteis, merito dubitari potest, num idipsum sint institæ, quod linteamina, & an in Christi funeratione præter institas alia adhibita sint linteamina, quod puto probabilius.* Ex his colligitur Chiffletium præter fascias etiam linteum magnum statuere, quo Christi cadaver circumdatum, ut plerumque à pictoribus pingitur, cujus schema quoque expressit *Anselmus Solerius in lib. de pileo pag. m.* 303. *edit. Amstel.* 1672. Sed quorsum opus erat magna sindone, cum adfuerint fasciæ? Omnes enim fatentur, Christum non tantum quoad manus vel pedes, sed quoad totum corpus fasciis religatum esse, plane ut constringitur infans, idem dicunt de *Lazaro*. Atque, inquis, de *Lazaro* diserte dicitur, vinctum fuisse illum quoad manus & pedes. Respondemus, infantes quoad omne corpus religati sunt, & nihilominus *Plinio* dicuntur *jacere manibus pedibusque devinctis*. Credimus vero manuum pedumve factam esse mentionem, quod fasciæ, quibus totum corpus vinctum erat, in illis membris desinerent, atque intricatius copularentur, unde & ab illis primordium forte capiendum fuit *Lazarum* soluturo. Addimus quod illis se membris omnium maximè ligatum senserit, quippe quibus ad eundum ac commovendum præ cæteris erat opus. Potuisset certe quivis commode ambulare, quamvis totum corpus fasciis religatum sit, si modo liberæ sint manus & pedes liberi.

VII. Ut autem res clarior evadat, contraria quoque testimonia in medium proferemus illorum, statuentium, corpus Christi non tenuibus fasciis, sed sat grandibus involutum fasciis. *Chiffletius l. c. cap.* VII. ait: Duo mihi declaranda suscepi; alterum institas seu fascias sepulchrales in sepultura Judaica non extremis duntaxat manibus & pedibus religatas fuisse, funiculorum instar, sed totum cadaver, uno capite excepto, complecti solitas & circum illud convolvi, *pag.* 36. Quod fasciæ sepulcrales sive institæ, toti corpori circumvolutæ sint, plane sicut fasciæ infanti in cunis jacenti circumduci solent, indicat *Herodotus in Euterpe*: *Mortuum* ubi abluerunt, totum corpus ejus in sindone byssina.

fina, incisis loris obligant. Hæc ille de Ægyptiis, ex quibus ritus suos hauserunt Judæi. & significat non obscure *S. Johannes* ubi ait: Acceperunt ergo corpus Jesu & ligaverunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Judæis sepelire. Ecce non pedes tantum, aut manus, sed corpus ligatum dicit, & quidem non angustis tæniis & quasi funiculis, sed linteis; nempe fasciis sepulchralibus justæ latitudinis, ex linteis seu linea tela in oblongum recto filo abscissa. Quorsum ergo linteum magnum, cui demum superducendæ fasciæ hoc modo?

VIII. Verùm vix calculum his addere possumus, ducti hac ratione: Si igitur corpus Christi magna Sindoni involutum, sequi debuisset, quod etiam magna illi sindon post resurrectionem Christi in sepulcro reperta fuisset. Ast hæc non reperta, uti planè indicat *Johannes cap.* xx 6. ubi hæc leguntur verba: *Venit igitur Simon Petrus sequens ipsum & ingressus Sepulcrum videt τὰ ὀθόνια fascias positas. Et sudarium, quod erat super caput ejus, non μετὰ τῶν ὀθονίων cum fasciis positum.* Ex his satis constat, nullam magnam sindonem ibi fuisse, alias etiam *Johannes* hujus mentionem fecisset. Manet ergo firmum, Christum fasciis tantum Sepulcralibus involutum fuisse hoc modo. Quorsum autem hæ fasciæ pervenerint, ignoratur, quamvis Pontificii hoc vel illo loco esse propalent. Falsa hæc omnia, quæ proferunt & fidem haut merentur fabulæ. Plura qui desiderat de Pontificiorum opinionibus, evolvat *dissertat.* sub præsid. *Maxim Reverendi Abbat. Joh. Andr. Schmidii, Fautoris nostri submisse devenerandi.* prodiit *Helmst.* 1698. His etiam huic capiti finem imponimus & ad reliqua ornamenta nos conferimus.

CAPUT XII.

De Sudario Christi sepulchrali, & aliis rebus consepultis.

I. Visis fasciis Sepulchralibus ad *Sudarium* & res alias consepultas progredimur, & quidem primo loco de Sudario agemus. *Sudarii* vox Latina quidem videtur, an autem

 sit,

sit, dubitamus. Nam *Syri* dicunt ܣܘܕܪܐ *Sudara* & in lingua Sapientum est סודר *Sudar*, quod usurpant in vario sensu. Sæpe linteum operimentum notat, quo demortuorum capita tegebant veteres. Hoc sensu occurrit *Joh.* XI. 44. & XX. 7. Itaque frustra *Sopranus*, tractatu de re vestiaria Judæorum *disp.* 2. c. 1. § 3. expostulat, Sudarium capitis tegminibus esse annumeratum à Sanctio in cap. XIX. Act. num. 5. Id enim ille de mortuorum capitibus verè pronunciavit. Non autem asserimus omne *Sudarium* fuisse ad usum mortuorum. Cum enim vox ipsa *Sudarii*, usum ejus ad tergendum sudorem aliosque superfluos humores naribus, oculis, ore effluentes præferat, nec is usus in defunctis habeat locum, liquet, vocem *Sudarii* latius patere, quam ut ad mortuos restringi possit. Sicque videmus Act. XIX. memorari *Pauli* viventis *Sudaria* ab ejus corpore delata, quibus mira edebantur. Videatur de hac voce pluribus disserens *Ansel. Solerius de pileo pag. m.* 346. 347. *Carol. du Fresne Glossar. ad Script. med. & infim. Latin. P.* III. *fol.* 1001.

II. Certum autem est, ejusmodi *Sudarium* aliquando extitisse, quippe Evangelistæ expressis affirmant hoc verbis. Ubi autem perierit, aut quo sit abreptum, plane nescimus. Sudarium itaque omnibus mortuis apud Judæos usitatum fuisse constat ex funere *Lazari*, *Joh.* XI. Et facies ejus *Sudario* erat ligata. Hujus figuram ita depinxit *Solerius pag.* 344. Hoc facies tegebatur defuncti, ne si qua deformis conspiciatur. Non magni pretii erat, quod ex illo Rabbinorum patet, de quo dicunt ipsi Hebræi: *Solent Sapientes adhibere Sudarium non plus denario constans, ut ne pudefaciant eum, cui* (tale pretium) *non suppetit. Tegunt vero demortui faciem, ut ne pudefiant pauperes, quorum vultus præ fame solet esse deformior.* Hoc Sudarium alias etiam πεπλος vocatur teste *Syro* in *Luc.* XIX. qui per *linteum* reddit. In Targum pro מטפחת peplum & כסוי velamen. vid. *Tr. nostr. de luctu Græcor. pag. m.* 32. *edit. Marpurg.* Ita etiam in Christi sepultura *Sudarium* adhibitum fuisse extra omnem dubitationis aleam ponimus. Confirmant hoc Evangelistæ, quippe hoc cum fasciis repertum in Sepulcro post resurrectionem. Quorsum autem pervenerit Sudarium Christi varie disquiritur à Pontificiis, quæ tamen omnia potius fabulæ & figmenta

menta sunt, uti pluribus ostendit dissertatio sub præsidio *maxime Reverendi Abbatis B. Joh. Andr. Schmidii* habita *Helmstad.* 1698. *de Sudario Christi*, quæ legi meretur. Cum itaque actum agere nolumus, ad alia progredimur.

III. Quærimus igitur an Judæi etiam mortuis pecuniam addiderint uti alii populi? Sunt qui affirment & dicant, in Sepulcro Davidis magnam pecuniæ summam repertam fuisse: vid. *cap.* XIV. *lib.* 2. ubi fuse actum de hac materia. Et licet cl. *Schickardus in* יהון משפט *cap.* III. *Theor.* XI. *p. m.* 210. *edit. Lips.* affirmare videatur Judæos quoque hanc consuetudinem habuisse, suamque opinionem probare conetur ex Sepulchro Davidis, cui adstipulantur *Menoch. lib.* VIII. *Republ. Ebr. c.* V. *quæst.* IX. *& Villalpandus* 1. 2. *lib.* V. *Disput.* 4. *c.* LXI. *& Balthas. Bonifac. Rhodigin. hist. ludicr. lib.* XX. *c.* III. *pag.* 569. 570. *edit. Bruxell.* R. *Benjam. Tudel. in Itinerar. pag.* 46. attamen nos dicimus cum B. *Gejero* Judaicam spirare fabellam: vid. *pag.* 146. *de luct. Hebr.* B. *Carpzov. annot. ad Schickard. pag. m.* 210. *edit. Lips.*

IV. Porrò quæritur, an etiam *arma* apud Judæos simul recondita fuerint? Gentilium mores si perpendamus, certum esse asserimus, uti cap. XIV. lib. 2. § 7. pluribus ostendimus. De Judæis affirmare videtur Propheta *Ezechiel cap.* XXXII. 20. 27. *Non autem jacebunt - - - ad inferunum cum armis.* Ubi *Munsterus* annotat ex Hebræorum explicatione: Non jacebunt cum his, qui naturali exspiraverunt morte, aut qui veluti strenui milites cum ARMIS suis sunt sepulti. Cui adstipulatur *Vatablus* in h. l. his verbis: Non morientur ut viri isti strenui ac nobiles, qui moriuntur morte sua & efferuntur ad Sepulcrum una cum *instrumentis suis bellicis & armis*; Idem affirmat *Grotius Comment. in h. l.* ita disserens: Victores non singula tantum habebant sepulcra, sed & in virtutis honorem cum armis suis sepeliebantur, 1. *Maccab.* XIII. 29. Constat ergo ex his allatis testimoniis & Hebræos heroibus & fortibus arma addidisse.

V. Moris etiam Judæis fuit fasciis librorum legis, quæ vetustæ factæ, mortuos involvere. Testatur hoc *Maimonid. in tr. de legib. c.* X. ita scribens: Fasciæ librorum legis, quæ factæ sunt vetustæ, involucra fiant mortuorum, & hæc est re-

positio earum. Verba ipsa citata legi possunt apud cl. *Schickard. in* הכל מפשט *cap.* 11. *Theor.* v *pag. m* 126. Libros inveteratos vel profanatos includunt vasi testaceo & sepeliunt juxta studiosum sapientiæ. Et hæc ipsa est illorum remotio vel occultatio. E linteaminibus autem senio attritis faciunt involucra mortuo. Conf. *Vorst. ad R. Maim. de fundament. legis pag. m* 85 *edit. Amstel.* 1638. *Et Arba Turim, part. II c. CCLXXXII fol.* LXVII *col.* 4. Ne itaque nauseam lectoribus excitemus, hic subsistimus & ad Sepulcrorum mysticam & moralem Explicationem nos conferimus, sit ergo

CAPUT XIII.

De Sepulcrorum morali explicatione

I. Hactenus occupati sumus sat diu circa Sepulcra Hebræorum & ornamenta illorum tam externa, quam interna. Nunc ratio suadet, ut etiam moralitatem illorum perpendamus, præprimis Sepulcrum Christi & illius contenta in memoriam revocemus, quæ quasi ideam nobis præscribunt, quomodo per totum vitæ curriculum nos gerere debeamus. Si ergo Sepulcrum Domini nostri Jesu Christi in succum & sanguinem convertere velimus, consideranda nobis sunt TREDECIM, quæ omnia in Sacra Scriptura continentur, perpendentes, quod in illo (1) fuerit *Myrrha*, quæ Emblema est mortalitatis. Qua significatur, quod juxta Apostolum *Col.* III. 5. mortificare debeamus omnia nostra membra, voluptates, & omnes nostras passiones. *Mortificate*, inquit, *membra vestra quæ sunt super terram.* Ita quoque benè *Gregor. M. in Evangel. Hom.* x. *pag.* 351. *A. Tom.* 2. disserit, quando sic literis tradit: Per *Myrrham* carnis mortificatio figuratur. Et paulo post: *Myrrham* offerimus, si carnis vitia per abstinentiam mortificamus. Qui igitur *Myrrham* sepulchri Christi sibi in memoriam revocaverit, & meditationibus perlustraverit suis, non flocci habebit monitum Apostoli citatum, sed omnem dabit operam, ut membra sua mortificet.

II.

II. *Myrrha* hæc in Sepulcro Christi nobis ansam dat pluribus differendi verbis de mortificatione, quæ tam necessaria, quam necessaria illa fuit in condiendis cadaveribus apud Judæos. Ergo mortificate membra qui sepulchri Christi participes fieri desideratis. Sciendum autem prius est, quid sit mortificatio? Hanc Ecclesiæ Doctores ita describunt, quod nihil aliud sit, quam odium erga cupiditates pravas membrorum, quæ abnegandæ, ut sint quasi mortuæ, cujus mortalitatis emblema myrrha S Jacobus bene ostendit, undenam appetitus & passiones nostræ, quæ suam in nos tyrannidem exercent, suam trahant originem, dicit enim *cap.* IV. 1. Unde bellä & lites in vobis? Nonne hinc ex concupiscentiis vestris? At ubinam hæ concupiscentiæ resident? vel per quid mortificantur? Respondet idem *Jacobus*: militant in membris vestris. Necessarium igitur est hoc nostrum corpus mortificare & subjugare, ut sit obediens rationique subjiciatur. Mortificate ergo membra vestra *Cornelius a Lapide* in hæc Jacobi verba scribit ita: *licet passiones & concupiscentia sint in anima, & appetitu concupiscibili vel irascibili, tamen quia hi appetitus sedem habent, & quasi castra sua figunt in membris, per eaque se exserunt, hinc pariter concupiscentia in membris suam habent sedem, ut ira in felle, libido in membris generationi destinatis, amor in jecore, &c. hinc ab Apostolo concupiscentia vocatur lex membrorum.* Perfecta itaque mortificatio pluribus membris continetur, prout plura vincula sunt, quibus ceu funiculis quibusdam in hoc mundo irretimur, & in quæ affectus noster inordinate fertur. Quemadmodum autem *Myrrha* in unctione omnibus corporis membris applicabatur, ita & *Mortificatio* in omnibus nostris membris peragi debet.

III. Per *Myrrham* mortificationem indicari ex hoc etiam patet *Myrrha* enim amara, ita etiam mortificatio membrorum amara videtur, interim suavissimos odores instar myrrhæ producit. *Laurentius Justinianus in libr. de interiore conflictu*, referente *Mansio* in *Bibliothec. moral. Tom. III. tract.* 11. *disc.* 4. *fol. m.* 424 plurimos enumerat effectus, inquiens. *Custoditur lex, pax servatur, nutritur concordia, sufficiunt propria, nequaquam aliena diripiuntur, subest caro, ratio dominatur, diriguntur calestia & fraternus amor augetur, si concupiscentia defuerit languor,*

guor, ipso autem vigente ac prævalente deordinantur omnia sive corporalia, sive spiritualia. Quamobrem omnis disciplina Christiana professionis non in miraculis faciendis, non in futuro prædicendo, non in eloquio composito scripturarumque explanatione, sed rescandis concupiscentiis commendatur. Cur autem *mortificatio myrrhæ* assimiletur, *Glosserus* comm. in *Cantic.* IV. hanc reddit rationem: Quia nimirum amaritudine sua, cui exsiccandi & adstringendi vis insita est, corpora a putredine servet illæsa; atque adeo ut hac in re majorem habeat vim cum aloe sæpe jungi solet, quæ multo est amarior. Sic & in Evangelio Joh. XIX. 39. dicitur, Myrrha & Aloe conditum fuisse corpus Jesu a Nicodemo, antequam sepeliretur, quod is mos esset apud Judæos, ut mortuorum corpora à corruptione vindicarent. Porrò quod carnis mortificatio castigatione ipsa sua, pœnæ amaritudine, & sensuum adstrictione potentissimum sit medicamentum, quo homines à peccatorum putredine vindicantur, est certum. Unde Apostolus I *Cor.* IX dicebat: Castigo corpus meum & in servitutem redigo, ne reprobus efficiar.

IV. Cujus ergò membra mortificatione amara ceu myrrha mortificata sunt, ille abnegat seipsum, amorem proprium, qui nocet ipsi, odit seipsum, seu animam suam, hoc est, explicante div. Gregor. hom. 37 in Evangel. non ejus carnalibus desideriis acquiescit, appetitum frangit, voluptatibus reluctatur. Vid. *Laurent. Beyerling promptuar. Moral. pag. m.* 382. 383 *seqq. Joseph. Sperant. script. select. punct.* CXII *pag. m.* 337. Abnegat sensus, i. e. sensibus indebita negat. Per sensus enim ceu portas omnia mala irrumpunt. In his portis olim judicium jusque dicebat ratio suumque fixum tribunal habebat. Oculus non videbat, nisi quod erat necesse; illicita, vana, curiosa non videbat: auris non audiebat. Nunc autem hæ portæ patent & omnibus malis obnoxiæ sunt. Mortificatis his sensibus, visus abnegatur, ne periculum inde accidat. Pangit fœdus cum oculis, ne intueantur, quod intueri non liceat. Abnegat, gustum, odoratum, tactum, auditum, imò voluntatem & judicium proprium, ut quasi mortuus videatur. Novit enim veram mortificationem sequi illuminationem, ac deinde unionem divinam. Bene itaque quidam dixerit ita

scri-

scribens: *Plane marcidus languor noster nos impedit, quem si assumpto virili animo strenue comtereremus, nobisque a cunctis rebus caducis emori, & Deo amœnam in animabus nostris habitationem praeparare studeremus, non possemus tandem non adipisci maxima, non possemus non habere ac sentire Deum in nobis.*

V. Per *Myrrham* mortificationem intelligi ostendit locus *Cant.* v. 1. *Messui Myrrham primam cum aromatibus meis.* Quid aliud per hoc innuere voluit, quam quod myrrha sit Symbolum mortificationis, in qua anima se exercere debet, ut ei accepta fiat, unde prædicta verba D. Gregor. Magn. explicans, inquit. *Myrrham* dilectus cum aromatibus metit, quando Christus mortificatione vitæ ad perfectionem perducta, electum ab hac vita succidens, ad cœleste horreum cum sancta opinione inducit. Observandum autem est, sponsum aromata messuisse, postquam Myrrham inde collegerat, prius enim dicit *messui myrrham primam*, & postea aromatum mentionem facit, ad denotandum, quod virtutes suum in mortificatione principium, progressum & perfectionem habeant. Cum enim mortificata fuerit carnalitas & propria voluntas, tunc fluunt virtutum aromata. Hinc bene *Bernhard. Serm.* XXX. *in Cantic. Tu quoque si propriam deseras voluntatem, si corporis voluptatibus perfecte renuncies, si carnem tuam crucifigas cum vitiis & concupiscentiis, ut & mortifices membra tua, quæ sunt super terram, probabis te Pauli imitatorem.*

VI. Per Myrrham mortificationem Deo gratissimam significari indicat illud *Eccles.* XXIV. 20 *quasi Myrrha electa dedi suavitatem odoris.* Tametsi certum sit omnes universim virtutes Deo gratas esse, attamen hæc mortificationis virtus gratiam Dei præ cunctis aliis conciliat. Myrrha autem mortificationem præfigurat, quæ electa dicitur, quia inter omnes alios odores is, quem *Myrrha* spargit, fragrantiam amabilem habet. Id quod mortificationi aptissimè congruit. Ille enim, qui, abnegatis omnibus mundanis, ad Deum accedit, & omnia, quæ inordinata sunt in se mori patitur, coram Deo benè olet. Abnegatio enim ac resignatio propriæ voluntatis Deo gratissima est. Acceptius obsequium homo præstat Deo, quando a vano & non necessario visu, auditu, olfactu, gustu vel tactu discrete abstinet, voluntatem suam in hujusmo-

dis rebus pure propter Deum mortificans, quam si mortuos ad vitam temporariam revocaret. Ex hac unctura Christi *myrrha* facta *Zeno serm. de jejun.* ad mortalitatem nos deducit, dicens: Ostenditur ergò per hoc, quia ungere Christum, est sepulturam ejus præparare, Sepulturam verò Jesu præparat secundum Apostolum, qui mortificat membra sua, quæ sunt super terram. Et qui jam non secundum carnem ambulat, & qui actibus Spiritus Sancti carnis facta mortificat. Et ut plenius dicam, cui mundus crucifixus est & ipse mundo. Hos ita *Blosius* referente *Mauso* ita describit: Sunt certe nonnulli adhuc in carne positi, qui dum omnia visibilia fastidiunt, mentem in cœlestia attollunt, nihilque aliud optant aut student, quam sese sponso suo per intimos cordis affectus adjungere, in eoque solo delectari ac pasci, spretis omnibus rebus mundi, seipsumetipsis neglectis atque mactatis in corde, in carne, in actu & habitu, in omni denique opere & verbo, solo divino amore accensi, veluti virgula fumi ex aromatibus Myrrhæ & thuris a deserto in cœlum adscendunt, odorem sanctitatis & bonæ famæ subtilitatemque mentis & recte judicii olentes.

VII. In Sepulchro Christi (II.) reperitur *Aloe* quæ amorem, & *amaritudinem pœnitentiæ* indicat & contritionem, quæ instar salis ad condiendas nostras transgressiones esse debeat. *Aloe* autem est succus amarus naturam pœnitentiæ indicans. Peccata enim amarissime sunt deploranda, uti pluribus ostendit Angl. *Gr. Williams fol. m.* 190. 191. In Sepulcro Christi erant (III) lineæ albæ vestes, quibus significatur, quod animæ & corpora nostra pura instar albarum vestium esse debeant. Album enim puritatis, fidei, castimoniæ & ejus generis aliarum virtutum nota. Hinc decorus color Deo, uti etiam *Cicero 2. de legib.* asserit: vid. *Martin de Roa Singul. lib.* VI. *pag. m.* 528. & *part. 2. cap. 1.* ubi plura. (IV.) reperiebatur in illo *Sudarium*, quô facies Christi tegebatur, quô indicatur, quod facies nostras obtegere debeamus humilitate, ne cum Pharisæo illo superbo bona opera nostra extollamus. Deus enim resistit superbis, sed humilibus dat gratiam. Facies nostras Sudario tegere debemus, ut veram, non simulatam humilitatem exerceamus, quia dejectio corporis & exaltatio cordis,

abo-

abominatio est apud Deum. Nihil enim externa humilitas juvat, quando cor adhuc superbit, sed interna cordis humilitas multum commodi affert, quando nostras miserias agnoscimus & propriam dignitatem abnegamus. Laudabilior est animus, cui noti est infirmitas propria, quàm qui, ea non respecta, mensuras [illegible] vias syderum, fundamenta terrarum & fastigia coelorum scrutatur. Recte & bene Anglus *Gr. Williams fol. m.* 110. hoc explicat, ita scribens. *If we would be humble, we must deme all the good that is in our selfes, and then, sicut species aromaticæ, cum in pulverem rediguntur, vehementer redolent: ita hominis bona, cum per humilitatem fuerint comminuta, Deo sunt gratiora.* Confer. *fol* 443 ubi plura de hac virtute.

VIII. Sepulchrum ipsum (v.) quod attinet, illud excisum erat in lapide firmo, quo denotatur, quod fides nostra fundata & inædificata esse debeat Christo, petra firmissima, ne tempore tentationum decidamus & instar arcus fracti dilabamur. Firma & immobilis ut petra fides nostra esse debet, alias est tantum temporaria, uti Christus ipse ostendit in Parabola *Matth* XIII, 20. 21. quam sæpe laudatus Anglus *Gr. Williams* in libr. *the best Religion edit. Londin.* 1636 *fol. m.* 279. pluribus exponit his verbis. *The temporary faith is a beliefe in Christ, and a trust in the mercy of God for a season, as our Saviour sheweth in the parable of the sower, where he tells us that he, which receiveth the seed into stony places, is he that heareth the word - - - yet hath not root in himself, but dureth for a while, and when tribulation or persecution ariseth, &c. he fall away. But the justifying faith is a most firme perpetuall appropriation of the love and mercy of God.* Constat hinc fidem nostram immobilem esse debere, quam nec Diabolus, mundus & adversitates nunquam labefacere possunt.

IX. Observandum porrò venit, quod (VI.) ingens lapis ad os Sepulcri advolutus fuerit, quo significatur, quod propositum & resolutio nostra in cultu & ministerio Dei similis ingenti lapidi esse debeat, ad ostium animæ voluto, ne aliquid cor nostrum ingrediatur, quod pias cogitationes disturbet. Cor nostrum rectè cum ostio comparatur, per quod ingressus & egressus fit, hinc primus & præcipuus locus, quem

intrare conantur inimici, quare danda est opera ut vigilemus & os cordis lapide ingente muniamus, ne Diabolus pravis cogitationibus se ingerat, & cubiculum omnipotentis Regis occupet (VII.) considerandum, quod lapis sigillo Pontificis obsignatus fuerit, quo notatur, quod mens & anima nostra gratia Christi sit obsignanda quod optimum sigillum Pontificis. (VIII) quod monumentum novum in quo nemo reconditus fuerat, quo notatur, quod peccatum in cordibus nostris habitare non permittamus, antequam corpus Christi in illis recondamus. Cor nostrum itaque peccatis non inquinandum, si habitaculum vel receptaculum corporis Christi esse debeat (IX) Vigiliæ illi addebantur ad custodiendum, ne quis corpus Christi furto auferet. Quo significatur, quod nocte dieque vigilare debeamus, vel ut Sapiens *Proverb.* IV. 23 dicit, quod omni custodia custodire corda nostra debeamus, ne malitiosi discipuli Diaboli gratiam Dei a nobis furto auferant. Diaboli malitiosi discipuli sunt pravæ suggestiones, quæ omnem impendunt operam, ut corda nostra rapiant. Omni itaque custodia cor custodiendum, ne ejusmodi suggestiones immittantur. Nam *when Satan*, scribit doct. *Gr. Williame fol. m* 588 *by his wiked suggestions hath emsed the seed of sinne into our hearte like a father, then our corrupt flesh, by wiked thoughts and imaginations receiveth sinn as a mother. - - - Look not only to thy hande, and to thy feet, to thy words, and to thy works, but especially above all things, look to the thoughts and inward affections of thy heart.* Vid. fol 589. ubi plura de hac re leguntur.

X. Nec silentio est prætereundum quod (X.) Sepulcrum Christi in horto amœnissimo floribus pulcherrimis ornato, ut discamus, quod corda nostra & mentes nostræ instar horti esse debeant, floribus omnis generis & fructibus bonarum virtutum præditi. Sit ibi rosa rubicunda patientiæ, lilium album innocentiæ, &c. Ut anima nostra dicere possit *Cantic.* IV. Veniat dilectus meus in hortum &c. Succedet (XI) quod in monte *Calvariæ* Christus passus, ut semper memores simus passionis Christi; quia mors Christi unicum illud, quod animas nostras liberat ab omnibus peccatis, uti Augustin. asserit, & ante ipsum Apostolus Johannes inquiens: Sanguis Christi emun-

emundat nos ab omni peccato. Tanta vis crucis Christi, ut si ante oculos ponatur *in the minds of the faithfull* scribit *Williams fol. m.* 867. *so that they did intensively behold the death of Christ, no concupiscence, no lust, no envy, no fury could overcome them, but presently upon the consideration of Christ his sufferings, the whole hoste of the flesh and of sinne would flie away saith* Orosius *and* S Bernhard. serm 62. *Quid tam efficax ad curanda conscientia vulnera, nec non ad purgandam mentis aciem, quam Christi vulnerum meditatio.* Accedit (XII.) quod prope Hierosolyma fuerit, hoc est, visionem pacis, ut docemur, quod cum omnibus hominibus pacem habere debeamus in his terris, & desideremus cum Principe pacis esse in cœlis (XIII) quod Josephi Sepulcrum fuerit, cujus nomen significat augmentationem, qua re docemur, ut etiam proficiamus gratia & crescamus, uti eleganter hoc explicat Anglus sæpe laudatus *Gr. Williams fol m* 315. cujus verba hic adscribere non pigebit: *That we*, inquit, *should increase in grace and grow, not as sower ale in summer, worse and worse, but as good wine well kept, better and better, from one vertue unto another, untill our soules be filled with all goodnesse this is to bury the body of Christ in Josephs tombe, when his graces are sowed in a fruitfull heart, that brings increase of some thirty, of some sixtie, and of some a hundred fold.* Faxit etiam Deus, ut etiam hæc quæ diximus benè perpendantur & mentibus nostris imprimantur, ut discamus, Sepulcra nostra media esse, quorum subsidio ad pietatem & vitam sanctam deducamur. Deo itaque sit laus & gloria in Secula Seculorum AMEN.

FINIS.

CATALOGUS QUORUNDAM LIBRORUM,

Quos

HENRICUS TEERING,

Vel ipse typis mandavit, vel quorum major ipsi copia suppetit.

Ackersloot over den eersten Brief Pauli aan de Corinthen in 4. onder de pars.
Boerhave Oratio de Usu ratiocinii mechanici in Medicina, in 4.
Constitutiones R. Mosis F. Maimonis de Primitivis cum notis Crameri, in 4.
Crenii Thesaurus Philologicus & Historicus, 2 vol. in 8.
- - - Animadversiones Philologicæ & Historicæ 14. vol. in 8.
- - - Musæum Philologicum & Historicum, 2 vol. in 8
- - - Fasces Exercitationum Philologico - Historicarum, 5 vol. in 8
- - - De Philologia, studiis liberalis doctrinæ, informatione & educatione litteraria, in 4.
- - - De eruditione comparanda, in 4.
Cunæus de Republica Hebræorum cum notis J. Nicolai, in 4.
Freibergeri Clavis Chronologiæ Sacræ, in 8.
Goris Medicina contempta, in 4
Gronovii (Jacobi) Oratio in obitum Wilhelmi III. in folio.
- - - de tempore Batavorum immigrationis in hanc insulam, in 4.
- - - Allocutio ad Dominum Jacobum Baronem de Wassenaar de duobus in Duyvenvoordense prætorium receptis lapidibus, in 4.
De Haas (Laur. Lommocasdus) redenen van overgang uit het Pausdom tot de gereformeerde Kerk in 8.
Helvici (Christophori) Elenchi Judaici, &c. in 8.
Hermanni (Pauli) lapis Lydius materiæ medicæ, in 8.

Lydii

C A T A L O G U S.

Lydii (Hermanni) syntagma de re militari, & de jure jurando cum Not. Salom. van Til, in 4.
Marckii (Johannis) Oratio de Christianismi propagati admirandis, in 4.
Nicolai (Job) tractatus de Siglis Veterum, in 4.
- - - De Sepulchris Hebræorum cum figuris in 4.
- - - Disquisitio de Mose Alpha dicto, in 12.
De Pape (Abrahami) observationes ad consilia JCtorum Batavicorum, 2. vol in 12.
Perizonii (Jacobi) Justitia & necessitas belli publica oratione expositæ, in 4.
- - - Curtius vindicatus, in 8.
Pierce (Th.) primitiva regula reformationis contra novitates Romæ, in 8.
Hoermans (Martini) register van de Professoren der Academie van Leyden en Utregt, in 8.
Theophilus de Urinis Gr. Lat cum notis Th. Guidorii, in 8.
Triglandii (Jac.) laudatio Funebris Gulhelmi III. in fol.
- - - Dissertatio de origine & causis rituum Mosaicorum, in 4.
Voet (Joh.) Elementa Juris, in 4.
de Volder (Burcheri) disputationes de rerum Naturalium principiis, de Aeris gravitate, contra Atheos, contra Huetii censuram Philosophiæ Cartesianæ, in 8.
Vossii Grammatica Latino-Belgica, in 8.
van Yssel Ecclesiæ Novi Test. fata secundum seriem septem Periodorum ex Psalm CX. in 8.